ላንቺና ላንተ

የኢትዮጵያ የፅንስና የማህፀን ሐኪሞች ማህበር
Ethiopian Society of Obstetricians and Gynecologists

ቅፅ ሰባት

ላንቺና ላንተ

ቅጽ 07

ማውጫ

- «...የካንሰር ሴሎች □ብዶች ናቸው...»
- «...ሴት መሆንና በ□ትሜ መግፋት ለቷት ካንሰር ...»
- ከማህጸን ውጪ □ርግዝና...
- ባሎች ለሚስቶች ሊሉት የማይገባ ነጥብ...
- «...በመሰረተ ሀሳቡ... መመለስ የለባትም...»
- «....□ኔ ......□፱ □ በ□ም....□ትለኛ ነኝ.....»
- «...ኑሮ የሚኖረው ወደፊት □ንጂ....»
- «...ወደነበሩበት ሁኔ□ □ንዲመለሱ ማትረ□...»
- «...በአንድ ማዕከል...ሁሉን አገልግሎት...»
- «...□ባካችሁ ሴቶች...በካንሰር መሞት ይቅር...»
- «...መ□ከምም መዳንም በሚችል በሽ□ መሰቃየት... »
- Medical Abortion …70 % ለሚሆኑት ምርጫቸው ሆኖአል::
- □□ናቶች ሞት በኢት ዮጵያ በየአመቱ 4.9 ጎ ያህል □□ቀነሰ ነው::
- «...በአፍሪካ ያሉ □ናቶችን ጤና ለማሻሻል...»
- «...የ_ህሀሖ አፍሪካ የመጀመሪያ ስብሰባ በኢትዮጵያ...»
- …Early loss… የጽንስ መቋረጥ...
- «...አላስፈላጊ መዘግየትን ...በ...ማሰወገድ...»
- «...የነበራት ባልም ይፈ□□ል... ሌላ ባልም...»
- «...ይለይልኝ ብዬ...»
- የቅድመ ካንሰር ምርመራ...
- «...ከቤተሰብና ጉዋደኛ ጋር ውይይት ማድረግ...»
- «የደም መርጋት በሽ□ ...ሊድንም ላይድንም ...»
- «...የህክምና ማስረጃ ...ፍትህን ለማግኘት...»

- «...የማህጸን በር ካንሰርን ለመከላከል በጋራ መስራት...»
- «...የስነተዋልዶ ጤና በ□ዳጊ አገሮች...»
- «...ከ32 % በላይ ለ□ናቶች ሞት ምክንያት ነበር...»
- «...ተፈጥሮ አዳል□ለችን?...»
- «...ወንዱም...ሴቷም...□ስከ አርባ አመት...»
- «...□ቤተሰብ □ቅት □ጸ □ና □ም□ተ አመቱ የልማት ግቦች....»
- «..,መሐሀቷ21ኛ አመ□ዊ ቶባኤ... »
- «...□□ንቁላል ከረቲ.ት ካንሰር ...ጁበልዓ... ገዳይ ነው::»
- «...በሎሚ እና በፊ □· ብልትን ...መ□ቷብ ...»
- «..በአግባቡ ወልዶ ልጅን አቅፎ መሄድ ቀላል አይደለም::»
- «...□ርግዝና ...□ቷ.ን ይከላከላል...»
- «መጤ ባህሎችና ልማዳዊ ድርጊቶች ...»
- «... በጣም በሚያሳዝንና በሚዘገንን ሁኔ□....□ሲ.ብ...»
- «በሰለጠነ ባለሙያ የሚወልዱ □ናቶች ቁዓ ር 20'ነ አይሞላም....»
- ሐምሊን ...ልሽሳብሽባስቋ ቷየአዋላጆች ኮሌጅ...
- «...□ስ□ መንደር ...»
- «...ምናልባትም ልሞት □ችል እንደነበር...»
- «...ልጅን ማሳደግ ያለባት □ናት ናት...»

ላንቺና ላንተ

ቅፅ 07

አዘጋጆች

ዋና አዘጋጅ
ጻሃይ ተፈረደኝ

ምክትል ዋና አዘጋጅ
አዲሱ ደረሰ

ኮፒ አርታኢ
ሰላማዊትክፍሌ

ከፍተኛ አርታኢዎች
ፕሮፌሰር ሉክማን ዩሱፍ
ዶ/ር ሰለሞን ቁምቢ
ደ/ር እያሱ መስፍን
ዶ/ር እስክንድር ከበደ
ደ/ር አሸብር ጌታቸው
ደ/ር ገላኔ ሌሊሴ
ዶ/ር ገነት ገ/መድህን
ደ/ር ማቲያስ አስራት
ዶ/ር መሰረት አንሳ

መግቢያ

የኢትዮጲያ ጽንስና ማህጸን ሃኪሞች ማህበር በከፍተኛ ደረጃ አሳሳቢ የነበረውን የእናቶች ሞትን ለመቀነስ የሚደረገውን ጥረት ለማገዝ እና ባጠቃላይ የሴቶች፤ የእናቶች እና ህጻናት እንዲሁም የስነተዋልዶ ጤናን በሃገሪቱ ለማሻሻል የተመሰረተ ማህበር ነው፡፡ ማህበሩ ከተመሰረተበት ከ1984 አ/ም ጀምሮ ከሃገር በቀል እዲሁም ከሃገር ውጪ ካሉ ተቋማት ጋር በመተባበር የተለያዩ ፕሮጀክቶችን ቀርጾ ሲንቀሳቀስ ቆይቷል፡፡

ማህበሩ በቋሚነት ለረጅም ጊዜ ሲተገብራቸው ከነበሩት ፕግራሞቹ አንዱ በማህበሩ የኮሙኒኬሽን ክፍል እየተዘጋጅ ሲተላለፍ እና ሲነበብ የነበረው የላንቺና ላንተ የሬዲዮ ፕሮግራም እና የጋዜጣ አምድ ነው፡፡ የላንቺና ላንተ ፕሮግራም በሳምንት አንድ ጊዜ በመጀመሪያ በኤፍኤም አዲስ 97.1 ከዚያም በኢትዮጲያ ሬዲዮ ብሔራዊ አገልግሎት፤ በየሳምንቱ ለሰላሳ ደቂቃ ሲተላለፍ ቆይቷል፡፡ ይህንኑ የሬዲዮ ፕግራም የሚደግፈው የጋዜጣ አምድ በተመሳሳይ ለባለፉት ከአስር አመታት በላይ በአዲስ አድማስ ጋዜጣ ላይ ሲነበብ ቆይቷል፡፡

የላንቺና ላንተ የሬዲዮ ፕሮግራም እና የጋዜጣ አምድ በስነተዋልዶ ጤና ላይ የማህበረሰቡን ችግር መሰረት በማድረግ እና የጤና ባሞያዎችን በማሳተፍ የተለያዩ ርዕሶች ላይ የግንዛቤ ማስጨበጫ ፕግራሞችን እና ጽሁፎችን ሲያደርስ ቆይቷል፡፡

በዚህ የላንቺና ላንተ የአርካይቭ እትም ላይ በማህበሩ የኮምኒኬሽን ባለሞያ አበበ ተሻገር፤ ቤቴሌሄም ነጋሽ ተዘጋጅተው እና በአዲስ አድማስ አማካይነት ለማህበረሰቡ ሲደርሱ የነበሩ ጽሁፎችን ታነባላችሁ፡፡ እነዚህ የጽሁፍ ስብስቦች በጊዜ ውስጥ ውበታቸውም ሆነ ሳይንሳዊ ጥቅማቸው ያልሟሸሸ እንደመሆኑ ለአንባቢዎች ከፍተኛ የግንዛቤ ማስጨበጫ ምንጭ እንደሚሆኑ የማህበሩ አምነት ነው፡፡

«...የካንሰር ሴሎች ስርአተ አልባ ናቸው...»

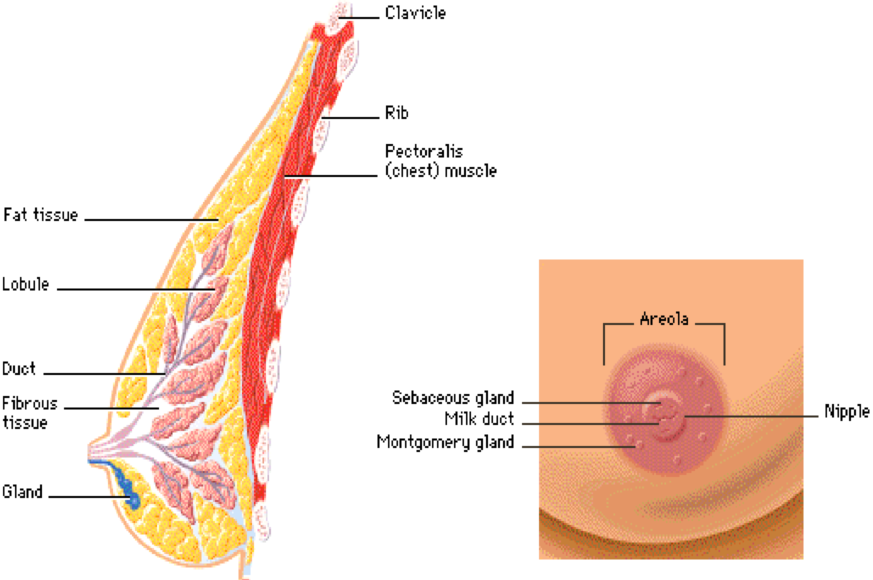

Encarta Encyclopedia, © Microsoft Corporation. All Rights Reserved.

ከላይ የምትመለከቱት የጡት ስ□ል □ቷትን ተ□ዓሮአዊ አቀማመዓ □ሚጸሳጁ ነው:: ስአሉን ለ□ጁ□ □ፉበዝናችሁ ጸለምክንያት አይደለም:: □ቷት ካንሰርን መሰረ□ዊ አመጣጥና ለመከላከልም ምን መ□ረ□ ጁቶባዥል ከሚል □ባለሙጸ ትንታኔን ልናስነብባችሁ ነው:: □/ር አበበ □ለቀ በዓቁር አንበሳ ሆስኣ□ል □ቀ□ ሕ□ምና ባለሙያና አሲስ□ንት □ሮኞሰር ለር□ሱ ማብራሪጸ ሰዓተ□ናል:: ከዚጸ በማስቀደም በኢንካር□ ኢንሳጁ□ሎከ ትጸ ላጁ ጸቶኘነውን መረጽ □ነሆ::

«...በጥንት ጊዜ በህክምና መ□□ቅ ወይንም መለየት ከተቻሉት □ካንሰር ዓይነቶች □ስዓ አንዱ □ቷት ካንሰር ነው:: ጁህ መሆን የቻለ□ □□ሞ □በሽ□□ ምልክቶች በ□ል□ መ□□ት በመቻላቸው ነው:: ጥንት ከተጻፉ መረጃዎች ውስጥ ከክርስቶስ ልደት በፊት በ1500/ ግብጻውያን የህክምና ባለሙያዎች ፓፒረስ ላይ ያስፈሩት የኤድዊን ስሚዝ የቀዶ ጥገና መጽሐፍ ላይ ስለጡት ካንሰር ያስፈሩት መረጃ ያሳያል:: የ□ሪ□ ተመራማሪዎች □ንደሚሉት ከሆነ መነሻ □ሆነው ለመረጽ □ዞቀመቷ □ስምንት ሰዎች □ቷት ካንሰር በሽ□ □ሪ□ ሲሆን □ህሙማኑ □ህ□ምና ምርምር □ቷት ሴቶቹ ጡት ላይ □ቷ □ንዳለ ጸሳጁ ነበር:: በ□ህ ምክንያት በሽ□□ ምን □ንደሆነ ቢ□□ቅም በሽ□□ ህ□ምናና መትሀኒት ግን □ለ□ም ተብሎ ተ□ምትሞ ቆይቶአል:: ለበርካ□ □መናትም የነበሩ □ህ□ምና ባለሙያዎች ጸሰ□ሯቸው መረጃዎች □ንደሚጸስረዱት ከሆነ □ቷት ካንሰር ምንም አይነት ህ□ምና □ንደሌለ□ □ሚጸሳዩ ናቸው:: ለበሽ□□ መከሰት ምክንያት □ሚሆኑ ቶዳዮችን □ራሱ ዓ ንት የነበሩት የህክምና ባለሙያዎችና ተመራማሪዎች አያውቋቸውም ነበር:: »

ከላይ ያስነበብናችሁ ጥና□ዊ ስራዎች ለንባብ ካኘሉዋቸው □ስዓ □መረጥነውን ነው:: □/ር አበበ □ለቀ እንደሚቶልጹት □ቷት ካንሰር ማለት ቷት ከተሰራባቸው □ኢሎች □ሚነሳ ሕመም ነው:: ካንሰር ማለት ቷነኛ የነበረ □ስ□ ልፀ ሴል ቷነኛ □ቴልሆነ ሁኔ□ ሲለ□ዓ ማለት ነው:: ጁህም ማለት አንድ ሴል ስራ□ን በትክክል □ማጁሰራ፣ በትክክል □ማጸት□ □□መሆን ሲለ□ዓ ማለት ነው:: ስለዚህ ጤነኛ የነበረው ሴል የሚኖረው ስራ ሲቋረጥ ወይንም ከቁጥጥር ውጪ ሲራባ አለዚያም ሲያድግ እና ከጎረቤቱ ጸለ□ን ሴል ስራና ቷንነት

ሲበቷብዓ □ሚ□ቷረ□ በሽ□ ነው ካንሰር ማለት፡፡ ካንሰር አንድ ቦ□ ሲ□ቷር □□□ በነበረበት ቦ□ አይቆጁም፡፡ □□ ሳንባ □□ቶበት እና □□ሴሎችም □ሰ□ነት □አ ሎች ጁሄቴል፡፡ □□ተለጸዩ □ሰ□ነት አካሎች ከሄ□ በሁዃላም □ትቶቱን በመቀቷል □ሰ□ነት □አ ሎችን ጁበቷብ□ል፡፡ ባቷቃላጁም ካንሰር እንደእብት ሰ□ □ሚቆቷር ሕመም ነው፡፡ አንድ ሰ□ □ብት ነው ሲባል □ዙ□ዓሮ ሕ□ በትክክለኛ□ መንገድ እንዲመራ ስለማጸ□ትና ሁሉንም ነገር እንደፈቀ□□ ከተ□ዓሮ ስርአት □ቸ □ሚከውን ሲሆን ሴልም □□ ካንሰርነት ሲለ□ዓ በ□ህ መል□ ሊቶለ□ ይችላል፡፡ □ካንሰር ሴሎች ቁዓራቸው መጠናቸው በተፈጥሮ ሕግ መሰረት ሳይሆን እንደተመቸው ጁፊ ምራል፡፡ መስራት □ሌለባቸውን ስራ ጁሰራሉ፡፡ ከራሳቸው አል□□ ከጎረቤት ጸለ□ን ሴል ጁበቷብ□ሉ፡፡ ጁህ በእንግሊዌኛ□ ኍሮቈሰሽቃቂሽስቃስቋሽቋ በመባል ጁ□□ቃል፡፡

ዶ/ር አበበ እንደገለጹት ከ/100/□ቷት ካንሰር □ማሚዎች □ስዓ /90/ጸህሉ ሴቶች ሲሆኑ ወንዶች /10/ ብቻ ናቸው፡፡ ስለ□ህ □ቷት ካንሰር በብዛት □ሚ□□□ ሴቶች ላጁ ነው፡፡ □□ህ ምክንያቱም □ቷት መጠኑ ሴቶች ላጁ ትልቅ ሲሆን የወንዶች ቷት ግን ትንሽ እና በአይን □ማጁታይና በ□ፀ □ማጁቴሰስ በመሆኑ በካንሰር □መጸዌ □ትሉም ዌቅተኛ ነው፡፡ ጁህ ማለት ግን በዓቅሉ ትልቅ ጡት ያላቸው በካንሰር ሲያዙ ትንህ ጡት ያላቸው ግን አይያዙም ለማለት አይደለም፡፡ ሴቶች በተፈጥሮአቸው ጡታቸው ላጁ ብ□ ሴሎች □ሚኖኙ ሲሆን ወንዶች ግን እንደጡታቸው ማነስ ሴሎቹም በቁዓር ትንሽ ናቸው፡፡ሴሎች ሲ□ቷሩ አስቀትሞ□ኑ □ሮ□ራም ጸላቸው በመሆናቸው በ□ህ ቷ□

ጁህን ጸህል ማ□□፣ ጁህን ጸህል ቂ□ መኖር እንዲሁም በ□ህ ቂ□ መሞት የሚል የጊዜ ቀመር አላቸው:: ነገር ግን ሴሎቹ በካንሰር ሲያዙ ይህ በተፈጥሮ የተመደበላቸው የአኑዋኑዋር ባህርይ ይለወጥና ከቁጥጥር ውጪ የሆነ ባህርይን ያመጣሉ:: ስለዚህ የጡት ካንሰር ሲጀምር በጡት እና አካባቢ□ ቀትሞ ጸልነበረ □ብጠት ጁ□ጸል:: □ብቷቱም ቂ□ □□ፊ መረ በሄ□ ቁዓር □ጸ□ቶ በመሄት ለቴሰሳም አስቸጋሪ ከማጁሆንበት በ□ል□ ከሚ□□ቅበት □ረጽ ጁ□ርሳል::

ዶ/ር አበበ አክለውም ሁሉም የጡት ክፍል በካንሰር የመያዝ □ትል ቢኖረ□ም ነገር ግን 60 ጎያህል የጡት ካንሰር የሚያድገው በብብት ስር ነው ብለዋል:: አንዳንድ ጊዜ ካንሰር ሴሎቹ መሰራጨት ሲጀምሩ ጡቱ ላይ ከሚያብጠው □ቷ በተፊ ማሪ □ፀ ስር ጸሉት □ቷዎች አብረ□ ማበዓ ጁጸምራሉ:: በ□□ ካልተ□ረሰበትና በ□ም ሲጸትቶ □□ሌሎች □ሰ□ነት □አሎች ጁሄዳሉ:: ለምሳሌ ሳንባ ላይ ሲሄድ ሳል ፣ደም የቀላቀለ አክ□ ፣□□ረት □ጋት ፣አየር ማስወጣትና ማስቁትን መከልከል □መሳሰለ□ን ቶዳት ጸስከትላል:: □ካንሰር ሴል □□ አጥንት ከሄ□ በተለጁም ጸርባ ላጁ ጸለ□ አከርካሪ አጥንት ላጁ ከፍተኛ ሕመም ጸስከትላል:: ስለ□ህ በቷት አካባቢ □ብጠት □ስኪጸት□ መቷበቅ ሳጁሆን አስቀትሞ□ኑ ክትትል በማትረ□ □ርምጽ መ□ሰት ጁቁል::

ዋናው የጡት ካንሰር መለያ □ብጠት ነው:: ከ□ህ ሌላ ምንም አይነት ምልክትም ጁሁን ስሜት ስለሌለ□ አስቀትሞ ማ□ቅ አስቸጋሪ ነው:: □ብቷቱ ገና ከአንድ ሳንቲ ሜትር በታች □ጸለ በአንዳንድ ምርመራዎች ማ□ቅ ሲቻል ከአንድ □ስከሁለት ሴንቲ ሜትር ሲ□ርስ ግን በቴሰሳ ማ□ቅ ይቻላል:: በ□ህ □ረጽ ጸለ □ካንሰር □ቷ ገና ጸልተሰራፊ እና ማዳን □ሚቻል ነው:: ስለ□ህም ከ□ብጠት ውጪ ሌላ ምልክት

ስለሌለው ሴቶች □ትሜያቸው ከአርባ አመት ከዘለለ □ብጠት ቢኖርም ባይኖርም በየአመቱ ምርመራ አድር□ ሁኔ□□ን ማ□ቅ ጸስ□ልፋል □ሚባለ□ :: እንደ □/ር አበበ በቀለ ማብራሪጸ □ቷት ካንሰር □ረጽ አለ□:: □ረጸ□ም ከአንድ □ስከ አራት ይከፈላል::

- 1ኛ ደረጃ የሚባለው የጡት ካንሰር መጠኑ □ፀ□ ያነሰና በቷት ላጁ ብቻ ጸበቷ □ቷ. ነው::
- 2ኛ ደረጃ የሚባለው የጡት ካንሰር ጡት ላይ ያለው □ቷ.ም አደግ ጁላል:: እንደገናም ብብት ስር □ብጠቶቹ ሊቴሰሱ ይችላሉ::
- 3ኛ ደረጃ የሚባለው የጡት ካንሰር ጡት ላይ ያለው □ቷ.ም ትልቅ ሲሆን ብብት ስር እና □ሪጸ□ን ጸሉት □ቷ.ዎችም በ□ም ጠንካራ እና ጸ□ቶ ሆነው ጁቴሰሳሉ::
- 4ኛ ደረጃ የሚባለው የጡት ካንሰር ከጡትም ከብብት ስርም አልፎ ወደሌሎች የሰውነት ክፍሎች የተሰራጩ ሲሆን ነው::

ከ1995T/ም እና ከ2000 T/ም በፊት እንደአውሮ□□ያኑ □ቼ□ አቆ□ቷር □ቷት ካንሰር አደገኛ ነበር:: በቅርብ ቼ□ ግን በመላ□ አለም □□ኛን አገር ፊ ምሮ □ቷት ካንሰርን ማዳን ተችሎአል:: ስለ□ህም □ረጽ አንድ እና ሁለትን ማዳን ወይንም በደንብ መቆ□ቷር ከሚቻልበት □ህ□ምና ዓበብ ተ□ርሶአል:: □ረጽ ሶስትና አራት ትንሽ □ሚከብ□ እና ማዳን ባይቻልም እድገታቸውን ግን መ□ታት ተችሎአል:: በሕ□ምናው □ርቴ□ም ሕይወትን በደንብ ማራ□ም ይቻላል::

የጡት ካንሰር የህመም ስሜት የሚገለጸው ጡት ላይ □ብጠት ተፍኖ ከሚል በስተቀር ሌላ ምንም ስሜት □ለ□ም:: ነገር ግን አል□ አል□

ማለትም ከመቶ አስር ጸህል □ማሚዎች ቷት ላጁ □ህመም ስሜት አለኝ ወይንም □ተት በሚ□□በት □ አ ላጁ □ሳሽ ጁ□□ኛል □መሳሰሉትን ስሜቶች ይገለጻሉ:: ከዚህም በተጨማሪ አንዳንዴ ጡት መጠኑንና ቅርጹን ቀየረ የሚሉ እና ቆቴ□ ላጁ አንደሚ□ርዓ ነገር ወይንም □ም መሳጁ ነገር አገኘሁበት □ሚሉ ምክንያቶችም ለሐኪም ጁቀርባሉ:: ጁህ ሁሉ ግን በቲ□□ ህ□ምና ከተ□ረቶለት ምንም ችግር □ለ□ም:: ችግር አለ□ □ሚባለ□ □ስዓ □ስቷን በተለጸዩ አካሉች ላጁ ሲሰራ□ ነው:: አንዳንድ ቲ□ም በ□ም ችላ ከተባለ ጡቱ ላይ ጸለ□ □ቷ □ጸ□ቶ ሲመ□ □□□ ቷቱ ላጁ ጁቆስላል:: ጸ ከሆነ ኢንፌክሽን በመአቷር ሽ□ ጸለ□ □ሳሽ እና □ም ጸመ□ል:: ለ□ህም □ሚስቷ□ ሕ□ምና ቀ□ም ሲል በተቀመቷ□ □ረጽ መሰረት አንደኛ እና ሁለተኛ □ረጽ ላጁ ከሆነ ኦ□ራሲዮን እንዲሁም ኬሞቴራላ መስጠት እና እንደአስ□ላቲነቱ □ፊ ረር ሕ□ምና ማትረ□ ሲሆን እንደም□ብ □ሚጸቶለ□ሉ ሆርሞኖች በተለይም ኢስትሮጂን የሚባለው ከሰውነት ውስዓ እንዲቷኛ □ሚኻዓ መትሀኒት ጁሰ□ል:: ኦ□ራሲዮኑ የትኛ□ም ሆስኣ□ል ሊሰዓ □ሚችል ነው:: በኢትዮጵያ □ስዓ ጸለ□ ዋናው ችግር ሕ□ምናው ጸለመኖሩ ሳጁሆን ህክምናው የሚሰጥባቸው ቦታዎች ጸለመስኛኛታቸው ነው ብለኻል □/ር አበበ □ለቀ /አሲስታንት □ሮኞሰር/ □ቀ□ ሕ□ምና ባለሙጸ ::

«...ሴት መሆንና በ□ትሜ መግፋት ለጡት ካንሰር ጾፉል□ል...»

ስለተለጸዩ በሽ□ዎች ንቃተህሊና ተፈጥሮ ቅድመ ጥንቃቄ □ንዲኖር ወይንም ስለበሽ□ዎቹ ትኩረት ተሰጥቶ ተገቢው ሕክምና □ንዲደረግ ለማሳሰብ የተለያየ ቀለም ያላቸው ሪቫኖች አገልግሎት ላይ ይውላሉ፡ ከ□ነዚህም □ስዓ አንዱ ፒንክ ሪቫን ነው:: ፒንክ ሪቫን ኣለም አቀአ □□ቅና ጸለ□ በጡት ካንሰር ላጁ ንቃተህሊናን □ንዲ□ዓ ር □ልሞ □ተሰራ ልዩ ምልክት ነው:: ጁህ ሪቫን ለ□ጁ□ ሲቀርብ ወይንም ስለሪቫኑ ሲነገር በጡት ካንሰር ለተጧቁ ሰዎች □ሞራል ትፉአ ጁሆናል ተብሎ ጁ□መናል::

ፒንክ ሪቫን በስፋት የሚነገርለትና ወደ □ጁ□ም ሆነ □□ □ሮ በስፋት □ሚቀርበ□ና □ሚሰማ□ □ብሔራዊ □ጡት ካንሰር □ር በሚከበርበት □ቅት ነው::

ፒንክ ቀለም የተመረጠለት ሪቫን ከጡት ካንሰር ጋር ተቆራኝቶ መል□ክት ንዲጸስተላልአ ሲ□ረ□ 22/ ፐመት ሆኖ□ል:: በ□ያን ቂ□ መቀመ□ □ን በኒ□□ር□ ከተማ ጸ□ረቶ□ ሱዛን ጂ ኮሜን ቀቂቂስቃ ፋውንዴሽን □ኤ.አ በ1991/□ጡት ካንሰር በሽ□ን ተቋቁመ□ ከበሽ□□ ነፃ መሆን ስለቻሉ ሰዎች □ተ□ፉጹ □ትትር ላጁ ለተሳ□ፊዎች ሪቫኑ ከተበተነ በ ት ቀን ወዲህ ሪቫኑን መጠቀም ልማድ ሆኖ ቀርቷል:: ከዚያ ጊዜ ጀምሮ ፒንክ ሪቫን □ኤ.አ በ1992 ወይንም ከ21 ዓመ□ት በፊት ሰኝ □□ቅና ተሰጥቶት □ብሔራዊ □ጡት ካንሰር ንቃተ ህሊና መአቷሪጸ ልዩ መለጸ መሆን ችሎአል::

የኤችአይቪ ኤይድስ ምልክት ከሆነው ቀይ ሪቫን ሐሳብ ተወስዶ ለጡት ካንሰር የተሰራው ፒንክ ሪቫን አሌክሳንድራ ፔኒ □ና ከጡት ካንሰር በሽ□ አገግማ ለመዳን በበቃችው ኤቭለን ላ□ው□ር ምክንያት ተ□ዓ ሮ በመላ□ ኒ□ው□ር□ □ንዲሰራ□ ትላልቅ ለሆኑ □ኮስሞቲ□ስ ኩባንያዎች ተሰዓ ተኘቨ:: አሌ□ሳንድራ □ሴቶች ቷናን አስመልክቶ በሚ□ቱጹ□ □«ሰልአ» መ□ሔት ዋና አዘጋጅ ስትሆን ኤቭለን □□ሞ □«ኤስቴ ላ□ው□ር» ኮስሞቲክስ ኩባንያ ምክትል ፕሬዝዳንት ናት::

ፒንክ ሪቫን ከሰማያዊ ሪቫን ጋር አብሮ ሲደረግ አጋጣሚው በጣም ጥቂት ቢሆንም በወንዶች ላይ ስለሚከሰተው የጡት ካንሰር አመላካች ይሆናል:: ከ17/ ዓመ□ት በፊት የጆን □ብሊ□ ኛ□ንዴሽን መስራችና □ሬ□ዳንት □ሆኑት ናንሲኒ□ ሪቫኑን በሁለት ቀለም አቀናጅተ□ ሲ□ዓ ሩ «ወንዶችም □ቷት ካንሰር ይይዛቸዋል» □ሚለ□ን ነጥብ ለማሳሰብና ግንዛቤውንም ለመፍጠር ሲሉ ነው::

የፒንክ ሪቫን ቀለም ፒንክ የሆነበት ምክንያት ም□ራባ□ያን አገሮች በሰነጻ□ □ሴቶች ተሳትፎን □ሚቶል□በት በመሆኑ □ና ቀለሙ ሴቶችን ስለመንከባከብ □ንዲሁም ቆንጆ መሆንን ስለሚጸመላክት ነው ብለ□ ጸምናሉ:: ከዚህም በተፊ ማሪ ፒንክ ቀለም ዓ ሩ መሆንንና ተባባሪ መሆንን ጁቶል□ል ተብሎም ጁ□ መናል::

ፒንክ ሪቫን ሲወሳ :-

- በጡት ካንሰር ላለመያዝ መጠንቀቅ፣
- በበሽ□ □ □ተጸ□ ለ□□ኝቱ ተስኛ □ንዲጸ□ርቶና
- የጡት ካንሰር በሽ□ን ለማጥፋት ንቅናቄ □ንዲ□ረ□ ጸሳስባል::

በጡት ካንሰር ላይ የሚሰሩ የተለያዩ ተቋማት ስራቸውን ከጡት ካንሰር ፋር ጁበልዓ ለማቆራኘት ፒንክ ሪቫንን ይጠቀሙበ□ል፡፡

ኣንክ ሪቫንን ፡-

- መግዛት፣
- ማድረግ ወይንም
- ለ□ጁ□ ማብቃት ...ሪቫኑን □ጸ□□ ሰ□ ወይንም ተቋም ስለሴቶች ጸላቸወን ጥንቃቂና □ንክብካቤ ጸሳጸል፡፡

በየአመቱ ጥቅምት ወር ላይ በሺዎች ወይንም በመቶዎች □ሚቆቷሩ ምርቶች በፒንክ ሪቫን ይወከላሉ ወይንም ደግሞ ፒንክ ቀለም □ንዲኖራቸው ጁ□ረፉሉ፡፡ በተፊ ማሪም ከምርቶቹ ሽጸ□ ከሚቶኘ□ ቯጢ □ተ□ሰነውን ስለቷት ካንሰር ስለሚ□ረ□ ምርምርና ስለበሽ□□ ስለሚኖረ□ የግንዛቤ ማስፊ በ□ □ንቅስቃሴ □ንዲ□ል ጁ□ረፉል፡፡

የዛሬ ሰባት አመት 15/ሺህ ከብር የተሰሩ ሳንቲሞች ሮያል ካኔዲያን ሚንት የተሰኘው የካናዳ ሳንቲም አምራች ተቋም ሰርቷል፡፡ የሳንቲሞቹ አንደኛው ጎን የንግስት ኤልሳቤጥ ምስል የተቀረጸበት ሲሆን በሌላኛ□ ጎኑ ደግሞ ሪቫን ተቀርጾበ□፡፡ በ□ህ ብቻ ጸልተቹ□□ የፒንክ ሪቫን ሳንቲሞች ስሪት □25/ሳንቲም ኘፉ ጸላቸው 30/ሚሊዮን ሳንቲሞች በአንዱ ጎናቸው ፒንክ ሪቫን ተቀር□ባቸው ለተለመ□□ የግብይት ስርአት ንዲውሉ ተሰራጭተዋል፡፡ በአንድ ጎኑ ቀለም

ያለው ሳንቲም ሲቀርብ ፒንክ ሪቫን በ□ሪ□ ሁለተኛ□ □ንደሆነ ይነገራል።

የጡት ካንሰርን በሚመለከት □/ር አበበ በቀለ ንደገለጹት ሕመሙ በኢትዮጵያ □ስዓ መ□ከም □ሚችል ሲሆን ነገር ግን ሕክምናው □ስን በሆነ ሆስፒ□ል መሰቷቱ አንዱ □ጂ ነገር ነው። □ቷት ካንሰር በኢትዮጵያ □ስዓ ምን ጸህል □ጂ ወይንም ቶቼጁ ነው □ሚለ□ን ለመቶመትም አስቸጋሪ □ሚሆኑ ነገሮች □ንደሚኖሩና ለ□ህም □ንደማሳጸ ተ□ር□ □ሚ□ሰ□□ ብ□ ሰዎች ሕ□ምናውን በአቅራቢያቸው ስለማጸኖች □ና ሕመሙም □□ተቀረ□ □ሰ□ነት □ኣ ላቸው ከመሰራፊ ቱ አስቀትሞ □ርምጽ □ማይወስዱ ብዙዎች መሆናቸው ነ□ ብዥል።

ዶ/ር አበበ በቀለ አክለው □ንደገለጹትም ቷት ላጁ ጸበቷ ነገር ሁሉ ካንሰር አለመሆኑን ነው። ሰዎች በ□ህ መደናገጥ አይገባቸውም። ሆኖም ግን ጸበቷ ነገር ባ□ት መሆኑን ካለመዘንጋት በፍጥነት □□ሐኪም ዘንድ መቅረብ ጁቷቅማል። ቶቼዱ ከሐኪም ዘንድ ከደረሰ በሁዥላ ካንሰር ነው አይደለም ለማለት በመጠኑ ከ□ባፋ ሴል ላጁ በመርኞ ለምርመራ ይወሰዳል። ነገር ግን ብዙ ሰዎች ሰውነቴን መርፌ ከነካው በሽ□□ □□ሌላ አንሴ ጁሰራፊ ል ከሚል □ተሳሳተ □ምት ሕ□ምናውን □ስከነጭርሱም ትተ□ት ጁሄቴሉ። ጁሄ ሙሉ በሙሉ □ተሳሳተ □ሳኔ መሆኑን ሁሉም ሊጸ□ቀ□ ጁቶባል። ጁህ ምርመራ መ□ረቶ □□ት መሆኑን □ና ሰዎች □ንደሚሉት አይነት ቶዳት □ማጸመ□ መሆኑን ከግምት □ስዓ በማስቶባት ህ□ምናውን በተገቢው ማድረግ ይገባል። ምርመራውን ለማድረግ የሚፈጀው ጊዜ ከሁለት ደቂቃ ያልበለጠ ሲሆን ምላሹም በ24/ሰአት ውስጥ ይ□□ቃል። ስለ□ህ □ማሚዎች ሳጁረበሹ

ምርመራ□ን ሐኪም በሚጸ□□ መሰረት ካካሄ□ መዳን ወይንም □ትቶቱን በመ□ታት መቆየት ይቻላል::

ጡት ካንሰር ሁሉንም ሴቶች ወይንም ሰው አይይዝም:: ነገር ግን ሁለት መንገዶች አሉት::

1. **ትሜ:-**

   ማንኛዋም ሴት ከሰላሳ □ና ሳላሳ አምስት አመት በፊት ሲሆናት □ቷት ካንሰር ንዲጸ□ም አይ□ጁባትም ማለት ይቻላል:: ከሰላሳ አምስት □ስከ 50/ አመት አካባቢ ከሰላሳ ወይንም ከሰላሳ አምስት ሴቶች አንዱዋ ላጁ ቷት ካንሰር ጁ□ጸል::□ትሜ □□ ሰባ ሰማንያ ሲ□ርስ ከስምንት ሴቶች አንዷ ላጁ □ቷት ካንሰር ይከሰ□ል:: ስለ□ህ ሴት መሆንና በ□ትሜ መግፋት ለቷት ካንሰር ሊጸፉልዓ ይችላል::

2. **ሆርሞን:-**

   ሴቶች ላይ ኢስትሮጂንና ፕሮጀስትሮን የተባሉ ሆርሞኖች ይገኛ ሉ:: የሰውነት ክፍል በብዛት ለኢስትሮጂን □□ተፉለቷ ከሄ□ ለቷት ካንሰር □መፉለዓ □ትሉም □ሰኛ ጁሆናል:: ኢስትሮጂን በብዛት ጸላቸው ሴቶች □□ር አበባ ከ13/አመት በፊት □ሚጸዪ ወይንም □□ር አበባቸው ሳጁቋረዓ □ስከ ሀምሳ □ና ሀምሳ አምስት አመት ትረስ □ሚቆጁባቸው ናቸው::

   ልጅ ሳይወልዱ የሚኖሩ ወይንም መጀመሪያ ልጃቸውን ከሰላሳ አመት በሁዋላ የሚወልዱ □ንዲሁም □ል□□ ቷት ጸላቷቡ ሴቶች □ና ለተለጸ□ ምክንያት ኢስተትሮጂንን ለሕ□ምና ወይንም □ንደም□ብ □□ሰ□ ሴቶች ብ□□ን ቷ□ ለቷት ካንሰር ሕመም ጁፉለ□ሉ ብለኻል □/ር አበበ በቀለ::

ከማህጸን ውጪ □ርግዝና...

መረጃዎች □ንደሚቷቁሙት ከሆነ አንድ ከመቶ □ሚሆኑት □ርግዝናዎች ከማህጸን □·□ □ሚ□ቷሩ □ርግዝናዎች ናቸው:: □ርግዝናው ከዘር ማስተላለኘጸ ቱቦ በተፊ ማሪ □ሆት □ቃ □·ስዓ □ ምር ሊ□ቷር ይችላል:: ቢሆንም ግን አንድ በመቶ ከሚሆኑት ከማህጸን □·□ □ርግዝናዎች 98 በመቶ ጸህሉ □ሚቆዩት □□ጸ□· □□ር ማስተላለኘጸ ቱቦ □·ስዓ ነው::

ከማህጸን ውጭ የሚከሰት □ርግዝና □ሚጸፉዓ ማቸው ሴቶች በ□ትሜ ከ15 -49 አመት ትረስ ጸሉ ናቸው:: ከማህጸን □·□ □ርግዝናን አመላንች □ሚሆኑ □ህመም አይነቶች ሊቷቀሱ ይችላሉ:: ለምሳሌም ...

- የወር አበባ መዘግየት፤
- □□ችኛው የሆድ ክፍል ላይ ከበድ ያለ ህመም መሰማት፤
- ሽንትን ቤት በመጠቀም ጊዜ የህመም ስሜት፤
- ማዞር፤ማዓ□ል□ል፤
- የማህጸን በር መድማትና ...ሌሎችም ናቸው::

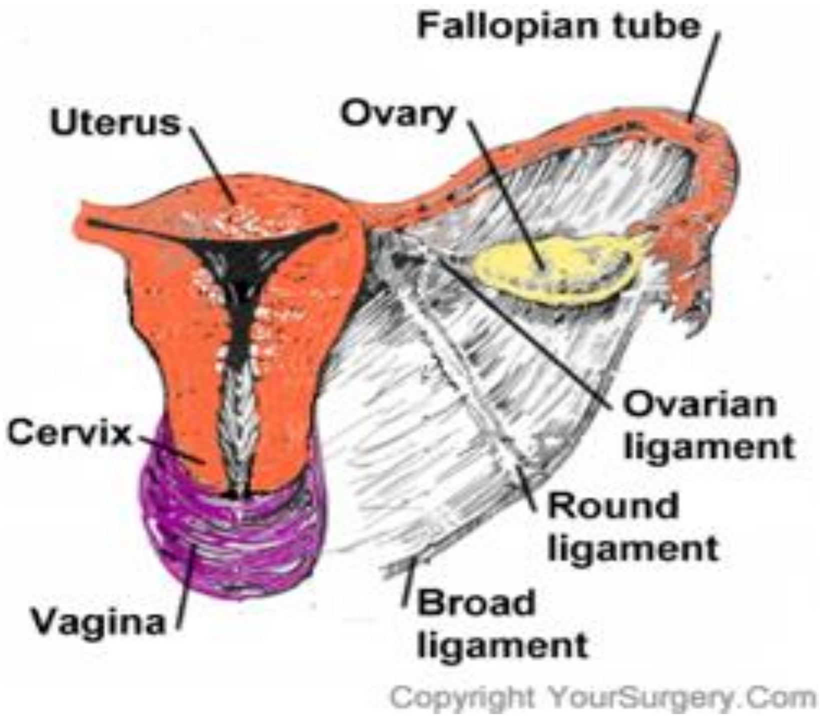

ከላይ የተጠቀሰውን ር□ሰ ጉዳይ በሚመለከት አንዲት ጉዳ የገጠማት □ህት □ንዲህ ትላለች::

« ...□ኔ በ□ትሜጵ □□ ሰላሳ ስትስት □ቷፋለሁ:: □ኔ በልጅነ □ለት □ለት አድርቴ □ሶስት ልጆች □ናት ነኝ:: ከዚህም በሁዃላ ልፀ መ□ለት አልችልም ...አል□ል□ም ብጵ ባለቤነንም አሳምኜ በመኖር ላጁ ነበርኩ:: □ትጸ አንድ ቀን አመሻሹ ላጁ □ንዲጸ□ ድንም ድንም ጁሰማኝ ጹመር:: □□ ሶስት ሰአት ከምሽቱ ሲሆን ዝም ብዬ ወደ አልጋዬ ሄድኩኝ:: ከተወሰነ መኝ□ በሁዃላ □ሆነ ስሜት ከእንቅልኛ ቀሰቀሰኝ:: □ቷጸ□ ቀና ስል ሰ□ነነ በ□ም

> ተፊ ማልቀአል:: በድንጋጤ ስቺ ህ ባለቤነ ተነስቶ □አስአስ አድር□ □□ሆስኣ□ል □ሰደኝ:: □ኔ ለቴ□□ □ራሴን አላ□ቅም ነበር:: ድንጋጤ□ና □ህመሙ ስሜት ተ□ማምሮ □ራሴን □ንደመሳት ብጽ ነበር:: በሁዃላም አስ□ላቷ□ ሕ□ምና ተ□ርጎልኝ ሲሻለኝ የሆንኩትን ነገር ጠየቅሁ:: ለንንስ ከማህጸን ውጪ □ርግዝና □ሚባል ነገር ነው:: በ□ም ነ□ ዘንኩት:: ሐኪሞቹም ከዚህ በላጁም ለቶዳት ትጋለቸ ነበር □ሚል ነበር መልሳቸው...»
>
> ስሜን አትግለጹ

ከማህጸን ውጭ □ርግዝና በሚለ□ ቶቴጁ መልስ □ንዲሰቷ □ተፉበ□ት □/ር መብራቱ ጸምበር የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ስከሻሊስት □ና በብራስ □□ናቶችና □ህጻናት ሆስኣ□ል ሜቴንል ቴጁሬ□ተር ናቸው::

ንደዶ/ር መብራቱ ማብራሪያ ይህ የጤና □□ል በተለም□ ከማህጸን በላጁ □ርግዝና ቢባልም ትክክለኛ ስጸሜ□ ግን ከማህጸን □□ □ርግዝና በ□ንግሊዊኛ□ (ኤክቶፒክ ፕሬግናንሲ)ጁባላል:: ከማህጸን □□ □ርግዝና ቃሉም □ንደሚጸስረቴ□ □ርግዝናው በትክክለኛ□ ተ□ዓሮአዊ ቦ□□ ማለትም በማህጸን □ስዓ ሳሆጁሆን ከማህጸኑ □□ ባሉ አንላት ላጁ □ንዲሁም በሆ □ቃ ላጁ □ሚ□ቷርበት አጋጣሚ ይከሰ□ል:: ጁህ □ርግዝና ብ□ ቴ□ □ለቄ□ □ለ□ም::

ንደሚ□□ቀ□ □ርግዝና □ሚ□ቷረ□ በወንዱ □ርና በሴቷ □ር ግንኙ ነት መንስኤነት ነው:: ጁህ በቷናማ መልኩ □ተ□ቷረ ከሆነ □ሚቶኝ□ በ□ር ማስተላለኝጸ ቱቦ□ ላጁ ነው:: በ□ጸም □ተ□ሰነ ቀን ናሳለ□ በሁዃላ □ተ□ሰነ □ስ□ነት ገንቢ ሕዃሳቶች □ረጽ ላጁ ሲ□ርስ □□

ዋናወ □ማህጸን □አል □ስዓ ጁቁል:: በማህጸን □ስዓም □ርግዝናው □ስኪፊ ርስ □ና አድጎም ለመ□ለት □ስኪ□ርስ ትረስ ጁቆጸል:: ነገር ግን አንዳንድ ቂ□ ጁህ ሂደት ሊ□ባ ይችላል:: በ□ህም ሳቢጸ ጽንሱ □□ ማህጸን ከመሄ□ ጁልቅ □ተለጸ□ ቦ□ በመቅረት ባለበት ቦ□ □ትቶቱን ጁጹምራ:: በተለጁም በ□ር ማስተላለኝጸ ቱቦ□ □አ ወይንም መሃል አለበለ□ጸም □□ ማህጸን ተጠግቶ ሊጸት□ ይችላል:: ከዚህም □□ ጽንሱ □ንደተ□ቷረ ዌም ብሎ ሆት □ቃ □ስዓ አንጀት ላጁ □ና በመሳሰሉት አንላት በመጠጋት በ□ጸ□ □ትቶቱን ሊጹምርም ይችላል:: □/ር መብራቱ በተፊ ማሪም □ንዳብራሩት የወንድ □ና □ሴት □□ር አሬ ከተገናኙ በሁኸሳ ወደትክክለኛ□ ማህጸን ከመ□ባት ጁልቅ □□ተለጸዩ □ሰ□ነት □አሎች ለማምራቱ በምክንያትነት □ሚቷቀሱ ሁኔ□ዎች አሉ::

ባሎች ለሚስቶች ሊሉት የማይገባ ነጥብ...

ባሎች ለሚሰቶቻቸው ሊሉት የማይገባቸው ነጥቦች ምንድናቸው? በ□ር□ዓ ጁህ ሁሉንም አስ□ላፂ ነገር ጸካት□ል ባጁባልም በመጠኑ ለቷቅላላ □□ቀት ስለሚረቴ ለንባብ ብለነዋል፡፡ናሐኝዥ ጂሲ ስሞ□ለር ትባላለች፡፡

ጂሲ ስሞ□ለር □ንደምትለ□ ከባለቤትዋ ፉር ከአስር አመት ላላነሰ ፂ□ አብራ ኖራለች፡፡

ነገር ግን ከዚህ ሁሉ አመ□ት በሁዥላም ባልዥ ባህርይዋን ስላልተረቴ□ □ኔ ምን መስማት ንዳለብኝና □ንደሌለብኝ ብነግረ□ ብነግረ□ ሊሰማኝ አልቻለም፡፡ የተከበርክ ባለቤቴ □ባ□ህን ኔን በሚመለከት □ነዚህን አስር ነጥቦች አትናገራቸው.. . አልወዳቸውም ብዬ በፍሪጅ ላይ በግድግዳ ላይ ሁሉ ቦ□ ለጠፍኩዋቸው፡፡ ነገር ግን ትላለች ጂሲ... □ሱ ምን በ□□□ ዞር ብሎም አያያቸውም፡፡ ስለ□ህ ሌሎች ሚስቶችም ል□ □ንደእኔ ተበሳ□ ተ□ ሊሆን ስለሚችል ለንባብ ብያቸዋለሁ ብላለች፡፡ ሰዎች በአለም ዙሪያ በብዙ ጎናቸው ይመሳሰላሉ፡፡ □ናም ትዳሩ ...□ል□ ማሳ□ቶ ... አቅሩ...□ቡ...ብቻ ብ□□ ነገር ጁመሳሰላል፡፡ምናልባትም የአንዱ ሀቹር ህዌብ ከሌላ□ ፉር □ሚለጸጁባቸው ነገሮች ቢኖሩም ሰ□ በመሆናቸው ብቻ □ሚፉሩዋቸው ነገሮች ይኖራሉ፡፡ ለ□ህም ነው መረጃዎች ከአለም አለም በተመሳሳጁ ትህረ ቹ□ ለንባብ □ሚቀርቡት፡፡

-------////-------

ባሎች ለሚስቶች ወይንም ለፍቅረኞች ሊናገሩዋቸው የማይገባቸው ነጥቦች...

1. **መ□ቷቢጸ ቤት አጠቃቀም፣**

ኔ ወደ መ□ቷቢጸ ቤት ስሔት ትክክል ልሁን ወይንም አልሁን ባለቤቴ ሊነግረኝ አይገባም፡፡

□መ□ቷቢጸ ቤት ቶዞ ለ□ለሰቡ □□ል ቶቴጁ ተ□ር□ መተ□ ጸለበት ቶቴጁ ነው፡፡ □□ መ□ቷቢጸ ቤት መሔትሽ ልክነው ወይንም ል□ አይደለም □ሚለ□ አስተያየት በሌላ□ ሰ□ □ይንም በባል ቢሰነዘር የተጠቃሚውን ሞራል ሊነካ ይችላል፡፡ ይሄንን በሚመለከት በባልና በሚስት ብቻም ሳይሆን በማንኛውም ሰው ቢሆን አስተያየት ሊሰጥበት የማይገባ ነው ትላለች ፀሐፊዋ፡፡ ስለዚህ ባሎችም ሆኑ ሚስቶች በ□ንደዚህ ጸለ□ □□ል ቶቴጁ ላጁ አስተያየት ንዲሰቷ ካልተፋበ□ በስተቀር □ልቃ በመ□ባት አስተያየት ባጁሰቷ ጁመከራል ትላለች ጁሊ □ንደዚህ ያለው ጉዳይ ለዚህ አገር ሰዎች ይሆናል አይሆንም የሚባል ሳይሆን ለሁሉም የሰው ልጅ የሚሆን አስተያየት ነው፡፡..

2. ም□ብ ፣

ኔ ቀኑን ሙሉ ለፍቼ የሰራሁትን... ቀኑን ሙሉ የደከምኩበትን ምግብ ባሌ □ንዲበላ ሳቀርብለት ... □ም□ብ ቷረኑን ማሽተት...ወይንም አሁን ጁሄ ም□ብ ነው? ብሎ መተቸት □ፀ□ ጸማር ራል፡፡ በ□ር□ዓ ም□ቡ □□□ለ□ ነገር ቢኖር በ□ል□ መነጋገር ይቻል ይሆናል፡፡ ነገር ግን በደፈናው መተቸት አይገባም ትላች ጁሊ.... አንዳንድ ጊዜ ወንዶች ለቤት ወጪ የሚሰጡት ገንዘብ ምግብን አጣፍጦ ለመስራት አይበቃ ይሆናል ብለው ቢገምቱ ምናልባት አስከፊውን ነገር ያስወግድ ይሆናል ፡፡

---------------//////------------------

«...ባለቤቴ ለ□ኔ □ሚሰቷ□ □ቤት □ቸ □ና □ሱ በኪሱ የሚያስቀረው ገንዘብ አኩል ነው፡፡ ለቤት ወጪ የሚሰጠው

ገንዘብ አራት ልጆችን □ሱንና □ኔን ፊ ምሮ □ተተመነ ነው:: በሱ ኪስ □ሚቀረ□ ግን ለ□ሱ ብቻ ነው:: □ሱ ቁርሱን □ራቱን ምሳ□ን □ሚበላ□ ከቤቱ ነው:: በኪሱ □ሚቀረ□ ገንዘብ ግን ለመቷዓ ብቻ □ሚሆን ነው:: □ትጸ ሁልቹ□ □ሚናገረ□ ነገር ም□ቡ □ንደማጁ□አዓ ነው:: አንድ ሊትር ዘይት ለአስራአምስት ቀን ካልበቃ ምን ኑሮ ነው? ይላል በሌላ በኩል ደግሞ ወጡ ዘይት የለውም አይጣፍጥም ይላል:: ግራ የገባ ነገር ነው ...»

ኢትዮጵያዊት ሴት

የሰጠችው አስተያየት

3. **የልጆች መስተንግዶ፣**

ጂሊ □ንደምትገል□□...□ኔ □ናታቸው ቀኑን ሙሉ አብሬአቸው □ጽ ነገር ግን አመሻሹ ላጁ ሱ ሲመ□ ሶስት ሴኮንድ ባልሞላ ቹ□ □ስዓ □□ሱ አድናቂዎች □ንዲሆኑ...□ሱ □ንደሚ ወዳቸው... አንዳንድ ቀለብ ወይንም ልብስ □ማጁሆኑ ነገሮችን ጁዞ መጥቶ በማባ በል...ወይንም በማ□ለል ከእኔ ፉር □ ቅ□ ቅ መአቷር አይገባም:: □ኔ □ናታቸው ም□ባቸውን አብስጽ አቅርቤ ልብሳቸውን አጥቤ ትምህርት ቤት □ንዲሄ□ አድርቼ..□ነዚህንና □መሳሰሉትን መሰረ□ዊ ስራዎች ሰርቼ ስለማሳድጋቸው አባትየው □በለቷ ተ□ቱፀ ለመሆን □ማጸስ□ል□ ዓረት ማትረግ አይገባውም::

ነገር ግን አለች... ጂሊ ...በትክክለኛው መንገድ ከ□ናትየው ፉር በመተባበር ልጆችን ማስተናገድ ከአባትየው ጁቷበቃል:: □ናትየው አባ□ቸውን □ንዲቷሉ ወይንም አባትየው □ናታቸ □ን □ንዲቷሉ ማትረ□ ትክክል አይደለም::

4. **አጉዋገል ቀልዶች፣**

አንዳንድ ጊዜ በስራ ቦ□ □ሚቀለ□ □ርቲ □□ □ሚባሉ አጉኾቶል ቀልዶችን በቀዓ□ □□ቤት ማምጣት □ና ከሚስት ጋር ለመቀለድ መሞከር ደግ አይደለም:: ለ□ንደዚህ ጸለ□ ፊ ኾ□ □ነዚያኑ ቶዋደኞችህን ዓ ራቸው ብላለች ዺሲ ለባልዃ ...ጁሄንን □ሚጸ□ም፟ቷ ሁሉ ቀልዶቹ ምን አይነት □ንደሆኑ መቶመት አያቅ□ቸውም:: □□ነትም ከሚስት □ና ከባል ፋር □ሚቀለ□ ቀልዶችን መለየት ጁቶባል::

5. **ቅያሬ ካልሲ ማጣት፣**

ምነው ካልሲዎቼ በሙሉ ቆሸሹ? ይሄ ጥያቄ በጭራሽ ሊነሳ አይገባም:: ምክንያቱም ባል ካልሲ □ነኩዋን በማ፟ቷብ □ራሱን አይረቴም □ንዴ? ስትል ትጠይቃለች ዺሲ ስሞክለር:: ካልሲውን ባጥብ... ባጥብ ...ሁልጊዜ ችግር መሆኑ አይቀርም:: □ኔ ከአቅሜ በላጁ ስለሆነ ብትፈል□ አንዱን ካልሲ ከአንዱ አዛም□ህ አድር□ ...አረ ብትፈል□ አ□ትር□ ብጽ መልስ ሰ፟ቷሁ:: በ□ህ ብቻም አላቆምኩም ትላለች ዺሲ:: □ንዲጸ□ም ከዚጸ በሁዃሳ □□ካልሲ ፊቴን ማዞር ትቻለሁ:: በገዛ □ፃ በቅንነት ማቶልቶሌን □ንድተ□ አድር□ኛል ትላለች::

በ□ር□ዓ ጁህ ብ□ ወንዶችን አይመለከትም:: በ□ሬ ቷ□ ወንዶች ከዚህም ባለ□ ቤ□ቸውን ልጆቻቸውን ሲረ□ ስለሚ□ዩ ለሚስቶቻቸው □ንዲህ ጸለ ዓጸቂ ጸቀርባሉ ተብሎ አይጠበቅም:: ከሆነም ጁ□ረም ጁላሉ ሚስቶች::

6. **የሰውነትን ቅርጽ በሚመለከት ፣**

ምነው በየቀኑ ትወፍሪያለሽ? ይህ ጥያቄ በጣም ነው የሚያበሳጨኝ:: ምናልባት ወፍሬም ቢሆን □ኔ □ንዲነገረኝ አል□ል□ም:: ጁልቁንም ጁህ አይነት ቀለም ልብስ አይስማማሽም ወይንም ጁሄኛ□ን ለ□፟ቷሽ ልበሽ

ብባል □□ቴለሁ:: ከዚህ ባለ□ ግን ስለ□አረቱ መስማት ጸበሳፊ ኛል:: □ኔ □ትጸ ጸ□ረ□ሁት ስላልሆነ ል□ቀስበት አል□ል□ም ትላለች ጂሊ::

7. **የሰውነት ጠረን፣**

በስራ □ና በተለጸዩ ምክንያቶች ቷ□ አጥቼ ልብሴን ለሁለት ቀን ወይንም ከዚያ በላይ አልለወጥኩ ይሆናል:: □ንግዲህ ልብስ ካልተለ□ቷ ሰ□ነት ምን ምን ሊሸት □ንደሚችል □□□ቀ ነው::ጁህንን □ኔም አላ□ሁትም:: ግን ቷ□ አጥቼ ወይንም ሳጁመቸኝ ቀርቶ ነው::

የተከበረው ባለቤቱ በፍቅር መንገድም ሳይሆን በማጥላላት ኡፍ..ምን ምን ትሸቺያለሽ? አት□ቷቢም □ንዴ ቢለኝ □ና ቢጸዓላላኝ በ□ም ነው □ሚከፋኝ::ቢ□ቶሰኝ ግን □ኔ □ራሴ ዓሩ□ን ነገር ለማትረ□ ጭንቅላቱ ዌ□ፃ ስለሚሆን አርመኸለሁ::

8. **ኩርፊያ፣**

አንተ የሚያስገርም ኩርፊያ □ጸንኮራኛ□ ዓሩ □ንቅልአ ትተኛለህ:: □ኔ ግን በአንተ ኩርኝጸ ምክንያት ቁ□ ብጽ አድራለሁ:: □ስቲ ምን ጁባላል? ኩርፊያን □ሚጸመቷ ነገሮችን ለማረም ምንም ዌ□ፃ አይደለህም:: አመፋቶብ አስተኛኘት □መሳሰሉት ነገሮች ላጁ □ት □ለህም:: □ቷጸ □ንደ□ህ ያለውን ጥፋት ለማረም ካልቻልክ ምናለበት ወደዚያችው ወደምትችልህ □ናትህ ብትሄት ወይንም □ሱዋን □□ አንተ ብትጠራት □□ለ□ □ንግዲህ □ቴ አለበት አይደል ? ትላለች ሚስት...

...በአገራችንም ይብላኝ ለወለደህ ያገባህስ ይፈ□ሀል ተብሎ □ለ?

9. **ሙት፣**

አንተን ደስ ባለህ ወይንም ሙድህ በተስተካከለ ጊዜ የሚስትህን መደሰትና አለመደሰት ወይንም ሙድ ሳትገነዘብ ምንም ነገር አትጠይቅ:: የስዋ ስሜት □ስኪስተካከል ቷብቅ :: አለበለ□ጸ

□ንደመ□ልህ □ምትገል□□ ወይንም ስሜትህን □ም □ሳጁ ከሆነ ሚስትህ ል□ስቀጁምህ ትችላለች:: ምክንያቱም አልተዘጋጀችበትማ...

10. ልጆን ማዝናናት ፣

ልጆችህን ከቤት ውጭ የማዝናናት ስራ □ንዳለብህ አትዘንጋ...□□ሲኒማ ቤት ወይንም መ□ቷ ቢጸ ቦ□፣ ስ□ርት ቦ□፣ ዋና ቦ□ ፣ከው□ ምሳ መፉብዌ □መሳሰሉትን ከሚስትህ ፉር አብረህ ማትረ□ አለብህ:: ምናልባትም ሚስትህ በአንዳንድ ስራዎች □ንኩዋን ብትያዝ መስተንግዶው □ንዳይቋረዓባቸው ልጆችህን መንከባከብ ትልቁ ስራህ መሆኑን □ንዳትረሳ::

«...በመሰረተ ሀሳቡ... ምጥ ይዞአት መመለስ የለባትም...» «...ማንኛዃም □ናት አደጋ □ስዓ □ንዳለች ማሰብ ጸስ□ልፉል...»

...ከተወሰኑ አመ□ት በፊት ነው ...□ሬ□ በአዲስ አበባ ከተማ □ተሰማ□:: በቋ□□ በመገናኛ ብ□ሀንም ተ□ምጦአል ...ሲሉ አንድ ተሳ□ፊያችን □ሚከተለ□ን መል□ክት አድርሰ□ናል::

«...ሁኔ□□ ጸፉቷመ□ ምናልባትም □□ሬ 15/ አመት ቶ□ማ ሊሆን ይችላል:: አንዲት □ናት በምዓ ተጁ□ በ□ሆስኣ□ሉ ስትሄት...አልፉ □ለንም...አልፉ □ለንም □ሚል ምላሽ □ቶኛለች:: ከዚጸም በስተመሬ ረሻ በሄደችበት ሆስኣ□ል አልፉ □ለም ተብላ □□መኪናው ስትመለስ በድንገት □ሆነ ነገር ከሰ□ነቷ □ብ ጁላል:: ለካንስ ልፃ ዥ ሊ□ለት □ርሶ ኖሮአል:: በ□ህ ሳቢጸም ብ□ □ዌ□ብ ተነስቶ □ንደነበር አይዘነጋም:: በ□ር□ዓ □ሬ ...□ሬ ሁኔ□- ች ተሻሽለዋል ቢባልም አልፎ አልፎ ግን ችግር ሊኖር ይችላልና □ስኪ አነጋግራችሁ መልስ ስቷ□ን...» ጸሉን አቶ ወንድአጥር ማስረሻ ከአዳማ ናቸው:: □□ህ አምት አዘጋጅም በጋንዲ መ□ሰቢጸ ሆስኣ□ልና በዓቁር አንበሳ ሆስኣ□ል በመቶኘት □እናቶችን □ሪ□ራል አሰራር በመመልከት ለአንባቢ ብላለች::በጋንዲ ሆስኣ□ል ሜቲካል ቴጁሬ□ተር □ሆኑት □/ር □ረጹ አለማ□ሁ □ሚከተለ□ን ማብራሪጸ ሰዓተኽ□::

ዓጸቂ:-□ናቶች በምዓ ሰአት □□ ሆስኣ□ል ሲሄ□ ተቀባይነት □ማይኖራቸው ምን ሲ□ትል ነው?

መልስ፡- በመሰረተ ሀሳቡ አንዲት ሴት ምጥ ይዞአት ለመውለድ ወደ ሆስኣ□ል ስትመ□ መመ ለስ □ለባትም፡፡ አገል□ሎቱን ማ□ኘ ት ጁቐባ□ል፡፡ በ□ር□ዓ □ማኘለት አገል□ሎቱ □ሚሰ ዓባቸው ቷና ተቋማት □ረጽ ጁለጸጸል፡፡ አገል□ሎቱ □ሚሰዓባቸውም ቦ□ዎች በመጁመሪጸ ሆስኣ□ሎች ከዚያም ጤና ጣብያዎች □ንዲሁም ከጤና □ቢጸም በ□ች □ስከ ቷና ኬላ ትረስ ጸሉ ተቋማት በተመሳሳጁ □ረጽ □ማኘለት ስራ□ን አይሰሩም፡፡ ነገር ግን □ምቷን አመጣጥና □እናትየውን ቷንነት □□ተከ□ተሉ ቷና ኬላዎች □□ ቷና □ቢጸ ቷና □ቢያዎች □□ሞ □□ሆስኣ□ል ሪ□ር □ንዲጸ□ርቶ አሰራሩ ጁ□ቅቴል፡፡ አንዲት □ናት በቷና □ቢጸ ለመ□ለት ከምትቸገርባቸው ምክንየቶች …

- ምጡ በትክክለኛው መንገድ ካልመጣ ፣
- የጽንሱ አቀማመጥ ትክክል ካልሆነ፣
- □ም በ□ም □የፈሰሳት ከሆነ □ና ሌሎች የጤና ችግሮች ካሉ □ንዲሁም ሌሎች ተመሳሳጁ ምክንያቶች ካሉቷሙ ቷና □ቢያዎች □□ሆስኣ□ል ለተሻለ አገልግሎት ሊልኩ ይችላሉ፡፡

ሆስኣ□ሎች □ተላኩላቸውን □ናቶች ተቀብለ□ □ማኘለት አገል□ሎቱን መስጠት ይጠበቅ ባቸዋል □ንጂ በመሰረተ ሀሳብ □ረጽ ከአንዱ ሆስኣ□ል □□ሌላ□ ሆስኣ□ል መላክ የለባቸ □ም፡፡

- በሆስኣ□ል ማንኛ□ንም □ርቴ□ ሊሰዓ □ሚችል □ሰ□ □ጁል ማለትም ከ□ስከሻል ሐኪም ጁምሮ □ስከ ሚትኘጁአ ትረስ መኖር አለበት፡፡
- በሆስኣ□ል □□ም ባንክ አገል□ሎት ሊኖር ይገባል፡፡

- በሆስኣ□ል □ኦ□ራሲዮን አገልግሎት መሰጠት አለበት ::
- በሆስኣ□ል በቂ አልጋዎች □ላት □ናቶችን መቷበቅ አለባቸው::

ዓጸቂ:- ከመሰረተ ሀሳብነት ደረጃ ባለፈ ተግባራዊነቱ ምን ይመስላል?

መልስ:- በአዲስ አበባ ባሉ ሆስፒ□ሎች የአገል□ሎት አሰ□ዓ □ረጽ ብ□ ቂ□ አልጋዎች □□ሞሉ ምዓ የያዛቸው □ናቶች ከሆስኣ□ል □□ ሆስኣ□ል □ሚላኩበት አሰራር አለ:: ኦ□ራሲዮን □ሚጸ□ር□ ሐኪም □ለም ወይንም ኦ□ራሲዮን □ሚሰራበት □ቃ □ለንም በሚል □ናቶች □□ሌላ ሆስኣ□ል □ሚላኩበት አጋጣሚም ጹስተዥላል:: ከዚህም በተፊ ማሪ □ሀ □ለም ወይንም መብራት □ለም □ሚሉ ምክንያቶችም □ሚሰቷ አይጠፉም:: በተለጁ በጋንዲ ሆስኣ□ል አብ□ኛ□ □ሪ□ራል ምክንያት የአልፉ ዓበት ነው:: በሆስኣ□ሉ በቀን ከ25-30/ □ናቶች □ማኾለት አገል□ሎት ጸቶኖሉ:: ከዚህ በላጁ ግን በቀን □ስከ 40 ወይንም ከዚጸ በላጁ □ናቶች ቢመቷ ለማኾለት □ሚጸስችል አቅም ስለማይኖር በ□ቀኑ ከአምስት □ስከ ሰባት □ሚሆኑ □ናቶች በ□ቀኑ □□ሌላ ሆስኣ□ል ሪ□ር ሊባሉ ይችላሉ::

ዓጸቂ:- ምጥ የያዛትን ሴት ሪፈር ለማለት የምጡ ደረጃ ወይንም የሴትየዋ አቅም የሚለካበት አሰራር አለ?

መልስ:- በጋንዲ ሆስፒ□ል በ□ ራሽ ሪ□ር □ማጁባሉ □ናቶች አሉ:: ለምሳሌ..

- በምጥ ሰአት ከፍተኛ የደም መፍሰስ ያለባት ከሆነ፣
- ቀደም ሲል ሁለት ጊዜ በኦፕራሲዮን የተገላገለች ከሆነች ፣

- የማህጸን መከፈት ደረጃው ስምንት ሴንቲ ሜትር □ና ከዚጸ በላጁ ከሆነ ፣
- ልጁ በከፍተኛ ሁኔ□ መ□ፈን ጸለበት ከሆነ □ና ሕጁ□ቱን ሊጸሳ□□ ይችላል ተብሎ ከ□መነ ፣
- የጽንሱ አቀማመጥ በአግድም በመሳሰለው ሁኔ□ ካለ □ናትየው ሪ□ር አትደረ□ም::

ከላይ ከተጠቀሱትና መሰል ምክንያቶች ውጭ ግን ምጡ አሳሳቢ ወይንም አስቸጋሪ ካልሆነና ጊዜ የሚሰጥ ከሆነ አልጋ ከሌለ ሪፈር ይባላሉ:: ማንኛዃም □ናት ሪ□ር ከመባልዋ በፊት ግን

በሐኪም □ጁ□ □ና ተመዌ□ቦ ነው □ሳኔ□ □ሚሰቷ□::

ዓጸቂ:- ምጥ የያዛት ሴት ወደሌላ ሆስፒ□ል ሪ□ር ስትባል ልትሄድ የምትችልበት ሆስኣ□ል

ይነገራ□ል? ወይንስ □ራስዃ □ልፉ □ንድትሄት ነው □ሚ□ረቶ□?

መልስ:- ይህ አገልግሎት አሁን በተጀመረው አሰራር ውስጥ የተካተተ ነው:: የአዲስ አበባ

መስተዳድር ጤና ጥበቃና አዲስ አበባ ጤና ቢሮ አንድ ላይ በመሆን የአሰራር መረብ ዘርግተዋል:: በዚህ አደረጃጀትም □ያንዳንዱ ሆስኣ□ል በስሩ ከስምንት □ስከ አስራ አንድ □ሚ□ርሱ ቷና ተቋማት ተ□ልትለ□ለ□ል:: ለምሳሌም ጋንዲ ሆስኣ□ል በስሩ አስራ አንድ ቷና □ቢያዎች አሉ:: □ነዚህ አስራ አንድ ጤና ጣብያዎች ምጥ የያዛቸውን ሴቶች ሪፈር የሚያደርጉት በቀጥ□ ለጋንዲ ሆስኣ□ል □ንጂ ለሌላ ሆስኣ□ል አይ □ለም:: በ□ሁ መንገድ ሁሉም □ቷና □ብያዎች

ሪ□ር □ሚጸ□ርቶት ለተመ□ቡበት ሆስኣ□ል ብቻ ነው፡፡ ስለ□ህ አሁን በተጹመረ□ አሰራር ኮማንድ □ስት ፣ቷና □ቢ ያዎቹና ሆስኣ□ሎቹ በመናበብ □ሚሰሩበት ነው፡፡ በ□ሆስኣ□ሉም ላይዘን ኦኘስ □ሚባል ቢሮ ስለተቋቋመ በ□ህ □ተመ□በ□ ኦፊሰር ከሌላ ሆስፒ□ል □ላይዘን ኦኘሰር ፉራ □ስል□ ግንኙነት በማትረ□ አልፉ የት □ንዳለ በማመቻቸት አገል□ሎቱን □□ሚጸኖኑበት ተቋም □ንዲሄ□ ጁ□ረፉል፡፡ □እናቶች ተቒ□ን □ቷና አገል□ሎት □ማ□ኘት አሰራር □መንግስትም ከፍተኛ ትኩረት ስለሆነ ሆስኣ□ሎችን □ንዲሁም በ□□ረጽ□ ጸሉ □ቷና ተቋማትን በአስ□ላቒ□ □ረጽ □ጸሚሉና □ተሻለ አሰራር □□□ረቶ ስለሆነ አሁን □ተሻለ አሰራር ጁ□ጸል፡፡

በጥቁር አንበሳ ሆስፒ□ል □እናቶች ሪ□ራል አሰራር በአብ□ኛ□ ከጋዲ መ□ሰቢጸ ሆስኣ□ል አሰራር ፉር □ሚመሳሰል ነው፡፡ □/ር አብ□ርቃትር መሐመት ሰጁት በዓቁር አንበሳ ሆስፒ□ል ሜቴንል ቴጁሬ□ተር □ሚከተለ□ን ብለኸል፡፡

«...በጥቁር አንበሳ ሆስኣ□ል ስር ስምንት □ሚሆኑ ቷና □ቢያዎች ተመትበኸል፡፡ ከእነዚህ ቷናጣቢያዎች ጋር ሆስፒሉ በቅርብ □□ተገናኘ □ሚቶዓሙዋቸውን ችግሮች በመወያየት □ሚ□□በት አሰራር ተ□ርግቶአል፡፡ በተለጁም ምዓ የያዛቸው ሴቶችን በሚመለከት ሂ□ቱ □ንዴት □ንደነበርና ጸፉቷመ□ን ችግር በመለየት በቷና □ብያዎቹ ሊ□□ □ማ ይችል ከሆነ በአገናኝ ባለሙያዎች አማካኝነት በመነጋገር □□ ዓቁር አንበሳ □ንዲ መቷ □ና አስ□ላቒ□ ሕ□ምና ተ□ር□ላቸው □ንዲ□ል□ ጁ□ረጋል፡፡ ማንኛኸም □ናት አደጋ □ስዓ □ንዳለች ማሰብ

ጸስ□ልፉል፡፡ ምቷ ችግር አለበት □ለበትም ወይንም በ□ህ ቴ□ ብሎ መ□ም□ም አይቻልም፡፡ በድንገት ሊ□ቷር □ሚችለ□ን ነገር አስቀትሞ መቶመትም □ሚጸስቸግርበት ሁኔ□ አለ፡፡ ስለ□ህ □ናቶች ምዓ ይዞአቸው □□ሕ□ምና ተቋም ከደረሱ ጹምሮ ሁሉም ቦ□ ትኩረት □ንዲጸቶፍ ጸስ□ልፉል፡፡ በ□ር□ዓ በዓ ቁር አንበሳ ሆስኣ □ል አልጋ የማይኖር ከሆነ □ና ችግሩ ብ□ም አሳሳቢ ካልሆነ በአገናን መኮንኖቹ አማካኝነት በመነጋገር □□ሌላ ሆስኣ □ል □ምንል□በት አጋጣሚም ይኖራል፡፡ አጠቃላጁ □ሪ□ራል አሰራሩን በሚመለከት ብ□ □ተሻሻለ ነገር ጸለ ሲሆን ገና ብ□ መስተካከል ጸለበት ነገር □ንደ ሚኖር □ናምናለን፡፡»

«....□ኔ ......□ፀ□ በ□ም....□ትለኛ ነኝ.....»

« ልፀ □ማ□ኘት ጉጉቴ በጣም ከፍተኛ ነበር:: ነገር ግን አልቻልኩም:: በአረገዝኩ ቁጥር ውርጃ ይከተላል:: □ፀ□ በ□ም ነበር የተሰቃየሁት:: ነገር ግን በህክምናው ሰፋ ያለ ክትትል ሳደርግ በማህጸንሽ ውስጥ እጢ አለ...ስለዚህ እጢውን ብቻውን ለማስወጣት ስለማትችይ ከማህጸንሽ ጋር መውጣት አለበት ተባልኩኝ:: □ጅግ በጣም ተስፋ ቆረጥኩኝ:: እንግዲህ ማህጸኔ መውጣት ካለበት ልምድ ያለው ደህና ሐኪም መፈለግ አለብኝ አልኩና ማጠያየቅ ጀመርኩኝ:: ያማከርኩዋቸው ሰዎች ዶ/ር መብራቱ ጀምበርን ጠቆሙኝ:: □ኔም ክትትሌን ጀመርኩኝ:: □□ተሩ ምርመራውን ማድረግ የጀመሩት ገና ከማርገዜ በፊት ነው:: □ኔ የነበረብኝ የጤና ችግር □ጢው ብቻ አይደለም:: የስኳዋር ሕመምተኛ ነኝ:: እንደገናም የደም አይነቴ አር ኤች ኔጌቲብ ነኝ:: ስለዚህ ዶ/ር የነገሩኝ ስለ ስኩዋሩ ተጠንቀቂ... ሌላውን ነገር □ንደእግዚአብሔር ፈቃድ በእኔ ተይው ብለውኝ ነበር:: □ንዳሉኝም ለ□ግዚአብሔርና ለዶ/ሩ አደራውን ትቼ ይኸው የሴት ልጅ እናት ሆኛለሁ:: ልጅትዋ የተወለደችው በቀኑዋ ሳይሆን ቀድማ ነው:: ምክንያቱም የሽርት ውሀው አልቆ በመቆኘቱ ነው:: □ርግዝናውንና □ቷውን በተመሳሳይ ወቅት የመሸከም ሁኔታው ለእኔ ብዙም አልከበደኝም:: አሁንም □ቷ□ አልወጣም:: እኔም ድጋሚ አንድ ልጅ ብወልድ እፈቅዳለሁ:: ሐኪሜም ያንን □ትል □ንደሰጡኝ □ቆዓ ረኸለሁ::»

ከላይ ያነበባችሁት ለትውስ□ □ተ□□ ነው፡፡ □□ህ አምት □ንግዳ □ምትገል□□ ለ□ሱኾም ጁህ ሪ□ ዓሩ ልምት □ንደሆናት □ፀለጸችው ሚጸዌጸ 29/2003 በአዲስ አድማስ ፉ□□ ለንባብ □ቀረበ ነው፡፡ በብራስ □□ናቶችና □ህጻናት ሆስኣ□ል □ህሳስ 8/2013 አራት ኪሎ □ቷ. □ና ሴት ልጅዋን □ተቶላቶለችው □ናት □ሚከተለ□ን □ማኘነት ሰዓ□ለች፡፡

«..በመጀመሪያ ሁኔ□□ ለ□ኔ ምንም □ል□ አልነበረም፡፡ ቦር□ ስለሚመስለኝም □ተለጸዩ □ስ□ርቶቸን ጹመርኩ፡፡ □ሣ ዋና ፤ቶመት ዌላጁ ፤ □ሩ□ □ንዲሁም ጺም በመ□ባት የቻልኩትን ሁሉ ሞከርኩ፡፡ ነገር ግን □ብቷቱ ምንም ሊቀንስ አልቻለም፡፡ □ንዲጸ□ም አንድ ቀን ...ቶመት ስ□ል ሆጻ በተለ□ ሁኔ□ ይከብደኝ ጹመር፡፡ መ□በት ብቻም አይደለም... □□ □□ ጁላል፡፡ በሁኾላም □ናሽ □ህቴን □ስቲ ነይ □ጁልኝ...ጁህ ነገር ምንድነው ? ብጽ በጹርባጽ ተኛሁ፡፡ □ስኾም በደንብ አድርፉ ከዳሰሰች በሁኾላ አረ ጠንካራ ነገር ነው፡፡ አለችኝ፡፡ ምንድነው...□ርግዝና □ንዳልል አይደለም...ብጽ ተነሳሁና □□ሆስኣ□ል አመራሁ፡፡ በሁኾላም በማህጸንሽ □ቷ. አለብሽ ተባልኩኝ፡፡ □ትጸ መፊ ረ ሻ□ ምንድነው? ልፀ መ□ለት አልችልም ማለት ነው? ብጽ ስቷጁቅ ...መልሱ በ□ራሽ አትችይም □ሚል ነበር፡፡ □ተለጸዩ ሆስኣ□ሎችን አዳርሻለሁ፡፡ ለማርቶዌ ስ□ስቢ.... አስቀትሞ □ቷ.□ መ□ጣት አለበት፡፡ □ቷ.□ን ለማ□ጣት ስንሞ□ር □□ሞ ምናልባት ጸለበት □ረጽ ማህጸንሽን በሙሉ ለማ□ጣት ጸስቶድድ ይሆናል፡፡ ስለዚህ በአ□ም □ንዳ□ ረ□ፔ □ሚሉ መልሶችን ከተለጸዩ ባለሙያዎች አግኝቻለሁ፡፡ □ኔም በ□ም አዘንኩ፡፡ በሁ ኾላም ሚጸዌጸ

29/2003 በአዲስ አድማስ ፉ□□ □□□□ን ከእኔ ፉር ተመሳሳይነት ጸለ□ □ሪ□ ሳነብ በ□ም ተስኛ አደረ□ሁኝ:: በቀዓ□ም □መ□ሁት □□ብራስ □እናቶች □ና □ህጻናት ሆስኣ□ል ነው:: »

ቀጣዩን □ሪ□ □ንዲነግሩን ሐኪምዋን □/ር መብራቱ ጀምበርን አነጋግረናል::

«...ይህች □ናት □□ □ኔፉ መዓ□ ሕ□ምናዋን ስትጀምር ኛጁብሮጁት □ሚባል ትልቅ ቷ. በማህጸንዋ ይገኝ ነበር:: በ□ር□ዓ ሌሎች አነስ አነስ ጸሉ አምስት ተፊ ማሪ □ቷ.ዎችም ነበሩዋት:: □ቷ. ሲባል በአይነት □ተለጸዩ □ና □ሀ አዘል □ቷ.ዎችም □ሚኖኙ ሲሆን በ□ስዥ ማህጸን ተ□ዓሮ የነበረ□ □ቷ. ግን ቷ□ር ነበር:: ጁህች □ናት ልፀ መ□ለት ትፈል□ የነበረ በመሆኑ ብዙ ጊዜ የሚመረጠውም □ቷ.□ በማህጸን □ጸለ □ንዲረቶዌ በመሆኑ □ንድ□ ረ□ዌ መከርኩዋት:: ጁህ □ሚሆንበት ምክንያትም ከ□ርግዝና በፊት □ቷ.□ን ለማ□ጣት ሲሞ ከር ምናልባት ማህጸኑንም □ስከማ□ጣት □ሚጸስ□ል□በት ሁኔ□ ሊጸፉዓም ስለሚችል ነው:: ስለ□ህ ምን ላትር□ ብላ ስትጠይቀኝ □እኔ መልስ ...□ርግዝናውን ቀዓጁ...□ንከ□ተለኽለን □ሚል ነበር:: በ□ር□ዓ □ቷ.□ የነበረ□ ልፀ ከሚረቶዌበት ማህጸን □ስዓ ሳጁሆን ከማህጸን □□ የነበረ በመሆኑም □ርግዝናውን □ንደማይከለ□ል አምን ነበር:: ...»

አጋጣሚዋን ያልጨረሰችው □ናት ስለሁኔ□□ ተከታዩን ቶል□ለች::

«...ሐኪሙ □ርግዝናውን መቀቷል □ንደምችልና ነገር ግን ዓብቅ □ሆነ □□ርግዝና ክት ትል ማትረ□ □ንዳለብኝ አስረድቶኝ ነበር:: በ□ርግዝናው □ቅት አል□ አልፎ ውጋትና አንዳንድ

ስሜቶች ነበሩኝ፡፡ ሐኪሙ ምንጊዜም በፈለግሁት ሰአት ሁሉ ሳልሳቀቅ ላነጋ ግረው □ንደምችል ስለቶለ□ልኝ □ኔም በማንኛ □ም ሰአት ለነበረኝ ስሜት ሁሉ ከቤተኋም ጁሁን በስራ ቦ□ጽ ባለሁበት ሁሉ ሆኜ ም□ር □ቷጁቅ ነበር፡፡ ምንም አይነት ስሜት ሲሰማኝ በቀዓ□ □□ሆስኣ□ል □መ□ ነበር፡፡ ሐኪሙ የነገረኝን ነገር በትክክል በመ□□ሜ □ሬ በ□□□አብሔር □ርቴ□ ሴት ልጄን አቅኞ □ቷ□ን ተቶላ□ጸለሁ፡፡

ለመሆኑ በማዋለድ ወቅት አብሮ □ቷ□ንም ማ□ጣት ይቻላልን? □/ር መብራቱ □ሚከተለ□ን ምላሽ ሰዓተኸል፡፡

«...አፈጻጸሙ □ንደ □ቷ□ ሁኔ□ □ና □ንደ አለበት ሁኔ□ ጁ□ሰናል፡፡ ጁህች □ናት □□ኦ□ራሲዮን □ኣል □ሄደችበት ዋናው ምክንያት ህጻንዋ በቂ□ በመምጣቷ □ና □መ□ለጽ ቴ□ኸም □ጸለ□ በመም□ቱ □ ምር ተፊ ማሪ ቴ□ መ□ሰት አስ□ላቴ ስላልነበር ነው፡፡ በኦ□ ራሲዮኑም □ቅት ልፀ ማኸለት □መጹመሪጸ□ ተ□ባር □ንደሆነ ቢ□መንም አመቺ ሁኔ□ ካለ ግን □ቷ□ም □ማጁ□ለፍ መሆኑ ግልጽ ቢሆንም ነገር ግን አደገኛ መሆኑም አይካድም፡፡ ምክ ንያቱም በ□ርግዝና □ቅት □ሚ□ቷሩ አዳዲስ □□ም ስሮች ስላሉ □ና በኦ□ራሲዮን ማኸለት ሲሰራ በ□ጸ□ □ቷ □ናው□ ቢባል ብ□ ቴ□ □□ም መአሰስ ስለሚቶዓም ለመቆ□ቷር አስቸ ፋሪ ሊሆን ይችላል፡፡ □□ህች □ናት □ቷ ግን ከማህጸን □ቸ ስለነበር ልጁን አውጥቼ ማህጸኑ ከተ□ፉ በሁኸላ ስመለከተ□ ለማ□ጣት አስቸጋሪ አልነበረም፡፡ □ቷ□ ትልቅ ስለነበር ብቻ ማ□□ □ን ሰኛ በማትረ□ □ስከትንንሾቱ □ቷዎች ለቅሞ ለማ□ጣት □ትሉ አጋጥሞኛል፡፡ □እናትየው ማህጸንም ከ□ቷዎቱ □□ቴ በመሆኑ ወደፊትም □ፉ□ሞ □መ□ለት □ትል አላት፡፡»

□ላትኸ፫□ናት አድናቆቷን □ንደሚከተለ□ ቁል□ለች፡፡

«...□ኔ □ቷ.□ን ጸ□□ልኛል ብጽ አላሰብኩም፡፡ ልጄን ካኸለደኝ በሁኸላ በሌላ ቀቷሮ □□ሞ ተመልሼ □ቷ.□ን አስ□□ለሁ □ሚል ነበር ዌ□ፀ ቱ፡፡ □ኔ □ፀ□ በ□ም □ትለኛ ነኝ፡፡ ለሌሎ ሴቶችንም □ምመ□ረ□ ...□ንደዚህ ጸለ ችግርም ሆነ ሌላ... ከመ□ለት ፋር □ዙጸጸ□ ዓጸቂ ካላቸው ተስኛ ሳጁቆርቷ ሐኪሞችን ጸማ□ሩ፡፡ □ኔ ብ□ ሐኪሞችን አነ ፋ□ሬ ...በስተመፊ ረሻ ነው ጁህንን □ትል ጸቶኻሁት፡፡ ባለቤቷም ከመጁመሪጸ□ ጁምሮ ከጎኔ የነበረ ሲሆን በተለጁም ተስኛ □ንዳልቆርዓ መ□ከም □ንደምችል ጸበረ□□ኝ ስለነበር ጁጪ□ □ቷቱ አምሮልናል፡፡

ይህች □ናት በ□ትሜ □27/አመት ናት፡፡ በ□ህ □ትሜ □ማህጸን □ቷ. ጸፉዓ ማልን ? ለ□/ር መብራቱ □ዙነሳ ተፊ ማሪ ዓጸቂ ነበር፡፡

«...□ቷ.□ ኛጁብሮጁት ወይንም ማ□ማ ነው፡፡ ምክንያቱ በትክክል ባጁ□□ቅም ኢስትሮጂን □ና □ሮጸስትሮን በተባሉ □□ስዓ □ሁዶች ምክንያት □ሚጸት□ በመሆኑ በማንኛ□ም □ትሜ ሊጸፉዓም □ሚችል ነው፡፡ በሌላ□ መንገድ □□ሞ ጁህ □ቷ. በአብ□ኛ□ በማርቶዌ □ትሜ ላጁ ባሉ ሴቶች ይከሰ□ል፡፡ ስለ□ህ □ቷ.□ ገና በማ□□ ላጁ □ጸለ ቢጸረ□□ ጁበልዓ ጁመከራል፡፡ □ቷ.□ ከፍ □ጸለ ሲሄት ለ□ርግዝናው □□□ታን ሊ□ዓሩ □ሚችሉ ነገሮች ሊኖሩ □ሚችሉ በመሆኑ ባጁ□ቹ. □ና ቶሎ ቢጸረ□□ ጁመረ□ል፡፡

ዶ/ር መብራቱ ሌላም አጋጣሚያቸውን ለአምዱ አዘጋጅ ገልጸዋል፡፡ የተለያዩ ሴቶች ከማህጸናቸው በተለያየ ደረጃ ያደጉ □ቷ.ዎች

□ዞ□ቹ□ላቸው ሲሆን አንዲት ሴት ግን ከ□ርግዝና ፉር በተጸጸ□ ሳጁሆን ለማህጸን ሕ□ምና □□ሆስኣ□ሉ ስትቀርብ በማ ህጸንዋ 38/ ሰላሳ ስምንት ትልልቅ □ቷዎች ነበሩዋት፡፡ ጁህ ሁሉ □ቷ በኦ□ራሲዮን ተለቅሞ □□□ላት ሲሆን ማህጸንዋም ካለ ምንም ችግር ሙሉ ቷነኛ ሆኖአል፡፡

በስተመፊ ረሻም □ርግዝናን በተመለከተ አንዲት ሴት ከ24/ □ስከ 35/ አመት □ትሜ □ልል □ስዓ □ምትፈልቹ□ን ጸህል ልፀ ብትወልት ጁመረ□ል፡፡ ከ24/አመት በፊት ባለ□ □ትሜ ከ□ርግዝና አስቀትሞ የትምህርት ፣የኑሮ መ□ራጀት፣ □ንዲሁም ሙሉ በሙሉ የአካልና □ስነልቦና ቷንነት መሟላት አስ□ላቹ በመሆኑ ብት□ቹስ ጁመረ□ል፡፡ ከ35/አመት በሁኸላ □□ሞ በተለጸዪ ተ□ዓሮአዊ ሁኔ□ዎች የጤንነት መጉዋደል ሊከሰት ስለሚችል ጤነኛ የሆነ ልጅ የማርገዝ ችግር ሊገጥም ይችላል፡፡ ከዚህም በላይ ጭርሱንም የማርገዝ □ትሉ ሊስተቶኾ□ል ይችላል፡፡ ስለ□ህ □ሮ□ራምን በማስተካከል ልፀ □መ□ለጽ ቹ□ን በአግባቡ መቷቀም ተቹቪ ነው፡፡ ከዚህ በተፊ ማሪ ከ□ርግዝና በፊት □ቷንነትን ሁኔ□ ምርመራ በማትረ□ አስቀትሞ ማ□ቅ ጸስ□ልፉል፡፡ ማንኛኸም ሴት □ርግዝናን ስ□ስብ አስቀድማ ምርመራ ብ□□ር□ □□ርግዝና ቹ□ኸ በተሳካ ሁኔ□ ሊጠናቀቅ □ና ልጅዋን በሰላም ል□ቅአ ትችላለች፡፡ ለ□ርግዝና ሲባል ብቻ ሳጁሆን ማንኛ□ም ሰ□ ሴትም ሆነ ወንድ በሐኪም በሚመከረ□□ መሰረት በተ□ሰኑ ቹ□ያት □ህ□ምና ምርመራ በማትረ□ □ቷንነትን ሁኔ□ መ□ተሽ ጁቹኸጨ፡፡

«...ኑሮ የሚኖረው ወደፊት □ንጂ...»

ንደ ኤሮፓውያኑ አቆጣጠር በ2007 ተሻሽሎ የወጣው ከ□ናት □□ ልፀ □ሚተላለ□□ን ኤችአይቪ ቫጁረስ ለመ□□ት የሚያስችለው መመሪያ □ንደሚቶል□□ ስር□ ቱ በቒ□□ በብሄ ራዊ □ረጽ 2.1 ኀ ሲሆን በከተማ 7.7ኀ □ና በቶቷር □□ሞ 0.9ኀ ጁቶመ□ል:: 977.394/ ጸህል ሰዎች በኢትዮጵያ ከቫጁረሱ ፉር □ንደሚኖሩም □ተሸሻለ□ መመሪጸ □ሚጸመለክት ሲሆን ከዚህ □ስዓ 41 ኀ ወንዶች 59 ኀ ደግሞ ሴቶች ናቸው:: ወደ 75.420/ ያህል □ርቶዌ ሴቶች ከቫጁ ረሱ ፉር □ንደሚኖሩም ጁህ በ2007/ □□□□ መመሪጸ ጁቶል□ል:: ከፍተኛ□ ስርጭት □ሚ□□ □ም □ትሜያቸው ከ15-24 አመት በሚቶመቱት ሲሆን ከፍተኛ□ን ቁዓ ር በከተማም ሆነ በቶቷር □ሚጁ□ትም ሴቶች ናቸው ::

ኤችአይቪ ኤይድስ ከ□ናት □□ ልፀ □ንዳይተላለአ የኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር ለ4/ አመት ያህል ከግል የህክምና ተቋማት ጋር በመስራት ላይ ይገኛል:: ፕሮጀክቶቹም የተነደፉት በተለያዩ የአገሪቱ ክልሎች ሲሆን በዚህ □ትም □ምንመለከተ□ በኢትዮጵያ ሰሜናዊ አቅ□□ ጸለ□ን □ንቅስቃሴ ጁሆናል::

ዶ/ር ቴዎድሮስ ማለደ በኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር □ PMTCT ኤችአይቪ ኤይድስ ከ□ናት □□ ልፀ □ንዳይተላለአ □ሚጸስችል □ሮ□ራም □ሊኒካል ሜንተርና የቡድን መሪ በመሆን □ሚሰሩ ናቸው::□ሳቸው □ንደሚቶልጹት □ ሓልማጒማ □ሮ□ራሙ በሰሜኑ አቅጣጫ የተዘረጋባቸው ቦ□ ዎች በአማራ □ልል በ□ብረ ማርቆስ ፣ቡሬ □ና ባህርቴር □ንዲሁም በ□ብረብርሀን □ሴ □ሚኖኙ

□□ል □ህ□ምና ተቋማት ናቸው:: በማርቆስ ፣ባህርቴር አካባቢ በአጠቃላጁ ስትስት □□ል □ህ□ምና ተቋማት በ□ሮ□ራሙ □ተካተቱ ሲሆን □ነርሱም □ማርቆስ መካከለኛ ክሊኒክ ፣በደብረማርቆስ ቡሬ ላይ □ሚቆኘው የቅ ዱስ ጊዮርጊስ ከፍተኛ ሆስኣ□ል ፣ በባህርቴር □ፉምቢ ቲቺንግ ሆስኣ□ል፣ አፍላጋትና አብራ□ ሆስኣ□ል አለም □ፉ □ሚባለ□ ከፍ ተኛ □ሊኒ□ በትፉአ ሰጪዎች አማንኘነት ከማህበሩ ትፉአ □ሚጸቶኙ ናቸው:: □ነዚህ ተቋ ማት ኤችአይቪ ከእናት □□ልፀ □ንዳይተላለአ ለህብረተሰቡ □ሚጸ□ርቶትን ትፉአ በማቶዌ ረቶት ስልጠናዎችንና አንዳንድ የነክኒካል □ና የአቅርቦት አገል□ሎትን የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር ጸቀርባል ::

በጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር በፕሮጀክቱ ላይ የሚሰሩ ባለሙያዎች በተወሰነ ጊዜ □□ተ□ኸ□ኸሩ ጸለ□ን አሰራር □ሚ□በኙ ሲሆን □□ህ አምት አዘጋጅም በፉራ በመቶኸዌ □ተለጸዪ □□ል □ህ□ምና ተቋማትን በመ□ብኘት □ሚከተለ□ን ለንባብ ብላለች::

በቡሬ የቅዱስ ጊዮርጊስ ከፍተኛ ሆስኣ□ል □ ሓልማሥማ አገልግሎት በሚሰጥበት ክፍል አንድ ባልና ሚስት ከሕክምና ባለሙያ ጋር ተቀምቷኸል::

> «...□ኔ ስሜ □/ሮ ገነት ቶላ□ ጁባላል :: □ትሜጽ 25/ አመት ሲሆን
> የሁለት ልጆች □ናት ነኝ:: አሁን ሶስተኛ□ን ልፀ የአምስት □ር □ርቶዌ ነኝ::
> ከዚህ ሆስፒ□ል □መ□ሁት ምርመራ ለማትረ□ ነው:: በ□ር□ዓ □መ

ጣሁት ለመጀ መሪያ ጊዜ ነው:: አድራሻዬ ከገጠር ሲሆን በአቅራቢያዬ

ባሉ የጤና ተቋ ማት ለመመርመር ከአንዴም ሶስት ጊዜ ሄጾ ላቶኛቸው አልቻልኩም:: ስለዚህ አሁን ጽንሱ □የከበደኝ አስቸግሮኝ □□ህ መ□ሁ::

---------////-----------

«...□ኔ □ረጱ ዓበቡ □ባላለሁ:: □ትሜጲ 29/ አመት ሲሆን

□ስከ አምስተኛ ክፍል ተምሬአለሁ::የወ/ር ገነት ባለቤት ነኝ::

ባለቤቱን ሂጂና □ከሚ ስላት ...አረ አላቶኝሁዋቸውም ትላለች::

ዛሬም ሄዳ የሉም ሆነ...ነገም ሄዳ የሉም ሲሆን ጊዜ ...አይ

□ንግዲህስ ወደከተማው ፈቅ ብለን ሌላ ሕክምና □ንፈል□ ብጽ

□ኔ ነኝ ይዣት የመጣሁት:: □ኔ በብ□ዎች ዘንድ ከ□ርግዝና

ጋር በተያያዘ ችግር ሲፈጠር ስለማስተውል የ□ርሱዋን ሁኔ□

በንቃት □ከ□ተላለሁ:: □ም□ልቶ□ አራት ልፀ ነው:: ስለ□ህ

አንድ ልጅ ከወለድን በሁዋላ ስለዘላቂው መከላከያ □ናስባለን::

□ስከአሁንም ጊዜያዊዎቹን □□ተ□ቀመች ነው፡፡

---------////-----------

ከላይ ሀሳባቸውን የገለጹት ባልና ሚስት ባሉበት ክፍል የሚደረገውን ምርመራ ማወቅ አለማ ወቃቸውንና የሚኖራቸውን ስሜት □ንዲቶል□ ተ□ጁቀ□ ነበር፡፡ በመጸመሪጸ አቶ □ረጹ □ሚከተለ□ን ብለ□፡፡

> «...በ□ር□ዓ አሁን ጸለነው ኤችአይቪ ኤጁትስ መኖር ጸለመኖሩ ከሚረፉቶ ቦት ክፍል ነው፡፡ □ኔ በበኩሌ...አለ ቢባልም ምንም □ት □ለኝም፡፡ ምክንያቱም ኑሮ □ሚኖረ□ ወደፊት □ንጂ □□ሁ□ላ አይደለምና ነው፡፡ ባለ□ ነገር ከመብሰልሰል ወደፊት ስለሚሆነው ነገር ጠንቅቆ ማስተ□ል ጁበጽል፡፡ ስለ□ህ ኤችአይቪ በ□ምህ አለ ብባል...ምን ማትረ□ □ንደአለብኝ...□ራሴን □ንዴት መርዳት አለብኝ ብጽ ከሐኪም ፉር ተማ□ሬ □ሚበጹ□ን አደርፉለሁ □ንጂ ለሆነ ነገርማ ወደሁዋላ ተመልሼ ምንም አልጨነቅም፡፡ መጠንቀቅ አስቀድሞ ነበር □ንጂ ... »

--------////----------

የባልተቤትየዋ ወ/ሮ ገነት መልስ የሚከተለው ነው፡፡

> «... ምን ችግር አለ? ባይሆን ጥሩ ነው፡፡ ከሆነ ደግሞ ምንም የሚያስጨንቅ ነገር የለም፡፡ በዚህ ጉዳይ አንተ ነህ አንቺ ነሽ መባባልም የለብንም፡፡ በቃ...የመጣውን ነገር ተቀብለን □ንደአመ□□ መሆን ነው፡፡ ምንም ችግር

> □ለም፡፡ በ□ር□ዓ □ኔና □ርሱ ሁልቴ□ □ንነጋገራለን፡፡ ልጆቻችንን በጥንቃቄ ማሳ□□ □ንዳለብን… □ራሳ ችንንም መቷበቅ □ንደሚቶባን…□ንመካከራለን፡፡ □ንግዲህ ከዚህ አልፎ ቫይረሱ በደማችን ከተገኘ ደግሞ ኑሮአችንን ሳንበትን አንተ ነህ…አንቺ ነሽ ሳንባባል □ን ቴሁ □ንደተዋደድን □ንኖራለን፡፡ »

-----------////---------

ባልና ሚስቱ ለምክር አገልግሎት የቀረቡበት ክፍል ያገኘነው ባለሙያ ክሊኒካል ነርስ ነው፡፡ ስን□□ሁ ጁባላል፡፡ ስን□□ሁ □ንደሚቶል□□ ለክትትል ከሚመቷት □ስዓ ብ□ዎቹ □ሚነገራቸውን የሚቀበሉ ምንም የማያስቸግሩ ናቸው፡፡ ብዙዎቹ □ካሚዎች ቫጁረሱ በ□ማ ቸው ቢገኝም □ንኩዋን ከቫጁረሱ ነጻ □ሆኑ ሕጻናትን መ□ለት □ንደሚቶባቸው □ና ለ□ህ □□ሞ ዋነኛዎቹ □□ሚዎች መሆናቸውን አበ□ረን ስለምንነግራቸው በትክክል □መትህነቱ ተቷቃሚ በመሆን □ቷት ላጁ መትረስ □ሚ□ልቶ ጁሆናሉ፡፡ በሆስኣ□ሉ ለ□ህ አገል□ሎት □ሚቀርቡ □ካሚ ዎች በ□ም በርካ□ ናቸው፡፡ ለምሳሌም በ□ር □ስከ 44/ □ሚ□ርሱ □ካሚዎች ተቷቃ ሚዎች ጁሆናሉ፡፡ በ□ር□ዓ አንዳንዶች □መደናገጥ ሁኔ□ ቢ□ጁባቸውም □ኛም ባቶኘነው ስል ጠና መሰረት በተቻለ መጠን □ማረጋጋት ስራችንን ከሰራን በሁዃላ ወደትክክለኛ□ ሁኔ□ □ን መራቸዋለን፡፡ ሁኔ□□ን ትንሽ ቀ□ም ካለ□ ቴ□ ፉር ስናነጻጽረ□ □ፀ□ □ተሻሻለ □ና □ሚጸስ □ስት ባህርጁ □ና □ስር□ ት አድማሱም መቀነሱን የሚያመላክቱ ሁኔ□ዎች ጁ□ጸሉ፡፡ □ካሚ ዎች □ም□ር አገል□ሎት ሲሰጣቸው □ሚነገራቸውን □መስማት □ና በትክክል □መተ□በር □ር ምጃን ስለሚጸሳዪ ወደፊት ለሚኖረ□

ከኤችአይቪ ነጻ □ሆነ ትውልድን □ማአራት □ቅት ተ□ባ ራዊነት ከፍተኛ አስተዃ□ኦ አለ□::

ሌላው የህክምና ባለሙያ መወሻ መንገሻ ይባላል:: □ሱ □ንደሚቴል□□«... ከአሁን ቀ□ም ያለውን ሁኔ□ ከአሁኑ ፉር ስናነጻጸር ብ□ □ተለዪ ሁኔ□ዎች ጁ□ጸሉ:: ለምሳሌም...በአሁኑ □ቅት □ካሚዎች በሙሉ □ቃ□ኘነት ...ምን ችግር አለ? በማለት □ሚነገራቸውን ለመቀበል ዌ□የ ሲሆኑ ቀ□ም ሲል ግን □ንኩዋንስ □ሚነገራቸውን በ□ፉ ሊቀበሉ ቀርቶ □□ምርመራ□ □አል □ንኩዋን ለመ□ባት □ሚያንገራ□ሩ ነበሩ:: ቀ□ም ባለ□ ቷ□ አንዳንድ □ናቶች □ራሳ ቸውን ከማወቅ □ና መፍትሔ□ን ከመሻት ጁልቅ ችግሩን □ብቀ□ □ራሳቸውንም ሳጁረ□ □□ርግዝና □ን ቷ□ ስለሚቀዓሉ ከቫጁረሱ ነጻ □ሆነ ልፀ ለማአራት ቸገር □ንደነበር አይዘነ ፉም:: አሁን □ሚመቷ □ካሚዎች ግን ከእንደዚህ ጸለ□ □ምነት ተላቀ□ ለም□ር አገል □ሎቱ በ□ቃደኝነት ስለሚቀርቡ □ና በሕ□ምና ባለሙያዎች □ሚሰጣቸውን ም□ር ስለሚ ቀበሉ ከቫጁረሱ ነጻ □ሆነ ልፀ □ጸኖች መሆኑ ትልቅ ልዩነት ነው:: ስለ□ህ በአሁኑ □ቅት □ናቶች በኤችአይቪ ቫጁረስ ምክንያት መሞ□ቸው ሙሉ በሙሉ ቀርቶአል ለማለት ባጸስ□አርም በ□ፀቶ መቀነሱን ግን መናገር ይቻላል:: »

ከኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር የስራውን □ንቅስቃሴ ለመመልከት □□□□ ቡድን በ□ተቋማቱ ጸሉትን □ስራ ሁኔ□ዎች □ና ጸፉቷሙ ች□ሮችን □ሚመረምር ሲሆን ቶድለቱንም ለማሟላት የራሱን □ርምጽ ጁ□ስቴል:: □/ር ተ- ትሮስ ማለ□ □ቡድኑ መሪ □ንደሚሉት «...በፉራ □ምንንቀሳቀሰ□ በአሰራር ላጁ □ሚ□ዪ ችግሮችን ለመቅረአ ነው:: ማህበሩ ስራ□ን □ሚሰራ□ □ንደ አንድ ባለትርሻ አካል በመሆን

ከመንግስት □ና ትፉአ ሰቸ አካላት ፉር በመተባበር ስለሆነ ማነቆ □ሚሆኑ ነገሮች በቋ□□ መፍትሔ □ሚጸቶኙበትን መንገድ □ንቀጁሳለን፡፡ብ□ ጊዜ የሚገጥመው ችግር የኤችአይቪ መመርመሪያ ኪት □ዓረት ሲሆን ጁህም በአገር አቀአ □ረጽ የነበረ ችግር ነው፡፡ አሁን ግን ችግሩ ሙሉ በሙሉ □ተቀረ□ ስለሆነ የነበረ□ የአሰራር ሁኔ□ም □□ተቀ□ረ ጸለበት □ረጽ ላጁ □ንገኛለን፡፡ በ□ህም ረቶት መንግስት ከፍተኛ□ን ትርሻ □ስ□ በመንቀሳቀስ ላጁ □ሚገኝ በመሆኑ ስጋትን ቀንሶአል፡፡» ብለኸል፡፡

«...ወደነበሩበት ሁኔ□ □ንዲመለሱ ማትረ□...»

ባለፈው ሳምንት □ትም ለንባብ ጸልነው □□ዊ ዓ ቃት ለ□ረሰባቸው □ሚሰቷ□ን □ህ□፣ □ማህበራዊና ስነልቡና □ንዲሁም □ሕ□ምና አገል□ሎት በአገር አቀአ □ረጽ አንድ □ዓ በሆነ አወቃቀር □ና መመሪጸ □ንዲሰዓ □ሚጸስችል መመሪጸ ረቂቅ ላጁ □ይይት መ□ረቶን ለንባብ ማለ□ችን ጁ□□ሳል። በ□ህም ስብሰባ ላጁ በተ□ረሰ□ ስምምነት መሰረት ጾ□ዊ ዓ ቃት ሁሞ (ሽስቃሳስቈ ሯሮቋስሳ ባሽቁቁስቃሰስ) ሲባል የቤት ውስጥ ድብደባን ስድብን □ና □መሳሰሉትን ብ□ አይነት ትርቿቶችን □ሚጸካተት ሲሆን ጁህ መመሪጸ □ሚመለከተ□ ግን በ□ሲብ ምክንያት ዓ ቃት □ሚ□ርስባቸውን ብቻ በመሆኑ □□ □ሲባዊ ዓ ቃት መሞ (መስቦበሮቁ ባሽቈቁስቃሰስ) የደረሰባቸው በሚል □ንዲለ□ዓ ሆኖአል።

ይህንን ረቂቅ ያሰናዱት በኢፌድሪ ጤና ጥበቃ ሚኒስቴር የበላይነት የፌደራል ፖሊስ፣ የሴቶች ወጣቶችና ሕጻናት ጉዳይ ሚኒስቴር፣ የሳይኮሶሻል ድግፍ ሰጪዎችና የሕግ ተቋሙ ከኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር ጋር በጋራ ሆነው ነው። በዚህ ረቂቅ መመሪያ ላይ የወጣ ውን የተለያየ የስራ ድርሻ ሁሉም □ንደየተቋማቸው አግባብ አገል□ሎት መስ□□ን በአንድ በ□ በመመስረት ለተቷቃሚዎች ምቹ ለማትረግ ተስማምተዋል። አጠቃላይ መመሪያ ተብሎ ለሁሉም አገልግሎት ሰጪ አካላት የተቀመጠው ነጥብ □ሚቶል□□ም:-

- በኢትዮጵያ ሕገ መንግስት ፣በአገር አቀፍ □ና በአለም አቀፍ የሰብአዊ መብት ድንጋጌዎችን መሰረት ማድረግ፣

- የህጻናትን በተለይም የሴት ልጆችን ማንኛውንም ደህንነት በማስቷበቅ፣
- የህብረተሰቡን አቅም ለማጎልበት ና ለሚፈጠሩ ችግሮች ያገባኛል ባይነትን ለመፍጠር የሚያስችል የተቀናጀ አሰራር መፍጠር፣
- ተቋማት በጋራ በትብብር ና በተማከለ አሰራር መረጃን መሰረት ያደረጉ፣ ውቀትና ችሎ ን በሚያጋራና ተጠያቂነትን ሳይዘነጉ የየድርሻቸውን ንዲወጡ ጥረት ማድረግ ይኖርባቸዋል የሚል ስሜት የያዘ ነው::

ይህ ረቂቅ በህግ ፣በስነልቡናና በሕክምናው አገልግሎት ረገድ የያዛቸው መሰረተ ሀሳቦች የሚከተሉት ናቸው::

በህግ አገልግሎት :-

የህግ ባለሙያዋ ማህሌት ገ/የሱስ ንደገለጹት«...አንዲት ሴት ወይንም ወንድ ዊ ዓ ቃት ርሶባቸው ወደአገልሎት መስ ርስ ስኪመለሱ ጸለን ሁኔ መመሪጸ ጁቶልል:: ቶቴቱ ረሰባት ሴት ከቤተሰብ ጰምሮ በአካባቢኹ ለሚገኝ ሰ ሁሉ ችግሩዋን ልትገል ምትችል ሲሆን ለርቴ ምትሄትባቸው ቦ ዎች በሁለት ይከፈላሉ:: መጰመሪጸ ሁሉም አይነት አገልግሎቶች በተቀናጀ መልኩ በአንድ ቦ ሚስቷበት ሲሆን ሌላ ሞ በህ መል ባልተራጰብት በተናጠል በሚሰራበት ቦ ጁሆናል:: ቶቴቱ ረሰባት ልፀ አገልሎቱ በአንድ ቦ ሚሰዓበት ተቋም ከደረሰች ህ ተካዪ ወይንም ሊስ በሚያነጋግራት ቂ ምናልባት ተረፋፉ መንፈስ ከሌላት በጸ ሚቶኘ ስነልቡና አገልሎት ሰቸ ለሆነው ባለሙጻ ወይንም በቀዓ ሕክምና ወደሚሰጣት ዶክተር ትላካለች:: ነገር ግን በሕግ ባለሙያው ለሚቀርር ብላት ጥያቄ ስኹ

ትክክለኛ□ን አቅ□□ □ሚጸመላክት ምላሽ ልትሰዓ □ምትቸ ልበት ወይንም አብሮአት ጸለ□ ሰ□ ሁኔ□□ን በ□ል□ □ሚጸስረቱበት አግባብ ጸስ□ልፋል። ስለ□ህ ልጅቷ □መአራትና ጸለመረጋጋት ሁኔ□ ከ□□ብት □□ማበህራዊ ሰራተኛ□ ትላካ ለች። በሕ□ በኩል ለተ□ጂዎች □ሚቀርቡት ዓጸቄዎች ጊዜን የማይፈጁ አጫጭር □ንዲ ሆኑና ተቷጸቂዎችን □ማጸስጨንቅ □ና □ማጸስቆ□ መሆን □ንዳለበት መመሪጸ□ ጁቷቅ ሳል። □ህ□ ተ□ካዮች ተ□ጂዎችን በሚያነጋግሩዋቸው ቷ□ም □ልጽና አጠር አጠር ጸሉ ዓጸቄ- ችን ማቅረብ ፣በተቻለ መጠን ተቷጸቂዎቹን □ሚጸስ□ራ ነገር በአቅራቢጸ □ንዳይ ኖርና ማትረ□፣ ለብቻቸው ቢሆኑም □ንደሚመረዓ ረቂቅ ሰነዱ ጁቶል□ል። በተለጁም ቶዳት □□ረሰባት ልጅ ሕጻን ከሆነች ከጠያቂው ማግባባትን ማጫወትን የመሳሰሉትን የማነጋገር ዘዴዎች በንግግር ወይንም በአን □ንቅስቃሴ፣ በምልክት በማሳየት ቢሆን □ዞሻለ መልስ ለማ□ኘት □ንደሚረቴ ጁቷቁማል።

በጤናው ረገድ...

በጤናው ዘርፍ ሊኖር ስለሚገባው አሰራር ማብራሪያውን የሰጡት ዶ/ር መንግስቱ □/ማርጸም የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ስከሻሊስት ናቸው። □ንደሳቸው ማብራሪጸ:-

> «...አንዲት ሴት የወሲብ ጥቃት ደርሶባት ወደመንግስትም ይሁን ወደግል ህክምና ተቋም ስትመጣ ተቋማቱ ሊከተሉት የሚገባ አሰራር መኖር አለበት። የህክምና ተቋማቱ የማህጸ ንና ጽንስ □ንዲ ሁም ቷቅላላ ሐኪም ሊኖራቸው ጁቶባል።□ቷና መኮንን፣ አዋላፀ ነርስ ወይንም ልዩ ስልጠና □□ሰ□ □ህ□ምና ባለሙ ያዎች ሊኖሩዋቸው ጁቶባል። □□ሲብ ዓ ቃት □□ረሰበት

ወንድ ከሆነ □ና □□ህ□ምና ተቋሙ ለሕክምና ከመጣ የጽንስና ማህጸን ሐኪሙ ከሌላ የቀዶ ሕክምና ባለሙያ ጋር ሕምናውን ሊሰዓ □ንደሚችል መመሪጸ□ ጸካት□ል:: ጿህ □ሚሆንበት ምክንያትም □ማህጸንና ጽንስ ሐኪሞች □ማያዩዋቸው ... ነገር ግን ስልጠናውም ሙጸ□ም ጸላቸው ሌሎች ሐኪሞች ተቑ□ን □ርቴ□ □ንዲሰቷ ሲባል ነው:: በተፊ ማሪም □□ሲብ ዓ ቃቱ □□ረሰ□ በህጻናት ላጿ ከሆነ □ህጻናት ሐኪ ሞች ሊያዩዋቸው □ንደሚቑ □ና በተለጿም ሕጻናቱ ሴቶች ከሆኑ የጽንስና ማህጸን ሐኪ ሞች አብረ□ □ንዲያዩዋቸው መመሪጸ□ ጿቶል□ል:: ከዚህም በተፊ ማሪ ተ□ጂዖቹ የአ□ምሮ ችግር □ቶቷማቸው ከሆኑም በ□ህ □ርአ አስ□ላቿ□ን □□ቀት □ጸ□ ባለሙ ያዎች ቀርበ□ ስራቸውን በሩራ □ንዲያከናውኑ ጸስ□ልፉል:: ጿህ □ህ□ምና አገል□ሎት ከአሁን ቀ□ም በሆስኣ□ሎች ብቻ □ሚሰጥ ሲሆን አሁን ግን ህብረተሰቡ ዘንድ ካሉ የጤና ኤክስተንሽን ሰራተኞች ከሚሰሩበት ጤና ኬላዎች ጸምሮ □ስከ ከፍተኛ□ □ህ□ምና ተቋም ትረስ □ንዲሰዓ ጿቷበቃል :: ሁሉም □ቷና መኘቅሮች አገል□ሎቱን □ሚሰቷትም □ንደየደረጃቸው በተቀመቷላቸው □ስራ ትርሻ ጿሆናል::

በሕክምናው ዘርፍ የወሲባዊ ጥቃትን አስቀድሞ መከላከል ይቻላል::

ዶ/ር መንግስቱ □/ማርጸም አክለ□ □ንደገለጹትም □ቷናው □ርአ □ሲባዊ ዓ ቃትን አስቀትሞ ለመከላከል □ሚጸስችሉ አሰራሮች አሉት:: በተለጿም ከቅርብ አመ□ት □ቴህ □ቷና አገል□ሎት ሰቾ ተቋማት ከህብረተሰቡ ፉር በቷና ኤ□ስተንሽን ሰራተኞች □ና □ቷና ልማት

ሰራዊቱ አማካኝነት ጸላቸው ቅርርብ □□ፊ መረ ስለሆነ ህብረተሰቡን በቶቴዪ ላጁ አስቀትሞ ማስተማር □ሚቻልበትን መንገድ ማመቻቸት ተቪጢ ጁሆናል:: □ቷና ኤክስቴ ንሽን ፕሮግራሙ 16/አይነት አገልግሎት ያለው ሲሆን ከዚህም ሁለቱ በቀጥ□ ከጾ□ዊ ዓ ቃት ፋር □ዙገናኝ ነው:: ስለ□ህም □ቷና ትምህርት በሚለ□ □ሮ□ራም በአብ□ኛ□ በሴቶች ቷና ላጁ □ተመረኮ□ ዓ ሩ ነገሮችን ለህብረተሰቡ ማስተ ማርን □ሚጸካትት ስለሆነ ወንዶች ስለሴቶች ቷንነት □ንዲጸስቡ ጸበረ□□ል:: ጁህንን □ሮራም በመቷቀም ህብረተሰቡን ትምህርት በሚጸስተምሩበት ጊዜ ወንዶች የተሳሳተ አስተሳሰብ ይዘው ሴቶችን በወሲብም ይሁን በማንኛውም መንገድ ጥ ቃት □ንዳያደርሱ በማስተማር □ሲባዊ ዓ ቃትን አስቀትሞ መከላከል ይቻላል::

ሓቋቨሰሻቄቋቄሰሽሮቑ ቋበቅቅቄቜቋ:- የማህበራዊና ስነልቡናዊ ትፉአ :-

የማህበራዊና ስነልቡናዊ ባለሙያው አቶ መኰንን በለጠ ሊደረግ የሚችለውን ድጋፍን በተመለከተ በረቂቁ መመሪያ ላይ ከሰፈረው መካከል የሚከተሉትን ገልጸዋል::

«... ወሲባዊ ጥቃት የደረሰባቸው ሴቶች ወይንም ወንዶች ችግር በሚገጥማቸው ጊዜ ሊሰጣቸው የሚገባው የማህበራዊና ስነልቡናዊ ድጋፍ በሶስት ይከፈላል::

1. በጥቃቱ ምክንያት ችግር ለደረሰባቸው ሴቶች ወይንም ወንዶች የሚገባቸውን የስነልቡና ድጋፍ መስጠት፣
2. አገልግሎቱ በአንድ ተቋም በተማከለ መንገድ ወይንም በተለያየ ቦ□ □ሚሰዓ ከሆነ ቦ□□ን ለተቷቃሚዎች ማመላከት፣

3. የስሜት ጉዳት የደረሰባቸው ወደነበሩበት ሁኔ□ □ንዲመለሱ ማትረ□ ናቸው::

አቶ መኮንን □ንደገለጹት ...□□ህ መመሪጸ መ□ቢጸ □ንደሚጸመላ□ዞ□ ማንኛ□ም ጺህንን አገል□ሎት □ሚሰዓ ባለሙጸ ርህራሄና አቅር በተሞላበት መልኩ ቶቴቱ ካ□ረሰባቸው □ስነልቡና ቀ□ስ □ንዲጸቶ□ሙ አስ□ላቿ□ን □ገዛና ትፉአ ማትረ□ ጺቶባል:: ከዚህም ቶዳት አንዱ □ስሜት ቶዳት ሲሆን ይህ ችግር የደረሰባቸው ሰዎች ከሚደርስባቸው የስሜት ጉዳት አገግመው በተቻለ መጠን ወደነበሩበት ሁኔ□ □ንዲመለሱ ማትረ□ ነው:: ጺህ አገል□ሎት ቤተሰብንም በማካተት ቀጣይነት ባለ□ መንገድ □ም□ር አገል□ሎት መስጠትን ጺፊ ምራል:: ከዚህም በተፊ ማሪ ከአሁን ቀ□ም ችግሩ □ርሶባቸው ነገር ግን ባቶኙት አገል□ሎት ሳቢጸ በዓ ሩ ሁኔ□ ላጺ □ሚቶኙ ሰዎችን በም□ር አገልግሎቱ ወቅት መጠቀም ብዙ □ንደሚጸ□ዌ አብራርተዃል::

□/ር □ሴ □ንግዳየሁ በኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር □□ሮጺ□ቱ አስተባባሪ □ንደገለጹት ጺህ ረቂቅ መመሪጸ ተሰርቶ □ንዳለቀ በብሔራዊ አስተባባሪ ኮሚቴ□ □በላጺ አካላት ተ□ርሞ □ስከ ቲሴምበር /ትረስ በአዲስ አበባና በመላ□ የአገሪቱ መስተ ቴትር አካላት ለሚጸስ□ልቶት ቦ□ ሁሉ ተሰራጭቶአል:: ስለ□ህ □ንደመመሪጸ ሁሉም ሴ□ተሮች ተ□ባብተ□ በአንድነት □ሚሰሩበት ጺሆናል ተብሎ ጺቷበቃል::

«...በአንድ ማዕከል...ሁሉን አገልግሎት...»

.ኤ.አ ኦክቶቨር 17/20013 በኢትዮጵያ ደግሞ ጥቅምት 7/2006 ዓ/ም □□ን መሰረት ባ□ረቶ ዓ ቃት ምክንያት ለሚ□ርሱ የአካል ፣□ስነልቡና ፣□ህግና □ቷና ችግሮች በአገር አቀአ ደረጃ በአንድ ማ□ከል ተመሳሳጁ አገል□ሎት ለመስጠት □ንዲቻል አንድ □ዓ መመሪጸ በማስ □ለቶ በተ□ፉጹ□ ረቂቅ ላጁ □ይይት ተ□ርጎአል:: በኢኝትሪ ቷና ዓበቃ ሚኒስቴር አስተባ ባሪነት ከህ□ ፣ከፖሊስ ከስነልቡና ፣ ከሴቶች ወጣቶች □ና ህጻናት ሚኒስቴር □ዞ□□ቷ ሙጸ ተኞች በኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር □ሮጀክት ቢሮ ስብሰባ□ን ሲጸ□ርቶ □ማህበሩ አባላት □ና □□ሮጁ□ቱ አስተባባሪዎች አስ□ላፏ□ን ቶለ□ አድርቶኸል:: ጁህንን ረቂቅ በማዘጋጀት ረቶትም በኢትዮጵያ ጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር □ሮጁ□ቱን ሲመሩ □ቆዪ □ማህበር አባላት ከፍተኛ አስተኸ□ኦ አድርቶኸል:: ስብሰባ□ን □ንዲከፍቱ □ተፉበ□ት የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር □ሬዝዳንት □/ር ጁርቶ ቶ/ሕይወት ነበሩ:: □/ር ጁርቶ □ንደገለጹት...

«...የስብሰባው አላማ የጾ□ዊ ዓ ቃት □□ረሰበት ሰ□ □□ ሕ□ምና በሚመ□በት ቷ□ ሊ□ረ□ለት □ሚቶባ□ አገል□ሎት በምን መል□ መሆን አለበት □ሚለ□ን ለመ□ተሸ ነው:: □□□ዊ ዓ ቃትን በሚመለከት ለሚሰቷ□ ስልጠና ካሪኩለም ተዘጋጅቶ በአገር አቀአ □ረጽ ስራ ላጁ □ሎአል:: ነገር ግን □ስራ ሂ□ቱን በሚመለከት ወጥነት □ሚ□ትለ□ አካሄት ስለአለ አሁን □ሚ□ረቶ□ ጥረት ይህንን ለማስተካከል ነው:: በአብዛኛ□ □□ዊ ዓ ቃት □ሚ□ርስባቸው ሴቶች ስለሆኑ አንዷት ሴት ጁህ ችግር ሲቶዓማት □□ህ□ምና መስ□ ተቋም

ወይንም □□ ህ□ ተቋም □ንዲሁም □□ስነልቡና አገል□ሎት ልትሄት ትችላለች:: ጷህም አንዲት ዓ ቃት □□ረሰባት ሴት በመጹመሪጸ ል□ ኛ ቸው □ምትፈልጋቸው ተቋማት □ንደሆኑ □ር□ዓ ነው:: ነገር ግን መንገዱን ከጀመሩት በሁዃላ □ሚገጥማቸው ችግር ቀላል የማይባል ነው:: ...ለምሳሌ ወደ ጤና ተቋም ብትሄድ በመጀመሪያ ከፖሊስ ወረቀት አምጪ ልትባል ትችላለች:: ወደህግ ቦ□ ስትቀርብ □□ሞ ቅትሚጸ ሊሰጣቸው □ሚቹሉ □ህ□ምና ሁኔ□ ዎች ቸል ሊባሉ □ሚችሉበት አጋጣሚ ይኖራል:: ስለ□ህም □ስራ ሂ□ቱ □ዓ ቢሆን □ንዲሁም □ሚሰሩት ስራዎች □ህ□ምናው ለህ□ ፣ □ህቶ ለሕ□ምናው □ል□ ቢሆኑ □ንዲሁም □ማህበራዊ□ና □ስነልቡና ስራ □ሚሰሩት ባለሙጸ ዎች አሰራራቸው □ል□ ቢሆን □ሚሰቷ□ አገል□ሎት □ተሳካ ጷሆናል:: አገል□ሎቱም በሁለት መል□ መፍትሔ □ሚሰዓ ጷሆናል □ሚል □ምነት ይኖራል::

1. ጥቃትን መከላከል የሚያስችል ፣
2. ጥቃት ከደረሰም አስፈላጊውን □ርዳት ሁሉ...ሕክምና...ሕግ...የማህበራዊና ስነልቡና አገልግሎት ድጋፍ መስጠት የሚቻልበት የስራ ሂደት ይፈጠራል ...»ብለዋል::

በረቂቅ ዶክመንቱ ላይ □ንደሚነበበ□...□□ን መሰረት ጸ□ረቶ ዓ ቃት ሲባል ወንድንና ሴትን ሳጷለጷ በሁለቱም ላጷ □ሚ□ርሰውን ጥቃት የሚመለከት ቢሆንም በተለምዶ የሚ□□ው ግን በተለይ ሴቶች ከወንዶች ይልቅ በዚህ ዘርፍ ተጎጂ ሲሆኑ ነው:: ለዚህም □ንደ አንድ ምክንያት የሚጠቀሰው በወንዶችና ሴቶች መካከል ያለው □ጷል ወይንም አቅም ተመጣጣኝ አለመሆኑ ነው:: በተባበሩት መንግስ□ ት ትርጅት አገላለ□ መሰረት በሴቶች ላጷ □ሚ□ርስ ዓ ቃት □ታን መሰረት

ጸ□ረቶ □ና በአካል □ንዲሁም ስነአ□ምሮ ላጁ ቶዳት ከማትረሱም በተፊ ማሪ ተጸጁዞ ለሚመ□ □ስነልቡና ቶዳት □ሚቴር□ ነው፡፡

በሴቶች ላይ የሚደርስ ጥቃት አለምአቀፋዊ ሲሆን መሰረቱ □ሩቅ □ሆነ □ንዲሁም □ጸ □ተሞላበት □□ጁል አለመ□□ም □ሚ□ጁበት ከመሆኑም ባሻ�border በሴቶችና በወንዶች መካከል ያለውን የአካል ተፈጥሮአዊ ልዩነት በግልጽ □ሚ□ጁበት ነው፡፡ በ□ህም ምክንያት ጀንደር በሚለ□ □ማህበራዊ ስርአት አወቃቀር ለሴቶች □ና ለወንዶች ሲሰዓ የኖረ□ን □ረጽ □ና የአኑዋኑዃር □ጁቤ ምን ጸህል ሴቶች ላጁ ጫና ጸ□ርስ □ንደነበር መቶለ□ □ ነው፡፡ ለ□ህ ምስ□ሩም ብ□□ን ቲ□ ወንዶች በሴቶች ላጁ □ሚ□□ሙት ዓቃት በህብረተሰቡ ዘንድ □ንደ ጥፋት ሳይቆጠሩ □ንዲጸ□ም □ሚ□ሰ□□ □ህ□ □ርምጽ አነጋጋሪ □ሚሆንበት አጋጣሚ በብ□ ሀቶሮች □ሚስተዃል በመሆኑ ነው፡፡

በሴቶች ላይ የሚፈጸሙ ጥቃቶች የት □ና □ንዴት ወይንም በማን ተብሎ ሊከፋፈል □ማይችል በአጠቃላጁም የትም ቦ□ ፣በማንኛ□ም ሰ□ ተብሎ ሊቶለ□ □ንደሚችል ጥናቶች ጸስረቴሉ፡፡

- በሴቶች ላይ የሚፈጸም ወሲባዊ ጥቃት በቤት ውስጥ፣ በመኖሪያ አካባቢ፣በትምህርት ቤት ፣በስራ ቦ□ ...□□ተ ሊ□ርስ □ንደሚችል የተለያዩ ማስረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡
- በሴቶች ላይ የሚደርሱ ወሲባዊ ጥቃቶች በቤተሰብ ፣በጉዋደኛ ፣በስራ ባልደረባ፣ በማያውቁት ሰው ...ወዘተ ሊፈጸሙ የሚችሉ ጉዳቶች ናቸው፡፡

በ□□ ዓቃት ምክንያት ቶዳት መትረስ ማለት □ሰብአዊ መብትን □ንደመጋፋት □ሚቆጧር ነው፡፡ ለ□ህም □ማኝ □ሚሆኑት □ተለጸዩ

አለምአቀፋዊ መድረኮች ናቸው:: ለምሳሌም... ስምምነቶች፤አዋጆች፤ቃልኪዳኖች፤

(CEDAW) 1979, World conference on human rights ,Viena,1993, International conference on population and Development (ICPD),Cairo,1994, UN fourth conference of women ,Beijing ,1995,Declatation of the General Assembly of the united nations on the elimination of Violence against Women,,. Beijing platform of Action, Millennium Development goals (MDGs)…. □□ተ

ከላይ ለምሳሌነት የተጠቀሱት አለምአቀፍ ስብሰባዎችና ሌሎችም መድረኮች በተስማሙበት መሰረትም በጾ□ ዓ ቃት ጻ□ረሰ ሰ□ አስ□ላቂ□ን □ህ□ ቅጣት □ንዲያገኝ ሐቆሮች □ተስማሙበት ሲሆን ለተ□ጂዎችም የአካል ቷንነት □ንዲሁም □ህሊና ነጻነት የሚያስገኝ ነው::

በወሲባዊ ጥቃት ምክንያት የሚደርሰው የጤና ችግር የህብረተሰብ የጤና ችግር ተደርጎ የሚወሰድበት መንገድም አለ:: አንዲት ሴት በደረሰባት ወሲባዊ ጥቃት ምክንያት ከሚደር ሱት የጤና □□□ታዎች መካከል ...የአካል ቶዳት...ከባት □□ራስ ሕመም...በቋሚነት ሊቶዓ ም □ሚችል □ጁርባ ሕመም... □ስነልቡና መቃ□ስ ...□ንደ ትብርት ...አ ርሀት ...□ንቅልአ ማጣት ...መርሳት... በራስ □መተማመን ብቃትን ማጣት ፤እራስን ማጥፋት...□መሳሰሉ ችግሮች ሊቶዓ ሙዋት ይችላሉ:: በ□ህም ምክን ያት አብ□ኛ□ን ቷ□ በ□ራሳቸው ላጁ ቶዳት ለማትረስ □ሚሞ□ሩ ሴቶች በርካ□ ናቸው:: □እና ቶችን ሞት ከሚጸባብሱ

መካከል □ሚመ□ብ ሲሆን ለኤችአይቪ ኤትስ ተፉላ□ □ሚሆኑትም ቀላል □ሚባሉ ኤ□ሉም፡፡

□□ን መሰረት ጸ□ረቶ □ሲባዊ ዓ ቃት □ኢኮኖሚም ጉዳይ ነው፡፡ ለዚህ ተጋላጭ የሆኑ ግለሰቦች በሚደርስባቸው የጤና መጉዋደል ምክንያት □□ራሳቸው □ንዲሁም □ቤተሰባቸው ቶኪ ከመቃ□ሱ በተፊ ማሪ ለአገል□ሎቱ □ሚ□ለ□ □ቸ ብ□ ነው፡፡ አንድ ጥናት □ንደሚጸ መለ□ተ□ በባንግላጸ ሽ በ2010/ በአጠቃላጁ □ቤት □ስዓ ዓ ቃት በገንዘብ ሲሰላ 1.8/ቢሊዮን □ላር ጸህል ነበር፡፡ በ1996 □ኤ.አ በቺሌ በተደረገው ጥናት ሴቶች በሚደርስባቸው ወሲባዊ ጥቃት ምክንያት ሊጸቶፉት የሚገባቸውን ወደ 1.56/ ቢሊዮን ዶላር አጥተዋል፡፡ በዚሁ መልክ የተለያዩ ሐገሮችን □□ነ□ ጥናቶች □ሚጸሳዩ ቢሆንም □□ሀፎራችን መለስ ስንል ግን ዌርዌር በሆነ መል□ መረጸ□ን ማ□ኘት □ሚጸስችል ጥናት አልተ□ረቶም፡፡ ቢሆንም ግን ከተለጸዩ መረጃዎች መረዳት □ንደሚቻለ□ በቶቷርም ጁሁን በከተሞች ች□ሩ በሰፋ መልኩ የሚስተዋል መሆኑን ነው፡፡ በወሲባዊ ጥቃት ብቻም ሳይሆን በአጠቃላይ በቤት ውስጥ ጥቃት ምን ያህል ሴቶች ተጎጂ ሆነዋል የሚለውን ለመለካት ባይቻልም □ነኩዋን በ2011 /በአገር አቀአ □ረጃ በተ□ረቶ□ EDHS የስነህዝብና ጤና ዳሰሳ □ንደተመለከተው ብዙ ሴቶች መብ□ቸውን □ንደማጸ□ቁና ወንዶችም ሴቶ ችን መቶዳት □ንደጥፋት □ማጁቶዓ ሩት መሆኑን ነው፡፡ ለምሳሌም በቴስሳ ጥናቱ ከተካተቱት ተሳ□ኝ ሴቶች 68 ጎ ወንዶች ቢመቷቸው ምንም ነውር □ንደሌለበት □ቶለ□ ሲሆን 45 % የሚሆኑት ወንዶች ደግሞ ሴቶች በወንድ መመ□□ቸው አግባብነት ጸለ□ አድርቶ□ □ንደሚቀበሉት ተናግረኻል፡፡

በሴቶች ላይ የሚደርስ ጾ□ዊ ዓ ቃት ከልማት ፋር □ሚጻጻዊ ቶቴጁም ነው:: □ም□ተ አመቱን □ልማት □ብ ለማሳካት □ሚጻስችሉ ነጥቦችን መከወን በሴቶች ላጁ □ሚ□ርሰ□ን ጥቃት ለመቀነስ □ንደሚረቴ □ሙን ነው:: አገራት በ□ህ □ርአ በጥንካሬ መስራት □ንደሚ□ በቅባቸው የአለም □□ና ትርጅት አስምሮበ□ል (Addressing violence against women and achieving the millennium development Goals :WHO 2005).

የኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር ፕሬዝዳንት ዶ/ር ይርጉ ገ/ሕይወት የጾ□ን ዓ ቃት በሚመለከት በማህበሩ ሲሰራ የቆየውን □ና ወደፊት ምን ለማትረ□ □ንደሚ□ ሲ□ል□ □ሚከተለ□ን ብለ□::

«...ቀደም ባለው ጊዜ ይህንን ጥቃት በሚመለከት ደረጃውን ያልጠበቀ ሕክምና □ና □ረጽ□ን ጸል□በቀ □ህ□ምና ማስረጽ □ሚሰዓበት ሁኔ□ የነበረ ሲሆን □ኤ.አ ከ2001 -2002/ ትረስ ባለ□ ቿ□ □ዙ□ሰኑ ሞጻ ል □ሊኒኮችን በመስራት □ና □ሲባዊ ዓ ቃት □□ረሰባቸው ሴቶች በአንድ ተቋም □ስዓ □ተሟላ አገል□ሎት □ሚጻ□ኙበትን □ና በተቻለ መጠንም በቂ □ሆነ ሕፉዊ ማስረጽ □ሚጻ□ኙበትን ሁኔ□ ሲጻመቻች ቆይቶአል:: ከዚጻም በሁ□ ይህንን በአዲስ አበባ ብቻ ሲሰጥ የቆየውን አገልግሎት ወደሌሎች መስተዳድሮችም በ ማስፋፋት በአዳማና በአዋሳ ሞዴል ክሊኒኮቹን በማመቻቸት ስራዎች □□ዙሰሩ ቆጁተ □::ለ□□ኝቱም ጸለ□ □ቅት አሁን ጸሉትን ሞጻ ል □ሊኒኮች ከሁለት □□ሰባት ከፍ ለማትረ□ ነው:: ለ□ህም ማ□ከላቱ የዩኒቨርሲቲ ሆስኣ□ሎች ናቸው:: የዚህም ምክንያቱ በዩኒቨርሲቲ ሆስፒ□ሎች ዓ ራቱን □□በቀ አገል□ሎት መስጠት ከተቻለ ከዚጸ □ሚ□□ በብ□ ሺህ

□ሚቆቷሩ □ቅትመ ምረቃ □ና □ትህረ ምረቃ ተማሪዎች □□ስራ በሚሰማሩበት □ቅት አገል□ሎቱን በተቻለ ፍጥነትና ዓራቱን በቷበቀ መንገድ ሊጸስኛኘ ይችላሉ □ሚል □ምነት ስለአለ ነው...» ብለኘል ::

«...□ባካችሁ ሴቶች...በካንሰር መሞት ጁቅር...»

- ሴቶች **በአመት** አንድ ጊዜ የቅድመ ካንሰር ምርመራ ቢያደርጉ ከዚያ በሁዋላ ያለው ምርመራ **በአምስት አመት** አንድ ጊዜ ይሆናል፡፡
- **ማክሰኞ ፣□ሮብ ፣ሐሙስ** ከሰአት በሁዋላ ሁል ጊዜ በጥቁር አንበሳ ሆስኣ□ል □ማህጸን በር ቅትመ ካንሰር ምርመራ ማትረ□ ይቻላል፡፡

«...የማህጸን በር ካንሰር ከማህጸን ከሚነሱ ካንሰር አይነቶች በአንደኛ ደረጃ ገዳይ የተባለው ነው፡፡ በጠቅላላው ከሚነሱ የካንሰር አይነቶች ስናነጻጽረው ደግሞ ከጡት ካንሰር ቀጥሎ በገዳይነት የተፈረጀ ነው፡፡ □ኤ.አ ኖቬምበር 2011/ በተ□ረቶ ቴሰሳ □ንደተመ□ቱበ□ ከሆነ በአዲስ አበባ ብቻ □□ ሶስት ሺህ □ሚ□ርሱ □ካንሰር በሽተኞች ተመዌ□በኟል፡፡ከእነዚህ □ስዓ 50 ኀየሚሆነውን የካንሰር ሕመም ድርሻ የያዘው የጡት □ና □ማህጸን በር ካንሰር ነው፡፡ ይሄ □ንግዲህ □□ 3.1/ ሚሊዮን ጸህል □ህዌብ ቁዓ ር አላት በምትባለ□ አዲስ አበባ □ዙቶኝ ሲሆን ጥናቱ በአጠቃላጁ ሀቶሪቱ ላጁ ቢጸተኩር ምን ጸህል ሊሆን □ንደሚችል መቶመት አያስቸግርም፡፡»

ከላይ ያነበባችሁትን መረጃ ያገኘነው ከዶ/ር ዳዊት ደሳለኝ ነው፡፡

ለ□ህ □ትም በር□ስነት ጸስቀመጥነውን...□ባካችሁ ሴቶች በካንሰር መሞት ጁቅር...□ሚለ□ን አባባል ያገኘነውም ከዶ/ር ዳዊት ደሳለኝ የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከ ሻሊስት □ንዲሁም በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ሕ□ምና ማ□ከል የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና ትምህርት

አስተማሪ ነው:: በዓቁር አንበሳ ሆስኣ□ል □ቅትመ ካንሰር ምር መራ መጹመሩን በማስመልከት የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና ትምህርት □ኣል □ላኘ□ን □/ር □ስክንድር ከበደን □ና □ሆስኣ□ሉን ሜቴካል ቴጁሬ□ተር □/ር አብ□ል ቃድር መሐመድ ሰይድን ለዚህ □ትም አነጋግረናቸዋል::

ዶ/ር ዳዊት □ንደሚቶልጹት ስለ □ማህጸን በር ካንሰር ሲነሳ ዓሩ□ንም መዓ□□ንም ጎን አብሮ ማንሳት ጸስ□ልፉል::

- ዓሩ የሚባለው ጎን... ባደጉት አገራት ከስልጣኔ □ና ከገንዘብ አቅም ፉር በተጸጸ□ □ንቴሁም □ሴቶች ግንዛቤ መቴበር ተቴምረ□ በአገር □ረጽ □ቅትመ ካንሰር ምርመራ□ አቅም □□ፊ መረ በመሄ□ በአሁን □ቅት ካንሰሩ አለ ከማይባልበት ደረጃ መድረሱ ነው::
- መጥፎ የሚባለወ ጎን ደግሞ...□ንደ□ኛ ባሉ □ቴዩ አገሮች ቅትመ ካንሰር ምርመራ□ን ለማትረ□ □ሚጸስችል □ተ□ራጹ አቅም ባለመኖሩ □ንዲሁም ሴቶች ለራሳቸው ቅትሚጸ ጥንቃቄ ማትረ□ ላጁ ችላ ስለሚሉ □ ምር □ስከአሁን ትረስ በገዳይነቱ □ንደተመ□ዘበ □ሚገኝ በሽ□ መሆኑ ነው::

□/ር □ስክንድር ከበ□ □ንደሚጸ□ሉት ጁህ □ቅትመ ካንሰር ምርመራ በጥቁር አንበሳ ሆስፒ□ል በመሰጠት ላጁ ጁቶኛል:: የአለም □ቷና ትርጅት የአቅም መጠናቸው ዌቅተኛ ለሆኑት □ንደኢትዮጵያ ላሉ ሀፄራት መ□ረ□ አለበት ብሎ □ሚጸማ□ረ□ □ቅትመ ካንሰር ምርመራን ማትረ□ ነው:: □□ህም ምክንያቱ በቀላሉ □መካከለኛ □ቷና ባለሙያዎች ሊሰሩት □ሚችሉት □ና በትንሽ □ቂቃ □ስዓም ሊሰራ □ሚችል በመሆኑ ነው:: □ካንሰር ሕመሙ በምልክትነት

ከተገኘ ወደሌላ ከበድ ያለ የህክምና ዘዴ ከመግባት ይልቅ በ□ርቴ□ በተቶኘ□ □ህ□ምና መሳሪጸ በቀላሉ አገል□ሎቱን መስጠት ይቻላል፡፡ □□ህ መሳሪጸ □ህ□ምና □ጸ ም በ□ም □ቀ□ቀ□ ካርቦንዳይኦ□ሳይድን በማህጸን በሩ ላጁ በማስቀመዓ ካንሰር ጸለባቸውን ሴሎች በመ□□ል በሸ□ □ □ንዳይስኛኛ ማትረ□ ነው፡፡ ጁህም □ስብስብ ጸልሆነ ሕ□ምና በመሆኑ በማህጸንና ጵንስ ሕ□ምና □አ ል ጸሉትን ሐኪሞች በየደረጃው በየአመቱ በማሰልጠን □ንዲሁም ነርሶችና ሚድዋይፎችን በማሰልጠን ማንኛቹም ሴት ለምርመራ□ ስትቀርብ ሙሉ አገል□ሎቱን □ንድታገኝ ሆስኣ□ሉ አመቻችቶአል፡፡ ስለ□ህም ሴቶች መመርመር □ንዳለባቸው አምነው □□ሆስኣሉ □ንዲቀርቡ ተፉብ□ኸል፡፡ ብለኸል፡፡

የማህጸን በር ካንሰርን መከላከል ይቻላል ብለዋል ዶ/ር ዳዊት ደሳለኝ፡፡ የመከላከያ ዘዴውም ...

- የመጀመሪያው መከላከል የሚባለው አስቀድሞ መከላከል ነው፡፡ ይኼውም ብዙ ጊዜ ካንሰር የሚያጠቃቸው ሴቶች ብዙ ልጅ የወለዱ...ከአንድ በላይ ትዳር የመሰረቱ ወይንም ከአንድ በላይ የግብረስጋ ግንኙነት የሚያደርጉ ወይንም በቀጥ□ ባጁሆንም □□ሲብ ትርቂትን በንክኪ □ሚ□□ሙ (...ሴትዋ □በረንጵህናዋ □ጸለ □ካንሰር ሕመሙ ሊከሰት ይችላል) ...□ሰ□ነት □መከላከል አቅማቸው በተለያየ ምክንያት የቀነሰ፣ በተለያዩ □ንደስኩዥር ባሉ ሕመሞች (በማቷስ..በመጠጣት...) □□ተ□መሳሰሉት ለካንሰር ሕመም በ□ም ጸፉል□ሉ፡፡ ስለ□ህ □ንደዚህ ጸሉ ቶዳዮች □ሚቶዓሙዋቸው ሴቶች

አስቀትሞ□ኑ ችግሩ □ንዳይደርስ ለማትረ□ □ራሳቸውን ጥንቃቄ ማትረ□ ይችላሉ::

- ሁለተኛው መከላከያ በአደጉት አገራት በስፋት በመሰጠት ላጁ ጸለ□ □ኛም ሀቁር ወደፊት ተስኛ ይኖረኸል ተብሎ የሚጠበቀው ክትባት ነው:: በክትባቱ በሽ□□ን □ሚጸመ□□ን ቫጁረስ መከላከል ይቻላል:: ስለ□ህ ጁህ ክትባት በመንግስት □ረጽ በስፋት ከተጸመረ ብ□ ሴቶችን በፊ ቅላ □ትሜያቸው አስቀትሞ በመከተብ ከበሽ□□ ማዳን ይቻላል::

  (...የማህጸን በር ቅድመ ካንሰር ክትባት በጣም ወድ በሆነ □ና በተ□ሰኑ □□ል □ህ□ምና ተቋማት በመሰጠት ላጁ ነው...)

በጥቁር አንበሳ ሆስፒ□ል የተጀመረው ምርመራ ማንኛዋም ሴት ልትጠቀምበት የምትችለው ሲሆን አገልግሎቱም ምልክቶቹ ወደካንሰርነት ሳይለወጡ ወይንም ሳይስፋፉ ሴቶችን ለማዳን በቅድሚያ ሕክምናውን ለመስጠት የሚያስችል ነው::

ጥቁር አንበሳ ሆስፒ□ል □ማህጸን በር ካንሰርን ምርመራ ሲጸምር በማናጅመንቱ በኩል □ሚኖረ□ን ድጋፍና □ምነታቸውን በሚመለከት ሜቲካል ቴሬ□ተሩ □/ር አብ□ልቃትር መሐመት ሰጁት □ሚከተለውን ቶል□ኸል::

«.. ከአሁን ቀደምም ሆነ አሁንም የማህጸን በር ካንሰር ሕመም ያላቸው ሴቶች ብዙ ጊዜ ወደሆስፒ□ል ለህ□ምና □ሚመጡት ካንሰሩ ከተስኛኛ □ና ህ□ምናውም ሆነ □□ ራሳቸው ቷንነት አስቸጋሪ ሁኔ□ ላጁ ከደረሰ በሁኸላ ነው::

ስለ□ህም □ሚሰጣቸ □ም ሕ□ምና አጥጋቢ አይሆንም፡፡ ነገር ግን አሁን □ንደተጀመረ□ አሰራር አስቀትሞ ችግሩን ማ□ቁ ብ□ ሰው መርዳት የሚቻልበትን ሁኔ□ □ንደሚ□ዓ ር □ሙን ነው፡፡ ስለ□ህ በማህጸንና ጽንስ ሕ□ምና □ኢ ሉ □ተጀመረ□ን □ቅትመ ምርመራ አገል□ሎት □ንደአንድ አቅጣጫና አሰራር መከተል አስ□ላፂ ነው፡፡ ማንኛቸም □ናት በተለጸ□ ምክንያት □□ ሆስኣ □ሉ ስትመ□ ሕ□ምናው □ንደሚሰዓ ማ□ቅ □ምትችልባቸውን መንገዶች በመቀ□ስም መረጃ□ን ማስፋፋት ጸስ□ልፉል፡፡

ዶ/ር አብዱልቃድር በማከልም ሆስፒ□ሉ □ተለጸዩ □ካንሰር አይነቶች □ሚ□ከሙበት ሆስኣ □ል □ንደመሆኑ በ□ቸ ም ጁሁን በስራ ጫና ቀላል □ማጁባል □ስራ ትርሻን □ህ□ምና ባለሙያዎቹ በ□ላፊነት □ንደሚ□ቷ □ሙን ነው፡፡ ነገር ግን □ማህጸን በር ካንሰር አስቀትሞ ምርመራ በማትረ□ □□ካንሰርነት □ረጽ ከማ□ቶ በፊት ማከሙ □ብ□ዎችን ቷና ከመቷበቅና ሕይወትን ከማትረአ አንጻር በጎና ተቹቢ ስራ መሆኑን አመራሩ □ሚጸምንበት ስለሆነ □ነሆ ስራ□ ተጀምሮአል…ህብረተሰቡም ተቷቃሚ □ንዲሆን □ንሻለን …አስ□ላፂ□ን ትፉአ ም □ናደርፉለን ብለዃል፡፡ »

□/ር □ስክንድር ከበ□ በተፊ ማሪ □ንደገለጹት በዓ ቁር አንበሳ ሆስኣ □ል አገል□ሎት ስንሰዓ ዋናውና ከሁዃላ□ ጸለ□ አላማ በሆስኣ □ሉ □ሚማሩት □ህ□ምና ባለሙያዎች በ□ተመ□ ቡባቸው የአገሪቱ □ኢ ሎች ተቹቢ□ን □ህ□ምና አገል□ሎት ለህብረተሰቡ □ንዲሰጡ የሚያስችል አቅም መፍጠር ነው፡፡ ስለዚህም ለዚህ ስራ □ምርመራ□ መሳሪጸ □ና ተመሳሳጁ ነገሮች በአገር □ረጽ ከሌሉ

በ□ርቴ□ ከማሰባሰብ ባለ□ አዲስ በጀት ወይንም ሰራተኛ □ሚቷበቅ ሳጁሆን ሙጸ□ን ስከ ሻላጁዌት በማትረ□ ላጁ ጸሉ □ህ□ምና ባለሙጸ- ች □ና በቅትመ □ረጵ ጸሉ □ንዲሁም ሌሎችም በ□ኣሉ ጸሉ □ሙጸ□ ባል□ረቦች □ሚከውኑት ነው::

ዶ/ር ዳዊት ደሳለኝ በስተመጨረሻ □ንደአከሉት □ዓቁር አንበሳ ሆስኣ□ል ስራ□ ህ□ምና ብቻ ሳጁሆን □ቅትመ ምረቃና ትህረ ምረቃ ተማሪዎችን በሙጸ□ □ህሎት □ንዲኖራቸው ማትረግን ጁፊ ምራል:: ለማህጸን በር ካንሰር ሕ□ምና □ሚጸስ□ልቶ□ን ስልጠና ከኤምሪ ዩኒቨርሲቲ ፋር በመሆን ጸምሬኸለሁ:: ስለ□ህም በተለጸዪ ቲ□ያት ወደትምህርቱ ለቁ ባለሙያዎች ትምህርቱ □ተሰቷ በመሆኑ □ነዚህ ሐኪሞች አገልግሎቱን በመስጠትም ያግዛሉ:: ስለዚህም **ማክሰኞ** ፣□ሮብ ፣ሐሙስ ከሰአት በሁዋላ ሁል ጊዜ ምርመራውን ማድረግ ይቻላል:: ምርመራው በጣም ቀላል ከመሆኑ የተነሳ ከአምስት □ስከ አስር □ቂቃ ብቻ □ሚ□ፀ ነው::ጁህ ምርመራ በዓቁር አንበሳ ሆስኣ □ል ሲ□ረ□ ምንም ሪ□ራል □ማጁቷጁቅ ስለሆነ ሴቶች በቀዓ□ መዓተ□ መ□ከም ይችላሉ:: ከኤችአይቪ ፋር ለሚኖሩም ሆነ ለማጁኖሩ ካለምርጫ ለሁሉም ሴቶች አገልግሎቱ ይሰጣል :: ይህ የሴቶችን ሕይወት ሊቀይር የሚችል ነው ያሉት ዶ/ር ዳዊት ደሳለኝ በስተመጨረሻም የሚከተለውን ተናግረዋል::

> **«..□ባካችሁ ሴቶች ...በካንሰር በሽ□ መሞ□ችሁ ጁቅር:: መዳን ትችላላችሁ:: በአሁኑ ወቅት ማድረግ የሚገባችሁ አስቀድሞ ምርመራ ማድረግ ነው::»**

«...መ□ከምም መዳንም በሚችል በሽ□ መሰቃየት... »

የማህጸን በር የቅድመ ካንሰር ምርመራ አገልግሎት በጥቁር አንበሳ ሆስፒ□ል □□ተሰጠ ነው፡፡

የማህጸን በር ካንሰር ማለት ከማህጸኑ በር አካባቢ ያሉ ሴሎች ሲፈጠሩ ከነበራቸው ይዘት ወደ ቅድመ ካንሰርነት ተለውጠው በስተመ ጨረሻው ካንሰር ሲሆኑ ነው ፡፡

አንዲት ሴት በማህጸን ካንሰር ለመያዝዋ □ንደምልክት □ሚሆኑት

- የብልት መድማት ፣ለረጅም ጊዜ የሚቆይ የወር አበባ መአ ሰስ ፣
- የወር አበባ ከተቋዋረጥ በሁዋላ በብልት በኩል ደም መአ ሰስ፣
- ሽ□ ጸለው ፈሳሽ ከማህጸን መፍሰስ ፣
- በወሲባዊ ግንኙነት ወቅት ሕመም መሰማት □ና ከግንኘ ኑነት በሁዋላ ደም መፍሰስ አንዳንዶቹ ናቸው ፡፡

ከላይ ያነበባችሁት ስለማህጸን በር ካንሰር ከተለያዩ መረጃዎች ያገኘነውን ነው፡፡ የማህጸን በር ካንሰር ቅድመ ምርመራ በጥቁር አንበሳ ሆስፒ□ል መጀመሩን በሚመለከት □□ሆስኣ□ሉ በማምራት □ህ□ምና ባለሙያዎችን አነጋግረናል፡፡ በቀዓ□ ስራ□ን ከሚሰሩት ሲስተር በትረ□ርቅ ብርሀኑ □ንዲሁም ከዶ/ር ማርጸማዊት አስፋውን ለዚህ አምድ ጋብዘናቸዋል፡፡ በመጀመሪያ ከሲ/ር በትረወርቅ ብርሀኑ ያገኘነውን □ናስነብባችሁ፡፡ መጹመሪጸ ስለ ስራ ትርሻዥ□ብራራለች፡፡

«...□ኔ ሲ/ር በትረ□ርቅ ብርሀኑ □ባላለሁ፡፡ ከዛሬ ሁለት አመት ከአምስት □ር ጸምሮ □ምስራ□ በዓቁር አንበሳ ሆስኣ□ል

ነው:: □ተ□ሽ□ርኩባቸው □ስራ ቦ□ዎችም በድንገተኛ ፣ተመላላሽና ነብሰ፟ቷር □ናቶች ከሚ□ዩበት □ሰራሁ ሲሆን ከአንድ አመት ወዲህ ግን በማህጸን ተመላላሽ ክፍል □□ሰራሁ ነው:: በ□ህ □አል □ላኝ ነርስ ስሆን ከዛ በተረ□ም ማንኛ□ንም □አሉን □ሚመለከተ□ን ስራ □ሰራለሁም አሰራለሁም::

ዓጸቂ:- በማህጸን ክፍል ባለው የስራ ዘመንሽ ህመምተኞችን □ንዴት ትገልጪያቸዋለሽ?

መልስ:-□ማሚዎች □ሚመቷበት ሁኔ□ □ፀ□ በ□ም ጸሳዝናል:: የትኛ□ □ማህጸን በሽ□ ጁበ□ል የትኛ□ አይበ□ም □ሚለውን ለይቶ ማወቅ ባይቻልም ብዙዎቹ በማህጸን በር □ና በማህጸን በር ካንሰር ጸ□ም □ረጸ□ ከፍተኛ ከሆነ በሁኻላ □□ሆስኣ□ል ጁመ□ሉ:: በቀላሉ መከላከልም መዳንም □ሚችል ሕመም ሲጸሰቃያቸው ጁ□ጸል:: ሴቶቹ ለህ□ምና ሲመቷ ስቃያቸው □ፀ□ ጸሳዝናል:: በህመሙ □ተጸ□ ሴቶች ከሰ□ ፋር ቀርበ□ ለመቀመዓ □ንኩዋን በማይችሉበት ሁኔ□ በአሰከፊ ቷረን □□ሽተቱ ከተበላሹ በሁዋላ ነወ ወደሆስፒል የሚመጡት::

ዓጸቂ:- በጥቁር አንበሳ ሆስፒ□ል አሁን ምን □□ተሰራ ነው?

መልስ:- በጥቁር አንበሳ ሆስኣ□ል በአሁኑ □ቅት □ማህጸን በርን ቅትመ ካንሰር ምርመራ ጸምሮ አገል□ሎት □□ሰቷ ጁኛል:: በ□ር□ዓ በማስ□□ቂጸ ቢነገርም፣ ሆስኣ□ሉ □ስዓ በ□□ ት□ቴ□ ላጁ ቢለቷአም □ስከአሁን ትረስ አመርቂ በሆነ ሁኔ□ ህብረተሰቡ □□ተቶለቶለ በት አይደለም:: ማንኛዋም ሴት የቅድመ ካንሰር ምርመራ በም□□ር□በት □□ □ካንሰሩን ምልክት

□ሚጸሳጁ ከሆነ በተሟላ ሁኔ□ ሕ□ምናውን ለመስጠት ሆስኣ□ሉ ዌ□ፃ ነው::

ዓጸቂ:-□ስከአሁን ባለ□ አሰራር ምን ጸህል ሴቶች በቀን ተቷቃሚ ጁሆናሉ?

መልስ:-□ስከአሁን ባብ□ኛ□ ለምርመራ□ □ሚቀርቡት ለሌላ □ማህጸን ሕ□ምና መዓተ□ በተፊ ማሪ □ቅትመ ካንሰር ምርመራ □ንዲጸ□ርቶ በሐኪም ሲ□□ዌ ነው:: ከዚጸ በተረ□ ግን ከአሁን ቀ□ም በአሶሳ ያየነው አንድ ልምት አለ:: ከአዲስ አበባ በ□ህ ስራ ላጁ □ተሰማራነ□ □ህ□ምና ባለሙያዎች ምርመራ□ን ለማትረ□ □□ስአራ□ ስንሄት ለምርመራ ቀርበ□ የነበሩ ሴቶች □□ 105/አንድ መቶ አምስት ሲሆኑ ከእነዚህ መካከል □□ አምስት □ሚሆኑት □□ካንሰር □ሚጸመራ ምልክት □ይቶባቸው ሕ□ምናው ተ□ር□ላቸዋል:: አዲስ አበባ ጥቁር አንበሳ ሆስፒ□ል አገል□ሎቱ □□ተሰቷ ነው ብለን ብንናገርም □ረቀት ብንለዓአም ብ□ ሴቶች መቅረብ አልቻሉም:: ሌላ□ ቢቀር ለመስሪጸ ቤቱ ሰራተኞች ሁሉ አስተኘ□ቀናል:: ነገር ግን □□ምርመራ□ መቅረብ አልቻሉም::

ዓጸቂ:- ምን ይሆን ምክንያቱ?

መልስ:- ከመስሪያ ቤቱ አንዳንድ ሰራተኞች ያገኘነው መረጃ □ንደሚጸስረቱ□ ...ተመርምሬ ካንሰር አለብሽ ከምባል ዌም ብጽ ብቀመጥ ይሻላል የሚል ነው:: ይህ የሚያሳየን ልክ ከአሁን ቀደም ኤችአይቪን በሚመለከት ተመርምሮ □ራስን ማ□ቅ □ሚለ□ ነገር ሲነገር ብ□ዎች □ራሳቸውን ከማ□ቅ ጁልቅ ቛሽሽ ብለ□ ችግሩን ማስተናገድን □መረቷበት ሁኔ□ □ንደነበር

አይዘነጋም:: በ□ር□ዓ አሁን ከኤችአይቪ ኤጁትስ ፋር በተጸጸ□ ሲ□ጁ የነበረ□· አርሀትና ዓር□ሬ ተ□□□ ማንኛ□·ም ሰ□· □ራሱን ለማወቅ ከሚወስንበት ደረጃ ተደርሶአል:: የማህጸን በር ካንሰርን አስቀድሞ ከማወቅ ጋር በተያያዘ የሚሰጠው ምክንያት ግን ያንን ጊዜ የሚጸስ□□·ሰን ነው:: ቀ□ም ብጽ □ንደገለጽኩት መ□ከምና መዳን ሲቻል ነገር ግን ሕመሙ ስር □ስኪሰት ትረስ በመቆየት ሌላ ችግርን በራስ ላጁ መፉበዌ አላኘቂነት ነው::

በመቀጠል ማብራሪያ የምትሰጠን ዶ/ር ማርያማዊት አስፋው ነች:: ዶ/ር ማርያማዊት በጥቁር አንበሳ ሆስፒ□ል □ስተኛ አመት □ማህጸንና ጽንስ □ኣል ትምህርት በመከ□ተል ላጁ በነበረችት ጊዜ እንዳለችው ለትምህርት □□ ዓቁር አንበሳ ሆስኣ□ል ከመምጣትዋ አስቀትሞ □ቷቅላላ ሐኪም ሆና በሊሙ ገነት ሆስኣ□ል ለሁለት አመት አገል□ላለች:: □/ር ማርጸማዊት ልምድዋን ለአንባቢ □ካኣላለች::

ዓጸቂ:- ከማህጸን ካንሰር ጋር በተያያዘ ቀደም ሲል የነበረሽ ልምድ ምን ጁመስላል?

መልስ:- ብዙ ጊዜ ሴቶች በማህጸን በር ካንሰር ተይዘው ለሕክምና በሚመጡበት ጊዜ ሕክምናውን በጊዜው ባለማድረጋቸው ሕመሙ □ደሌላው የሰውነት አካላቸው ተሰራጭቶ ይገኝ ነበር:: ካንሰሩ ወደሽንት ፊኛ ወይንም በአካባቢው ባሉ አካላት ላይ ተሰራጭቶ የሚገኝበት ሁኔ□ ጸፉዓማል:: አንዳንዶች □□ሞ በሚ□ሳቸው አስከፊ ቷረን ጸለ□· ሽ□ ምክንያት ከማህበረሰቡ ተቔለለ□· □ንዲኖሩ የሚገደዱበት ሁኔ□ ይኖራል:: □ም በ□ም በሚ□ሳቸው ቿ□ በቤተሰብም ጁሀን በህብረተሰቡ □·ስዓ ተቀላቅለ□· ቀ□ም ሲል ጁሰሩት የነበረ□·ን ስራ ለመስራት

□ሚቸገሩበት ሁኔ□ም ጸፉዓማል:: ከዚህም በተፊ ማሪ □ም□ብ አላጎት መቀነስ □ራስን መዓላት □መሳሰለ□ ችግር ሁሉ ይኖራል:: ካንሰሩ □□ሌሎች □ሰ□ነት □አሎች ማለትም ቶበት በመሳሰለ□ አካባቢ ስለሚሰራ□ የሰውነት መክሳት ሁሉ ከሚጠቀስ ችግር መካከል ነው:: ስለዚህም በብዛት ይላኩ የነበረው ወደጨረር ሕክምና ነበር:: ነገር ግን □ንደዚህ ጸለ□ ሕመም ብ□ ቲ□ በ□ትሜ በቶኝ ሴቶች ላጁ □ሚከሰት ስለሚሆን ሌሎች □ቷና □□□ታዎችም ሊኖሩ ስለሚችሉ □ፊ ረር ሕ□ምናውን መ□ሰት □ማይችሉበት ሁኔ□ም ጸፉዓማል:: አሁን ግን ምንም □ንኩዋን በአብ□ኛ□ ህብረተሰብ ተለምዶአል ባይባልም ሕመሙ ወደከፋ ሁኔ□ ሳጁለ□ዓ □ና ሊድን በሚችልበት ቲ□ ሕ□ምና ለመስጠት በሚጸስችል ሁኔ□ በሆስኣ□ሉ □ቅትመ ካንሰር ምርመራ አገል□ሎት በመሰጠት ላጁ ነው::

ዓጸቄ:-□ካሚዎች በምን ሁኔ□ ነው □ሚቀርቡት?

መልስ:- ብ□ ቲ□ □ካሚዎች □ሚመቷት ለሌላ □ማህጸን ሕ□ምና ነው:: በ□ሁ □ማህጸን በር ካንሰር ምርመራ □ንዲጸ□ርቶ ሲነገራቸው ሁሉም ባይሆኑ □ንኩዋን አንዳንዶ ሀሳቡን ተቀብለ□ አገል□ሎቱን ተቷቃሚ □ሚሆኑ አሉ:: □ትጸ ከሚ□ከሙት መካከል አል□ አል□ □ካንሰሩ ምልክት በሚገኝት ቲ□ □ንደአስ□ላቶነቱ በመጠኑም ሆነ በቀ□ ህ□ምና □ረጽ አስ□ላቶ□ ህ□ምና ጁ□ረ□ላቸዋል:: ስለ□ህም በአሁኑ □ቅት በመጠኑ □ተሻሻለ ነገር ቢ□ጁም ነገር ግን አሁንም በአብ□ኛ□ ህብረተሰቡ ፉ □ርሶ ችግሩን ሙሉ ለሙሉ መቅረፍ ከሚያስችል

ደረጃ ተደርሶአል ለማለት ገና ብዙ የማስተዋወቅ ስራ መሰራት አለበት፡፡

ዓጸቂ፡- ለሌላ ሕክምና ከሚመጡት ሴቶች ውጪ በቀጥ□ ሕ□ምናውን □ልቱ□ □ሚመጡ አሉ?

መልስ፡- ብዙ ናቸው ባይባልም አልፎ አልፎ በቀጥ□ ለቅትመ ካንሰር ሕ□ምናው □ሚመጡም አሉ፡፡ በሚመጡበት ቱ□ □ንዴት □ንዳወቁ ሲቱል□ ...ከተለጸዩ □ህብረተሰብ □አሎች ሰማን ...ወይንም ከመገናኛ ብዙሀን ሰማን የሚል መልስ ይሰጣሉ፡፡

ዓጸቂ፡- ህብረተሰቡ አገልግሎቱ መኖሩን አውቆ ተጠቃሚ □ንዲሆን ምን ማትረ□ ጁመከራል?

መልስ፡- ስራውን በተለያየ መንገድ ማስተዋወቅ አንዱ ሲሆን በሆስኣ□ሉ ለተለጸ□ ሕ□ምና □ሚመጡትን ሴቶች አገል□ሎቱ በመሰጠት ላጁ መሆኑን □ና ተቷቃሚ □ንዲሆኑ መል□ክት ማስተላለአ ከ□ኛ ከሰራተኞቹም ጁቷበቃል...□□ሞም □ጸ□ረግነው ነው፡፡ ፡፡ ከምንም በላጁ ግን ሴቶች ስለቷንነታቸው አስቀትመ□ □ንዲጸስቡ □ና ከህመም በፊት □□ሕ□ምና ቀርበ□ ቷንታቸውን □ንዲጸረፉ□ቷ □ሚጸስችል አቅም □ንዲኖራቸው ለ□ራሳቸውም ሆነ ለህብረተሰቡ ማስተማር ከሁሉም ጁቷበቃል፡፡

Medical Abortion …70 % ለሚሆኑት ምርጫቸው ሆኖአል፡፡

ሴቶች በአለም ዙሪያ ጽንስን ማቋረጥ የጀመሩት □ንዲህ □ንደዛሬ□ በሳይንሳዊ□ መንገድ ሳጁሆን በ□ላቸው □□ራሳቸውን ዓረት በማትረ□ □ንደሆነ አንዳንድ ጥናቶች ጸስረቴሉ፡፡ቀ□ም ባለ□ ቴ□ ሴቶች □ርስ በ□ርሳቸው በመረዳዳት አንዱዋ የአንዱዋን ጽንስ ለማቋረዓ ባህላዊ ዘዴዎችን በህቱ□ዓ መንገድ ሲቷቀሙ □ኤ.አ □ስከ 1800/ትረስ □ንደቀቷሉ መረጃዎች ያስረዳሉ፡፡ ነገር ግን በጊዜው ጽዳቱ □ና □ህንነቱ ባልተቷበቀ ሁኔ□ ጽንስን □ማቋረዓ ሂደት ብ□ ሴቶችን ለህልፈት ጁቴር□ ስለነበር በአንዳንድ የአለማችን □ኣሎች ትኩረትን አግኝቶ ህቱ□ዓ ጽንስን ማቋረዓ □ንዲቆም □ተቻለ□ን ጸህል ዓረት ተ□ር□ አል፡፡ በአሁኑ □ቅት □ንደየሀቱራቱ አሰራር በተለጸ□ ቴ□ ቢሆንም በአብ□ኛ□ የአለማችን □ኣሎች ጽንስን ማቋረዓ በህፉዊ መንገድ □ንዲሆን ተ□ርጎአል፡፡ ኢትዮጵያም በ1996 ፐ/ም ጽንስን ማቋረዓ በህ□ □ንዲ□ቹ □□ራስዋን ድንጋጌ አውዓ□ለች፡፡

African network for medical abortion የሚባል ድርጅት በአሁኑ □ቅት በጽንስ ማቋረጥ ዙሪያ በአፍሪካ በጋራ ስራ ለመስራት የተቋቋመ ሲሆን የዚህ ድርጅት የኢትዮጵያ ተጠሪም ዶ/ር □ስክንድር ከበ□ በአ.አ.ዩኒቨርሲቲ የጽንስና ማህጸን ሕክምና ክፍል ትምህርት ክፍል ሀላፊ ናቸው፡፡ ዶ/ር □ስክንድር ከበ□ የኢሶ□ ቦርት ዋና □ሐፊና የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ስከሻሊስት ናቸው፡፡

- **African network for medical abortion (ANMA) □ሚባለ□ ድርጅት ምን የሚሰራ ነው?**
- **Medical Abortion ማለት ምን ማለት ነው?**

ከሚሉት በመነሳት ለቀረቡላቸው የተለያዩ ጥያቄዎች ዶ/ር □ስክንድር ከበ□ ማብራሪያቸውን ለዚህ አምድ ሰጥተውል፡፡

ዓጸቄ:- Medical Abortion (ሜዲካል አቦርሽን) ሲባል ምንን የሚያመለክት ነው?

መልስ:- Medical Abortion (ሜዲካል አቦርሽን) ማለት ውርጃ በህጋዊው መንገድ ጥራቱን □ና □ህንነቱን በጠበቀ መልኩ መ□□ም ካለበት ቀ□ም ባለ□ ቴ□ በተለጸዩ □ህ□ምና መሳሪያዎች ጁሰዓ የነበረ□ን አገል□ሎት □□ መትሀኒት በመለ□ዓ ጽንስን ማቋረዓ □ንደሚቻል □ሚጸሳጁ ነው፡፡ □ሰ□ ልፀ ራቅ ካለ□ □መን ጸምሮ መትሀኒትን ለጽንስ ማቋረጫነት መ ቀም □ጹመረ ቢሆንም □ንኩዋን □ ጌ□ማ በሆነና በተሳካ መንገድ በህክምና ባለሙያዎች በመሰጠት ስራ ላይ የዋለው ከሀያ አምስት አመ□ት □ቴህ ነው፡፡ ለመጹመሪጸ ቴ□ □ ጌ□ማ □ሆነው መትሀኒትም □ተቖ□ በ□ረንሳጁ አገር ተመራማሪዎች ሲሆን □ሱም □ኤ.አ በ1970 □ና 80/ዎቹ አካባቢ □ተሰራ ነው፡፡ በሕ□ምናው □ርአም □መጹመሪጸ□ ሙከራ □ተ□ረቶ□ በጀኔቭ □ኤ.አ በ1981 ፐ/ም ነው፡፡ በ1988 □ረንሳጁ መትሀኒቱን □ቃድ በመስጠት የመጀመሪያ ሀገር በመሆን ጥቅም ላይ ያዋለች ሲሆን ከዚያም በተለያዩ ሀገራት □□ተስኛኛ መጥቶ በኢትዮጽያም በ2008/ ፐ/ም □ቃት አግኝቶአል፡፡ በአሁኑ ቴ□ም ከ40/□ሚበልጡ ሀቶሮች መትሀኒቱን

□ሚቷቀሙበት ሲሆን የአለም □ቷና ትርጅትም □ኤ.አ ከ2005 ፐ/ም ጸምሮ መትህኒቶቹን ለጽንስ ማቋረጫነት □ንዲጸቶለ□ሉ ሀሳብ ጸፋራል:: መትህኒቶቹ **Misopostol and mifepristone** በመባል ጁ□□ቃሉ::

ዓ ጸቂ:- **African network for medical abortion … ANMA** ምን የሚሰራ ድርጅት ነው?

መልስ:- **African network for medical abortion** በምህ□ረ ቃሉ ᵕሐልᵒ □ሚባለ□ □ኤ.አ በ2010/ፐ/ም ሊዌበን ላጁ በተ□ረቶ አለምአቀአ ስብሰባ ጽንስን በማቅዡረዓ ስራ ላጁ ለተሰማሩ ትርጅቶች በተለ□ መልኩ □ሜቲካልን አቦርሽን በስፋት ስራ ላይ □ንዲ□ል በማስተማር በኩል □ንዲሰራ ለተቋቋመ□ ትርጅት አካል □ሆነ በአፍሪካ □ተቁዡቁዡመ ትርጅት ነው ᵕ:: ᵕሐልᵒ □መጹመሪጸ□ ስራው ያደረገው በአለም የጤና ድርጅት የተነደፈው መመሪያ ላይ በመሳተፍ ሐኪሞችን በማሰልጠን □ንዲሁም በአፍሪካ □ስዓ ጸሉ ሀቶራት ሜቲካል አቦርሽንን □ንደአማራ□ □ንዲቷቀሙበት ማስተዡ□ቅና መትሀ ኒቱም □ቃት ተሰጥቶት □ንዲመ□ቶብና በ□ሀቶሩም ስራ ላጁ □ንዲ□ል ማትረ□ ነው::

ዓ ጸቂ:- በኢትዮጵያ በ ᵕሐልᵒ አሰራር ምን ለማድረግ □ስቦአል?

መልስ:- በኢትዮጵያ አስቀድሞውኑም ጽንስን በማቋረጥ ረገድ ህግን ከማውጣት □ና ከመተ□በር ጹምሮ ብ□ □ተሰሩ ስራዎች ጸሉ ሲሆን በ□ህም ምክንያት ጽንስን ከማቋረዓ ፋር በተጸጸ□ ይከሰቱ የነበሩ □ህይወትም ሆነ የአካል ቶዳቶች በ□ፀ ቶ ቀንሰዡል :: ነገር ገን አሁንም ሙሉ በሙሉ ችግሩ ተቀርፎአል ማለት ስለማይቻል በቀጣይነት □ሚሰሩ ስራዎች በ□ቅት ተጁ□ዡል::

ስለሆነም ከዚህ በመቀቷል ለማትረ□ □□ሰበ□ □ህ□ምና ባለሙያዎችን በአዲሱ የአለም □ቷና ትርጅት መመሪጸ (ፋጁት) መሰረት ከፌደራል ቷና ዓበቃ ሚኒስቴር ፋር በመተባበር ማሰልጠን ነው:: በሁለተኛም □ረጽ በስነተኸ(ል□ ቷና □ሪጸ □ሚሰሩ □ተለጸዪ ተቋማት □ስራ መ□ራረብ □ንዳይኖር ወይንም አንዱ □ሚ ሰራ□ን ሌላ□ □ንዳይደግመ□ □ና ህብረተሰቡን ጁበልዓ ተቷቃሚ □ሚጸ□ር□ አሰራር □ንዲኖር ለማስተኸ□ቅ □ስቦአል:: ከዚህ በተፊ ማሪም ሜቲካል አቦርሽን ላጁ ጸል□ዪ ወይንም ጸል□□ቁ ነገሮች ካሉ ለማሳየት □ሚጸስችል ጥናት ማትረ□ ከ□ቅዶች መካከል ናቸው::

ዓጸቁ:- Medical Abortion (ሜዲካል አቦርሽን) በሀገራችን ስራ ላይ ውሎአልን?

መልስ:- Medical Abortion (ሜቲካል አቦርሽን) በሀገራችን □ኤ.አ ከ2008/ፐ/ም ጸምሮ ስራ ላጁ □ዀለ አሰራር ነው:: በስነተዋልዶ ጤና ዙሪያ የሚሰሩ ድርጅቶች በህግ ለተፈቀደ የውርጃ አገልግሎት □ንዲሁም በመንግስት □ቷና ተቀኸ□ማት □ስዓ በመትህኒት መቷቀምን ተ□ ባራዊ □ጸ□ረቶት ነው:: □ንዲጸ□ም በ□ርኘ □ንደ አንድ አስቱራሚ ሁኔ□ □□□□ ተቷ ቃሚዎች □ርጃን በሕ□ምና መሳሪጸ ከሚሰራላቸው ጁልቅ በመትህኒት □ንዲሆን በአብ □ኛ□ ምር□ ቸው በማትረጋቸው ነው:: በአለ□□ አመት በተደረገው ጥናት □ንደተረ ፋቶቷ□ በአሁኑ ሰአት □ርጽ □ንዲሰራላቸው ከሚመቷ ሴቶች □ም□ር አገል □ሎት በሚሰጣቸው ቲ□ በመት ሀኒቱ መቷቀምን □ሚሹት □□ 70 ጎ ደርሰዋል:: ስለሆነም ውርጃን በመሳሪያ

አማካ ኝነት መስራትን በጣም ቀንሶ□ል:: በ□ር□ዓ አን ዳንድ ቦ□ ዎች የአቅርቦት □ዓረት □ሚ□ጁ ሲሆን ጁህም በ፪□ ሂደት ከሚሻሻሉት መካከል ነው::

ዓጸቁ:- በመድሀኒት አማካኝነት ጽንስን ማቋረጥ □ስከ ስንተኛ□ □ር ትረስ ይቻላል?

መልስ:- መድሀኒቶቹ **Misopostol and mifepristone** የተባሉ ሁለት መድሀኒቶች ናቸው:: ሁለቱን መድሀኒቶች በአንድ ላይ በምንጠቀምበት ጊዜ □ርግዝናው ከመፌ ረሻ□ □□ር አበባ □ስከ 49/ ቀን ወይንም □ስከ 7/ ሳምንት ትረስ ከሆነ 95ኀ ለሚሆነ ሴቶች ውጤ□ማ ነው:: በ□ህ ቿዜ ውስጥ ይህንን መድሀኒት የወሰዱ ሴቶች ወደ ሆስፒ□ልም ሳጁመለሱ ል□ □ንደየወር አበባ ቀስ በቀስ □□ዙቆ□ቷሩ ሊ□ቶት ይችላል:: ነገር ግን 5 ኀ የሚሆኑት ሴቶች ውርጃው በትክክል ሂደቱን ላያሟላና በማህጸን ውስጥ ሊቀር ስለሚችል በተቀ ጠሩበት ቀን ወደ ጤና ባለሙጸ□ በመቅረብ በመሳሪጸ □□ቱ□ አገል□ሎትን □ንዲጸቶኙ □ት ጁሆናል::

ዓጸቁ:- ከ49/ ቀን ወይንም ከሰባት ሳምንት በሁዋላስ ውርጃው በምን መልክ ይሆናል?

መልስ:- በሀገራችን ህግ መሰረት ውርጃ የሚባለው □ስከ 28ኛ□ ሳምንት ትረስ ነው:: ነገር ግን ቀኑ □□ፊ መረ በሄ□ ቁዓር ተቶዋዳኝ ችግሮቹ □□በ□ ስለሚሄ□ □ርጃን ማካሄት አይመከርም:: ሆኖም ባል□□ቁ ምክንያቶች ችግር □ርሶ ከሆነ ፣ወይንም በተ□ዓሮአዊ ሁኔ□ □ርጸ□ን ማትረ□ □ት ከሆነ ፣ህቶ □□□ቀ□ላቸው አገልግሎቱን ሳያገኙ ቀርተው ከሆነ

በትልልቅ ሆስፒ□ሎች □ና ስልጠናውን በ□ሰ□ ሐኪሞች አማካ ኝነት ብቻ አገል□ሎቱ ጁሰ□ል:: ከዚህ □□ □□ርግዝናወ ቴ□ ከፍ ጸለ ጽንስና ለማቋረዓ በ□ሊኒኮች ወይንም በቷና □ቢያዎች አገል□ሎቱ ሊሰዓ አይችልም:: በ□ር□ዓ **Misopostol and mifepristone** የተባሉት መድሀኒቶች በዚህ □ረጽ ላሉ □ርግዝናዎች ለቴ□□ አገል□ሎት ባይ ሰጡም አንዳንድ መረጃዎች □ንደሚቶልጹት ግን በመሳሪጸ ከሚሰቷ□ አገል□ሎት ጁልቅ በተሻለ ሁኔ□ ዓቅም ላጁ ማኘሺ □ንደሚቻል ነው:: በአጠቃላጁም በአፍሪካ□ ኔትወር□ አማካኝነት ለመስራት □□ሰበ□ በተለጸዪ ቦ□ዎች በተንጠባቷበ □ና በተ□ፉፉሚ □ሚሰሩትን ስራ ዎች በተቀናጀ መል□ ከፌደራል ቷና ዓበቃ ሚኒስቴር □ንዲሁም በስነተኘሺ□ ቷና □ሪጸ ከሚሰሩ ትርጅቶች ፉር በአንድነት በትብብር ለመስራት መድረኩን ለመፍ ጠር ነው:: በዚህም ተጠቃሚው ህብረተሰብ የሰመረ አገልግሎትን ያገኛል □ሚል □ምነት አለን::

የአለም የጤና ድርጅት ፣አላን ጉትማቸር □ና አለምአቀኘ □ቤተሰብ መምሪጸ □ኤአ/ በ2009 ፐ/ም ጸ□ቷት መረጽ ጽንስን ማቋኘረዓ በአለማችን ምን ቶ□□ □ንዳለ□ ጸሳጸል::

- ደህንነቱ ባልተጠበቀ ጽንስ ማቋረጥ ምክንያት በየአመቱ ከሰባ ሺህ □ስከ ሁለት መቶ ሺህ የሚደርሱ □ናቶች በአለም ጁሞ□ሉ::
- ከጠቅላላው የ□ናቶች ሞት ከ13-20%የሚሆኑት የሚከሰቱት በህገወጥ ጽንስ ማቋረጥ ነው::

- **በአለም ከሚፈጸሙት ጽንስ ማቋረጦች 1/3ኛ□ በህቶ□ዓ መንገድ ነው::**
- **በየአመቱ ሀያ ሚሊዮን ህገወጥ ጽንስ ማቋረጥ በአለም አቀፍ ደረጃ ይፈጸማል:: 90% ሕገወጥ ጽንስ ማቋረጥ የሚተገበረው ባልለሙት አገራት ነው::**

□□ናቶች ሞት በኢት □□ጰ በየአመቱ 4.9 ጎ ጸህል □□ቀነሰ ነው፡፡

□ኤ.አ በ2000/ □ተባበሩት መንግስ□ት ትርጅት ሀፁራትን አስተባብሮ አለም አቀአ □ልማት □ቦችን መንደፉ ጁ□□ሳል፡፡ 189/ □ተባበሩት መንግስ□ት አባል ሀፁራት በፉራ □□ ስምንት የሚደርሱ የልማት ግቦችን ከነበሩበት ደረጽ □ስከ 2015/ፐ/ም መሻሻል □ንዲጸሳዪ ሲ□ቀት በ□ ህም □□ 23/ □ሚ□ርሱ አለም አቀአ ትርጅቶች □ቡ □ንዲሳካ ትፉአ ለማትረ□ ቃል □ቩ በት መትረ□ ጁ□□ሳል፡፡ ከእነዚህ ስምንት □ልማት □ቦች □ስዓ □ተ□ሰኑት ከጤና ፉር □ተ ጸጸ□ ናቸው፡፡ በቅርቡ በተሰማ□ □ና □ልማት □ቦቹን ከማሳካት አንጻር በተለጁም በአፍሪካ □□ አምስት ሀገሮች በአብዛኛው የተሳካላቸው መሆኑ □ና ኢትዮጵያ □ንዲጸ□ም ቀቴሚ□ን ስአራ □ንደያዘች ተፀልጸአል፡፡ በኢትዮጵያ በተለጁም ከሕጻናት ሞት ፉር □ተጸጸ □□ □ልማት □ብ □ተሳካ መሆኑ ቀ□ም ብሎ ተፀልጸአል፡፡ ነገር ግን ከእናቶች ቷና ፉር በተጸ□ □□ ለመ□ □ብ □ስከአሁን ትረስ ከተቷበቀበት ጸል□ረሰ በመሆኑ ወደፊት በተ□ሰነለት ቴ□ ከግቡ መትረስ ይችላልን? ከሚል ለሚሰነ□ሩ ጥያቄዎች በኢፌድሪ ጤና ጥበቃ ሚኒስቴር በ□ቅቱ ስቴት ሚኒስትር የነበሩት ዶ/ር አሚር አማን ለጋዜጠኞች ማብራሪያ ቸውን ሰጥተዋል፡፡

---///--

ዓጸቂ:- □ም□ተ አመቱ □ልማት □ብ ከጤና አኩኸፁ ከምን □ረጽ ላጁ ጁቶኛል ?

መልስ:- ከም□ተ አመቱ □ልማት □ቦች መካከል ቁዓር 4 ፣5 □ና 6 / በቀዓ□ ከጤና ፋር □ተገናኙ ናቸው:: ከእነዚህ □ስዓ በተራ ቁዓር 4/ □ተመ□ጠ□ □ህጻናትን ሞት መቀነስ □ሚባለ□ን በተባበሩት መንግስ□ት □ንደተረፉቶቷ□ ኢትዮጵያ በ2012ፐ/ም አሳ□□ለች:: በ6ኛ□ ተራ ቁዓር □ተመ□ጠ□ □ልማት □ብ ተላላኝ በሽ□ዎችን ፣ ሳምባን ፣□ባንና ኤችአይቪን መቀነስ ሲሆን ጁህንንም ኢትዮጵያ በልማት □ቡ □ቅት መሰረት ካሳኩት አገራት መካከል ተመድባለች:: ነገር ግን ትልቁ ችግር በተራ ቁጥር 5/ የተመዘገበው ከ□ናቶች ቷና ፋር □ተጻጻ□□ □ልማት □ብ ምንም □ንኩዋን □ስከአሁንም ብ□ □ተሰሩ ስራዎች ቢኖሩም ከተ□ለቶ□ □ረጽ ግን አልተ□ረሰም:: ስለ□ህም □ኣ ተት ስለሚ□ጁ ገና ብ□ መስራት □ንደሚቷበቅብን □ል□ ነው::

ዓጸቂ:- □ም□ተ አመቱን ቁዓር 5 /□ልማት □ብ ለማሳካት በኢኝትሪ ቷና ዓበቃ ሚኒስተ ር ምን በመደረግ ላይ ነው?

መልስ:- □□ናቶች ሞት ከሚመ□ባቸው ምክንያቶች መካከል ሶስቱ መዘግየቶች □ሚባሉት ትልቅ ችግር □ንደሆኑ ጁ□□ቃል::

- የመጀመሪያው መዘግየት □ናቶች ከመ□ለዳቸውም በፊት ሆነ ከወለ□ በሁኋላ □□ ቷና ተቋም ሄ□□ ከሕ□ምና ባለሙጻ ፋር ም□ር አለማትረጋቸው □ና በ□ሊት ቷ□ በቷና ተቋም ሄ□□ አለመ□ ለዳቸው ነው:: ከዚህም ፋር ተጻጁዞ □ቤተሰብ □ልማድ፣ የባህል የመሳሰለው የአመለካከት ችግር ወደጤና ተቋም ሄ□□ □ንዳይወል□ ማትረ□ አንዱ ተቷቃሽ ችግር ነው:: ጁህንን ችግር ለመአ ታት በቷና ዓበቃ ሚኒስተ ር □ቷና □ልማት ሰራዊት □ሚባል በአገር □ረጽ □ጁል □ተ□ራጹ ሲሆን

አንድ ለአምስት በሆነ አሰራር □ናቶችን፣ ቤተሰቡን □ሚመለ ከተ□ን ሁሉ በሚጸቴርስ መል□ □ንዲሁም □ልማት ቡድን በማዥቀር ከፍተኛ ስራ □□ተሰራ ነው:: □□ህ ስራ ዋና አላማ□ ሁሉንም □ህብረተሰብ □አል በተለጁም □ናቶችን በማነቃቃት የአመለካከትን ችግር ለመለ□ዓ ነው:: ጁህም በተ□ባር □□ተተረ□መ ነው::

- ሁለተኛው መዘግየት የሚባለው □ናቶች □□ ሆስኣ□ል መሄት □□□ለቶ በትራንስ□ርት ችግር ምክንያት መቅረ□ቸው ነው:: □ቷና ዓበቃ ሚኒስቴር ጁህንን ችግር ለመአታት በሁለት መንገድ □□ተከ□ተለ□ ነው::

  1. □ናቶችን ወደ ጤና ተቋም ለማድረስ □ስከዋና መንገድ ትረስ ማለትም መኪና ሊቶባበት □ስከሚችለ□ መንገድ ትረስ ባህላዊ አምቡላንሶችን በአካባቢ□ ቁሳቁስ □ንዲ□ፉፃ በማትረ□ በአካባቢ□ በሚኖሩ ወጣቶች አማካኝነት በማቶዥፎዥዌ ላጁ ስንሆን በ□ህም ትልቅ ለ□ዓ □□□□ ነው::
  2. □ናቶች በባህላዊ አምቡላንስ አማካኝነት ወደ ዋና መንገድ ከደረሱ በሁዋላ ደግሞ አምቡላንስ በማቅረብ □ደጤና ተቋም □ንዲ□ርሱ □□ተ□ረቶ ነው:: ቷና ዓበቃ ሚኒስቴር በ□ረቴ □ረጽ አንድ አምቡላንስ ... ባቷቃላጁም □□ ስምንት መቶ አምቡላንሶችን አሰማርቶ አገል□ሎት በመስጠት ላጁ ናቸው:: የአንቡላንሶቹን አቅርቦት በተለጁም

ሰኛኝ □ረዳዎች ላጁ ቁዓራ ቸውን ለመፊ መር □ንዲቻል አሁንም □□ አራት መቶ አምቡላንሶች □ተ □ፉዓ ሲሆን በቅርቡ ለተቆልፉዪ ጁቀርባሉ፡፡ ስለ□ህ ሁለተኛውን መዘግየት በዚህ መንገድ ለመቅረፍ ስራ በመሰራት ላይ ነው፡፡

- ሶስተኛው መዘግየት የሚባለው □ናቶች ቷና ተቋም ከደረሱ በሁኻላ በቷና ተቋም አማካኝነት □ሚ□ርሱባቸው ችግሮች ናቸው፡፡ ጁጩ□ም □ሚቶለ□□ :-
  1. የጤና ተቋማቱ ለ□ናቶች በቅርበት አለመኖራቸው፣
  2. □ናቶች የሚፈልጉትን አገልግሎት በተገቢው ሁኔ□ አለማቅረብ፣

  የሚሉት በሶስተኛው መዘግየት የሚጠቀሱ ናቸው፡፡ ይህንንም ለመቅረፍ በኢትዮጵያ በመጀመሪያ ደረጃ ጤና አገልግሎት ከ(3200)ሶስት ሺህ ሁለት መቶ በላይ ጤና ጣቢያ ዎች □ና ከ (17000) አስራ ሰባት ሺህ በላጁ ቷና ኬላዎች □ንዲሁም (126) አንድ መቶ ሀጻ ስትስት □ቶቷር ሆስኣ□ል በስራላጁ ጸሉ ሲሆን በተፊ ማሪም (150) አንድ መቶ ሀምሳ በ□ህ አመት □□ስራ ጁቶባሉ፡፡ ስለ□ህ አጠቃላይ ያለውን ሽፋን ከ95 ኀ ማድረስ ተችሎአል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ የተለያዩ የህክምና መሳሪያዎችን በመድሀኒትና አቅርቦት ፈንድ ተቋም ለማቅረብ ተችሎአል፡፡

ዓጻቂ:- □□ናቶችን ሞት ለመቀነስ በከፍተኛ ሁኔ□ መሰራት ጁቶባኸል □ሚባለ□ የትኛ□ ነው?

መልስ:- □□ናቶችን ሞት ለመቀነስ በከፍተኛ ሁኔ□ መሰራት አለበት □ሚባለ□ □ቷና ባለሙ ያዎችን በሚመለከት ነው:: □ቷና ባለሙያዎች ሲባልም ሐኪሞች ፣ነርሶች ፣ሚት ዋይፎች ፣ጤልዊ ኦኝሰሮች ፣የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ስከ ሻሊስቶች ጸስ□ልፉሉ:: ጁህንን □ባለሙጸ □ዓ ረት ለመቅረአ በሕ□ምናው □ርአ □ተ□ሰኑ አመ□ትን ከሰሩ በሁኙላ ለማስተማር ከፍተኛ ስራ □□ተሰራ ነው:: ዩኒቨርሲቲዎችም የቅበላ አቅማቸውን በመጨመር ትምህርቱን በማስተማር ላይ በመሆናቸው አበረ□ች ሁኔ□ □□□ □ ነው:: ነገር ግን አንድን ቷቅላላ ሐኪም የጽንስና ማህጸን ሐኪም ለማትረ□ አራት አመት ጁ□ጽል:: ስለሆነም ለም□ተአመቱ □ልማት □ብ □ቷ□ማነት ለመትረስ አዳጋች ስለሚሆን □ቷና ዓበቃ ሚኒስቴር □ንደ ኢሶ□ ካሉ አጋር ትርጅቶች ፋር በመተባበር ባለሙያዎች አቅማቸውን □ንዲያደረጁ በማድረግ ላይ ነው:: በዚህ አሰራርም የጤና መኮንኖችን ሶስት አመት በማሰልጠን በአፋጣኝ የጽንስና ማህጸን ሕክምና ስራ ላይ □ንዲሰማሩ ለማትረ□ ቶቷር ላሉ ቷና ተቋማት ለ□ያንዳንዱ ሁለት ሁለት ለማቴረስ በማሰብ አንድሺህ ባለሙ ያዎችን ለማሰልጠን ሁኔ□ዎች □□ተመቻቹ ነው:: ከእነዚህ □ስዓ ሁለት መቶ □ሚሆ ኑት ስልጠናቸውን ፊ ርሰ□ □□ □ሆስኣ□ሉ □ተመ□ቡ ሲሆን ከዚያም በላይ ይጠበ ቃል:: አንድ የጤና ባለሙያ ቀዶ ሕክምና በሚያካሂድበት ጊዜ ስራውን ብቻውን ስለማይሰራው አዋላጅ ነርሶች □ንዲሁም ሰመመን ሰጪዎችም አብ ረ□ ስልጠናውን □□□ሰ□ ነው:: ስለ□ህ ሙጸ□ □ፀ ለ□ፀ በመጸጸዋ መል□ ከግንዛቤ

ማስፊ በዓ □ስከጤና ባለሙጸ ማአራት ትረስ በመሰራት ላጁ በመሆኑ □እና ቶችን ሞት ለመቀነስ ትልቅ አስተዃ□ኦ □ንደሚኖረ□ ጁ□ መናል::

የኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር ፕሬዝዳንት ዶ/ር ይርጉ ገ/ሕይወት በም□ተ አመቱ □ልማት □ብ በተለጁም በተራ ቁዓ ር 5/□ተመ□ጠ□ □እናቶች ሞትን መቀነስ በሚመለከት በሰቷት አስተያየት:-

«... በ□ር□ዓ ብዙ ስራዎች □□ተሰሩ ነው:: ነገር ግን የሚሰሩት ስራዎች በአፋጣኝ ውጤት የሚገኝባቸው ላይሆኑ ይችላሉ:: ነገር ግን የተሰሩ ስራዎች ነገ ተነገወዲያ ጥሩ ውጤት □ንደሚያሳዩ እሙን ነው:: የእናቶችን ሞት ከሶስቱ መዘግየቶች ጋር ብቻ አያ ያዘን የም□ተ አመቱን ግብ አልተሳካም ብለን መደምደም የለብንም:: ምክንያቱም □ናቶ ችን ከማዳን አንጻር ሌሎች ብዙ የሚጠቀሱ ስራዎች ተሰርተዋል:: ኤችአይቪ ኤይድስ ለ□ናቶች ሞት ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ ምክንያት ሲሆን በዚህ ላይ ብዙ ዓ ሩ ነገር ተሰ ርቶአል:: ወባ ለ□ናቶች ሞት ምክንያት □ንደሚሆን □ርግጥ ሲሆን የወባ መቀነስ ለእና ቶች ጤንነት መሻሻል አንዱ ምክንያት ነው:: በቤተሰብ □ቅድ አገልግሎት በኩል ከፍተኛ ስራ □□ተሰራ በመሆኑ ወደ አምስት □ዓ አ ጸህል ሽፋኑ ጨምሮአል:: ይህም የ□ናቶችን ቷና ለማሻሻል አስተዃ□ኦ □ንደሚኖረ□ ምንም አያጠያይቅም:: □ተባበሩት መንግስ□ ት ጥናት □ንደሚጸሳ□□ □እናቶችን ሞት በመቀነስ ረቶት በኢት □□ጸ ባለፉት ሀጸ አመት ውስጥ በየአመቱ 4.9 ጎ ያህል □□ቀነሰ መሆኑን ጸሳጸል::ጁህ □ቷት □ሚጸሳየን □ል ማት

□ቡን በዴ□□ ልናሳካ ባንችልም □ንኩዋን ዓሩ □ቷት መሆኑን መገንዘብ ጁቆባ ናል...» ብለኸሺ፡፡

«...በአፍሪካ ያሉ □ናቶችን ጤና ለማሻሻል...»

በአለምአቀፍ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ፌደሬሽን ᎍህሀሑ የአፍሪካ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ፌደሬሽን ጓሑሀ የመጀመሪያው አህጉራዊ ስብሰባ ዛሬ ተጠናቀቀ።።

ረቡ□ □ኤ.አ/ ሑሰቋቁሯስቌ 2/መስከረም 22/2013 የተጀመረው የፊጎ አፍሪካ አህጉራዊ ስብሰባ ለአራት ቀናት ያህል በተለያዩ ፕሮግራሞች ላይ ትኩረቱን በማድረግ ዛሬ ቅዳሜ መስከረም 25/2013 ተጠናቆአል ። የፊጎ አለም አቀፍ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ፌደሬሽን ፕሬዝዳንት ስለስብስባው መጀመር በሰጡት መግለጫ «...በአፍሪካ ያሉ □ናቶችን ቷና ለማሻሻል □ንዲረቴ የአፍሪካ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ኛ□ሬሽን በመቋቋሙ አድናቆት አለኝ። አፍሪካ በአለም አቀአ □ረጽ ከፍተኛ □ቷና መቶዥ□ል አሉባቸው ከሚባሉ ሀፃራት አንዱዋ ናት። የአፍሪካ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ኛ□ሬሽን አባላት □ሆኑ ሀፃራት ባለሙያዎች በተቻለ መጠን በየሀገሮቻቸው ያሉትን □ናቶች ቷንነት ለማሻሻል ዓ ረት

በማትረ□ ላጁ ቢሆኑም ብ□ ሀቶራት ጸሉትን □ቷና ችግሮች ለመአ ታት □ንደሚቸገሩ □ል□ ነው፡፡ በ□ህ □ሮ□ራም □□ቀኘ አባል ሀቶራት ጁህንን ከግምት □ስዓ በማስቶባት ልምዳቸውን ለሌሎች □ንደሚጸካአ ሉ □ሙን ነው፡፡ ከዚህ በተፊ ማሪ አንዳንድ ልንመለከታቸው □ሚቱኡ ችግሮች አሉ፡፡ □ነርሱም...

- □ንዴት ጤናማ የሆነ የሕይወት ዘመንን □ውን ማድረግና ድክመትን መቀነስ □ንደሚቻል?
- ህመምተኞች ለራሳቸው የሚሰጡትን ግምት ከማሳደግ አንጻር □ካሚን ማ□ከል ያደረገ አገልግሎት □ንዴት መስጠት □ንደሚቻል □ና □ርካ□ን □ንዲያገኙ ማትረ□ን፣
- የህክምና ባለሙያዎች ሕፉዊ በሆነ መንገድ □ና የሙያው ስነምግባር በሚፈቅደው መሰረት መስራት የሚችሉበትን ማመቻቸት...ወዘተ/

ከላይ የተጠቀሱትንና ሌሎች ተያያዥ ችግሮችን በመፍ□ት ረገድ የአፍሪካ የጽንስና ማህጸን ሕክምና ባለሙያዎች ፌደሬሽን ቀዳሚውን ስአ ራ ጁጁ□ል □ሚል □ምነት አለኝ፡፡ ብለዥል የአለምአቀኘ የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና ባለሙያዎች ኞ□ሬሽን □ሬዝዳንት፡፡

□ሮኞሰር ይርጉ ገ/ሕይወት የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከሻሊስት በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ሕክምና ፋክልቲ መምህር □ና የኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር □ሬዝዳንት ባ□ቷት መ□ለ□ :-

> «... የፊጎ አፍሪካ የመጀመሪያው አህጉራዊ ስብሰባ በአዲስ አበባ ከተማ በመካሄዱ በቅድሚያ በመላው የአገሪቱ ሕዝብ ስም □ስ□ዬን መ□ለ□ □□ቴለሁ፡፡ አዲስ አበባ የኢትዮጵያ ብቻ ሳትሆን የአአ ሪካም ዋና ከተማ ናት፡፡ □ንደሚ□□ቀ□

ኢትዮጵያ ላለፉት 3ሺህ/ዘመናት በነጻነት የኖረች □ንዲሁም ለጥን□ዊ ስልጣኔና ለሰ□ □ር መፍኛ ነች፡፡ ተ□ዓ ሮአዊውን ቅርስ በሚመለከትም ከ3.2 ሚሊዮን አመ□ት በላጁ □ሆናት □ና (□ሰ□ ልፀ □ናት) □ሚል ስጸሜ □ተሰጣት ሉሲ □ተኛችው በኢትዮጵያ ነው፡፡ ኢት □□ጸ በአለም አቀአ □ረጽ ላለ□□ አስር አመት ቀ□ጁ □ሆነ የኢኮኖሚ □ድገት በማሳ የት ላጁ ጸለች አገር ነች፡፡ ኢትዮጵያ □ኝ□ አፍሪካን የመጀመሪያ አህጉራዊ ስብሰባ በማድረግዋ ከፍተኛ □ስ□ ጁሰማናል... ከሰሃራ በ□ች ባሉ የአፍሪካ አገራት □ም□ተ አመቱን □ልማት □ብ ከማሳካት አንጻር ጸልተሟሉ ነገሮች ሊኖሩ □ንደሚችሉ □ል□ ነው፡፡ በ□ነዚሁ አገራት □እናቶችንና □ህጻናቱን ቷንነት በማሻሻል ረቶት በ2015/ □ንዲ □ርስ ከሚቷበቅበት □ረጽ ለማትረስ ጥንቃቄና ዓ ራት □ተሞላበት ስራ መስራት አስ□ላቿ መሆኑ □ሙን ነው፡፡ ይህ በኢትዮጵያ የተካሄደው የፊጎ አፍሪካ አህጉራዊ ኮንፍረንስ በአ ፍሪካ ባሉ የጋራ ችግሮች ላይ ለመነጋገር የሚያስችል የተለየ መድረክ በመሆኑ ባለሙያ ዎች አስተሳሰባቸውን አቀናጅተው የጋራ መፍትሄ ሊያመጡ የሚችሉበትን □ትል ጁ□ዓ ራል፡፡ ከዚህም በተፊ ማሪ ከሌሎች የአለም □አ ሎች ተ□□ለ□ በስብሰባ□ ከሚሳተፉት ልምድን ለመቅሰም □ና የነበረ□ን አሰራር ለማሻሻል የሚያስችል □ትልን ለአፍሪካ የጽን ስና ማህጸን ሐኪሞች ፎ□ሬሽን አባል አገራት ጁ□ዓ ራል □ሚል □ምነት አለኝ... ብለኸጬ □ሮ/ጁርቶ ቶ/ሕይወት፡፡

በመጀመሪያው የፊጎ አፍሪካ አህጉራዊ ስብሰባ ላይ የተሳተፉት አንግዶች ወደ 715/ሰባት መቶ አስራ አምስት የሚገመት ሲሆን ተሳ□ፊዎችን □ላኩ ሀቹራት ብዛት 67/ስትሳ ሰባት ናቸው:: ከነዚህ ሀቹራት ከፍተኛ ቁዓር ጸላቸውን ተሰብሳቢዎች የላከች ሀገር ናይጄሪያ ናት::

በመጹመሪጸ□ □ለት ረቡ□ መስከረም 22/2013 ስብሰባ□ ከመከፈቱ በፊት በተለጸዩ ር□ሰ ቶዳዮች ላጁ ጸተኮሩ አውደጥናቶች □ተካሄ□ ሲሆን ስአራ□ም በሂልተን ሆቴል ፣በዓቁር አንበሳና በቅ□ስ ቼ ሉስ ሚሊኒ□ም ሜቴካል ኮሌፀ ነበር:: በአውደጥናቶቹ ላጁ ከተለጸዩ ሐቹራት □መቷ □ንግዶችም ተሳትፈዋል:: □ስከቅቴሜ □ቆ□□ ስብሰባ መጹመሩ ጁኛ የሆነው ረቡ□ ከምሽቱ 12:30 ነበር::

«...□FIGO አፍሪካ የመጀመሪያ ስብሰባ በኢትዮጵያ...»

ንደአውሮፓውያኑ አቆጣጠር ከኦክቶቨር 3-5/2013 ከመስከረም 22-24/2006 ዓ/ም ͜ ህሀሑ የአለም የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር ለመጀመሪያ ጊዜ የአፍሪካ የጽንስና ማህጸን ሕክምና ፌደሬሽንን አህጉራዊ ስብሰባ በኢትዮጵያ ያካሂዳል:: ͜ ህሀሑ በአፍሪካ ለመጀመሪያ ጊዜ ኢትዮጵያን ጨምሮ 27/ሀገራት ያሉበት የአፍሪካ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር በሚል አህጉራዊ የስራ አካል □ንደ ኤ/አ ኦክቶቨር 2012/ፐ/ም ጸቋቋመ ሲሆን □□ህ አካል □መጹመሪጸ□ ስብሰብ በ͜ ህሀሑ

አስተባባሪነት □ና በኢት □□ጸ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር አስተናጋጅነት ጁካሄቴል:: □ስብሰባ□ን ሙሉ መንፈስ በመቸ □ □ትም ለንባብ □ናቀርባለን::

በ□ህ □ትም □ምናስነብባችሁ □ቤተሰብ □ቅት ወይንም ፡ሮቂሽቁሽ ሓቁሮቃቃሽቃሽ ማለት ልጅን ካለመውለድ ጋር ብቻ የሚያያዝ ሳይሆን ፕሮግራሙ ልጅን ለመውለድ የሚደ ረገውን ክትትል □ንደሚፊ ምርም □ሚጸሳጁ ነው::

«...አንድ ገጠመኝ ላካፍላችሁ:: ...□ኔ □ምኖረ□ በአዲስ አበባ ነው:: ባለቤቴ □□ሞ በስራ ምክንያት አብ□ኛ□ን ቂ□□ን □ሚጸሳል□□ በባህርቴር ነው:: ባለቤቴ ቤተሰቡን ለመቷ□ቅ □□ አዲስ አበባ □ሚመ□□ በአመት ሁለት ቂ□ ለ□መን መለ□□ □ና ለት ንሳኤ በአል ብቻ ...ጸ□ም ለአንድ ሳምንት ጸህል ነው:: በ□ንደዚህ ጸለ□ አኑዥ ኑዥ ራችን...□ኔ ሳረ□ዌ ...ስወልድ ልጆቻችን ስምንት ናቸው:: □□□ሀር አል□ቀ□ለት ምና... ባለቤቴ ልጆቹን ሳጸሳት□ ሞተ:: □ኔ በቤት ጸሉት ልጆች ቁዓራቸው በ□ □ጸልኩ ስፊ ነቅ ...□ሱ ለካንስ በሚሰራበት አካባቢ ሌላ ሴት አግብቶ ሶስት ልጆችን አፍርቶ አል:: ለነገሩ...ንብረት □ለንም...□ምንጨቃፊ ቅበት ምንም ነገር አልቶቷመንም:: ጁሁን □ንጂ □ኔም ሆንኩ ቶዥ□ኛ□ □ቤተሰብ □ቅት ዘዴን ሳንጠቀም ልጆችን በመውለዳችን ለማሳ ደግ ተቸግረናል...»

ከላይ ያነበባችሁት ገጠመኝ አስተያየት ሰጪዋ □ንዳሉትም □ቤተሰብ □ቅት ዘዴን አለመቷቀም በብ□ዎች ዘንድ □ቷቱ ምን ጸህል አስቸጋሪ

□ንደሚሆን ነው:: በ□ህ □ሪጸ □/ር ዮናስ ቴ□ቸው የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ስከ ሻሊስት ማብራሪጸ ሰዓተ□ ናል::

ዓጸቄ:- □ቤተሰብ □ቅት ¸ሮቂሽቁሽ ሓቁሮቃቃሽቃሽ ሲባል ምን ማለት ነው?

መልስ:- Family Planning ወይንም የቤተሰብ □ቅት ማለት ሴቶችና ወንዶች በ□ለቶት ቴ□ □□ ለቶትን ጸሀል ልፀ መ□ለት □ንዲችሉ □ሚጸቅ□በት □ጸ ነው:: በ□ህም ምን ጸሀል ልፀ በምን ጸሀል □ቴ□ ልዩነት መ□ለት □ንደሚ□ልቶ አስቀትሞ□ኑ በመ□ሰን □ሚ □ለዱት ልጆች በቂ በሆነ አቅም …ማለትም አቅም በ□ቀ□ መጠን የትምህርት □ህ□ምና □ንዲሁም የተመጣጠነ ኑሮ □ንዲጸኖ፦ □ሚጸስችላቸው አሰራር ነው:: በ□ር□ዓ □ቤተ ሰብ □ቅት ሲባል ሴቶችና ወንዶች መ□ለት ባል□ለቶበት ቴ□ □ንዳይወል□ ማትረ□ ብቻ ሳጁሆን መ□ለት ካልቻሉ □ንዲ□ል□ ለማትረ□ም □ሚቷቀሙበት □ጸ ነው::

ዓጸቄ:- ልፀ መ□ለት ለሚ□ልቶ □ቤተሰብ □ቅት ፈሮቂሽቁሽ ሓቁሮቃቃሽቃሽ) □ንዴት ያገለግላል?

መልስ:- ከላይ □ንደተቶለ□□ □ቤተሰብ □ቅት ሲባል ልፀ መ□ለት ለማጁ□ልቶ □□ርግዝና መከ ላከያን በመቷቀም □ልፀ ቁዓ ርንና ቴ□ን ለመ□ሰን □መርቴቱን ጸሀል በ□ህ □ሮ□ ራም ልፀ መ□ለት ጸልቻሉም መ□ለት □ንዲችሉ □ሚጸስችል አሰራር አለ□:: ሴቶ ችና ወንዶች ልፀ መ□ለት ባልቻሉበት □ቅት □□ሐኪም በመቅረብ ባልና ሚስቱ መ□ለት ጸልቻሉባቸው

ምክንያቶች በሕ□ምና በምርመራ □□ቶ □□ቀ□ጁ □ርምጽ □ንዲሄ□ ጸስችላል::

ዓጸቂ:- ልጅ መውለድ ለሚፈልጉ በ፞ሮቂሽቁሸ ሓቁሮቃቃሽቃሸ ምን አይነት ሕክምና ይሰጣል?

መልስ:- ልጅ መውለድ አለመቻል ሲባል ምናልባት በሴቷ ወይንም በወንዱ ምክንያት ወይንም በሁለቱም የተከሰተ ሊሆን ይችላል:: ለምሳሌ በሴቷ በኩል ከሆነ ምክንያቶቹ :-

- የተፈጥሮ ችግር □ና የሆርሞን መዛባት፣
- የዘር ፍሬ አለመኖር፣
- የማህጸን በር ተስተካክሎ አለመፈጠር፣ የወንዱ ፈሳሽ በትክክል ከ□ንቁላል ጋር እንዳይገናኝ ምክንያት ይሆናል::
- የሴቷ □ንቁላልና የወንዱ እስፐርም የሚገናኙበት (ሶሮቁቁቂቅሽሮቃ ቋበሯስ) □ሚባለ□ መስርመር በተለያዩ ምክንያቶች መዘጋት፣ በዚህ መስመር ላይ የሚከሰት የተለያየ ቁስለት መመረዝ ወይንም ጠባሳ የሴቷ □ንቁላል ከወንዱ ስፐርም ጋር □ንዳይገናኝ ጸ□ካል::
- ለሴቶች ልጅ ያለማግኘት ምክንያት ከሚሆኑት መካከል የሆርሞን መዛባት ይገኝበ□ል::ሴቶች የወር አበባቸው ጊዜ ከመድረሱ በፊት ወደአጋማሽ በሚሆነው ቀን አንድ □ንቁላል ለ□ርግዝና ዝግጁ የምትሆን ሲሆን ይህ □ንቁላል በጊዜው □ስዩ ርም ካላቶኘ □ርግዝና መሆኑ ቀርቶ በወር አበባ መልክ ይፈሳል:: ይህ ለሴቶች ልጅ ጸለመ□ለት 25 ኀትርሻ ጁጁ□ል::

በወንዶች በኩል ልጅ ያለመውለድ ችግር :-

- የአባላዘር በሽ□ (□ንደ ጎኖሪያ...ፊ ብዓ ...□□ተ)
- የዘር ፍሬ አለመኖር፣
- የዘር ማስተላለፊያ ቱቦው በተለያየ ምክንያት ሲዘጋ፣
- የወንድ የዘር ፍሬ □ንቁላልን የመስበር አቅም ከሌለው፣
- □□ስፐርም መጠን ማነስና □ንቅስቃሴው አዝጋሚ መሆን ፣
- □□ስፐርም ጥራት መጉዋደል ፣
- በተለያዩ ምክንያቶች በብልት አንባቢ ጉዳት ደርሶበት ከነበረና በቂ□□ ሳጁ□ከም ቀርቶ ወደመመረዝ ወይንም ወደህመም ከተለወጠ ...ወዘተ::
- አንዳንድ ጊዜም ሴቶችና ወንዶች ያለመጣጣም ችግር ሊኖራቸው ይችላል::

ከላይ በተጠቀሱትና በሌሎችም ምክንያቶች ልጅ መውለድ ያልቻሉ ሴቶችና ወንዶች በቤተሰብ □ቅት አገል□ሎት Family Planning ፕሮግራም መሰረት ወደሕክምና ባለሙያ ቀርበው አስፈላጊውን ሕክምና ቢያደርጉ ልጅ መውለድ የሚችሉበትን አጋጣሚ መፍጠር ይቻላል::

ዓ ጸቂ:- ያለመጣጣም ሲባል ምን ማለት ነው?

መልስ:- ያለመጣጣም ሲባል በተለያየ መንገድ የሚ□ጁ ሲሆን በተለጁም የወንድ □□ር አሬና □ሴት □□ር አሬ ቢገናኙም □ር ለመአቷር ካልቻሉ □ንዳልተ□□ሙ ጁቆቷራል:: ጁህ አጋጣሚ በተለጸ□ ምክንያት ሊፈጠር የሚችል ነው:: ለምሳሌም ...□ንደ ጎኖሪጸ ወይንም ፊ ብዓ □መሳሰሉት በሽ□ዎች ምክንያት

ከሚ□ቷሩት ሕመሞች መነሻነት □ሚ□ቷረ□ ኢንፌክሽን ከወንድየው ለሚ□□□ □ሳሽ ችግር ሊ□ዓ ር ይችላል:: በሌላም በኩል በማ ህጻን በር አካባቢ ጸለ□ (ቂበሰበቋ) ማለትም ማህጸንንና የማህጸን በርን ከተለያየ መመረዝ የሚከላከ ለው ወፈር ያለ ፈሳሽ ምናልባትም ለወንዱ ፈሳሽ የሚወፍርበት ከሆነና ፈሳሹ ያንን ማለፍ ካቃተው ወይንም ለወንዱ ፈሳሽ መርዝ የሚሆን ከሆነ □ንደ አንድ አለመ□ □ም ሊቆቷር ይችላል ::

ስለዚህ ከላይ በተገለጹትና ሌሎችም ተመሳሳይ ምክንያቶች ልጅን ማፍራት ያልቻሉ ሰዎች የስነተዋልዶ አካሎቻቸውን በተገቢው በመፈተሽ የህክምና ምርመራ ማድረግ □ና ሴቶችም ሆኑ ወንዶች □ሚሰጣቸውን መትህኒትም ሆነ ሌላ □ህ□ምና አገል□ሎት በተቑኪ□ መከ□ተል ጁቷበቅባቸዋል:: የወንዶች □ስዩ ርም ዓ ራትና ብዛት ወይንም □ሴቶችን ማህጸን አፈጣጠርና □ንቁላል ማምረት አለማምረት □መሳሰሉት በተገቢው የህክምና ትፉአ ካፑኑ የነበሩበት ሁኔ□ ሊሻሻል ይችላል:: አንዳንድ መረጃዎች □ንደሚቷቁሙት በተለጁም በሆርሞን መ□ባት □ሚከሰቱ ልፀ □መ□ለት ችግሮች □ስከ 75 ኀ ጸህል በህክምና ፈውስን ያገኛሉ::

ዓ ጸቁ:- አስፈላጊ የሆነው ሕክምና ሁሉ በኢትዮጵ ሊሰጥ ይችላልን?

መልስ:- በ□ር□ዓ ልፀ መ□ለት ለተቸገሩት ለሁሉም አይነት ምክንያቶች ሕ□ምናውን በኢት ዮጵያ መስጠት ይቻላል ማለት አይቻልም:: ነገር ግን በአገር ውስጥ የሚሰጡትን ሕክምናዎች በአግባቡ በመጠቀም ብዙዎች ውጤ□ም □ንደሆኑ መመስከር

ግን ይቻላል፡፡ ልዩነቱ በተለጁም በሴትኘም ጁሁን በወንዱ በኩል □ሚ□ቷሩትን □መ□ለት ችግሮች □ስከመ ፊ ረሻ□ ሕ□ምናው ተሞ□ሮ ነገር ግን □ቷ□ማ አልሆን ሲል በሳይንሳዊ □ጸ በማቴቀል ልፀ □ንዲጸቶኙ ለማትረ□ በኢትዮጵም ሆነ ሌሎች ተመሳሳይ ሀገራት መሳ ሪያው ስለሌለ ብዙዎች ሕክምናው ወደሚሰጥበት ሀገር በመሄድ ልጅ ማግኘት ይሞክ ራሉ፡፡ ስለዚህ ሕክምናው ይሰጣል አይሰጥም ለሚለው በዚህ ሀገር ባለው የህክምና አሰ ጣጥ ደረጃ □□መ□ መፍትሔ □ሚጸቶኙ □መኖራቸውን ጸህል □□□□ ም ሄ□□ መአተሔ □ሚጸቶኙ አሉ፡፡

ዓጸቄ:- □□ርግዝና መከላከያ ኪኒን □ርግዝና □ንዲ□ቷር ሊጸ□ር□ ይችላልን?

መልስ:- □□ርግዝና መከላከያ ኪኒን □□ርግዝና መከላከያ □ንጂ ለመ□ለት □ሚረቴ አይደለም፡፡ ነገር ግን ሴቶች □□ር አበባ መ□ባት ሲጸፉዓማቸው ለተ□ሰኑ ቲ□ያት □ንዲ□ስ□ት ጁመከራል፡፡ □□ህም ምክንያቱ □□ር አበባ መ□ባት ባለበት ሁኔ□ □ርግዝናን ማሰብ ስለማይቻል ነው፡፡ ስለ□ህ □□ር አበባቸው □ንዲስተካከል በሚ□ረቱ□ ሕ□ምና ለሶስት □ር ጸህል □□ርግዝና መከላከያ ኪኒን □ንዲ□ስ□ ጁ□ረግና ከዚጸ በሁኘላ □ንዲጸረ□□ ጁ□ረፉል፡፡

…Early loss… የጽንስ መቋረጥ…

□ሰ□ ልፀ □ራሱን በ□ራሱ ተካ □ሚባለ□ ልፀ □ል□ መሳም ሲችል ነው ጁባላል:: ጁህ □□ሞ □ንደ አንድ □ተ□ዓሮ ሕ□ □ሚ□ሰት መሆኑን ብ□ዎች ጸምናሉ:: ነገር ግን □ርግዝናው ከተ□ቷረ በሁኸላ ባል□ሰበ ቂ□ አደጋ ሊ□ቷር □ሚችልበት አጋጣሚ □ተለጸ□ □ንደመሆኑ በተቻለ መጠን ሁኔ□□ን በአትኩሮት መከ□ተል ጁቁል ጁላሉ ባለሙያዎቹ:: በ□ህ □ትም ከአሁን ቀ□ም □□ርግዝና መቋረጥን በደፈናው □ስከመ□ለጸ□ ቂ□ ትረስ □ተመ ለከትን ሲሆን □□ሬ□ □□ሞ □ሚመለከተ□ በተለጁም ቀ□ም ባሉት □ራት □ሚከሰተ□ን ነው:: ማብራሪጸ□ን □ሰቷን □/ር ብርሀኑ ሰንደቅ ናቸው:: □/ር ብርሀኑ ሰንደቅ የጽንስና ማህ ጸን ሕ□ምና □ስከሻሊስት □ና በማሪ ስቶፕስ ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ □□ሊኒካል አገል□ሎትና □ዓራት ቴጁሬ□ተር ነበሩ::

---------------------////-------------------------

ዓ ጸቁ:- Early loss… ማለት ምን ማለት ነው?

መልስ:-□ርግዝና በሶስት ወቅት የተከፈለ ነው :: □ሱም □መጁመሪጸ□ ሶስት □ር ፣ቀጥሎ ያለው ሶስት ወር □ና በስተመፊ ረሻ□ ጸለ□ ሶስት □ር ነው:: ር□ሱ □ሚጸመለ□ተ□ ሁለተኛ□ ሶስት □ር ከማለቁ በፊት ጸለ□ን ቂ□ ማለትም የአለም ጤና ድርጅት □ንደ ሚለ□ ከ20-22/ሳምንት ወይንም ጽንሱ ከ500/ □ራም በ□ች □ሚመዝን ከሆነ...ሲሆን □ንደኢትዮያ ከሆነ ደግሞ ከ28/ሳምንት በ□ች ወይንም ከአንድ ኪሎ □ራም በ□ች □ሆነ ውን ጽንስ ነው:: ነገር

ግን ትክክለኛው ትርጉም የሚሆነው ከአምስት ወር በ□ች □ጁንም ከ500/□ራም በ□ች □ሚለ□ ጁሆናል:: ጽንሱ በዚህ ጊዜ የሚቋረጥ ከሆነ በ□ንግ ሊዌኛ□ Early loss የሚባል ሲሆን ይኼውም ጽንስ ከተፈጠረ በሁኻላ □ትቶቱን መቀ ቷል ሳጁ ችል ሲቀር ወይንም በ□□ ዊ□ አለም መኖር ከማይችልበት □ረጽ □ርሶ ተቋ ረቷ ማለት ነው:: በአለም □ቷና ትርጅት አተረቶኸ□ም መሰረት ከ20-22/ ሳምንት □ሚ ለ□ በ□ህ □ትሜጸለ□ ጽንስ ምናልባት ሕይወት □ጸለ□ ከማህጸን ቢ□□ □ንኩዋን □ንዲቴብርና ሳንባ□ □ንዲሰራ የሚደረግበት ምቹ ሁኔ□ □ና □ተሟላ □ህ□ምና ተቋም ካለ ጽንሱ □ትቶቱን ሊቀዓል ይችላል ከሚል □ምት □ተ□ሰ□ ነው:: በኢትዮጵያ ግን ከሀጸ ስምንት ሳምንት □ና ከአንድ ኪሎ □ራም በ□ች □ሆነውን ጽንስ ሕጁ□ቱ □ንዲ ቀዓል ለማትረ□ □ሚጸስችል □ህ□ምና ተቋም አደረጃጀት ስለሌለ በ□ህ □ረጽ ጸሉ ጽን ሶች □ንደጠፉ ወይንም □ንደተቋረጧ ጁቆቷራል ማለት ነው:: አገል□ሎቱ በኢትዮያ አለመኖሩን በሚመለከት ምንም □ንኩዋን □ህ□ምና ባለሙያዎች ቢኖሩ □ና □ህ□ምና ተቋማቱ ቢመሰረቱም አሰ ራራቸውን □ንዲሟላ በማትረ□ ረቶት □ህ□ምና መሳሪጸ በማ ሟላት ረቶት □ሚቀር ነገር ስላለ ለቷ□□ □ንደየአለም ቷና ትርጅት □ቷ□ መ□ለ□ ሳጁሆን በአገሪቱ አሰራር አስ□ላቷ□ ጁ□□ማል::

ዓጸቂ:- በመቋረጥ ላይ ያለውን ጽንስ ማዳን ይቻላልን?

መልስ:-□በ□ርግጥ በመቋረጥ ላይ ያለ ጽንስ ሲባል የሚከፋፈሉበት ደረጃ አለ::

- ያለምንም □ቶ□ በራሳቸው □ሚቀዓሉ አሉ::

- በድንገተኛ የህክምና □ዩ□ ተ□ር□ላቸው □ሚቀዓ ሉ ይኖራሉ:: በምን ሁኔ□ ሕጹ□ታቸው ሊቀዓ ል ይችላል □ሚለ□ን ለመለየት አስቀትሞ□ኑ ችግሩ □ተከሰተ□ በምን ምክንያት □ንደሆነ ማ□ቅ ጸስ□ልፉል::

ዓ ጸቁ:- ጽንሱ የሚቋረጥበት ምክንያት ምንድነው?

መልስ:-□ርግዝና በሶስት □ኩል □ራት □□ተከፈለ ቷ□□ □ሚቆ□ር ሲሆን □ስከ 14 ሳምንት ከ14-28 ሳምንት ከ28- 42 ሳምንት በሚል ተከፍሎ ጹ□ጸል:: በ□ህም ስሌት መሰረት ከ14/ ሳምንት በፊት በራሳቸው ቷ□ □ሚቋረ□ ጽንሶች በ□ ጸሉ ናቸው:: በ□ህ ቷ□ □ስዓ ከ15-20 ኀ የሚሆኑ □ናቶች □ርቶዌ መሆናቸውን ካ□ቁ በሁዃላ ጽንሱ ሊቋረዓ ይችላል:: ጽንስ ለምን ይቋረጣል የሚል ጥያቄ ሲነሳ:-

1. አብዛኛው ምክንያት የክሮሞዞም □ረ መል ችግር ነው :: አንድ ጤነኛ የሆነ ሰው የክሮሞዞም ሂደቱ 46XY □ጹም 46xx ነው:: ስለዚህ ከወንድ □ስዩ ርም 23/ ከሴት □□ሞ 23/ ሲቀላቀል ወንድ ከሆነ ሣ/ሥ ሴት ከሆነች ሣሣ ይሆናል:: ነገር ግን በክሮሞዞም ሂደቱ የወንድና የሴት አኩል ተቀላቅሎ መሄድ ሲገባው አንዳንድ ጊዜ የወንዱ ብቻውን 46/ሆኖ ጽንሱ ሊፈጠር ይችላል:: በዚህ □ና ሌሎችም ተ□ዓ ሮአዊ ችግሮች □ተነሳ □□ሮሞዞም ችግር ከተከሰተ ጽንሱ ወጥቶም መኖር ስለማይችል በመጹ መሪጸ□ ሶስት □ር

ቺ□ □ስዓ ጁቋረ□ል:: ጁህም 50 ጎ ትርሻ ጁጁ□ል::

2. ጽንሱ በራሱ በተፈጥሮአዊ አካሉ ላይ ያልተስተካከለ ነገር ሲኖር የሆርሞናል ሲስተሙ ችግር ሊኖርበት ስለሚችል ሊቋረጥ ይችላል::
3. ከሴቶች ማህጸን ጋር በተያያዘ ለምሳሌ የአፈጣጠር ችግር ወይንም □ቷ. □ሚኖር ከሆነ ወይንም ማህጸን ሲ□ቷር ሁለት □አል ጸለ□ና በሂደት ወደአንድ □ሚቷቃለል ሲሆን ጁህ አካሄ□ □ተ□ባ ከሆነ ጽንሱን □ንዳያድግ ምክንያት ጁሆነዋል::
4. በስኩዋር ሕመም ወይንም በ□ጁሮጁት □ቷ. ምክንያት ጽንስ ሊቋረዓ ይችላል::
5. ንግዴ ልጁ አካባቢ ኢንፌክሽን ሲኖር...ወዘተ በመሳሰሉት ችግሮች ጽንስ ሊቁዋረጥ ይችላል::

ዓጸቂ:- አብዛኛውን ጊዜ የጽንስ መቋረጥ ሚገጥማቸው ሴቶች ምን አይነት ናቸ□?

መልስ:-□ዋናው □ትሜ ነው:: □ትሜ □□ፉኛ በመ□ ቁዓር ካለምንም ምክንያት ጽንስ ሊቋረዓ ይችላል:: □ትሜዠ ከ40/አመት በላጁ □ሆነች ሴት ጽንሱ ሳጁቋረዓ □መ□ለት □ትሉዠ 30 ጎ ብቻ ነው:: ስለዚህ □ትሜ በራሱ ካለምንም ሌላ ተፊ ማሪ ምክንያት ጽንስ □ንዲቋረዓ ምክንያት ሊሆን ይችላል:: ሌላ□ □ተለጸዪ የባህርይ ችግሮች...ለምሳሌ ሲጋራ ማጨስ...አደንዛዠ □□ መቷቀም ...አልኮል በብዛት መ□ሰት በመሳሰሉት ምክንያቶች

ሴቶች የጽንስ መቋረዓ ሊቶዓማቸው ይችላል፡፡ ከዚህም በተፊ ማሪ ከል□ ጸለ□ የአካል □ኣረትና ቅጥነት ለጽንስ መቋረዓ ምክንያት ሊሆን ይችላል፡፡ ከዚህ በተፊ ማሪ □□ስዓ ሕመሞች ማለትም □ንደስኩዃር □ና □ምግፊት □መሳሰሉት ለችግሩ ሊቴርቶ ይችላሉ፡፡ በ□ርግጥ የደም ግፊት ብዙውን ጊዜ ከ20/ሳምንት በፊት ባለው የ□ርግዝና □ቅት ባይከሰትም ነገር ግን አስቀትሞ ሕመሙ ካለ □ና ምናልባትም □ርግዝናው ቀኑን □□ቶኛ ከመ□ □ንደአንድ ችግር □ሚቆቷር ነው፡፡

ዓጸቄ፡- ጽንሱ በመቋረጥ ላይ መሆኑን □ናትየው በምን ል□□ቅ ትችላለች?

መልስ፡-ጽንሱ በመቋረጥ ላይ መሆኑን ለመገመት ሰውነትን ማዳመጥ ይጠቅማል፡፡ አንዲት ሴት

- በ□ር□ዝና ላይ □ጸለች □ም ከፈሰሳት (□□ም መልኩ ንጹህ ቀጄ ወይንም ቡና አይነት ሊሆን ይችላል፣
- በሆት □ቃ ወይንም ኘኛ አካባቢ ሕመም ከተሰማት፣
- የሚፈሰው ደም የረጋ ወይንም □ንደስፉ መሰል ነገር ከሆነ □ርግዝናው □□ቀቷለ ነው ለማለት ጸስቸግራል፡፡

በ□ር□ዓ □ሆት ሕመም ምልክት ወይንም □ም መአሰስ □ሚባለ□ ሁልቲ□ የጽንስ መቋረዓ ምልክት ጄሆናል ማለት አይደለም፡፡ □ሌሎች ምክንያቶችም ምልክቶች ሊሆን ይችላል ፡፡ ለምሳሌ ከማህጸን ውጭ □ርግዝና ሲከሰትም በቱቦ □ስዓ ስለሚቆጄ በሚኖረ□ ምቹ ጸልሆነ ስሜት □ሆት ሕመም ወይንም □□ም መአሰስ ሊጸፉዓም ይችላል፡፡ ስለ□ህም ወደህክምና ተቋም መሄድ አስፈላጊ ይሆናል፡፡

ዓ ጸቄ፡- ጽንስ ከተቋረጠ በሁዋላ ለቀጣዩ ጊዜ ምን ጥንቃቄ ማድረግ ጸስ□ልፉል?

መልስ፡-ጽንስ ሲቋረጥ የህክምና ድጋፍ ከተደረገ በሁዋላ የደም መፍሰስ ስለሚኖር የደም መፍ ሰሱ □ስኪቆም ትረስ ቢያንስ □ስከሁለት ሳምንት ግንኙነት ማትረ□ አያስ□ል□ም፡፡

በመጸዳዳት ወይንም በመ□ቷብ ቴ□ ከኢንፌክሽን ለመጠንቀቅ ሲባል □ጅን □□ሉስዓ አስቶብቶ መ□ቷብ ትክክል አይሆንም፡፡

□ንደ አንዳንድ ጥናቶች ጽንስ ከተቋረጥ በሁዋላ በአስረኛው ቀን ሴቶች የዘር ፍሬ □ንቴለ □ሚጸሳጁ ሲሆን ነገር ግን በተቻለ መጠን ቀጣዩን □ር□ዝና ከ3-6ወር ድረስ ማዘግየት አስፈላጊ መሆኑን ማወቅ ይገባል፡፡ ምክንያቱም አንዳንድ የህምና ድጋፍ ለማድረግ ፣የሚሰጥ መድሀኒት ካለ ለመውሰድ □ንዲሁም □ሰ□ነት መጠንከር □ንዲኖር አስ□ላቿ□ን ቴ□ ማ□ነት አስ□ላቿ ስለሚሆን ነው ፡፡

ጽንስ ከተቋረጠ በሁዋላ ማህበራዊና ስነልቡናዊ ችግርን ሊያስከትል ይችላል፡፡ አባትም □ንደአባት □ሐዘን ስሜት ሊኖረ□ ሲችል በተለጁም □ናትየው መ□በት፣ መጨነቅ፣መበሳጨት ፣ማልቀስ □መሳሰለ□ ሁሉ ሊኖራት ይችላል፡፡ በ□ህ ሰአት ከቤተሰብም ሆነ ከባለሙጸ ከፍተኛ ትፉአ ጸስ□ልጋቻዋል፡፡

«...አላስፈላጊ መዘግየትን ...በ...ማሰወገድ...»

«...ስን□□ሁ መልካ □ባላለሁ:: የመጣሁት በሲዳማ ዞን ከሸበዲኖ ወረዳ ነው:: ሙያዬም ክሊኒካል ነርስ ነኝ:: በስራዬ አንድ የማልረሳው አጋጣሚ አለኝ:: ሴትየዋ ለሕክምና ስትመጣ □ንግዴ ልፀ ከማህጸንዋ ጋር ተጣብቆ ነበር:: ጊዜ ወስደን ብንጠብቅም ከማህጸን ለመላቀቅ አልቻለም:: ስለዚህ ሴትየዋ □ንዳትጎዳ በመአራት ወደከፍተኛ ሐኪም ላክናት:: ነገር ግን አሁን በስልጠና ላጁ □ንዳየሁት ከሆነ ለካስ ሴትየዋን በቀላሉ ማዳን ይቻል ነበር:: ከዚህም በተጨማሪ ደም □□□ሰሳቸ□ □ሚመቷ □ናቶች ቢያጋጥሙን ጤና ጣብያ ላይ ምንም □ርቴ□ ለመስጠት ሳንሞ□ር □ናስተላልፍለን:: ነገር ግን ጁህ ስልጠና ብ□ ነገር አስተምሮናል:: ማከም □ሚቻለ□ን ማከም...ማከም □ማይቻል ከሆነ ግን በፍጥነት አላስ□ላፊ መዘግየትን በማስ□ቶት □□ ከፍተኛ ሕ□ምና ማስተላለአ □ንዳለብን በሚቶ ተረትተናል...»

---------------------------///---------------------------

«... ት□□ስት ተሸመ □ባላለሁ:: ከጎርጂ □ረቴ ከጎርጂ ቷና □ብጸ ነው ለስልጠናው □መ□ሁት:: □ኔ በሙጸጽ ቷና መኮንን ነኝ:: በሕ□ምናው □ርአ ከተሰ ማራሁ □ቴህ □ማልረሳ□ አንድ አጋጣሚ አለኝ:: □ርቶዌዥ ሴት ለሕ□ምና ስትመ□ □ትብቱ ከልፃ ቀትሞ ወጥቶ ነበር:: □ንደዚህ ጸለ አጋጣሚ ተከስቶ አይቼ ስለማላ□ቅ በ□ም ነበር የደነገጥኩት:: አብረ□ኝ የነበሩትም ለነገሩ □ንግዳ በመሆናቸው አማራ□

አልነበረንም:: ወደከፍተኛ ሕ□ምና ላክናት:: ነገር ግን □ስከዛሬ □ሚቆጨኝ ...□ኛፉ በነ በረችበት ሰአት □ልፃ ዥ □ልብ ትር□ ጹ□መዓ የነበረ ሲሆን □□ተላለፈችበት ቷና ተቋም □ስክትደርስ ግን ትር□□ አልቀቷለም:: በመሀከል ልጁዋን አጥ□ለች:: ልጁን ጸ□ ችው ጹህች ሴት ብቻ ሳትሆን □ንደዜፉ □ንዲሁም □ንደባለሙጸ □ኛም ነን ያጣነው:: □ናም □ስከ□ሬ ትረስ ጹቆፊ ኛል:: አሁን ግን ይህንን ስልጠና በማግኘ□ ችን □ምንች ለ□ን በፍጥነት መርዳት □ማንችለ□ም ከሆነ አላስ□ላቹ መዘግየትን በማስ□ቶት በፍጥነት ሌላ □ርቴ□ □ንዲ ጸቶች ማትረ□ □ንዳለብን በሚቁ አውቂአለሁ:: ቀ□ም ሲል በትምህርት ላጁ □ጸለሁ □ተ□ሰነ □□ቀት ቢኖረኝም ተ□ባራዊ ሁኔ□□ን ግን በደንብ አላ□ቀ□ም ነበር:: አሁን ግን በሚቁ ለመስራት ዌ□ፃ ነኝ::

------------------------------------////----------------------------

----

ከላይ ያነበባችሁት WATCH (women ande their children health) ማለትም የሴቶችና ሕጻናትን ጤንነት መጠበቅ በሚል ትርጉዋሜ የተሰየመው በጎ አድራጊ ድርጅት ከኢሶግ □ና ከፐላን ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ ፉር በመተባበር ከሚሰራባቸው አካባቢዎች በሲዳማ ዞን ሐዋሳ ከተማ በመሰጠት ያለውን ስልጠና በተከ□ተልንበት □ቅት ያነጋገርናቸው ሰልጣኞችን ምላሽ ነው:: በማስከተል □ምናስነብባችሁ የዞኑን □ቷና መምሪጸ □ላኝ የአቶ በትሉ ባዴጎን ማብራሪጸ ነው::

አቶ በድሉ ባዴጎ የሲዳማ ዞን ጤና መምሪያ □ላኘ □ንዳብራሩት ከም□ተ አመቱ □ልማት □ቦች ከስምንቱ □ስዓ ሶስቱ በቷናው □ርአ ጸተኮሩ ናቸው::

1. □□ናቶችን ሞት በ3/4ኛ መቀነስ ፣
2. የህጻናትን ሞት በ2/3ኛ መቀነስ፣
3. ዋና ዋና ተላላፊ በሽ□ዎችን...□ባ ኤችአይቪ ኤጁትስ ቲቪ...መከላከል ናቸው::

ከላይ ከተጠቀሱት ውስጥ የሲዳማ ዞን ከ ሡማ·ሃ □ና ከፐላን ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ □ንዲሁም ከኢሶ□ ፉር □□ስራ ጸለ□ □እናቶችና ሕጻናትን ሞት መቀነስ በሚጸስችለ□ □ሪጸ ነው::

□□ናቶችንና □ህጻናቱን ቷና ለመቷበቅ ከሚጸስችሉት መንገዶች ዋነኛ □ □ናቶች በቷና ተቋም መ□ለት መቻላቸው ነው:: □ናቶች □□ ቷና ተቋም ለመ□ለት ሲመቷ በሰለጠነና ብቃት ባለ□ □ቷና ባለሙጸ □ንዲ□ል□ □ና መትሀኒትና □ህ□ምና አገልግሎት መስጫው በተቋሙ በተሟላ ሁኔ□ □ንዲገኝ ማትረ□ አስ□ላቹ ነው:: ስለ□ህም በሁሉም □ቷና ተቋማት ለተሰማሩ ባለሙያዎች መሰረ□ዊ ድንገተኛ □እናቶችና □ፊ ቅላ ሕጻናትን □ርቴታና □ንክብካቤ በሚመለከት ስልጠና ሲሰጣቸው በ□ ረቶት □ናቶችም ፊ ቅላ ሕጻናቱም ተቷቃሚ ጁሆናሉ □ሚል □ምነት አለ:: በ□ር□ዓ ከም□ተ አመቱ □ልማት □ብ ፉር በተጸጸ□ ከዚህም በተፊ ማሪ የጨቅላ ሕጻናቱ ክትባት የሚያገኙበት □ንዲሁም □ናቶች □ቤተሰብ □ቅት □ጸ ፣ በ□ርግዝና □ቅት ቢያንስ □ስከ አራተኛ □ር □ሐኪም ክትትል ማትረ□፣ በምዓ ሰአት በቷና ተቋም በመቅረብ □ንዲ□ ል□ □ማትረ□ ስራ በስፋት □□ተሰራ ጁቶኛ

ል:: በሲቴማ ዞን በተለጁም በ2005 ፐ/ም □ናቶች በቤ□ቸው □መ□ለት □ርምጽ □ንዳይወስ□ ለማትረ□ □ሚጸስችል አሰራር ተ□ርግቶ □ርቶዌ □ሆኑ □ናቶችን በየቀበሌው በመመዝገብ □ና መትረ□ በመአቷር □ይይት □ንዲጸ□ርቶ ሁኔ□ ዎች ተመቻችተ□ ተ□ባራዊ ተ□ርቶዃል:: በቷና ባለሙጸ ምርመራ በማትረ□ም □ሚ□ል □በ ትን ቺ□ □ንዲጸ□ቁት □ማትረ□ ስራ በመሰራት ላጁ ስለሆነ በ□ህም መነሻነት ምዓ ሲጹምራ ቸው ቺ□ ሳጁ□ፃ በአቅራቢያቸው □□ሚቶኘ□ ቷና ተቋም በመሄት መ□ለት □ሚችሉበት ሁኔ□ ተመቻችቶአል:: በ□ህም ብ□ □ናቶች □□ቷና ተቋም በመቅረብ በመ□ለት ላጁ መሆናቸውን ለማ□ቅ ተችሎአል::

አቶ በድሉ የባለሙያዎችን የሙያ ብቃት በሚመለከት የአሰራር ለውጥ መኖሩን ገልጸዋል:: የትምህርት ማስረጃ ብቻ በቂ ባለመሆኑ ተጨማሪ የብቃት ማረጋገጫ ፈተና ከ2003/ ዓ/ም ወዲህ በመሰጠት ላይ ስለሆነ ብቃቱን በማረጋገጥ ወደሚቀጥለው ትምህርት □ንዲቱ በመ□ረ□ ላጁ ናቸው:: በተለጁም በቷና ሙያው ዘርፍ ለመቀጠርም ይህንን ፈተና ተፈትነው ሲያልፉ ብቻ ወደ ዘርፉ ይገባሉ:: ወደህክምናው ዘርፍ □ተሰማሩትን ባለሙያዎች በስልጠና ማገዝ ተገቢ በመሆኑም የተለያዩ ድርጅቶች ስልጠና ሲሰጡ ዞኑም ተገቢውን ባለሙያ በመምረጥ ለተሻለ □□ቀት ስልጠና □ንዲጸቶፉ ሁኔ□ዎችን ጸመቻቻል:: በ□ህም አሰራር □እናቶችንና □ፌ ቅላ ሕጻናቶቻቸውን ሞት □ንቀንሳለን □ሚል □ምነት አለን ብለዋል::

በ ሡሜሣዛ ድጋፍ በኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሕክምና ባለሙያዎች ማህበር አማካኝነት በዞኑ ሶስት ወረዳዎች ላይ ለተወሰኑ ባለሙያዎች የሚሰጠውን ስልጠና በሚ መለከትም □ንዳብራሩት ስልጠናዎች

□ሚካሄዱት በመንግስት □ሮ□ራም □□□ ቱ□ ነው:: መንግስት በራሱም □ሮ□ራም ጁሁን በተባባሪ አካላት አማካኝት ስልጠናው በሁሉም የዞኑ □ህ□ምና ተቋማት ላሉ ባለሙያዎች □ንዲሰጡ የበኩሉን ያደርጋል:: በመሆኑም በየጤና ጣብያው አፋጣኝ የ□ናቶችንና □ፊ ቅላ ሕጻናቶችን ቷንነት በመንከባከብ ረቶት ለሁሉም ባለሙጻ ስልጠናው □ንዲ□ርስ ለማትረ□ መንግስት □ራሱን አቅ□□ አስቀምፌ □□ስራ ጁቶኛል:: መንግስት □ሚችለ□ን □ጸሰለጠነ ሲሆን መንግስት □ማጁ□ርስበትን □□ሞ ከተባባሪ ትርጅቶች ፋር በመተባበር ጁሰራል::

አቶ በድሉ ባዬጎ □ንደገለጹት በ ሠመቊሣ ድጋፍ በፕላን ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ □ና በኢሶ□ ትብብር በዞኑ በመሰጠት ላጁ ጸለ□ ስልጠና □ሳኝነት አለ□:: መሰረ□ዊ ድንገተኛ □እናቶችና □ፊ ቅላ ሕጻናቶች □ንክብካቤ ስልጠና በ□ቷና □ቢጸ□ □ንዲሰዓ □ና □ሰለጠኑ ሰዎች ህብረተሰቡን □ንዲጸቶለ□ሉ ማትረ□ ዞኑ በ□ቅት □ጸ□□ አሰራር ነው:: ስለ□ህም ጁህንን አቅ□□ በመከተል በዞኑ በሶስት □ረዳዎች ላጁ ስልጠናን ለመስጠት የተደረገውን ስምምነት ከግብ ለማድረስ ዞኑ አብሮ በመስራት ላይ ይገኛል:: በዚህም መሰረት በሸበዲኖ፣ ቦና □ና ቶርቺ □ረዳዎች ላጁ በሁለት □ር ለአስራ ስምንት ቀን ስልጠናው ተሰጥቶአል:: ሰልጣኞች ከስልቷ ናው ጸቶኑትን □□ቀት በሶስት ሆስኣ□ሎች በቀንና በማ□□ □አለ ቷ□ በመመ□ብ በተ□ባር □ንቴተረቶሙ በመ□ረቶ ጁበልቷኑ □□ቀ□ቸውን □ሚጸቴብሩበት አጋጣሚ ተከስቶአል:: □ያንዳንዱ ሰልጣኝ ቢያንስ ቢያንስ □ስከ አምስት □ናት □ማኸለት ስራ □ንዲሰሩና ምናልባትም □ማኸለት ተ□ባሩ አስቸጋሪ ሁኔ□ዎችንም □ ምር □ንዲመለከቱ ስለሚጸስችላቸው □□መቷበት □ህ□ምና ተቋም ሲመለሱ ችግር

አገል□ሎቱን በብቃት ለመስጠት ጸስችላል:: ስልጠናው □ሚሰ□□ በብሄራዊ □ረጽ በተነደፈው ፉጁት ላይን መሰረት ስለሆነ ባለሙያዎችን ብቁ □ንደሚጸ□ርፉቸው □ሙን ነው::

በስልጠናው ላይ የተሳተፉት ባለሙያዎች ወደስራ መስካቸው ሲመለሱ በህክምና መገልገያ □ና በመትሀኒት አቅርቦት በኩል የአሰራር ችግር □ንዳይገጥማቸው ማትረግን በተመለከተ አቶ በ□ሉ ባጻ □ □ሲቴማ ዞን ቷና መምሪጸ □ላኝ □ንደገለጹት በኢኻትሪ ቷና ዓበቃ ሚኒስተቴር በኩል በ□ቷና □ቢጸ□ □ናቶችንና ፊ ቅላ ሕጻናቶችን በማከም ረቶት ምን መሳሪያዎች □ና መትሀኒቶች አስፈላጊ □ንደሆኑ አስቀትሞ ጁ□ □ቃል:: በ□ር□ዓ □ፔ □ በ□□ ምንዛሪ በመሆኑና ኻፉ□ም በ□ም □ት ስለሆነ □ሚጸስ□ልቶ ቁሳቁሶችን በአንድ ቷ□ ማሟላት □ንደማይቻል □ሙን ነው:: ቢሆንም ግን □ህ□ምና መሳሪያዎቹን □ረጽ በ□ረጽ ለ□ረዳዎች □ጸቀረበ ሲሆን በሂደት ጁሟላል □ሚል ተስኛ አለ:: ከ□ህ በተፊ ማሪ □ላን ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ ከ ሠማኍሃ ፉር ተባባሮ ለስድስት ጤና ጣቢያዎች የህክምና መገልገያ □ቃዎችን ገዝቶ ጸቀረበ ሲሆን ጁህ ትፉአ በ□ህ ጁቆማል □ሚል □ምት □ለም:: በቀ□ጁም ሌሎች □ሮጀክቶችን በመቅረ□ ለተቀሩት ቷና □ቢያዎች አስ□ላቷ□ን ትፉአ □ንደሚጸ□ርቶ በመነጋገር ላጁ □ንገኛለን:: ነገር ግን ሁኔ□ □ን መንግስት በ□ሮራም ጁዞ አስ□ላቷ□ን □ጸ□ረቶ ስለሆነ በወደፊት አሰራሩ ቷና ተቋማቱ በቂ በሆነ □ሕ□ምና መቶልቶጸ ቁሳቁስ ስራቸውን መስራት የሚችሉበት ሁኔ□ ይኖራል □ሚል □ምነት አለ ብለኻዠል አቶ በ□ሉ ማጻ □ በማቷቃለጸ ሀሳባቸው::

«...የነበራት ባልም ይፈ□□ል... ሌላ ባልም...»

«...□ስከአሁን □ማልረሳ□ አንድ አጋጣሚ አለኝ፡፡ አንዲት □ናት በቤትዋ ሳለች ምዓ ጰምሮአ□ል፡፡ ከዚጰም ጁበልዓ ስት□መምባቸው □ኔ □ቴለሁበት በሲቴማ ዞን ቦና □ሪጰ □ረቴ ባለ□ □ቷና □ቢጰ ያመጡአ□ል፡፡ □ኔም ስመለከታት □ማህጸን መተርተር □ርሶባ□ል፡፡ አጋጥሞኝ ስለማያውቅ □፬□ በ□ም ነበር የደነገጥኩት፡፡ በ□ር□ዓ በኦ□ራሲዮን ማህጸንዋ ጁ□□ል፡፡ ነገር ግን □ሱም □ርምጽ ቢ□ሰት □ና ሕይወቷ ቢተርአ ማህጸንዋ ሲ□□ ወደፊት ልፀ መ□ለት ስለማትችል ባለችበት ሕብረተሰብ አስተሳሰብ □ምትገለል ትሆናለች፡፡ ምክንያቱም ልፀ ለ□□ኝቱ መ□ለት ስለማትችል የነበራት ባልም ጁ□□□ል... ሌላ ባልም አያገባትም፡፡ በህብረተሰቡም ዘንድ ተቀባይነት ስለማይኖራት ዌም ብላ □ምትኖር ትሆናለች፡፡ጁሄንን ነገር □ሬ ላጁ ሳስበ□ ጁቆፊ ኛል፡፡ ምክንያቱም □ንደአሁኑ □□ቀቱ ቢኖረኝ ኖሮ ወደከፍተኛ ሕክምና ጊዜ ሳልፈጅ አስተላልፌ በሴትየዋ ላይ የደረሰው ችግር ሊቃለል ይችል ነበር...»

ከላይ ያነበባችሁት ገጠመኝ ከአንድ የጤና መኮንን የቀረበ ነው፡፡ የጤና መኮንኑን ያገኘነው በሐዋሳ በኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር □ና በዞኑ □ቷና መምሪጰ □ንዲሁም በ□ላን ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ ትብብር ሡማዯሃ (women &their child health) □□ናቶችና

ሕጻናት ቷኗናን ለማሻሻል በተነደፈው □ሮጀክት ትፉአ ስልጠና ሲ□ስት ነበር:: በኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር ሠማኍሃ (women &their child health) □ተሰኘው ፕሮጀክት አስተባባሪ የሆኑት አቶ ቢንያም ጌ□ቸው □ንደሚቶልጹት ትፉአ □ሚቶና□ ከካናዳ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር ሲሆን በዋናነት □ሚሰራ□ም □እናቶችን □ና ሕጻናትን ሞት መቀነስ ነው:: ስለዚህም ከዚህ ማህበር ጋር በመተባበር የኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር Basic emergency obstetric & new born care (መሰረ□ዊ □ሆነ አጣዳፊ □እናቶችና □ህጻናትን ሞት መቀነስ) □ሚባለ□ን □ስራ □ንቅስቃሴ ስልጠና □ና ለቷኗና □ቢያዎች የአቅም ትፉአ □ማትረ□ ስራ □□ሰራ ጁቶኛል:: □ ሠማኍሃ ፕሮጀክት በኢትዮጵያ ውስጥ በሶስት ክልል □ስዓ በሚቶፉ 8/ ስምንት ወረዳዎች ተግባሩን □ያከናወነ ሲሆን ጁጪ□ም በ□ቡብ ሲቴማ ዞን ፣በኦሮሚጸ ፀማ ዞን ፣በአማራ □ልል በሰሜን □ሎ ዞን ነው::

በካናዳ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር አማካኝነት በተዘረጋው በዚህ ፕሮጀክት ከውጭ በመጡ ባለሙያዎች የኢትዮያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር አባል ለሆኑ ከፍተኛ ሐኪሞች ስልጠና ተሰጥቶ የነበረ ሲሆን □ነዚህ □ሰለጠኑ ባለሙያዎችም ከተለጸዩ □ረዳዎች ለመቷ □ቷኗና ባለሙያዎች መሰረ□ዊ □ሆነ አጣዳፊ □እናቶችና □ህጻናትን ሞት በመቀነስ ረቶት □ህሎትን □ጸስፊ በቷ ጁቶኛሉ ብለዥሴ □□ሮጁ□ቱ አስተባባሪ አቶ ቢንያም ቴ□ቸው::

በማሰልጠን ተግባር ላይ ከተሰማሩት የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከሻሊስትና በሐዥሳ ዩኒቨርሲቲ መምህር □ሆኑት □/ር ጁአሩ ብርሀን

□ንደሚሉት ለ□ናቶች ሞት ምንክያት □ሚሆኑት ነገሮች በሶስት ወይንም በአራት ሊከፈሉ ይችላሉ፡፡

1. ናቶችና ቤተሰቦቻቸው የጤና አገልግሎት ለማ□ኘት አለመፈለግ፣ ነዚህ □ናቶች □ቷና ችግር ሲጸፋዓማቸው በአካባቢ□ አዋላፀ ነርሶች አማካኝነት ለመ□ለት መዘጋጀት ወይንም ምንም ክትትል አለማትረ□ □ንዲሁም □ቷና ችግር ሲቶዓማቸው በአፋጣኝ □□ ቷና ተቋም ወይንም ሆስኣ□ል አለመምጣት ነው፡፡
2. በሚኖሩበት አካባቢ የህክምና አገልግሎት የሚሰጥ ተቋም አለመኖር ፣
3. ወደጤና ተቋም ከመጡ በሁዋላ የጤና ባለሙያው □□ረሰባቸውን ችግር ለይቶ አለማወቅ፣...ይህ በአሁኑ ወቅት □ንደከፍተኛ ችግር □ሚቆቷር ነው፡፡ ምክንያቱም ጄህ □ሚጸሳ□□ □□□ቀት ችግር መኖሩን ሲሆን በ□ህም ምክንያት ለ□ናቶቹ በቂ□□ አስ□ላቂ□ ሕ□ምና □ማጄሰዓ □ና ወደከፍተኛ ሕ□ምና □ንዲተላለኘ አለመ□ረቶን ነው፡፡ አንዳዶች ሕመም ሲጠናባቸው ወደአቅራቢጸ□ ቷና ተቋም ሲሄዱ በዚያ በሚፈጠረው አላስፈላጊ መዘግየት ምክንያት ሕይወ□ቸው ከአደጋ ላጄ ጄ□ትቃል፡፡ አል□ አል□ም አግባብ ጸልሆነ ሕ□ምና □ሚሰዓበት አጋጣሚ ስለሚኖር ጄህንን □አተት □ሚሞላ አሰራር መኖር አለበት፡፡ ስለ□ህም □ስከአሁን ባየነው □ስልጠና ሂደት ሰልጣኞቹ ሲመቷ የነበራቸው

□□□ቀት □ረጽ □ና ሲፊ ርሱ □ሚኖራቸው □ረጽ በ□ም ጁለጸጸል ብለኸል □/ር ጁአሩ ብርሀን::

ሌላው አሰልጣኝ ዶ/ር □ንዳለ ሲሳጁ ጁባላሉ:: □/ር □ንዳለ በሐኸሳ ዩኒቨርሲቲ □ማህ ጸንና ጽንስ ሐኪምና አስተማሪ ናቸው::

«..ጁህ ሆስኣ□ል ሪ□ራል ሆስኣ□ል ስለሆነ ከሌሎች □ህ□ምና ተቋማት □ተላኩ □ካሚ □ናቶችን ጸስተናግዳል:: ነገር ግን በአብ□ኛ□ □ሚመቷ □ናቶችን ለማዳን በ□ም □ታኝ □ሚሆን ሲሆን ጁህም □□ሆስኣ□ሉ □ሚልኩ □ቷና ተቋማት ቴ□ን በአግ ባቡ አለመ ጠቀማቸው ነው:: ለባለሙያዎቹ ስልጠና □ሚሰቷ□ በሚሰሩበት ጤና ተቋማት ባላቸው አቅም ሊያክሙ የሚችሉትን □ንዲጸ□ሙና ከአቅማቸው በላጁ □ሆነውን ግን ቴ□ ሳጁ □ፃ ወደከፍተኛ ሕ□ምና □ንዲልኩ □ሚጸስችል ነው:: ምን አይነቱ □ቷና ችግር በቷና □ቢጸ ሊ□ከም ይችላል? □ሚለ□ን □መለየትና አቅምን □ማ□ቅ □ህሎት አብሮ በስል ጠናው ጁሰ□ል:: በ□ር□ዓ ስልጠናው አዲስ □□ቀትን ከመስጠት □ሚጸምር ሳጁሆን የነበራቸውን □□ቀት □ንዴት በስራ ላጁ □ንደሚጸ□ሉት አቅ□□ □ሚጸሳጁ ነው:: ነገር ግን ሰልጣኞች አንዳንድ ቴ□ በሚሰጣቸው □ልምምት ተ□ባር አድናቆት ሲጸሳዩ ጁ□ጸሉ:: ምክንያቱም በተ□ባር □ንዴት □ንደሚ□□ሙት አያውቁምና ነው:: አንዲት □ናት □ከርሱ □ቴሉበት ቷና ተቋም ስትመ□ በምን መንገድ □ንደሚረዱዋት ወይንም በፍጥነት ወደከፍተኛ ህክምና ተቋም □ን□ሚልኩዋት ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ ጸለ□ን አሰራር በሚጸዩብት ቴ□ □ንደ አዲስ ትምህርቱን ሲቀበሉ ጁ□ ጸሉ:: ጁህ ማለት ቀ□ም ብሎ

የነበራቸው ልምት ምን ጸህል □ንደነበርና አሁን ምን ጸህል □□ቀት □ንዳገኙ □ሚጸሳጁ ስለሆነ በተ□ኸሻዊ መንገድ □አተት □ንደነበረ □ሚጸ ረፉ□ዓ ነው፡፡ ልምምት □ሚጸ□ርቶት በሞጻልነት በተሰሩ የሰውነት ክፍሎች ሲሆን ወደሰው ከመቅረባቸው በፊት ተገቢውን ያህል ስራ □ንዲሰሩ ጁ□ረፉል፡፡ ከዚጸም □□ሆ ስኣ□ሉ በመ□ባት ከባለሙያዎች ፉር በመሆን ሰዎችን □ንዲረ□ ጁ□ረፉል፡፡ በ□ ህም ከቀን □□ቀን □መስራት አላጎትና ብቃ□ቸው □ጸ□ዶ ሲሄት ጁስተኸጣል፡፡ ስለ □ህ ስል ጠናው □በ□ □ናቶችና ሕጻናት ሕይወት □ንዲተርአ ጸስችላል □ሚል □ምነት አለ ብለኸል □/ር □ንዳለ ሲሳጁ፡፡

ከሲዳማ ዞን ሸበዲኖ ወረዳ የመጣ ክሊኒካል ነርስ ቀደም ሲል በስራው አለም የገጠ መውን ሲያስ□□ስ፡-

«...□ኔ በምሰራበት ቷና ተቋም አንዲት □ርቶዌ ሴት ከ□□ር □ስከራስኸ □□ተንቀቷቀጠች □ራስዋን ስ□ በሰዎች ሸ□ም ትመ□ለች፡፡ □ርግዝናው ቀኑን □ኛ ነው፡፡ አብረዋት □መቷ ቤተሰቦችዋ □ርስ በ□ርስ አልተስማሙም፡፡ ቶሚሱ □ቤት □□ ነ□ ጁላል፡፡ ቶሚሱ □□ሞ ለ□በሉ ጁ□ረስበ□ል መጹመሪጸ ሐኪም ይያት ጁላል፡፡ □ኔ ግን □ንደዚጸ አይነት ነገር አይቼ ስለማላ□ቅ □ራ ቶባኝ፡፡ ነገር ግን ለማንኛ□ም ብጽ... ግፊትዋን ስለካ □ምኸ በ□ም ከፍ ብሎአል፡፡ በቷ□□ ለ□ሱ □ሚሆን መትሀኒትም አልነ በረኝም፡፡ ቷ□ □ስጸ...ጸለ□ን ነገር □ላልቼ □ንደምንም ሰጥቼ በስተመፊ ረሻ□ □ጸ ላጁ ሳትሞትብኝ □□ሆስኣ□ል ጁ□□ □ንዲሄ□ አደረ□ሁኝ፡፡ ነገር ግን ሆስኣ□ል ስትደርስ ሁኔ□□ □ፀ□ አስቸጋሪ □ንደነበር

አውቄአለሁ፡፡ አሁን □ንደተማርኩት ቢሆን ኖሮ ...ሁኔ□□ ከእኔ አቅም በላይ ስለሆነ ምንም ቋ□ ሳል□ፀ በአስቸኳይ ወደከፍተኛ ሕ□ምና □ልካት ነበር፡፡ ወደፊት ግን በሰለጠንኩት መሰረት □ምችለ□ን ሕ□ምና □ሰ□ለሁ...□ኔ □ማልችለ□ን ግን አላስ□ላቂ መዘግየትን አስ□□ጸ ቶሎ ወደከፍተኛ ሕክምና □ልካለሁ...» ብሎአል፡፡

በ□ቡብ ሲዳማ ዞን ሐዋሳ ውስጥ ስልጠና ሲወስዱ ከነበሩት መካከል አቶ ሳምሶን ሰንበቶ ከቦና ዙሪያ ወረዳ □ንደገለ□□ □እናቶችን ጤንነት በተመለከተ በሐዃሳ ሪ□ራል ሆስኣ□ል □□ ሰለጠኑም ተ□ባሩንም ከቀ□ምት ሐኪሞች ፉር በመሆን በመስራት ተቋኪ□ን ልምምት □ጸ□ረቶ ነው፡፡ በተለጁም □እናቶችንና □ህጸናትን ጤንነት በተመለከተ □ተሰጠው ስልጠና መሰረ□ዊና ህብረተሰቡንም ለማቶልቶል □ሚጸስችል ነው □ንደ አቶ ሳምሶን ሰንበቶ አስተያየት፡፡□ኔ ባለሁበት አካባቢ □ናቶችም ሆኑ ፊ ቅላ ሕጻናቶች ብ□□ን ቋ□ □ሚሞቱት ከወሊት ፉር በተጸጸ□ ሲሆን በ□ህ ምክንያት □ሚ□ቷረ□ን □አተት ለመዝጋት ሙሉ በሙሉ ባጁሆንም በተቻለ መጠን □ሚጸ□ዌ □□ቀትን ፊ ብ ጠናል ብጽ አምናለሁ ብሎአል አቶ ሳምሶን ሰንበቶ፡፡

የ ሠሜጉሣ ፕሮጀክትን ተግባራዊ በማድረግ ረገድ ኪመሑሀ ፉር በትብብር የሚሰራው የፕላን ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ የደቡብ ማስተባበሪያ ጽ/ቤት የፕሮጀክቱ አስተባባሪ ገዳምነሽ ደስ□ ትባላለች፡፡ □ላን ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ ከፕላን ካናዳ □ና ከሲቴ ጸቶኝ□ን ብር ሉስቴስሻሮቃ integrated community development organization በመስጠት ይህ ፕሮጀክት በተያዘለት አላማ መሰረት በሲዳማ ዞን በሶስት ወረዳ ላይ በትክክል በመሰራት ላይ መሆኑን ይቆጣጠራል፡፡

የኢትዮያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበርም ቴክኒካል አማካሪ በመሆን በሶስቱ ወረዳዎች ለሚገኙ □ና በዞኑ □ቷና መምሪጸ ክትትል ምር□ □ ተካሂ□ ሰልጣኞች ሲላኩ □ስልጠናውን ሂደት በማከናወን □ትርሻ□ን ጁ□□ል፡፡በተፊ ማሪም ሰልጣኞቹ □□ሚሰሩበት ቷና □ቢጸ በሚመለሱበት ቴ□ ስራ ላይ የሚያውሉትን የህክምና መገልገያ መሳሪያና መድሀኒትን ግዢ በሚመለከትም መሑሀ ያማክራል፡፡ ስለዚህም ፕሮጀክቱ በአሁኑ ወቅት የሚሰራው ሁለት ነገር ላይ ሲሆን አንደኛው አቅም ማጎልበት □ንዲሁም ሌላ□ □□ሞ በመንግስት ተ□ርግቶ ባለ□ □ቷና ስርአት □ስዓ ጸሉ □ኣ ተቶችን ማሟላት ነው፡፡ ስለ□ህም □ናቶችና ሕጻናት □ሚቶዓ ማቸውን □ቷና ችግር ለማቃለል በትብብር መሰረ□ዊ ስራ □□ተሰራ ጸለበት □ረጽ ላጁ ነን ብለኸ፟ል ከፕላን ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ ቶቴምነሽ □ስ፡፡

«...ይለይልኝ ብዬ...»

ኤችአይቪ ቫይረስ በሰዎች ላይ መከሰት ከጀመረ ጀምሮ ተፈጥሮ የነበረው አድሎና መገለል በራሱ ብዙዎችን ለሞት ያበቃ መሆኑ □ሙን ነው:: ሰዎች ከቫይረሱ ጋር □የኖሩ መሆኑን ልባቸው □ጸ□ቀ ነገር ግን □□ ሕ□ምና ተቋም በመሄት በቫዱረሱ መያዝ አለመያ ዛቸውን ማረጋገጥ ከማይፈልጉበት □ረጽ ላዷ □ንደነበሩና በድብቅ ከተኘ ·ብት □□ሞቱ □ንደነበረ □ቅርብ አመ□ት ትውስ□ ነው:: ነገር ግን □□ዥለ □ጸ□ረ በዯቴዩ ላዷ ሰኘ □·ይይቶች በመ□ ረጋቸው □ንዲሁም በመገናኛ ብ□ሀን ትምህርት በመሰቷቱ ፣□ናረ ኤችአይቪ መትሀኒት □□ ሀቑር በመግ ባቱና በስፋት □ንዲሁም በነጻ መ□□ል በመጹመሩ ከፍተኛ የንቃተ ህሊና ማቴበር ስራ ተሰርቶ ሁኔ□ዎች ተለ□·ቷዥሏ:: ከዚህም በተፌ ማሪ ከቫዱረሱ ፉር □ሚኖሩ ሰዎች በተለጸዩ ማህበራት በመ□ራጀት ማንኛ□·ም ሰ□· ከቫዱረሱ ፉር መኖር ጸለመኖሩን ምርመራ በማትረ□ □ራሱን □ንዲጸ□·ቅ □ና አስ□ላቷ□·ን ጥንቃቄ □ንዲጸ□ር□ □ተቻላቸውን ጸህል ም□ር በመስጠት ላዷ ናቸው:: ከቫዱረሱ ጋር በሚኖሩ ሰዎች ተቋቁመው ስራ በመስራት ላይ ከሚገኘ ·ት ማህበራት አንዱ ጥላ የተሰኘው በአዋሳ የተቋቋመው ከቫይረሱ ጋር የሚኖሩ ሴቶች ማህበር ሲሆን ከ□ነሱ ፉር ጸ□ረግነውን □·ይይት □ነሆ ለንባብ ብለናል::

አንድ የጥላ ማህበር አባል □ራስዋን ከቫዱረሱ ፉር መኖርዋን □ንዴት □ንዳወቀች □ንድትገል□ በ□ህ አምት አዘጋጅ ተፉበዘች:: □ሱኝም □ንደሚከተለ□· ቶል□ለች::

« ...□ኔ □ራሴን ጸ□ቅሁት በሰ□ አማካኝነት ነው:: በመጸመሪጸ ከገጠር ስመ□ በሰ□ ቤት □□ሰራሁ □ማራለሁ ብጽ ነበር:: ነገር ግን ተቀዓሬ ከምሰራበት ቤት ፊት ለፊት □ዓበቃ ስራ □ሚሰራ ሰ□ ...ለምን ሰ□ ቤት ትሰሪጸለሽ...ከእኔ ፉር ቤት ተከራጁተን አብረን □የኖርን የቻልነውን ነገር □□ሰራን □ንኑር ብሎ ሲጸ□ባባኝ □ሺ ብጽ አብሬ መኖር ጸመርኩኝ:: ብ□ም ሳጁቆጁ ወደስምንተኛው ወራችን ገደማ ሰውየው በከፍተኛ ሁኔ□ □መመ::

ዓጸቂ:- ከመ□መም ባለ□ስ ?

መልስ:- «...በጊዜው ምንም አልተከሰተም:: ነገር ግን ክፉኛ በመ□መሙ □□ቶቷር □□ቤተሰቦቹ ተ□ሰ□ □ና ብቻዬን መኖር ጸመርኩኝ:: ...ለነገሩማ...ትንሽ ቆይቶ ሞተ::

ዓጸቂ:- የአንቺ ቀጣይ ሕይወት ምን ይመስል ነበር?

መልስ:- ...ትንሽ ቆይቶ □ኔም □መምኩኝ:: በ□ም ትከ□ተለኝ የነበረች ጉዋደኛዬ ...ምን ሆነሽ ነው? አለችኝ:: □ኔም ምክንያቱ ምን □ንደሆነ ጸልቶባኝ ሕመም □ጸመመኝ መሆኑን ቶለጽኩላት:: ቶኻ□ኛጽ □□ሆስኣ□ል □ንሂት ብላ ስ□ስመረምረኝ ቫጁረሱ በ□ሜ □ስዓ □ንደሚገኝ ተቶለ□ልኝ::

ዓጸቂ:- በምን ሁኔ□ ተቀበልሽ□?

መልስ:- በጊዜው በምንም ሁኔ□ አልተቀበልኩትም:: □ንደ □ብት □□ሐጁቅ □ሮጥኩ:: ከኤችአይቪ ቫጁረስ ፉር አብሮ መኖር ማለት ሕይወት ያበቃለት የመጨረሻው አለም ነው ብዬ ነበር ያሰብኩት:: ወደሐኪም ወስዳ ያስመረመረችኝ ልጅ አብራኝ ባትኖር ኖሮ ሐይቅ ገብቼ ነበር:: ነገር ግን በ□ሱኸ ብር□ት

ከአደጋ ተርፎ...ከብ□ ትግል በሁኻላ አሁን ኑሮዬን አስተካ□ጵ በመኖር ላይ □ኛለሁ::

ዓጸቂ:- ለወደፊት በምን ሁኔ□ ሕይወትን መቀጏል አስበሻል?

መልስ:- አሁንማ □ትሜ ለዓላ ከኤችአይቪ ፉር የሚኖሩ ሴቶች ማህበር...ስራም □□ሰራሁ ነው:: በቅርብ ቂ□ም ትዳር □መሰር□ለሁ...ልፀም □□ልቴለሁ ብጵ አስባለሁ...□ንግዲህ □□□ ሀር □ንደፈቀ□ □ኖራለሁ:: አሁንማ ቂ□□ም ተለ□ጦአል:: □ራሱን □ሚጸ□ልል ካልሆነ በስተቀር በኤችአይቪ ቫጁረስ ምክንያት መሞት ቀርቶአል:: ሁሉም ሰ□ በትክክል ከሐኪም ፉር በመመካከር ሕጁ□ቱ □ንዲቀዓል ማትረ□ ይችላል::

------------------------------------//// -------------------------------------
----

ከላይ ያነበባችሁት የአንዲት የጥላ ከኤችአይቪ ጋር የሚኖሩ ሴቶች ማህበር አባል ምስክርነት ሲሆን በተከ□ይነት □ማህበሩ አመሰራረትና □ንቅስቃሴን በሚመለከት ከሌላ □ማህበሩ አባል ጸቶኘነውን □ናስነብባችሁ::

ዓጸቂ:- ጥላ ከኤችአይቪ ጋር የሚኖሩ ሴቶች ማህበር መቼ ተቋቋመ?

መልስ:- ጥላ ከኤችአይቪ ጋር የሚኖሩ ሴቶች ማህበር የተመሰረተው በህቴር □ር 1995/አመተ ምህረት ነው:: ማህበሩ □ተመሰረተ□ በ5/ ሴቶች አማካኝነት ሲሆን በጊዜው የመጀ መሪያው ስራው ያደረገውም ከቫይረሱ ጋር የሚኖሩ ሴቶች ወደ መድረክ □ንዲ□ቷ በማትረ□ ህብረተሰቡን □ንዲጸስተምሩ □ና □ራሳቸውንም በምን መንገድ ቷንነታቸውን መቷበቅ □ንደሚችሉ ማስተማር ነበር:: ቀስ በቀስ □ማህበርተኛ□ ቁዓር

ከፍ □ጸለ □□ 30/ □□ረሰ ሲሆን □ስራ ትርሻ□ም □ጸ□ቶ በመም□ቱ □ርቶዌ ሴቶች □□ዓላ □ንዲመ ቷና አስ□ላቿ□ን ጥንቃቄ □ንዲጸ□ርቶ □ንዲሁም ባሎቻቸው □ሞቱባቸውን ሴቶች □□ ማህበሩ በማምጣት አንዳንድ ትፉአ □ንዲጸቖኙ ማትረ□ በተፊ ማሪም በተለጸዪ □ረዳዎች በመ□ባት ስለኤችአይቪ ትምህርት መስጠትና ህብረተሰቡ □ራሱን □ንዲጸ□ቅ □ሚጸ ስችሉ ቅስቀሳዎችን ጸካተተ ነበር:: በተለጁም በህብረተሰቡ ዘንድ በቿ□□ ጁ□ጁ የነ በረውን የአድሎና መገለል ሁኔ□ ለመቀ□ር ማህበሩ የቻለ□ን ስራ ተሰርቶአል::

ዓጸቂ:- አድሎና መገለል ምን ያህል □ንደነበር ማሳጸ □ሚሆን ...□ም□ስ□□ሱት ነገር አለ?

መልስ:- ለማስ□□ስ ጸህል:-

«... አንዲት በ□ትሜያቸወ ትልቅ □ሆኑ ሴት ለቶዥ□ኛቸው ሲጸ□ሩ □ንዲህ አሉ:: ... □ሬ ጁለጁልኝ ብጽ ...□ከሊትን... □ዓም አድርቼ ፊ በጥኩኻት...ጁላሉ:: ....ጉዋደኛየ ውም...ውይ.. □ጁ.. □ጁ..□ንዴት □□ሩ? ጁሉዋቸዋል:: □ንዴ...ምን ላትር□ ...አብሬ ኖሬጸለሁ...□ንዲጸ□ ዌም ብሎ ማለአ ል□ አይደለም ብጽ...አስቀትሜ □ጄን በነጠላጽ ዓቅልል አድርቼ □ራሱ ቶቼጁ ብጽ ፊ በጥኩኻ□... » ብለ□ መልሰኻል::

የአድሎና መገለል ሁኔ□ □ፀ□ አስከፊ ስለነበር ከቫጁረሱ ፉር □ሚኖሩ ሰዎች በተቻለ መቷን □ራሳቸውን በመ□በቅ □ስከሞት □ሚ□ርሱበት □ፀ□ □ታኝ ሁኔ□ዎች አል□ ኻል:: □ሬ ግን ሁኔ□□ ሙሉ በሙሉ ተለ□ጦአል ባጁባልም □ንኩዋን ተሸሽሎአል::

ዓጸቁ:- □ማህበሩ □ስራ □ንቅስቃሴ ከምን □ርሶአል?

መልስ:- ጥላ በአሁኑ ሰአት 400/አራት መቶ አባላት አሉት:: □ነዚህ አባላት □ቁጢ ማሰባሰብን በሚመለከት ፣□ራሳቸው □ሚሰሩት ስራን መአቷር □ንዲሁም □ማስተማር ስራን በሚያከናውኑበት ወቅት ትንሽ ክፍያ ይሰጣቸዋል :: ከዚህም በተጨማሪ በቫይረሱ ምክንያት ወላጆቻቸውን ያጡ ልጆች በምግብ □ና አልባሳት በኩል □ሚ□ኖቡበት ሁኔ□ ተመቻችቶአል:: ከቫጁረሱ ፉር □ሚኖሩ □ናቶችም □ዙለጸዩ ስልጠናዎችን □□□ሰ□ በስራ ላጁ □ሚሰማሩ ስለሆነ ኤችአይቪ ማለት □ህይወት ማብቂጸ □ንዳልሆነ □ንዲጸስቡ □ሚጸስችል አሰራር ተ□ርግቶአል::

ዓጸቁ:- ከቫይረሱ ጋር የሚኖሩ ሴቶች ወደትዳር አለም ለመግባትና ልፀ ለመ□ለት ሲጸስቡ ማህበሩ ምን ያማክራል?

መልስ:- አንዲት ትዳር የሌላት አባል ይህንን ሰው ማግባት □□ልፉለሁ ስትል ሰ□□□ን ጁ□ □□ማህበር ትቀርባለች:: ማህበሩም ባል ስ□ቶ ተጸጁዞ ሊመ□ □ሚችለ□ን ተ□ማፀ ችግር □ንዲሁም □ሲብ በሚ□□ሙበት ቂ□ ከኮንዶም □□ መሆን □ንደሌለበት □ና ልፀ በመ□ለት □ና በማዓባት በኩል ምን ጥንቃቂ ማድረግ □ንደሚቶባት □ና በአ□ም ከሐኪምዥ መራቅ □ንደሌለባት ም□ር □ንሰ□ለን::

ዓጸቁ:- □ማህበሩ አባላት ማህበሩን የሚደግፉ ናቸው ወይንስ ከማህበሩ ድጋፍ የሚፈልጉ ናቸው?

መልስ:- በአብዛኛ□ □□ማህበሩ የሚመጡት ተቸግረው ነው:: ከፊሉ መቷለጸ □ንኩዋን □ለ □ም:: □ማሹ በማህበረሰቡ መቶለል □ርሶበት ጁመ□ል:: ሌሎቹ □□ሞ ልጆቻቸውን ማሳ□□

ይሳናቸዋል:: ከቫይረሱ ጋር የሚኖሩ ሴቶች በተለይም ቤተሰብ □ንኩዋን አው ጥቶ ሲዓላቸው መዓተ□ ማህበሩ ዘንድ ጁ□ትቃሉ:: □□ማህበሩ □ሚመቷትን ሁሉ □ንደችግራቸው □□ዙመለከተ □ንዲጸቶ□ሙ ሁኔ□ዎችን ጸመቻችላቸዋል:: በ□ር□ዓ □□ ተለ□ቷ ሲመቷ □ነርሱም በተራቸው ሌሎች ሰዎችን መርዳትና መ□ፁእ ጁጸምራሉ::

ዓጸቂ:- ከቫይረሱ ጋር የሚኖሩ ሴቶች ልጅ ሲወልዱ ለልጁ የሚደረገውን የህክምና ክትትል □ንዳይቋረዓ ማህበሩ ምን አስተዃ□ኦ ጸ□ርፏል?

መልስ:- ማንኛዋም ከቫይረሱ ጋር የምትኖር ሴት በማህበሩ መዌቶብ ትመዘገባለች:: ልጅ ከወለዱ በሁዋላ ደግሞ ማህበሩ ለተወለዱት ልጆች የሚያደርገው ድጋፍ ስላለ □ናቶቹ በምንም ምክንያት አይጠፉም:: □ህ□ምና ክትትሉን ማትረ□ አለማትረቶዋን □□ረ መንገድ ስለምንከ□ተል በ□ኛ ዘንድ □ንደችግር □ሚ□ጁ አይደለም:: ማንኛዃም □ማህበሩ አባል ልጅዋ ከቫይረሱ ጋር □ንዲኖር አትፈቅትም...በአ□ም አትፈል□ም::

ዓጸቂ:- ማህበሩ በቀጣይነት □ንዲ□ልቅ ትፉአ ከማ□ኘት ባሻቺር ምን በማትረ□ ላጁ ጁቶኛል?

መልስ:- ጥላ ከኤችአይቪ ቫይረስ ጋር የሚኖሩ ሴቶች ማህበር □ስከአሁን ባ□ረቶ□ □ንቅስቃሴ ባቶኝ□ ትፉአ ብ□ ነገር ሰርቶአል:: አባላቱ በማህበር □□ዙ□ራ፤ □ራሳቸውን ስራ □ንዲሰሩ አስችሎአል:: ማህበሩ □ራሱ ትልልቅ ማሽኖችን በመግዛት ብ□ አባላትን ባሳተ□ መልኩ □ራሱን ቺኪ

□ሚያገኝበት ስራ በመስራት ላጁ ነው። ስለ□ህ ትፉአ ከማ□ና
ት ጎን ለጎን □ራሱንም ስራ □□ሰራ ጁቶኛል።

የቅድመ ካንሰር ምርመራ...

- የማህጸን በር ካንሰር ለብዙ ሴቶች ሕይወት ጠንቅ በመሆኑ የክትባቱዋጋ □ንዲቀንስ ብቻም ሳጁሆን ዓረት በመ□ረ□ ላጁ ያለው በነጻ □ንዲሰዓም □ ምር ነው።

የማህጸን በር ካንሰር ከማህጸኑ በር አካባቢ ባለው የውስጠኛ □ኣል ጁጰምራል። □□ጸ አካባቢ ጸሉ ሴሎች ሲ□ቷሩ ከነበራቸው ይዘት □□ ቅትመ ካንሰርነት ተለ□ቷ□ በስተመ ፊ ረሻ□ ሙሉ ካንሰር ጁሆናሉ። በማህጸን ካንሰር □ተጸ□ ሴቶች □ብልት መትማት ፣ለረፀም ቷ□ □ሚቆጁ □□ር አበባ መአሰስ ፣□□ር አበባ ከተቀኘረዓ በበሁኸላ በብልት በኩል ደም መፍሰስና ሽ□ ጸለ□ □ሳሽ ከማህጸን መአሰስ ፣□ማህጸን ምርመራ ከተ□ረቶ በሁኸላ መትማትና በ□ሲባዊ ግንኙነት □ቅት ሕመም መሰማት ጁ□ጁባቸዋል ጁላል አንድ መረጽ። □ማህጸን በር ካንሰር ገና በፀምር □ረጽ ላጁ □ጸለ ሊ□ረ□ □ሚቶባ□ን ህ□ምና □ና በተለጁም ክትባት አሁን ጸለበትን □ረጽ በሚመለከት ለ□ህ አምት □/ር ካሳሁን ኪሮስ የአዲስ ሕይወት ሆስኣ□ል ሜቴካል ቴጁሬ□ተር □ና በአ.አ ዩኒቨርሲት ህ□ምና ማ□ከል ዓቁር አንበሳ ሆስኣ□ል የጽንስና ማህጸን ትምህርት አስተማሪ ናቸው።

ዓጸቂ:- ካንሰር በሴቶች የመራቢያ አካል በየትኞቹ የሰውነት ክፍሎች ላይ ይከሰ□ል?

መልስ:- በሴቶች የመራቢያ አካል አካባቢ የሚነሳ የካንሰር አይነት □ራሱን የቻለ ትምህርት ጸለ□ና ባለሙያ የሚያስፈልገው ሲሆን ስርጭቱም ሰፊ ነ□።

- መጀመሪያ በውጭ አካል ማለትም ወደማህጸን መ□ቢጸ□ ላዳ፣
- በብልት አካባቢ ፣
- ከማህጸን በር □ና ልጅ ከሚያቅፈው ክፍል ፣
- ዘር ማፍለቂያው ወይንም ኦቫሪ ከሚባለውም የሚከሰት የካንሰር አይነት ያጋጥማል።

ዓ ጸቂ፡- የማህጸን ጫፍ (በር) ካንሰር ማለት ምን ማለት ነው?

መልስ፡- የማህጸን ጫፍ (በር) ካንሰር ማለት በተለይም በ□ቴዪ አገሮች በአብ□ኛ□ □ሚከሰት ነው። □ማህጸን ጫፍ ወይንም በር ማለት ልጅ የሚወለድበት ወይንም ደግሞ የ□ችኛ□ን □ና □ለዱኛ□ን □ማህጸን አካል □ሚያገናኝ □አል ነው።ዱህ አካል ቅትመ ካንሰር ወይንም ካንሰር በሚባል □ረጽ ሊ□ቴ □ሚችል ሲሆን ሕመሙ □□ካንሰር ሳዱለ□ዓ በቅትመ ካንሰር □ረጽ □ጸለ ለማከም □ፀ□ አስቸጋሪ □ሚሆንበት አጋጣሚ አለ። ምክንያቱም ሕመሙ ገና ሲጸምር ባለበት ሁኔ□ ምንም ምልክት ስለማጸሳዱ ነው። ሕመሙ ገና ከመጀመሪያ ደረጃ ላይ □ጸለ መኖሩ □ሚ□□ቀ□ ምርመራ በማትረ□ ብቻ ነው። በምርመራ□ □ቅት በሐኪም □ሚ□ዱ ወይንም □ሚቴሰስ ነገር ባይኖር □ንኩዋን □ሳሽ ተ□ስ□ በሚ□ረቱ□ □ለቦራቶሪ አተሻ ካልሆነ በስተቀር ሴቶች ምንም ምልክት አያዩም።ነገር ግን □□ካንሰር ከተለ□ቷ በሁዃላ □ራሱ □ረጽ ስላለ□ በ□ጸ ከፋፍሎ ማየት ይቻላል። ካንሰር ቴ□ ከወሰ□ በሁዋላ ከሆነ ሕመም ፣ፈሳሽ ፣ቁስል የመሳሰሉት ነገሮች ስለሚኖሩ □ማሚዥ ል□□ቀ□ ትችላለች። ቅትመ ካንሰር ባለበት □ረጽ ሕ□ምናው ከተሰቷ □ ርሱንም ሊድን

□ሚችል በሽ□ ሲሆን ቂ□ □ስ□ ሕመሙ □□ዙስኛኛ ከመ□ በሁኻሏ ከሆነ ግን ማከም ቢቻልም በሽ□□ን □ ርሱንም ማጥፋት ግን ጸስቸግራል:: ስለ□ህ ቅትመ ካንሰር ምርመራ □ሚባለ□ ካንሰር □ሚከሰትበት ሁኔ□ን □ሚጸሳጁ ምልክት □ሚ□ጁበትና ሙሉ በሙሉ □□ካንሰር በሽ□ነት ከመለ□ቷ በፊት ለሕ□ምና ዌ□ፃ መሆን ማለት ነው:: ስለ□ህ ማንኛኹም ሴት ከ25-30አመት □ትሜኸር በሁኻሏ በየአመቱ ምርመራ ማትረ□ □ንዳለባት ሁኔ□ዎች ጸስቶትቴሉ:: ምናልባትም □ምርመራ□ □ቷት □ህና ከሆነ □ትሜያቸው 60 /አመት □ስኪሞላ ትረስ በ□ሶስት አመት ምርመራ ማትረ□ □ንደሚቶባ □□ነታዎች ጸረፉ□□ሉ::

ዓጸቴ:- ካንሰርን ለመከላከል የሚያስችለው ክትባት ከምን ደረጃ ላይ ጁቶኛል?

መልስ:- የማህጸን በር ካንሰር የሚመጣው በቫይረስ ነው:: ቫይረሱም (Human papilloma virus) ሂዩማን ፓፒሎማ ቫይረስ ሲሆን በ□ህ ስጸሜ □ዙካተቱት የቫይረስ አይነቶች ወደ 120/ ይደርሳሉ:: ከነዚህም ወደ 30/ የሚሆኑት ፊንጢጣና ማህጸን አካባቢቃስ የሚያጠቁ ናቸው:: ከነዚህም ካንሰር የሚያመጡና የማያመጡ ተብለው የሚከፈሉ ሲሆን ካንሰር የሚያመጡት በቁጥር ከ15-17/ ድረስ የተለዩት ናቸው:: ስለዚህ ክትባቱ የተገኘ ው ለአ ራቱ ሲሆን ካንሰር ከሚያመጡት ውስጥ ለ16/ □ና 17/ □ንዲሁም ካንሰር ከማጸመ ቷት ማለትም □ንደኪን□ሮት ላሉት ሕመ ሞች ለሚጸፋልቷት ለ6/ □ና 11/ ለተባሉት ቫጁረ ሶች ነው:: ከዚህ በመነሳት የክትባቱን አገል□ሎት ስንመለከት

በአብዛኛው ካንሰርን ለሚ ያመጡት ለ16 □ና 17 ክትባቱ መኛ ቱ ከ 75 ኀበላይ የማህጸን በር ካንሰርን ለመከ ላከል የሚያስችል ክትባት አለ ማለት ነው:: በ□ር□ዓ አሁን ባለንበት □ረጽ ካንሰሩን መቶ በመቶ መከላከል ባይቻልም ለሌሎች ዘጠኝ ለሚሆኑ □ቫጹረስ አይነቶችም ክትባት በመ□ ጋጀት ላጹ በመሆኑ ዓ ሩ ተስፋን □ሚሰዓ ነው:: በ□ር□ዓ ካንሰሩን መቶ በመቶ ለመከ ላከል ካንሰር አምጪ ለሆኑት ከ30/በላይ ለሚሆኑት ቫይረሶች ክትባት መዘጋጀት □ንዳ ለበት ጹ□ መናል::

ዓጸቂ:- የማህጸን በር ካንሰር ክትባት በሀገራችን አገልግሎቱ ምን ጹመስላል?

መልስ:- ከሶስት አመት ወዲህ የማህጸን በር ካንሰር ክትባት በአገራችን □ንዲሰዓ ሁኔ□ዎች □□ቀ□ ሲሆን ነገር ግን ክትባቱ በመሰጠት ላጹ ጸለ□ በአንዳንድ □□ል □ህ□ምና ተቋማት ነው:: □ስከአሁን ትረስ ክትባቱ በኢትዮጵያ በፕሮግራም ደረጃ ሰፋ ብሎ በመንግስት መርሀ ግብር ተካትቶ ለህብረተሰብ የሚሰጥ አይደለም:: ስለዚህ ችግሩን ለመከላከል የሚያስችል አገልግሎት በመሰጠት ላይ ነው ሊባል የሚችለው ክትባቱ በመንግስት መርሀ ግብር ተካትቶ በ□ትሜያቸው ከ9-26 አመት ለሚሆኑ ሴቶች ሲሰዓ ነው:: ጹህ □□ትሜ መመ□ኛ ከወሲብ ትርቂት ፉር □ሚጸጸዌበት ሁኔ□ አለ:: ሴቶች □ማህ□ን በር ካንሰርን ክትባት ወሲብ መፈጸም ከመጀመራቸው በፊት ቢወስዱት የሚመረጥ ሲሆን ነገር ግን በብዛት ለካንሰሩ ጸልተፉለቷ □ስከሆኑ ትረስ ክትባቱን ቢ□ስ□ □ስከ 75ኀ ድረስ ከካንሰሩ □ራሳቸውን መከላከል ይችላሉ::

ዓጸቄ:- ክትባቱ በግል አስመጪዎችና በግለሰብ ተጠቃሚዎች መወሰኑ ለምንድነው?

መልስ:- አሁን ባለበት ሁኔ□ ክትባቱን □ንደልብ ሰዎች □ንዲቷቀሙበት ለማትረ□ አስቸጋሪ ከሚሆኑት ነገሮች መካከል የክትባቱ ዋጋ ውድ መሆኑ አንዱ ነው:: ክትባቱ በሶስት ጊዜ በወራት ተከፋፍሎ የሚሰጥ ሲሆን ግዢው ለአንድ ሰው □ስከአምስት ሺህ ብር ጁ□ር ሳል:: አንድ ሰ□ ሁለት □ና ሶስት ሴት ልጆች ቢኖሩት □ስከ አስራ አምስት ሺህ ብር ሊ□ርስ □ሚችል ዥፉ ስለሚጸስ□□ አቅምን □ሚ□□ተን ጁሆናል:: ጁህንን ክትባት □ንደአገል□ሎት ለመስቷት □ሚቻልበት መርህ በመንግስት ካልተዘረጋ ብዙሀኑ ሊጠ ቀምበት የሚችልበት መንገድ የለም:: ስለዚህም በአለም የጤና ድርጅት በኩል በሚደረግ ንግግር መድሀኒቱ ወደአገር ውስጥ ሲገባ ከአምስት □ላር በ□ች □ንዲሆንና በተቻለ መጠን □ንዲቀንስ □ሚቻልበት መንገድ □□ተሞከረ ነው:: □ማህጸን በር ካንሰር ለብ□ ሴቶች ሕይወት ጠንቅ በመሆኑ የክትባቱዥፉ □ንዲቀንስ ብቻም ሳጁሆን ዓረት በመ□ረግ ላይ ያለው በነጻ □ንዲሰዓም □ ምር ነው:: ስለ□ህ ክትባቱ ምን ጸህል አስ□ላቂ መሆኑን መንግስትም □ሚጸምንበት በመሆኑ አሰራሩ በምን መንገድ ጁሁን □ሚለ□ን በቀ□ጁ መፍትሔ ጸቆኛል ተብሎ □ሚቷበቅ ቶቴጁ ነው::

ዓጸቄ:- ሴቶች የማህጸን በር ካንሰር □ንዳይይዛቸው መከላከል □ሚችሉበት መንገድ አለ?

መልስ:- ሴቶች የማህጸን በር ካንሰር □ንዳይይዛቸው ለማትረ□ ዋና መከላከያቸው ክትባት መውሰድ ነው:: ክትባቱ ለጊዜው

በመንግስት አሰራር በፕሮግራም □ቅ□ በስፋት □ና በነጻ □ስካልተሰቷ ትረስ ግን □ራስን መከላከል □ት ጁሆናል፡፡ ከዚህ በተረ□ ግን፡-

- ንጽህናን መጠበቅ፣
- በአንድ መወሰን፣
- □ድሜ ከ25 አመት በላይ ከሆነ በየአመቱ ቅድመ ካንሰር ምርመራ ማትረ□፣
- □ራስን ከአባላዘር በሽ□ መከላከል፣
- ሲፉራ □ና □መሳሰሉትን ሱስ አስጻዴ □ጻች አለመቷቀም ፣
- በወሲባዊ ግንኙነት ጊዜ ኮንዶም መጠቀም...ወዘተ የመሳሰሉት ለቫይረሱ የሚያጋልጡ በመሆናቸው በተቻለ መጠን ጥንቃቄ ማድረግ ይጠቅማል፡፡

በአጠቃላይ ያለው ሁኔ□ □ፀ□ በ□ም አሳዛኝ ነው፡፡ □ካንሰር አይነቱ ጥንቃቄ ከተ□ረገና በቔ□□ አስ□ላቔ□ ሕ□ምና ቢ□ረ□ □ሚድን ሲሆን ነገር ግን ለሕ□ምና □□ሆስኣ□ል □ሚመቷት □ማሚዎች ግን ቔ□ □ፀተ□ ካንሰሩ ከተሰራጨ በሁዋላ ሰለሚሆን ማዳን አይቻልም፡፡ ስለዚህ □ኔ □ምመ□ረ□ ማንኛ ኙም ሴት ሌላ□ን □ቷና ምርመራ □ንደም□□ርቔ□ ሁሉ በማህጸን ካንሰርም □ንደዚሁ ቅትመ ካንሰር ምርመራን በማትረ□ አስቀትሞ መከላከል ይቻላል ብለኙል □/ር ካሳሁን ኪሮስ የጽንስና ማህጸን ህ□ምና □ስከሻሊስት፡፡

«...ከቤተሰብና ጉዋደኛ ጋር ውይይት ማድረግ...»

ጥናት በተደረገባቸው የከፍተኛ ሁለተኛ □ረጃ □ና □መሰናዶ ትምህርት ተከ□□ጁ ሴቶች ዘንድ :-

- **ወሲባዊ ድርጊት ለመጀመሪያ ጊዜ ሲፈጸም □ርግዝና ሊከሰት □ንደሚችል □ሚጸ□ቁ ተማሪዎች 8.2 ጎናቸው::**
- **ጸልተ□ለቶ □ርግዝናን ለመከላከል መ□ሰት □ሚቁባቸውን መከላከያዎች በሚመለከትም ትክክለኛ□ መረጃ ጸላቸው 5.6 ጎ ብቻ ናቸው::**

Yohannes A. *(Mekelle University, College of Health Sciences, Department of public health)*

ከላይ የተመለከተውን መረጃ ያገኘነው በሰሜን ኢትጵያ በመቀሌ የተደረገ ጥናት በአቶ ዮሐንስ ከመቀሌ ዩኒቨርስቲ አማካኝነት የቀረበ ነው:: የስነተዋልዶ ጤናንና ያልተፈለገ □ርግዝናን ለመከላከል በሚጸስችል ሁኔ□ □□ቀትን ለመቶበየት ወጣቶች ከቤተሰባቸወና ከጉዋደኞቻቸው ጋር መምከር አለባቸው ሲሉ ያንሄዱትን □ቱሰሳ ስራ ወደ አማርኛ በመመለስ ለንባብ አቅርበናል :: ይህ ጥናት ከሚያሳየው ውጤት በመነሳት አንባቢዎች የየራሳቸውን □ርምጽ □ንደሚ□ስ□ አም□ ጁማመናል::

ንደ ጥናቱ መረጃ አለምአቀፋዊውን የህዝብ ቁጥር 1.2 ቢሊዮን ያህሉን □ሚፉሩት በ□ትሜያቸው ከ15-24 □ሚ□ርሱ ወጣቶች ናቸው::□ነዚህ ወጣቶች በአለም ላይ በተለያዩ የህይወት አጋጣሚዎች የሚፈተኑ

ከመሆናቸው ጋር በተያያዘም ለተለያዩ የስነ ተዋልዶ ጤና ችግሮችና ላልተ□ለቶ □ርግዝናም ለመፉለዓ ቅርብ ናቸው::

በአለም አቀፍ ደረጃ በየአመቱ ከሚኖሩ ወሊዶች 11 ኀያህሉ በ□ትሜያቸው ከ15-19 አመት □ሚሆኑ ሴት ልጆች □ሚ□ልዱት ሲሆን ጁህም □□ 95 ኀየሚሆነው በ□ ቴዩ አገሮች □ስዓ □ሚከሰት ነው::

በሌላም በኩል ወደ 2.5/ ሚሊዮን የሚሆነው ማለትም በ□ ቴዩ አገሮች □ስዓ □ሚኖረ□ □ህንነቱ ጸልተቷበቀ □ርጽ በ□ትሜያቸው ከ20/አመት በ□ች በሆኑ ሴት ልጆች □ሚ□□ም ነው:: ከዚህም በተፊ ማሪ በ□ትሜያቸው ልፀ □ሆኑ ሴቶች □ርግዝና በሚጸፉዓ ማቸው ቷ□ ከ□ርግዝናው ፉር በተገናኛ ለሚ□ቷር ሌላ □ቷና ችግርም □ንደሚፉለቷ □ና የጽንስ መቋረዓ ሊዳ ማቸው □ንደሚችል □ሙን ነው:: ቀዓ ሎ □ተመለከቱትን ነጥቦች ጥናቱ □ንደማሳጸ ተቷቅሞባቸዋል::

የልጅነት ባህርይ :-

ሴት ልጆች የልጅነት ባህርይን ባልተላቀቁበት □ትሜያቸው ለ□ሲብ ትርፂት ቢፉለቷ □ርግዝና ሊከተል ይችላል:: ልጅን መ□ለት አብሮት □ሚመ□ □ላፊነት □ንደሚሆንም □ል□ ነው:: ልጅን ተንከባ□ቦ ቷናውን ቷብቆ ቷትን በተቹሊ□ አጥብቶ ማሳደግና ሙሉ በሙሉ ቷንነቱን መንከባከብ ፥ □ትቶቱን መከ□ተል □ቤተሰብ በተለጁም ሁልቷ□ም ለልፃ ቅርብ □□ሆነችው □ናት ያዘነብላል:: ይህንን □ላ ፊነት ለመወጣት ዌ□ፃ ባልሆኑበት □ትሜ □ርግዝና ሲከሰት ልጆቹ በ□ል□ም ጁሁን በትብቅ ጽንሱን □□ማቋረዓ □ንደሚያዘነብሉ □ሙን ነው:: ለተፈጠረው ችግር መፍትሔ የሻቱ መስሎአቸው በሚወስዱት

□ርምጽ ወይንም ጥንቃቄ በ□□ለ□ መንገድ □ሲብ በመ□□ማቸው □ና ጥንቃቄ □□□ለ□ ጽንስ ማቋረጥን ቢተቶብሩ □ና ለስነተዥ□□ ቷና ቶ□ለት ቢፉለቷ ከቤተሰብ □ና ከጉዋደኞቻቸው ድብቅ በሆነ መንገድ ጉዳት ላይ ሊወድቁ የሚችሉበት አጋጣሚ ይፈጠራል::

ሴት ሕጻናቱ በ□ንደዚህ ጸለ□ አጋጣሚ በትምህርት ከሌሎች ቶዋደኞቻቸው ዌቅ □□ ማለት ስለሚያዘነብሉ ተስኛ □□መ ቁረዓ □ና □ራሳቸውንም □□መዓላት ሊ□ርሱ ይችላሉ:: ምናልባትም ትምህር□ቸውንም አቋርቷ□ ልጁን □ንዲ□ል□ □ንኩዋን ቢ□ረ□ □ቃ□ኛ ሆነው □ንደእናት ተንከባ□ቦ □ማሳ□□ ዓረቱ □ምብ□ም አይ□ጁም::

በስነተዋልዶ ጤና ላይ መነጋገር:-

ጥናቱ □ንደሚቷቁመ□ በኢትዮጵያም ብቻ ሳጁሆን በአፍሪካ □ረጽ በስነተዥ□□ አካላት ላጁ □ተመሰረተ ንግግር □ጁም □ይይት ማትረ□ □ንደነውር □ሚቶቷርበት አጋጣሚ አለ:: በስነተዥ□□ አካላት ላጁ መነጋገር ካልተቻለ □□ሞ ሊ□ርስ በሚችለ□ □ቷና ቶቴጁ □ና ሊ□ረ□ ስለሚቶባ□ ጥንቃቄ መነጋገር አስቸጋሪ ጁሆናል:: በስነተዋልዶ አካላት ጤና ላይ በግልጽ መነጋገር ማለት ግን የጤና ችግር ከመፈጠሩ አስቀድሞ መፍትሔ ለመሻት የሚያስችል □□ ቀትን ለማ□ኘት □ሚረቴ □ና ከራስም አል□ ለሌሎችም መምከር □ሚጸስችል ንቃተ ሕሊናን ማቴበር □ሚጸስችል ነው::

ሴቶች በስነተዋልዶ ጤና ንቃተ ሕሊናቸው የመዳበሩ አስፈላጊነት ከሚ□ጁባቸው ነጥቦች መካከለ □ቤተሰብ □ቅት □ጻ ወይንም ጸልተ□ለቶ □ርግዝናን መከላከል አንዱ ነው:: ሴቶች ልጆችም ሆኑ የትዳር ወይንም የፍቅር ጉዋደኞቻቸው ልጅ መውለድ የሚቻልበትን

ጊዜ አስቀድሞ በመመካከር ወስነው ልጅ መውለድ የሚገባቸው ሲሆን ከዚያ ውጭ ከሆነ ግን በግልጽ ካለመነጋገር ወይንም በመተፋፈር አላስፈላጊ ለሆኑ ችግሮች ሊጋለጡ ይችላሉ:: ከነዚህም መካከል:-

- ላልተ□ለቶ □ርግዝና መፋለዓ፣
- ጥንቃቄ የጎደለው ጽንስ ማቋረጥ፣
- በልጅነት ልጅ መውለድ፣
- የልጅነት ባህርይ ስለሚኖር ወላጅነትን የመቀበል ችግር፣
- ትምህርትን ማቋረጥ □ና ሕይወትንም □ስከማጣት ለሚያደርስ ችግር ሊጋለጡ ይችላሉ::

ጸልተ□ለቶ □ርግዝናን ለመከላከል በሚጸስችሉ ነጥቦች ላጁ □ተለጸዪ ጥናቶች በአገራችን መካሄዳቸው □□ን ቢሆንም በአብ□ኛ□ በትርቷት ላጁ ጸተኮሩ □ና በአፋጣኝ □□ርግዝና መከ ላከጸ ወይንም_ቂስቈሽስቃሰሽ ሰቄቃቋቌሮሰስቅቋሽባስ ላጁ ጸተኮሩ ናቸው :: □ስከአሁን ትረስ በተ□ረቶ ጥና ቶች በ□ላጆች □ና በቶዥ□ኛሞች መካከል በስነተዥ፟ል□ ቷና ቶቴጁ ላጁ በተለጁም □□ርግዝና መከ ላከያን በሚመለከት ሊኖር □ሚቶባ□ን □□ርስ በ□ርስ □ይይት በሚመለከት ምንም □ተ□ረቶ ጥናት □ለም ማለት ይቻላል ጁላል ከመቀሌ ዩኒቨርሲቲ □ቀረበ□ ጥናት::

ይህንን ር□ሰ ቶቴጁ በመቀሌ ከ20/ ሺህ በላይ በከፍተኛ ሁለተኛ □ረጃ □ና በመሰናዶ ትምህርት በመማር ላይ ባሉ ተማሪዎች አካባቢ ጥናት የተደረገ ሲሆን ከ□ነዚህ ተማሪዎች መካከል 11/አስራ አንድሺህ የሚሆኑት ሴት ተማሪዎች □ንደሆኑ ጥናቱ ይጠቁማል:: ከ□ነዚህም መካከል ለጥናቱ በናሙናነት የተመረጡት ከየትምህርት ቤቱ በአጠቃላይ ወደ 845/የሚሆኑ ሴት ተማሪዎች ናቸው:: በቤተሰብና

በቶኸ□ኛሞች መካከል ሊደረግ ስለሚገባው ግልጽ ውይይት በጥናቱ ወቅት ከ□ዩ አንዳንድ ለሴት ተማሪዎቹ ምቹ ያልሆኑ ነጥቦች መካከል:-

- የትምህርት □ና የማህበራዊ አኑዋኑዋር፣
- የወላጆች በትክክል ከተማሪዎች ጋር አለመናበብ፣
- በተማሪዎቹ መካከል ያለ ወሲባዊ ባህርይና የስነተዋልዶ ጤና ሁኔ□ መለያየት፣
- በተለያዩ መገናኛ ብዙሀን የሚተላለፉ መል□ክቶች ፣
- ከወላጆች ወይንም ከጉዋደኞች ጋር በወሲብና ስነተዋልዶ አካል ዙሪያ ውይይት አለማድረግ የመሳሰሉት ይገኙበ□ል፡፡

በጥናቱ ከ□ □□ □ቷት መረዳት □ንደሚቻለ□ ከተሳ□ፊዎቹ □ስዓ አንድ አምስተኛ (171)□ሚሆኑት አስቀትሞ□ኑም □□ሲብ ቶኸ□ኛ ጸላቸው ሲሆን ሶስት አራተኛ□ (127)ግን በትምህርት ቤት □ስዓ ጥናት ከመሳሰለ□ ፋር በተጸጸ□ □□ሲብ ቶኸ□ኛ □ንዳፈሩ □ □ቆአል፡፡ □ሲብ በመ□□ም ረቶትም ቶሚሶቹ አስቀትሞ□ኑም □ጁመሩ ሲሆን አንዳንዶች ደግሞ በትምህርት ቤት ለጥናት በሚል ሰበብ ካ□ሩዋቸው ጉዋደኞቻቸው ጋር መጀመራቸውን መስክረዋል፡፡ ከ□ነዚህም መካከል □□ 15 ኀ የሚሆኑት አስቀድሞውኑም አርግዘው □ንደሚጸ□ቁና ከነዚህም □□ 90 ኀ የሚሆኑት ውርጃን □ንዳከናወኑ ቶል□ኸል፡፡

ጸልተ□ለቶ □ርግዝናን በተመለከተ ተማሪዎቹ ሲቷ□ቁ □መለሱት በ□ር□ዓ ቢያንስ ስለ አንድ አይነት □መከላከያ □ጸ ሰምተ□ የሚያውቁ ሲሆን ሌሎቹ ደግሞ ያልተፈለገ □ርግዝናን ለመከላከል ጸለ□ መንገድ የወንዶች ኮንዶም ብቻ አንደሆነ □ሚጸ□ቁ መሆኑን

ለዓጸቁ□ መልስ ሰዓተኸል:: በጥናቱ ከተሳተፉት መካከል ጸልተ□ለቶ □ርግዝና መከላከያን በመርኛ ወይንም በ□ንክብል መል□ □ንደሚሰዓ □ሰሙ መሆኑን □ዘለ□ ጸሉ ቢሆንም □□ 80 ኀየሚ ሆኑት አገልግሎቱ □ሚሰቷ□ ከአንድ ስፍራ ብቻ መሆኑ □ንደሚጸ□ቁ ቶል□ኸል:: ወሲባዊ ድርጊት ለመጀመሪያ ጊዜ ሲፈጸም □ርግዝና ሊከሰት □ንደሚችል □ሚጸ□ቁ ተማሪዎች 8.2 ኀ ናቸው:: ያልተፈለገ □ርግዝናን ለመከላከል መ□ሰት □ሚቶባቸውን መከላከያዎች በሚመለከትም ትክክለኛ□ መረጃ ጸላቸው 5.6 ኀብቻ ነበሩ::

በአጠቃላይ በከፍተኛ ሁለተኛ □ረጃ □ና በመሰናዶ ትምህርት ላጁ በነበሩ ሴት ተማሪዎች ላጁ በተ□ረቱ□ ጥናት ጸልተ□ለቶ □ር□ዝናን መከላልን በሚመለከት የነበራቸው ግንዛቤ □ፀ□ አሳሳቢ ሆኖ ነው □ተቶኘ□:: በጥናቱ ለናሙና ከተ□ሰዱት ተማሪዎች መካከል ስለሁኔ□□ በቂ □□ቀት ጸላቸውና □ራሳቸውን ካልተ□ለቶ □ርግዝና መከላከል □ሚችሉት በ□ም ዓቂት ሆነው ነወ □ተቶኙት :: ምንም □ንኩዋን መል□□ቱ በተለጸዩ መገናኛ ብ□ሀን □ሚተላለአ ቢሆንም ቀጣይነት ባለ□ መንገድ □ና ንቃተ ሕሊናን በሚጸቴብር መልኩ መሆኑ አጠራጣሪ ከመሆኑም ባሻገር መል□□ቱ ምን ጸህል ሴት ተማሪዎቹ ፋር □ርሶአል □ሚለ□ን ለመቶመት አስቸጋሪ ነው::

ጥናቱ በማጠቃለያው ያመላከተው በመላ ሀገሪቱ ባሉ ወጣቶች ዘንድ ያለው ሁኔ□ በቀጣይነት ሊጠና □ንደሚቶባ□ና □ንዲሁም ቤተሰብ ለልጆቹ ቅርብ በመሆን በስነተኸል□ አካላት ቶቴጁ ላጁ □ል□ □ይይት ማትረ□ ጁቷበቅበ□ል:: ትምህርት ቤቶችም በቶኸ□ኛሞች መካከል ለሚጸስ□ልቱ□ □□ርስ በ□ርስ □ይይት ምቹ ሁኔ□ን መአቷር ጁቷበቅባቸዋል:: ወጣቶችም □ሚቶዓማቸውን ማንኛ□ንም ነገር በቅርብ

ካለ ቶኻ□ኛ □ንዲሁም ከቤተሰብ ፋር በ□ል□ መወያየትን □ንዲጸምኑና □ንዲተቶብሩ ጸስ□ልፋል።

«የደም መርጋት በሽ□ ...ሊድንም ላይድንም ...»

«... በ□ም መርጋት በሽ□ ጸለኝን ልምዴን ላካፍላችሁ:: □ኔ የምኖረው በአዲስ አበባ ነፋስ ስልክ ላፍቶ ክ/ከተማ ሳሪስ □□ተባለ በሚቷራ□ ስአራ ነው:: ልፀ ለመ□ለት ብ□ ናፍቄ □□ ሪዬን ስለምን... በቶዋደኞቼ ልጆች ስ□ሰት...ለ□ራሴም □ንዲኖረኝ ስናፍቅ ኖሬ □ትሜጽ አርባ አመት ከገባ በሁዃላ ወንድ ልጅ ወለድኩ:: በ□ር□ዓ □□ለድኩት በኦ□ራሲዮን ነው:: □እኔም ሰ□ነት □ፀ□ □□አ ስለነበር አስቀትሞ□ኑም □ተለጸዪ □ቷና ችግሮች ...□ንደ □ም ግፊት...ኩላሊት □መሳሰሉት አስቸግረ□ኝ ነበር:: መ□ለጻ □□ን ሆነና ልጄን □ቀፍኩ:: □ፀ□ በ□ም □ስ አለኝ:: ከሆስኣ□ል ወጥቼ ወደቤቴ ስሄድ ሐኪሜ □ንዲህ አለችኝ.....□□ኔ □መቤት... አንድ ነገር ልነግርሽ □□ልፋለሁ:: አንቺ... ሰውነትሽ በጣም ወፍራም ነው፣የወለድሽበት □ትሜም ቶኛ ጸለ ነ□፣□□ለትሽ□ም በኦፕራሲዮን ነው:: ...ስለዚህ መ□ረስ አለብኝ ብለሽ ዌም ብለሽ □ንዳትተኚ:: ...□ምትመቹኒያቸውን ም□ቦችም በአበሻ ባህል መሰረት ቅቤና ስብ □በ□በት □ንዳ□□ርቴ ተጠንቀቂ... □□ም መርጋት □ሚባል በሽ□ □ንዳይዝሽ በተቻለሽ መጠን ጥንቃቄ አድርጊ... ነበር ያለችኝ...::

ኔም ወደ□ቤት ከገባሁ በሁዃላ ጁህንኑ ለቤተሰቤ ስናገር... አረ አትስሚጸት ...□□ሞ አራስ ከመቼ □ቴህ ነው ተኝ□ አት□ረስ □ሚባለ□? □ጸሉ በ□ለቶት መንገድ መንከባከብ ጸመሩ:: □ኔም □ንድ ልቤ ሐኪሜፉ..አንድ ልቤ □□ሞ ቤተሰቤፉ ሆኖ

መ□ረሱን ቀቷልኩ:: ልጄን በ□ለድኩ አንድ □ር ላጁ □ተለጸዪ ህመሞች ጁሰሙኝ ጹመር:: ሰውነቴ ውስጥ □ንደው ጋት...□ንደመቶዥ□ል... □መሳሰሉት:: □ናቴ ሳትታክት □ሸኛ ለኝ:: ብርት ነው...መቶዥ□ል ነው...□መሳሰሉትን ምክንያት □□ስጠችኝ ከሰል አጠገብዥ □ጸ□ረገች በቫዌሊን □ሸኛለች:: □ኔ ግን □□ባሰብኝ ሄ□:: ከአልፉ □ምብ□ም ጸል□ረ□□ □□ሬ □ስቷን □ንደቁስለት ስለተሰማኝ ጸለ□ረፍት ጁ□ሻል:: በ□ህ መሀል አንድ ቀን ከተኛሁበት ስነቃ □□ራ □□ሬ ከላይ □ስከታች □ንደድንጋይ ቷዓሮ በ□ም አብጦአል:: በ□ፀ ሲጫኑት □ ርሱንም □□□ስዓ አይገባም:: ቆጁ □ስቲ ብጽ ከአልፉ ብ□ርት ሊራመት ቀርቶ ልጎትተ□ □ንኩዋን አልቻልኩም:: ፋ ጨቷን ሳቀልቷ□ ...□ናቴ ልጸ ተለከፈች ብላ ዓበል ጁ□ መጣች::

«...በቀዓ□ ቁጣዬን □ሱዥ ላጁ ነበር ጸሳረፍኩት:: ...አንቺ ሴትዮ □ንዳትጠጊኝ...ስል... □ሱዥም ልጸ ተለከፈች በሚል ቄስ ዓሩልኝ ብላ ኡኡ□ዋን አቀለጠች:: በ□ህ መሀል □ረቤት ሲሰበሰብ ...ስለ□□□ሀር ...□□ሱዥ ቄስ □ስኪመቷ □ኔን ሆስኣ□ል አድርሳችሁ መልሱኝ...ብጽ አለቀስኩ:: አንድ □ረቤቴ □ስቲ □ጁ□ ብሎ ፉፉ□□ን ካባረረ በሁዥላ በ□ርፉ□ ምንድነው □ሆንሽ□ ብሎ ሲቷጁቀኝ...□□ሬን ቶለዓ አድርጌ አሳ□ሁት:: ...□ሱም □ራሱን ጁዞ ...ምንድነው □ምትሉዋት...በቃ □ኔ ሆስፒ□ል □□ስቴ□ለሁ ብሎ ከመሃላቸው □□□ተተ አወጣኝ::...ሆስኣ□ል ስ□ርስ ሐኪሜን ነበር መጹመሪጸ ጸቶኝ ሁዋት...□ሱዥም ...ጸልኩት ነገር አልቀረም አይደል? ስትል

ቷ□ቀቸችኝ:: ምኑ? አልኩዋት ...□□ም መርጋት አይደል □ጸ□ሽ ? ...ስትለኝ □ጵጵ ብጵ ነበር ጸለቀስኩት:: ...ልጄን ከቤት ዓጵ □□ሀጸ ቀን ሆስኣ□ል ተኛሁ:: ከዚጸም □ስከ አሁን ለሰባት □ር መትሀኒት □□□ሰድኩ ነው:: ከላጁ □ንደገለጽኩላችሁ □ትሜጵ ከገፋ በሁኻላ ስለ□ለድኩ አንድ ልፀ መትፃም □□ል□ ነበር ብጵ ሐኪሜን ሳማ□ር ... በሐኪም ክትትል ስር ሆነሽ ብትወልጂ ችግር የለም አለችኝ:: ሌላ ሐኪም ሳናግር ደግሞ □ንዲህ ብለሽ □ንዳትሞ□ሪ...መጹመሪጸ ለ□ራስሽ ሕይወት አስቢ አለኝ:: የትኛ □ን □ንደምጁዌ ተቸግሬአለሁ...»

ቤተልሄም ተስፋዬ ከሳሪስ

የቤተልሔም ልምድ የብዙዎች ነው:: ባለፈው □ትም ለንባብ ጸልነው □□ም መርጋት ችግር በተለጁም በ□ርግዝናና በ□ሊት □ቅት ብ□ ሴቶች □ንደሚ□ርስባቸው ማብራሪጸ□ን □ሰቷ□ን □/ር ሙሁቴን አብ□ ከኢትዮ ቷቢብ ሆስኣ□ል ናቸው:: □ንደ □/ር ሙሁቴን ምስ□ርነት:-

«... ቀደም ሲል በሕክምና ትምህርት ላይ በነበርንበት ጊዜ የደም መርጋት ሕመም የደረሰባቸው ሴቶች በተራራቀ ሁኔ□ አል□ አል□ ነበር □□ሕ□ምናው □ሚመቷት:: □ሬ ላጁ ሆነን ስንመለከተ□ ግን በርካ□ ሴቶች ጁህ ችግር □ርስባቸዋል:: □□ም መርጋት ችግር በ□ር ሊመ□ □ሚችል ሲሆን አብ□ኛ□ን ቴ□ ግን ከአኑዋኑኸር ሁኔ□ ፋር በተጸጸ□ ይከሰ□ል...» ብለኸል::

ዶ/ር ሙሁዲን አብዶ የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከሻሊስት ሲሆን በተለጸዩ □ህ□ምና ትምህርት ቤቶችም በማስተማር ላይ ይገኛሉ::

ቤተልሔም ተስፋዬ በስተመጨረሻ ስለልጅ መውለድ ላነሳችው ጥያቄ የሚከተለውን መልስ ሰጥተዋል፡፡

«... □ርግዝናና መ□ለት □□ም መርጋትን ከሚጸባብሱ ነገሮች መካከል ናቸው፡፡ በ□ር□ዓ ከዚህም □ቸ ችግሩን □ንዲከሰት □ሚጸ□ርቶ ምክንያቶች □ሉም ማለት አይደለም፡፡ ነገር ግን □□ም መርጋት ችግር በሕይወት □መኑኸ አንድ ቴ□ ማለትም በ□ርግዝና □ይም ወሊድ ወቅት ብቻ የተከሰተባት ሴት □ና በሌሎች □ቷና ሁኔ□ዎች ወይንም በ□ር ምክንያት ችግሩ □ተሰከተባት ሴት በ□ኩል አይን አይ□ዩም፡፡ ስለ□ህ፡-

- ከ□ርግዝናው ወይንም ከመ□ለት ፋር በተጸጸ□ ብቻ □□ም መርጋት ሕመም □ቶቷማት ሴት ለ□ህ ሕመም □ቴረቶዋት ምክንያቶች ከተስተካከሉና ሕ□ምናውን በተቑቢ□ መንገድ □ስቴ ለሚቀዓለ□ □ርግዝና ብቁ መሆንዋን ሐኪም ካረፋቶቷላት የሚቀጥለውን ልጅ ብዙም ሳትቆይ ማርገዝ ትችላለች፡፡
- የደም መርጋት ችግር በተለያዩ ምክንያቶች □ና በ□ር □□ረሱ ወይንም በተ□ ፋፋሚ □ሚከሰትባት □ናት ከሆነች ግን በቀላሉ □□ □ርግዝናው □ንድትገባ አይፈቀትም ፡፡ ተከ□□ጁ □ሆነ □ህ□ምና ክትትል አድርፋ □□ም መርፋቱ ችግር በከፍተኛ ሁኔ□ መ□ቶ□ ሲረፋቶዓ □ና ሐኪሞች ሲ□ስኑላት ግን ልፀ መ□ለት ትችላለች፡፡

የህክምና አሰጣጡ ደረጃ □ና ሕመሙ ጸፋቷመበት ምክንያት ሁኔ□□ን ይወስኑ□ል □ንጂ □□ም መርጋት በሽ□ □ቶቷማት ሴት □ንዲጸ□ም

ልፀ መ□ለት አትችልም □ሚል ሳይንስ □ለም:: ነገር ግን □□ሮቲን □ዓ ረት ጸለባቸው ሴቶች ከሆኑ □ርግዝናውን □ስከመ ፊ ረሻ□ ትረስ ቷብቆ ልፀ መ□ለት □ማይችሉበት □ና □ርግዝናውም በመሀከሉ በ□ርጽ መል□ ሊ□ቶት □ሚችል በመሆኑ ከ□ርግዝናው በፊት በ□ርግዝናው □ቅት ሊ□ሰ□ □ሚችሉ መትሀኒቶችን በአግባቡ መቷቀም ጸስ□ልፋል..» ብለዃል::

የደም መርጋት በሽ□□ በአብ□ኛ□ □ሚጸፋዓ መ□ በ□ርግዝናው □ቅት በተለጁም □ርግዝናው □□ኛ በሚመ□በት ቷ□ ነው:: በ□ርግዝናው □ቅት ጸፋቷመ□ □□ም መርጋት □□ ጽንሱ ተላል□ በልፃ ላጁ ችግር □ንዳያመ□ ሲባል □ሚ□ረቱ□ ህ□ምና ሂደት ከሌላኸ □ናት ከበት ጸለ ወይንም □□ሞ አስቸጋሪ ጁሆናል:: መትሀኒቶቹ በ3/ □ረጽ ይከፈላለሉ:: የመጀመሪያው አራት ወር □ርግዝና ላጁ፣ በሁለተኛ □ረጽ □□ሞ ከአራት □ር በሁኸሏ □ስከ ሰላሳ ስትስት ሳምንት ትረስ ሊቀዓ ል ይችላል:: ከዚጸ በሁኸሏ □□ሞ በ□ሊት □ቅት ከመ□ ለትኸ 24/ ሰአት በፊት መትሀኒቱ ጁቋረጥና ከወሊት በሁኸሏ □□ሞ □ንደገና □ሚቀዓ ልበት ሁኔ□ ይኖራል::□□ም መርጋት ችግር ከአመፋቶብ ፋር ተያያኸነት ይኖረዃል:: ለምሳሌም… ከፍተኛ □ስብ □ምችትን የሚያስከትሉ ወይንም የኮሎስትሮል መጠናቸው ከፍተኛ የሆኑ ምግቦ ችን መመገብ ለዚህ በሽ□ ተፋላ□ □ሚጸ□ርቶትን □□ም ስሮች መዘጋት ወይንም ከፍተኛ □አ ረትን ስለሚጸስከትሉ ጥንቃቄ ማትረ□ ጸስ□ልፋል::

ዶ/ር ሙሁዲን አብዶ □ንደገለጹት □□ም መርጋት በሽ□ ምልክቶች አብ□ኛ□ን ቷ□ አሻሚ ናቸው:: ጁህም ማለት አንዲት ሴት □ንደዚህ ጸለ ሕመም በሚሰማት ወይንም ምልክት በም□ጁበት ቷ□ □□ም

መርጋት በሽ□ ምልክት ነው ለማለት □ሚጸስቸግር ነው፡፡ ምልክቶቹ □መሬ ረሻ □ረጽ ላጁ ሲ□ርሱ ግን በሳንባ □□ም ስሮች ላጁ ችግር ሲጸስከትል ትንፋሽ □ማቷር □ራስን □መሳት □መሳሰሉ ከልብ ችግር ፋር ተመሳሳይነት ጸለቸው ምልክቶች ሊ□ዪ ይችላሉ፡፡ ከዚህ □ች በሽ□□· □ንደጀመረ አካባቢ □ሚ□□· ምልክት በሁለቱ □□ሮች □ታችኛ□· □አል ላጁ □ንደ□ብጠት ያለ ነገር ሊ□ጁ ይችላል፡፡ □ንደቁስለት ህመም ጁሰማል፡፡ በ□ር□ዓ □ነዚህ ስሜቶች □ምን በሽ□ ምልክት □ንደሆኑ □ንዲለጁ ችላ ሳጁሉ በአስቸኳጁ □□ሆስኣ□ል መሄት □ና ማረፋቶዓ ጸስ□ልፋል፡፡ □□ም መርጋት ሕመም በፍጥነት ካል□ከመ □ሚጸመ□□· አደጋ ከፍተኛ ስለሚሆን □ሁሉንም ትኩረት ጁሻል፡፡

የደም መርጋት በሽ□ ሊድንም ላይድንም ይችላል፡፡ ...አንደ □ርግዝና፣ በኦ□ራሲዮን መውለድ ፣ረጅም ጊዜ መተኛት ፣ረጅም ጉዞ ተቀምጦ ማትረ□ ...ወዘተ የመሳሰሉትን ጊዜያዊ አጋጣሚዎች ተንተርሶ የሚመጣው የደም መርጋት በሽ□ □□ሞ መዳን ይቻላል፡፡ነገር ግን በተለጁም በ□ር በመተላለአ □ሚመ□ ከሆነ □ስከመሬ ረሻ□· ማዳን ባይቻልም ነገር ግን ማከም ይቻላል፡፡ በአጠቃላጁም □□ም መርጋት በሽ□ን □ሚጸመቷ ምክንያቶችን መከላከል ይቻላል፡፡ ምክንያቶቹ ችላ ተብለ□· በሽ□□· ስር □ስኪሰት □ሚቆጁ ከሆነ ግን □ንደተሰቷ□· ስጸሜ (መሽቁስቃቋ ቀሽቁቁስቈ) በመሆኑ ሕይወትን ይቀጥፋል ...ብለዋል ዶ/ር ሙሁዲን አብዶ የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከ ሻሊስት፡፡

«...የህክምና ማስረጃ ...ፍትህን ለማግኘት...»

የአስገድዶ መድፈር ወንጀል ለተፈጸመባቸው ሴቶች/ወንዶች የህክምና ማስረጃ መስጠት □ና በመረጃ□ □ህ□ ተቷቃሚነት ምን ጁመስላል ?በሚል ዶ/ር ብርሀኑ ከበደ ያደረጉት አንድ ጥናት □ን □ሚቷቁመ□ አስገድዶ መድፈር የወሲብ ጥቃትን ማድረስ □ንደመሆኑ ለስነተኘቤ□ ቷና መቶኘ□ል □ሚጸ□ርስ ነው:: ዶ/ር ብርሀኑ ጥናቱን ያደረጉት በአዲስ አበባ በተለያዩ ክፍለከ ከተማ ዎች ሲሆን ለናሙና ጥናት የተመረጡትም ወደ 224 የሚሆኑ ሰዎች ናቸው:: አዲስ አበባ 10/ ክፍለከተማዎች ያሉዋት ሲሆን የህዝቡዋም ቁጥር /2ቴ739ቴ551/ □ንደሚ□ርሰ በ2007 □ንደአው ሮ□ □ያኑ አቆ□ቷር □ተ□ረቶ ጥናት ጸስረቴል::

በጥናት ወረቀቱ ላይ □ንደተመለከተ□ :-

- 44 ኀየሚሆኑ ሴቶች በሕይወት ዘመናቸው አንዴ ወይንም ሁለቴ የወሲብ ጥቃት ይፈጸመባቸዋል::
- ከአምስት ሴቶች አንዱዋ በ21 አመት □ትሜ ለ□ሲብ ጥቃት ልትጋለጥ እንደምትችል ያስረዳል::
- በወሲብ ከተጠቁት ሴቶች መካከል 50 ኀ ያህል ለህግ ሪፖርት የተደረገላቸው ናቸው::
- የወሲብ ጥቃት ከደረሰባቸው ከ10-30 በመቶ የሚደርሱት ሴቶች ጉዳይ በህግ ሽፋን ተሰጥቶ□ል::
- ተገዶ መደፈር በሚያጋጥምበት ጊዜ ከህግ ክፍሎች ለሚቀርበው ጥያቄ የህክምና ማስረጃ መስጠት ግድ

ሲሆን ከዚህም ባለፈ በአካል ቀርቦ የማስረዳት ግዴ□ም ከህክምናው ባለሙያ ይጠበቃል::

ምንም አንኩዋን በተናጠል የሚወሰድ □ርምጃ ወደ ውጤት የማያደርስ ቢሆንም ጥቃቱን ያደረሱ ሰዎች በህግ □ርምጃ ሲወሰድባቸው ተ□ጺ- ቹ □ንደሚረኩ ሁኔ□ ዎች ያስረዳሉ::

የወሲብ ጥቃት የተፈጸመባቸው ሴቶች/ወንዶች የሚደርስባቸው ጉዳት አንላዊ ብቻ ሳይሆን ስነልቡናዊና አ□ምሮአዊ □ ምርም ሊሆን ይችላል:: ነገር ግን ዓ ቃት አድራሹ በህ□ ፊት ቀርቦ የጥፋቱን ያህል ብይን ሲያገኝ ማየት ለተጠቂዎቹ ፍትህን □ንደሚሰዓ አያጠራዓ ርም ብለዃል □/ር ብርሀኑ::

በኢትዮጵያ ብቻ ሳይሆን በሌሎችም አገሮች □ንደሚ□ □□· ተቹ□□· ለተ□□ሩ ሴቶች/ወንዶች □ሚሰቷ□· □ህ□ምና ማስረጽ ብ□ ቴ□ አጠያያቂ □ሚሆንበት አጋጣሚ ጁስተኾላል:: በተለጁም ዓ ቃቱ □ተ□□መባቸው ሕጻናት ሲሆኑ በፍጥነት መረጽ□·ን □□ሐኪም □ሚጸ□ርሰ□· ሰው ስለማይኖር በመ□ ቷብ □ንዲሁም ቀናትን በመፍጀት ምክንያት ሊ□ ጁ □ሚቶባ□· መረጽ ስለሚቷኛ ለ□ ሊስ □ሚሰቷ□· ምላሽ □ቆ□ □ሚል ጁሆናል:: በ□ህም ምክንያት ቤተሰብም ሆነ □ህ□ □አ ሉ □ል□ □ሆነ ምላሽን ስለማጸቶኙ ለ□·ሳኔ□· □ንደሚቸገሩ □ሙን ነው:: ነገር ግን የወንድ □□ር □ሳሽ ከአካላቸውም ጁሁን ከልብሳቸው ላጁ ሳጁቷኛ ለምርመራ ቢቀርቡ ምላሹ □ሚጸረካ ይሆናል:: ተገደው የተደፈሩ ሴቶች/ወንዶች በወቅቱ የነበረውን ልብሳቸውን ቢያንስ □ስከ አምስት ቀን ትረስ □ንደነበረ ቢጸቆዩት ለህ□ምናው ምርመራ ጸ□□ል::

ዶ/ር ብርሀኑ □ንደገለጹት በሰለጠኑት አገሮች አንዲት ሴት ተቶቴ መ□□ርዥ ሪ□ ርት ሲ□ረ□ ለምርመራ□ □ሚረቴ□ ናሙና □ሚ□ሰ□□ ከመላ ሰ□ነትዋ ላጁ ነው። □ብልትዋን ...□ብብትዋን □ቶር በማበቷር □ሚቶፕ ብናኝ ነገሮች □ንዲሁም ከአካልዥ ... ከልብስዥ ላጁ ከመሳሰሉት ሁሉ ለመረጃነት ጁቷቅማሉ □ተባሉ ነገሮች በሙሉ ተ□ስ□□ አስቀትሞ በኛጁል ከተቀመቷ በሁዥላ □□ ቀ□ዬ ምርመራ ይኬቴል። ከዚህ ባለ□ም ከሴት/ወንድ ቶላ ላጁ በተ□ሰ□□ የወንድ □□ር □ሳሽ አማካኝነት □ ቴኤንኤ ምርመራ ተካሂ□ □□□ረ□ን ሰ□ ማንነት ለማረፉቶዓ ቀላል ጁሆናል። በኢትዮጵያ ግን ጁሔንን □መሰለ የምርመራ ሂደት ስለሌለ መረጃዎች በጣም በተድፈነፈነ ሁኔ□ ለሕ□ምናው ተቋም ስለሚቀርቡ □ል□ ጻለ መልስ ለመስጠት ጻስቸግራል።

ወንዶች ተደፈሩ □ሚባለ□ /ሃቄቂቄቋስቦበሮቁ /ወንድ ለወንድ በሚደረግ የወሲብ ድርጊት ሲሆን በዚህም ረገድ የወንድ የዘር ፈሳሽ መገኘት አስፈላጊነቱ አያጠያይቅም። በ□ር□ዓ ተቶ□ መ□□ርን □ሚጻረፉ□ቷ ሌሎች ምልክቶችን በአካል ላጁ በማ□ላለ□ም መመስከር ይቻላል። በመደብደብ...በመተሻሸት...በመንገላ□ ት ምክንያት በፊት፣ □ረት ፣ጭን ...□□ተ በመሳሰሉት አካላት ላጁ □ሚኖር □መቁሰል ወይንም □መቶዥ□ል ስሜቶች ሁሉ ለምስ□ርነቱ ጁቷቅማሉ። በአስሩ □ አ ለከተሞች በተካሄ□□ ጥናት □ተቶኘ□ መረጽ □ሚከተለ□ን ጻሳጻል።

- ጉዳቱ የተፈጻመባቸው------------------------- ብዛት
- ወንዶች-- **10**
- ሴቶች--- **214**

- **የአስር አመት □ትሜ ጸላቸው---------------- 75**
- **10-19 አመት □ትሜ ------------------------- 87**
- **20-29 አመት □ትሜ ------------------------- 43**
- **30-39አመት □ትሜ --------------------------- 15**
- **40-49 አመት □ትሜ--------------------------- 3**
- **50 አመት □ትሜ-------------------------------- 1**

ከላይ የተጠቀሱት አሃዞች ጥናት በተደረገባቸው ክፍለከተማዎች □□ ሊስ መዌቶብ ላጁ □ስ□ሩ ሲሆን ከ□ነዚህ መረጃዎች በመነሳት □ተ□ረቶ□ አተሻ □ንደሚጸስረቴ□ □□ 195/□ሚሆኑት ተ□ኛሪዎች ዓ ቃቱ □□ረሰባቸው በሚጸ□ቋቸው ሰዎች ሲሆን ወደ 29/ የሚሆኑት ግን ጥቃት አድራሾቹን □ንደማጸ□ቋቸው ተናግረኸል:: በተለጸዩ መሳሪያዎች በመቷቀም አስቶት□□ □□□ሩ ሰዎች ቁዓር 39/ □ንደሚ□ርስም ጥናቱ መስ□ሮአል::

በአጠቃላይም ለሕክምናም ማስረጃ አሰባሰብም ሆነ በፍትሕ በኩል □ርምጽ ለመ□ሰት □ንዲጸስችል ቶቴቱ □ንደደረሰ በፍጥነት ሪ□ ርት ማትረ□ ተቹ ሲሆን ለናሙና ከተ□ሰዱት 224 /ሰዎች □ስዓ በ72/ ሰአት ጊዜ ውስጥ ሪፖርት ያደረጉት 94/ ሰዎች ብቻ ናቸው::

ጥናቱ □ንደሚጸስረቴ□ ሪ□ ርት ከተ□ረቶት ቶዳዮች 40/ ተቷቂዎች በብልት አካባቢ □መ□ፉ□□ ወይንም □ብረንጽህናን □ማጣት ቶዳት □□ረሰባቸው ሆነው ተገኝተኸል:: ነገር ግን □ብረንጽህናቸውን አስቀትሞ□ኑ ጸቷ □ና ከወንድ ፋር ለመገናኘት አዲስ ጸልሆኑ ሴቶች ላጁ መረጸ□ በፍጥነት □□ሐኪምፉ ካል□ረሰ □ና የወንዱ □□ር □ሳሽ ካልተቶኘ ወይንም በብልት □ና ሌሎች □ስ□ነት □አሎችዋ ቁስለት ካልተቶኘ ጁህ ቶዳት □ርሶአል ለማለት አስቸጋሪ ጁሆናል:: ስለ□ህ

መልሱ □ብረንጽህናዋ □ለም ግን □ቆ□ ነው □ሚል ጁሆናል:: □ሰዎች □መዳን ባህርጁ መለያየትም አንዳንድ ቷ□ ለመረጽ አስቸጋሪ ጁሆናል:: ለምሳሌም...አንዳንድ ሴቶች በመ□□ራቸው ምክንያት □ተ□ቷረ□ መቁሰል በ15/ቀን ቷ□ □ስዓ ሊትን ሲችል ሌላው □ስከሶስት □ር ትረስም ሊቆጁ ይችላል:: ስለ□ህ □ቆ□ ማለት ከስንት □ስከስንት ቷ□ ነው □ሚለ□ን ለማ□ቅ አስቸጋሪ ነው ጁላሉ □/ር ብርሀኑ ከበ□:: ለ□ህ ጥናት መረጃዎች በተቬሰሱበት □ቅት □ንደተቶና□ ከሆነ:-

- ወደ 50 ኀየሚሆኑት ተጎጂዎች ግልጽ የሆነ መረጃን ለማ□ኘት የማያስችሉ ነበሩ
- በአንድ አመት ጊዜ ውስጥ ጉዳያቸው በፖሊስ የተያዘላቸው ወደ 76.8 ኀያህል ናቸው::
- በማያውቁዋቸው ሰዎች የተደፈሩና መረጃውም በትክክል ተገኝቶ አጥቂዎቹ ክስ የተመሰረተባቸው □ና ተቪ□ን ቅጣት ጸቶኑም □ንዳሉ መረጽ□ ጁቷቁማል::

ዶ/ር ብርሃኑ ከበደ የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከ ሻሊስት በ□ካቲት 12 ሆስኣ□ል የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ኣል □ላኝ በጥናታቸው ላጁ □ንቬሰ□ሩት ከሆነ በሕክምናው ተቋማት ከሚሰጠው መረጃ የፍትህ አካላቱ ምን ያህል ተጠቃሚ □ንደሆኑ □ሚጸሳጁ ምንም ጥና□ዊ መረጽ □ለም:: በሀቶሪቱ ጸለ□ን አሰራር ለማሻሻል □ንዲረቴ በፍትህ በኩል ጸለ□ም ሁኔ□ ጥናት ቢ□ረ□በትና ለመፍትሔ□ በፉራ መንቀሳቀስ ቢቻል ህብረተሰቡንም በሚሰቷ□ □ሳኔ ማርካት ይቻላል::

- ማንኛውም ሰው ተገዶ መደፈር ቢደርስበት በፍጥነት ወደፍትሕ አካል □ንዲሁም ወደ ሕክምናው በመሄድ መረጃ ሳይጠፋ ናሙና መስጠት □ንዳለበት ሊያውቅ ይገባል::
- ሁሉም ሴቶች ምናልባት በሕክምናው በኩል ያለው ማስረጃ በቂ መስሎ ባጁ□ጁም □ንኩዋን ስለደረሰባቸው ጉዳት ሳያቅማሙ ፍትህ □ንዲያገኙ መጣር አለባቸው::
- የወሲብ ጥቃትን በሚመለከት በምን ሁኔ□ ሊ□ርስ □ንደሚችልእና ጥንቃቄው ምን መሆን □ንዳለበት ህብረተሰቡን ማስተማር ተገቢ ነው::
- ወሲባዊ ጥቃትን በሚመለከት ከመነሻው ማለትም መረጃን ከመሰብሰብ ጀምሮ □ስከ ህግ አፈጻጸሙ ድረስ ያለውን ሁኔ□ ማጥናትና አሰራርን ለማጠናከር አገር አቀፍ □ርምጃ- ችን መጠቆም ተገቢ ነው::
- ፖሊስ አቃቤ ህ□ □ና ዳኝነት ጋ ባለው አሰራር የህክምናው መረጃ ምን ያህል ጠቀሜ□ □ንዳለውና መሻሻል የሚገባውን ነገር መጠቆም የሚችል ጥናት ቢካሄድ የሚል መደምደሚያ አለው ጥናቱ::

«...የማህጸን በር ካንሰርን ለመከላከል በጋራ መስራት...»

- Cervical cancer…□ማህጸን በር ካንሰር ...80 ኀያህል በ□ቴዩ አገሮች ይከሰ□ል።

የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፣የኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር □ና ጹርመን □ሚቶኖ□ ማርቲን ሉተር ዩኒቨርሲቲ በኢትዮጵያ □ማህጸን በር ካንሰርን ለመከላከል □ሚጸስችል □ሮጀክት ተ□ባራዊ ለማትረ□ በአዲስ አበባ ስብሰባ አካሂ□ዥል። □ንደአውሮ□□ያኑ □ቘ□ ቀመር 10/4/2013 ማለትም ሚጸዌጸ 2/2005 በኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር □ስብሰባ አዳራሽ በተካሄ□□ ስብሰባ በፋራ አብረው ለመስራት የ□ሰቡት ትርጅቶች ተ□ካዮችና ከኢኻትሪ ቷና ዓበቃ ሚኒስቴርም □ንግዶች ተገኝተ□ ነበር።

ዶ/ር ተናኘ ጸጥአርጌ ከኢፊድሪ ጤና ጥበቃ ሚኒስቴር ስብሰባውን ሲከፍቱ □ንደተናገሩት በኢትዮጵያ ከስነተዥል□ ቷና ፋር በተጸጸ□ ለሴቶች ሞት በምክንያትነት ከሚቷቀሱት □ማህጸን በር ካንሰር ይገኝበ□ል። ጁህ በሽ□ በብ□ ሴቶች ላጁ □ሚከሰትና በአስከፊነቱም በቀቴሚነት □ተመ□ዘ ነው። ማንኛዥም □□ብረስፋ ግንኙነት □ምትፈጽም ሴት በበሽ□□ ለመቷቃት □ንደምትችል መረጃዎች □ንደሚቷቁሙ □/ር ተናኘ ተናግረዥል።

ዶ/ር ካሳሁን ኪሮስ የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከ ሻሊስትና በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ሜቴካል ፋኩልቲ በአንድ □ቅት □ንደገለጹት □ማህጸን ካንሰር አይነቱ ብ□ ሲሆን በአገራችን በብዛት □ሚጸቷቃ□ና ቶቴጁ □ሆነው □ማህጸን በር ካንሰር (Human Papiloma Virus) ሒዩማን

ፓፒሎማ በተባለው ቫይረስ አማካኝነት የሚከሰተው ነው፡፡ በአሁኑ ጊዜ ለማህጸን በር ካንሰር መከላከያ የሚሆኑ ሁለት አይነት ክትባቶች የተገኙ ሲሆን አንዱ ሀሮቄሳሮቋሽቁ ሲሆን ሁለተኛ□ ኍስቄባሮቄሽቦ □ተሰኘ□ ነው፡፡ Gardasil K Human Papiloma Virus ለማህጸን በር ካንሰር መንስኤ ለሆነው መከላከያ ክትባት ሲሆን አራት የቫይረስ አይነቶችን ማለትም 16...18...6...□ና 11 □ተባሉትን □ቫጁረስ አይነቶች የሚከላከል ነው፡፡ በተመሳሳይም ኍስቄባሮቄሽቦ የተባለው ክትባት 16...□ና...18 □ተባሉትን ቫጁረሶችን ብቻ □የሚከላከል የክትባት አይነት ነው፡፡ □የማህጸን በር ካንሰር 70 ኀያህሉ የሚከሰተው በ□ነዚህ በ16 □ና 18 በተባሉ □ቫጁረስ አይነቶች መሆኑ ተረጋግጦአል፡፡

- በዓለማችን በየሁለት ደቂቃ አንድ ሴት በየሰአቱ ደግሞ ሰላሳ ሴቶች በማህጸን በር ካንሰር ምክንያት ለህልፈት ጁቴረፉሉ፡፡
- በዓለም አሀዝ መሰረት በየአመቱ □ስከ □ማሽ ሚሊዮን ሴቶች □የማህጸን በር ካንሰር ጸላቸው መሆኑን በምርመራ □የሚጸረፉ□ቷ ሲሆን ከእነዚህም □ስከ ሁለት መቶ ሰባ አምስት ሺህ □የሚሆኑት በ□ሁ ህመም ምክንያት ሕጁ□ታቸው ጸልኛል፡፡

ዶ/ር ተናኝ ጸጥአርጌ ከኢፊድሪ ጤና ጥበቃ ሚኒስቴር □ንደገለጹት በብሄራዊ □ረጽ በየአመቱ □□ 7619/ ሰባት ሺህ ስትስት መቶ አስራ ዘጠኝ ሴቶች በማህጸን በር ካንሰር ሊያዙ □ንደሚችሉና ከነዚህም □□ 6081/ ስትስት ሺህ ሰማንያ አንድ □የሚሆኑት ለህልፈት □ንደሚቴረቶ ጁቶመ□ል፡፡ ጁህ ቁዓር □የሚጸሳ□□ ምን ጸ□ል □ማሚዎች □ንዳሉና □ሞት ቁዓሩም ቀላል □ንዳልሆነ ሲሆን በተያያዠነትም ለቶቴጁ

□ተሰቷ□ ትኩረት ምን ጸህል □ንደሆነ □ንዲሁም አገል□ሎቱ መስፋፋት □ንዳለበትም □ሚቷቁም ነው::

የኢፌድሪ ጤና ጥበቃ ሚኒስቴር በብሕራዊ ደረጃ ወደ 118/የሚሆኑ የጤና ተቋማት የማህጸን በር ካንሰርን በሚመለከት ትኩረት ሰጥተው □ንዲሰሩ □ሚጸስችል አሰራር በመ□ርጋት ላጁ ነው:: ስለ□ህም ጁህንን በሽ□ ለመከላከል በቂ □ሆነ □ህ□ምና አገል□ሎት መሰጠት በም□ተ አመቱ □ልማት □ብ ከ□ቀዱት መካከል □እናቶችን ሞት ለመቀነስ ጁረቴል:: □ስከአሁን ባለ□ አሰራር ለ2015/ □□ቀ□□ን የልማት ግብ ለማሳካት ከፍተኛ ጥረት □□ተ□ረቶ □ና □ቷት □ሚጸስመ□□ቡ ስራዎች □□□ዪ ቢሆንም አሁንም ገና ብ□ መሰራት □ንዳለበት ከሚቷቁሙት □□ነታዎች መ»ከል □ማህጸን በር ካንሰር ይኘበ□ል:: ጁህም በብሕራዊ □ረጽ ከ□ቀ□□ □ስነተኘል□ አካላት ቷና አጠበባበቅ ፉር □ሚገናኝ ነው ብለኘል □/ር ተናኘ::

ዶ/ር ይርጉ ገ/ሕይወት የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከሻሊስት በአ.አ ዩኒቨርሲቲ ሕክምና ፋክልቲ መምህር □ና የኢሶ□ □ሬዝዳንት በትብብር መስራትን በሚመለከት በሰቷት ማብራሪጸ « ...□ንደሚ□□ቀ□ በአብ□ኛ□ ትኩረት □ሚሰቷ□ አጣዳፊ ለሆኑት □ና ተላላኝ በሽ□ዎች ቢሆንም ከቅርብ ቹ□ □ቴህ ግን ጁህ አዝማሚጸ □□ተለ□ቷ ሌሎች ከሰ□ ሰ□ በቀላሉ □ማጁተላለኘ ነገር ግን ሕይወትን አደጋ ላጁ □ሚዓሉ □ቷና ችግሮችም ትኩረት □ጸቶኙ በመምጣት ላይ ናቸው:: ለምሳሌ..የውስጥ አካላት ሕመሞች...የደም ግፊት...የስኩዋር ሕመም የመሳሰሉት ከሰው ሰው በመተላለፍ ጉዳት የማያስከትሉ ቢሆንም ሰዎችን ግን ጤናቸውን የሚያቃውሱ በመሆኑ በአለም አቀፍ ደረጃ አትኩሮትን ያገኙ ናቸው:: በዚሁ ረገድም ከስነተዋልዶ አካላት ጋር

ተጸጹ□□· □ሚቶኙ የተለያዩ የካንሰር አይነቶችን በሚመለከት የበለጠ ግንዛቤ የሚገኝበት የችግሩም ስፋት የሚ□□ቅባቸው መትረኮች □□ተ□ቷሩ ነው::

የኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር አባላት አብዛኞቹ በቀዓ□ ከጽንስና ማህጸን ሕ□ምና ፉር □ተጸጸ□ □ህ□ምና አገል□ሎት □ሚሰጡ □ንደመሆናቸው □ማሚዎችን በህ□ምናው አገል□ሎት □መርዳት ስራ ጁሰራሉ:: በ□ህም □ንደሚ□□□· አብዛኞቹ □ማህጸን በር ካንሰር □ማሚዎች □□ህ□ምናው □ሚመጡት በሽ□□· ስር ከሰደደና ከተሰራጨ በሁዋላ በመሆኑ በቀላሉ ለማከምና ለማዳን □ፀ□ □ታኝ ሁኔ□ ዎች ጁቶዓ ማሉ:: ስለ□ህ ጁህንን ሁኔ□ ለመለ□ዓ ምን ማትረ□ ጸስ□ልፉል □ሚለ□·ን ለመነጋገር □ተ□ቷረ□· □ም□□ር መትረ□□□ ሶስት ነገሮችን ማትረ□ □ንደሚቻል አሳይቶአል::

1. ግንዛቤ የማስጨበጥ ስራ መስራት ... ሴቶች በችግሩ ስር በሰ□□ □ና በከፋ ሁኔ□ ከመቷቃ□ቸው በፊት ሊ□ከሙ በሚችሉበት የህክምና ተቋም በመሄድ ሕክምና □ንዲጸ□ርቶ ጸስችላል □ሚል □ምት አለ::
2. የችግሩን ስፋትና ጥልቀት ማወቅና የዚያኑ ያህል ተመጣጣኝ የሆኑ □ንቅስቃሴ ዎችን ማትረ□ አስ□ላፎ በመሆኑ አንዳንድ □ቴሰሳ ጥናቶችን ማትረ□፣ጁህም □ሚሰሩ ስራዎች በትክክለኛ መረጽ ላጁ □ተመሰረተ ከሆነ □ተጹመረ□·ን ፣ መስራት □ሚቶባ□·ንና ከአመ□ት በሁ□ላ ሊ□ረስበት □ሚቶባ□·ን □ረጽ ለማ□ቅ ጁረቴል::
3. ቅድመ ካንሰር ሁኔ□□·ን አስቀትሞ□·ኑም ማ□ቅ □ሚቻልበት □ህ□ምና አሰራሮች ስላሉ ጁህንን

አገል□ሎት በቀላሉና በስፋት □ንዴት ማቴረስ ይቻላል □ሚለ□ን ስብሰባ□ ተመልክቶአል፡፡ ለ□ህም ተቋሞችን በሰለጠነ □ሰ□ □ዱል □ና በተቁ□ ነመሳሪጸ ማጠናከር □ና አስ□ላቂ□ □ብአት □ሚገኝበትን ሁኔ□ ስብሰባ□ ተነጋግሮአል፡፡

የካንሰር ሕክምና □ስከአሁን □ሚሰቷ□ □ስን በሆኑ የህክምና ተቋማት በተለይም በጥቁር አንበሳ ሆስፒ□ል ሲሆን ነገር ግን □ሆስኣ□ሉ አቅም □ስን በመሆኑ □ካሚዎች በ□ም ለረፀም ቂ□ ህ□ምናውን ለማ□ኘት □ረኛ □ሚቷብቁበት ሁኔ□ ጁ□ጸል፡፡ ጁህንን ለ□ፌ ተ□ራሽነትን ለማስፋት □ንዴት ይቻላል □ሚለ□ መልስ □ንዲያገኝ □ህሎትን □ማሳደግና □ብአትን □ማሟላት ስራ መስራት አስ□ላቂ መሆኑ ተቷቁሞአል፡፡ ጁህ □ቅት ከተሳካ በሚቀጥሉት ሁለት አመ□ት □ስዓ ጠንካራ ስራዎችን መስራት ይቻላል ተብሎ ጁ□ሰባል፡፡ ጁህ □ሳቤ □□ን ከሆነ በሁኸላም □ማህጸን በር ካንሰርን □መከላከል ስራ በ□ሮጀክት ተጁዞ □ሚቀዓል ሳጁሆን ከተ□ሰኑ □ቂ□ ሂደቶች በሁኸላ □ንደማንኛ□ም መሰረ□ዊ □ቷና ሁኔ□ ተጁዞ በአገር አቀአ □ረጽ በተሙኸላ አገል□ሎቱን መስጠት ይቻላል □ሚል □ምነት አለ፡፡

የካንሰር ህክምና በሶስት ደረጃ ተመጣጥኖ የሚሰጥ ነው፡፡ □ሱም □ፊ ረር ፣□ቀ□ ሕ□ምና □ና በመትህኒት □ሚሰዓ በመሆኑ ከፍተኛ ወጪን □ሚቷጁቅ ነው፡፡ አሰ□ቷም ለየትኛ□ □ማሚ ምን አይነት ሕ□ምና ጸስ□ልቶኸል □ሚለ□ በምርመራ አማካኝነት □ሚ□ሰን ሲሆን □ቸ □ ለምርመራ □ሚረ□ መሳሪያዎችን ከማሟላት አንጻር ብቻ ሳጁሆን □ሙጸተኞች □ና □ሚ□ሰ□ መትህኒቶችን □ ምር ጸካት□ል፡፡

የምርመራ መሳሪያዎችን ሁኔ□ ስንመለከት □□ሞ □ፀ□ □መናዊ □ሆኑ መሳሪያዎች በአለም ቁበጸ ላጁ □ሚቆኙ ሲሆን በሌላ በኩል □□ሞ ዋጋቸው ተመጣጣኝ □ሆነ ብ□ ሰዎችን ለመርዳት □ሚጸስችሉም አሉ:: ስለ□ሀ በከፍተኛ □ረጽ □ሚቆኝ□ን □ቴክኖሎጂ □ቷት □ምንጠብቅ ከሆነ አቅምም ስለማጁ□ቅት ተቷቃሚ □ሚሆኑትም □ስን ተቋማት ናቸው:: ዌቅተኛ □ቾ □ሚጸስ□ቷ አማራ□ □ምርመራ □ጸዎችን የምንጠቀም ከሆነ ግን አሰራሩን በስፋት □ስከጤና □ቢጸ ትረስ መ□ርጋት □ሚጸስችል ሁኔ□ ጁ□ቷራል:: በአገራችን ጸለ□ን □እናቶች ሞት መጠን ለመቀነስ □ንዲጸስችል አገል□ሎቱን በስፋት ማቱረስ አማራ□ □ሌለ□ አሰራር መሆኑን አምኖ በተመጣጣኝ ኀፉ በስፋት ሊቱረስ □ሚችለ□ን መሳሪጸ □ና □ብአት □□ሀቱር በማስቆፃት □ብ□ ሴቶችን ሕይወት ማትረአ ተቁኪ ነው በሚል ከስምምነት የተደረሰበት ነበር የጋራ ምክክሩ ብለዋል ዶ/ር ይርጉ ገ/ሕይወት የኢሶግ ፕሬዝዳንት::

- ማንኛዋም ሴት በተለይም □ትሜዥ ከሰላሳ አመት በላጁ ከሆነ ቢቻል በየአመቱ ባይቻል በ□ሶስት አመቱ አለበለ□ጸም በየአምስት አመቱ □ቅትመ ካንሰር ምርመራ ብ□□ር□ ካንሰርን አስቀትሞ መከላከል ይቻላል::
- መጥፎ ጠረን ያለው የማህጸን ፈሳሽ ከግብረስጋ ግንኙነት በሁዋላ ወይንም ብልትን በማጽዳት ወቅት □ንዲሁም ሰውነት በመንካት ወቅት ደም መፍሰስ ካሳየ ወዲያውኑ ወደሐኪም ሄዶ መፍትሔ ማግኘት ይቻላል::

«...የስነተዋልዶ ጤና በ□ቴዩ አገሮች...»

የስነተዋልዶ ጤና ምንነት በአለም አቀፍ ደረጃ ተመሳሳይ ቢሆንም ምክንያቶቹ ግን በ□ቴዩ አገሮች በአብ□ኛ□ □ተለዩ ናቸው::

- በ□ዳጊ አገሮች የሚገኙ □ናቶች በ 5/ማይል እርቀት የጤና ጣቢያ ካቶኑ ደስተኞች ናቸው::
- በ□ዳጊ አገሮች የሚገኙ □ናቶች ጤና ጣብያው ምንግዜም በስራ ላይ ሆኖ ከቆያቸውና ለ□ካሚዎች በቂ ምላሽ የሚሰጡ ሙያተኞች □ንዲሁም የተሟላ አቅርቦት በጤና ተቋሙ ካለ ደስተኞች ናቸው::

ብዙውን ጊዜ ከላይ የተጠቀሱት ሁነቶች ተሟልተው የሚገኙ ባለመሆኑ የስነተዋልዶ ጤና አገልግሎት የተጉዋደለ ይሆናል::

በ□ቴዩ አገሮች □ተለጸዩ መሰረተ ልማቶች...ለምሳሌ...□ንደ መንገድ □ቷና ተቋም በቅርበት አለመኖር የትራንስ□ርት ችግር የኢኮኖሚ □ና ማህበራዊ ጉዳዮች የመሳሰሉት ካልተሙዋሉ □ናቶች □□ ቷና ተቋም በቂ□□ ሄ□□ □ርቴ□ □ንዳያገኙ ጸ□ርጋቸ ኘል:: ከዚህም በተፊ ማሪ □ስነተኘል□ ቷና በሴትና በወንድ (በባልና ሚስት) መካከል ባለ□ መቀራረብና ለ□ይይት መቶባበዌም ሁኔ□□ □ንደሚጸሻሻል ሙጸተኞች ጁመሰ□ራሉ:: ቀጣዩን □ተሳ□ኝ መል□ክት □ነበ ዘንድ □ንጋብ□ለን::

«...□ህተኄ □ምትኖረ□ በ□ብረማርቆስ ከተማ ሲሆን በህመም ምክንያት ባልተቤቷ ወደ □ኜ ማለትም ወደአዲስ አበባ ይዞአት መ□:: ሁኔ□ዋን ከተመለከትኩ በሁኘላ ለባልተቤቷ ዓጸቂዩን ሰነዘርኩ::

ዓጸቁ:- ባልተቤትህ ምንዋን ነወ ያመማት?

መልስ:-□ኔ □ንጃ...

ዓጸቁ:-□ንዴት □ኔ □ንጃ? ሚስትህ ምንዋን □ንደሚጸማት አ□□ቅም □ንዴ?

መልስ:-□አረ □ኔ አላ□ቅም...

ዓጸቁ:- አልጠየቅሀትም?

መልስ:-□ኔም አልቷ□ቅሁዋት...ብጠይቃትም አትነግረኝ...

በባልተቤቷ አመላለስ በጣም ተበሳጨሁና...ፊቷን ወደ□ህቴ መለስኩ:: ዓጸቁየን ገና ሳልጹምር ...ና ተነስ አብጽ...አለችኝ □ና □□ቶኸሮ ተጸጹ□ን ሄድን::

ዓጸቁ:- ፈልገሸኝ ነው አልኩዋት...

መልስ:-□□ናስ...□ንዴ...□ሱ ፊት ምን ልትጠይቀኝ ነው ብጽ □ኮ ነው?

ዓጸቁ:-□ንዴ □ኔ ምን □ቷጹቅሻለሁ...□መ□ሽ□ □ምመሽም አይደል □ንዴ? ምንሽን ነው □□መምሽ□ ነው □ምልሽ?

መልስ:-□አ...አ...ጹ...ሕመሙንም ቢሆን ለሚስትህ ነግሬያት □ለ...□ሱኸ ትንገርህ...ጆ...□ኔስ ምኑንም አላ□ቀ□ም... አለችኝ::

ህቴን ከባለቤቷ ባገኘሁት መረጃ መሰረት ወደማህጸን ሐኪም ወሰድኩዋት:: □□ህ ላጹ ለመናገር □ም□ልቹ□ በተለጹም በቶቷር አካባቢ □ሚኖሩ ሰዎች በ□ልጽነት መነጋገር ስለማይችሉ ሕመማቸው ስር ከሰደደ በሁዋላ ወደሕክምና ይሄዳሉ:: በዚህም ምክንያት ካለውጤት ብዙዎች ይጎዳሉ::

(ተሳ□ኝ)

የስነተዋልዶ ጤና በ□ቴዩ አገሮች □ሚለ□ ር□ስ ሊጸሳጁ □□ለቱ□ በመንግስት ወይንም ሌሎች በሚመለከታቸው አካላት ሊሟሉ □ሚቶባቸውን ነገሮች ሳጁሆን ከዚጸ □ቸ ህብረተሰቡ በልማት □ሚ□□ማቸውን ነገሮች ነው:: ለ□ህ ማብራሪጸ □ሚሰቷን □/ር ዳዊት ደሳለኝ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ሕክምና ፋክልቲ መምህርና የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከሻሊስት ናቸው::

ንደ ዶ/ር ዳዊት ማብራሪያ በ□ቴዩ አገሮች □ሚቶለ□ ችግሮች በ□ንቅርት ላጁ □ሮ □□አ □ንዲሉ □ተለጸዪ ሲሆኑ ከነዚህም መካከል ትምህርት ማጣትና ትህነት □ሚቷቀሱ ናቸው:: አንዲት ሴት ትምህርትን □ተቋ□ሰች ከሆነች በብ□ መልኩ በቷናዋ ላጁ ቶዳት ሊጸስከትሉ የሚችሉ ነገሮችን አስቀድማ መከላከል ትችላለች::

- ጸልተ□ለቶ □ርግዝናን መከላከል፣
- ጥንቃቄ የጎደለው ጽንስ ማቋረጥን ማስወገድ፣
- ተላላፊ (ኤችአይቪ) የሆኑትን ሕመሞች ለመከላል የሚያስችሉ ነገሮችን አስቀድሞ ለማ□ቅ፣
- በኢኮኖሚው ረገድ ጥገኝነትን ለማስወገድ □ንዲረቴ አቅም □□ቀ□□ን ስራ መስራት፣
- የግል ንጽህናን መጠበቅ ...ወዘተ

ከላይ የተጠቀሱትንና ሌሎችንም ማህበራዊ □ና ኢኮኖሚጸዊ ችግሮችን ከስነተኸቤ□ ቷና አኩኸጸም ሆነ ለማንኛ□ም የአኑኸሻር □ጸ ለማስተካከል □ንዲቻል ትምህርት □ሳኝነት አለ□::

ድህነት ከስነተዋልዶ ጤና አጠባበቅ አንጻር ጎጂ የሚሆንባቸው መንገዶች የሚኖሩ ሲሆን በተለይም አስቀድሞውኑ ሕመሙ

□ንዳይከሰት ለማትረ□ □ና ከተከሰተም በሁኻላ በፍጥነት □□ሕ□ምና ተቋም ለመሄት □ንቅፋት የሚሆንበት አጋጣሚ ይስተዋላል። በኢኮኖሚው በዝቅተኛ ደረጃ የሚኖሩ ሰዎች □ራቅ □ቴለ አካባቢ ለመሄት ለትራንስ□ ርት □ሚከፍሉት ስለማይኖራቸው □ሚከሰተ□ን ችግር መቀበልን ጄመር□ሉ።ጄህ □□ሞ በቀ□ዩ □ህይወት አቅጣጫቸው ላጄ አንድ □□ል □ንደሚሆን አያጠራዓ ርም።

ንደ ዶ/ር ዳዊት ደሳለኝ የስነተዋልዶ ጤናን ከአገር ወደህብረተሰብ □ንዲሁም □□ቤተሰብ □ልቆ ቶብቶ ሲ□ጄ ማህበራዊ ኢኮኖሚያዊና ባህላዊ ነገሮች ጫና □ሚጸሳት ሩበት ሁኔ□ ጄ□ጸል። □ስነተኻል□ ቷና ቶቴጄ □ሴቶች ብቻ ሳጄሆን የወንዶችም ቶቴጄ ነው። በ□ር□ዓ በአብ□ኛ□ ሲ□□ □ሚ□ዩት ሴቶች ቢሆኑም ወንዶቹም □ሚጸፉዓ ማ ቸው ችግር □ንደሚኖር □ሙን ሲሆን በተለጄም በሴቶች ላጄ □ሚ□ርሰ□ን ቶዳት ለመአ ታት የወንዶች ተሳ□ ፊን በ□ፀ ቶ ጸስ□ልፉል። ስለ□ህ በሚ□ቷሩ የጤና □□ሎች ላጄ በ□ል□ መወያየት የአንድ ባልና ሚስት ተ□ባር መሆን አለበት።

ሴቶችና ወንዶች ለሚያስፈልጉዋቸው ማናቸውም የኑሮ ሁኔ□ ዎች በ□ኩል መ□ሰን መቻል አለባቸው። ሴቶች ከባሎቻቸው ፉር በተለጄም ከስነተኻል□ ቷና ፉር በተጸጸ□ መ□ሰን □ሚቶባቸው □ና በቀዓ □ ከሕጄ□ታቸው ፉር ተጸጸዴ □ሆኑ ነገሮች ጸሉ ሲሆን ከነዚህም መካከል □ሚ□ለ□ ልጆችን ቁዓ ር □ና በምን ጸህል □ፎ□ ልዩነት መ□ለት □ንዳለባቸው አስቀትሞ መ□ሰን ይገኻበ□ ል። አንዲት ሴት ልፀ □ምትወል ትበትን ቷ□ና ሊኖራት □ሚቶባ□ን □ልፀ ቁዓ ር በወንዱ □ፑቢ አቅም ላጄ ተመርኩ□ ብቻ ሳጄሆን ከ□ራስኻም ቷና አንጻር ልትመለከተ□ ጄቶባ□ ል። ጄጩ□ም በላጄ በላይና ብ□ ልፀ

በመ□ለት □□ኸጠ □ጸ□ረ □ሚከሰተ□ን □ስነተኸጤ□ ቷና ችግር አስቀትማ ልትከላከል ትችላለች::

የቤት ውስጥ ጥቃት ሌላው ለስነተዋልዶ ጤና ችግር የሚዳርግ ድርጊት ነው:: የተለያዩ ጥናቶች □ንደሚጸስረዱት 50 ጎ ሴቶች የቤት ውስጥ ጥቃት ሰለባ ናቸው:: የቤት ውስጥ ጥቃት ሲባል አካላዊ፣ መንፈሳዊ ፣ኢኮኖሚያው ተብሎ ሊከፈል የሚችል ሲሆን አካላዊ ጥቃት ከሚባሉት ውስጥ አስገድዶ መድፈር አንዱ ነው:: ይህ አጋጣሚ በሴቶች ላይ የስነአ□ምሮ □ና የአካል ችግር ጸስከትላል:: በ□ህ መንገድ □ዞ□□ ሴቶች ባቷቃላጄ □ራሳቸውን ማ□ለልና ዌቅ ማትረ□ ጁ□ጁባቸዋል::

ጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶች የሚባሉት □ንደ ቷለኛ □ርዛት □ና በቤት □ስዓ ልጅን ማኸለት □መሳሰሉት ሌሎች □ስነ ተኸጤ□ ቷናን □ሚ□□ተኑ ትርቷቶች ናቸው:: □ነዚህ ትርቷቶች በቤት □ስዓ ሚ□□ሙ ሲሆኑ በቤት □ስዓ ጸለ□ አስተሳሰብ ሲቀ□ር ግን ችግሩም ሊቃለል □ንደሚችል ጁ□መናል::

ውፍረት ሴቶችን ለስነተዋልዶ ጤና ችግር ከሚያጋልጡ መካከል ናቸው:: አመጋገብን ከመጠን በ□ችም ሆነ ከመጠን በላይ ማድረግ ጎጂ መሆኑ የተመሰከረለት ነው:: ስለዚህ አካልን በተገቢው መንገድ □ንቅስቃሴ በማትረ□ መቷበቅ ቷቃሚ ነው::

የግል ጽዳትን መጠበቅ የስነተዋልዶ ጤናን ከመጠበቅ አኳዋያ በጣም ጠቃሚ ነው:: የመራቢያ አካልን □ና አካባቢ□ን በተቹኢ□ መንገድ አለማጽዳትም ሆነ ከተቹኢ□ በላጁ ማጽዳት □ጂ መሆኑን አስቀትሞ ማ□ቅ ተቹኢ ነው:: በመራቢጸ አካል አካባቢ በተፈጥሮ የሚገኙ

ባክቴሪያዎች ኢንፌክሽንን የሚከላከሉ ስለሆነ በኬሚካሎችና በመሳ ሰሉት በመጠቀም አለአግባብ ማስወገድ ለችግር ያጋልጣል፡፡
ዶ/ር ዳዊት በስተመጨረሻ □ንደሚሉት □ስነተኘል□ ቷናን ሁኔ□ ሰኛ አድር□ ለመመልከት ቢሞከር በአገራችን ብ□ □ተሻሻሉ ነገሮች አሉ፡፡

- □□ርግዝና ክትትል ማትረ□፣
- በጤና ተቋም □ና በህ□ምና ሙጻተኛ □ርቴ□ መ□ለት ፣
- ከወለዱም በሁዋላ ክትትል ማድረግ፣
- □ቤተሰብ □ቅት □ጻ ተቷቃሚ መሆን...□□ተ ...

ከላይ በተጠቀሱትና የጤና ኤክስቴንሽን ሰራተኞች በየአካባቢው መኖር □ንዲሁም □ቷና □ቢያዎች መገንባት በመሳሰሉት ምክንያቶች መሻሻሎች □ሚ□ዪ ቢሆንም ነገር ግን ገና ብ□ መሰራት ጸለበቸው ነገሮች □ንዳሉ ሁኔ□ዎች ጸሳጸሉ ብለኘል □/ር ዳዊት □ሳለኝ፡፡

«…ከ32 % በላዩ ለ□ናቶች ሞት ምክንያት ነበር…»

በአለም አቀፍ ደረጃ □ትሜያቸው ከ15-24 አመት □ሚሆኑት ወጣቶች ቁጥራቸው 1.2 ቢሊዮን ያህል ነው:: በዚህ □ትሜ □ሚቶፉት □ቴፎ ወጣቶች ሁል ቴ□ አዳዲስ ነገሮችን ለመ□ተሽ □ንዲሁም ለመሞከር □ሚ□አሩ ሲሆኑ በ□ህም ምክንያት ለተለጸዩ □ቷና ችግሮች ሊፉለቷ □ሚችሉ ናቸው:: □ቷና ችግር ተብለ□ ከሚቶለጹት መካከልም ካልተ□ለቶ □ርግዝና ፉር ተጸዱዞ □ሚከሰት □ስነተኸሎ□ ቷና መቶኸ□ል ይገኝበ□ል:: ጥናቶች □ንደሚያረጋግጡት ከሆነ በአለም አቀፍ ደረጃ በአመት ወደ 11 ኀየሚሆኑት ወሊዶች □ትሜያቸው ከ15-19 በሚ□ርስ ወጣት ሴቶች ሲሆን ከዚህም 95 %የሚሆነው በ□ቴፎ አገሮች □ሚከሰት ነው:: □□ 2.5 ሚሊዮን ወይንም 14 ኀያህል ጥንቃቄ የጎደለው ጽንስ ማቋረጥ የሚካሄደው በ□ቴፎ አገሮች □ትሜያቸው ከ20 አመት በ□ች በሆኑ ሴት ልጆች ነ□::

Yohannes A. *(Mekelle University, College of Health Sciences, Department of public health)*

ከላይ ለመግቢያ ያህል ያስነበብናችሁ ነጥብ ጽንስን በማቋረጥ ዙሪያ በአለም አቀፍ ደረጃ ያለውን ጠቋሚ ሀሳብ ነው:: በኢትዮጵያ ጽንስን በማቋረጥ ዙሪያ ህግ ወጥቶአል:: ሆኖም ግን ምን ያህል ሴቶች በህጉ ይጠቀማሉ አይጠቀሙም የሚለው አነጋጋሪ ቢሆንም የህክምና ተቋማት ግን ህጉን መሰረት በማድረግ ብዙዎችን በመርዳት ላይ ናቸው :: ጽንስን ማቋረጥ በህጋዊ መንገድ በሚፈጸምበት ጊዜ ወደህክምና ተቋም መሄድ አስፈላጊ ሲሆን ለዚህም ተገቢውን □ርቴ□ ለማትረ□

□ንዲጸስችል በ□□ረጸ□ ጸሉ ባለሙያዎች ስልጠና □ንዲ□ስ□ ተ□ርጎአል ። ስልጠናውን □ሰ□□ ማሪስቶፕስ ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ □ተሰኘ□ ትርጅት ሲሆን አሰልጣኞቹም ከፍተኛ ሐኪሞች ናቸው፡፡ ይህንን በሚመለከት ዶ/ር ብርሀኑ ሰንደቅ በማሪስቶፕስ ኢንተርናሽናል ኢትዮያ የክሊኒካል አገልግሎትና የጥራት ዳይሬክተር ናቸው፡፡ ማሪስቶፕስ ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ ውስጥ □ንደአውሮ□ □ያን አቆ□ □ር ከ1990 ፐ/ም ጸምሮ በስነተ□□□ □ና ላጁ አገል□ሎት □ሚሰዓ ትርጅት ነው፡፡ □ቤተሰብ □ቅት አገል□ሎትን ተ□ራሽ ለማትረ□ም ራቅ ባሉ አካባቢዎች በተለጁም በቶ□ሩ □አ ል በራሱ ተቋማት አማካኝነት አገልግሎት ይሰጣል፡፡ ዶ/ር ብርሀኑ ሰንደቅ የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከ ሻሊስት ናቸው፡፡

ዓጸቄ፡- ማሪስቶፕስ ኢትዮጵያ ጽንስን ከማቋረጥ ጋር በተያያዘ የአሰልጣኞች ስልጠና መስጠትን □ንዴት አቀ□□?

መልስ፡- በጽንስ ማቋረጥ ዙሪያ የአሰልጣኞች ስልጠና ለመስጠት □□ቀ□□ በኞ□ራል □ና ዓበቃ ሚኒስቴር አማካኝነት ሲሆን መስሪጸ ቤቱ በመሪነት በአመ□ዊ □ቅ□ በማካተት ስራ□ን ማሪስቶፕስ ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ □ንዲሰራ□ አድርጎአል፡፡ በ□ር□ዓ ጽንስን በማቋረዓ ሂደት ላጁ □ሚሰ□□ን አገል□ሎት ከፍተኛ ሐኪሞች ካለችግር ሊያከናውኑት ይችላሉ □ሚል □ምነት ቢኖርም □ነዚህ ከፍተኛ ሐኪሞች በማጁቶኙባቸው ተቋማት ሁሉ አገል□ሎቱ በሚ□ለ□በት ቂ□ ሊሰዓ ስለሚቸ□ በተለጸዩ መስተቴትሮች በ□□ረጸ□ ጸሉ የህክምና ባለሙያዎች □ንዲሰለጥኑ ተ□ርጎአል፡፡ □ህ□ምና □□ቀት አንድ ቦ□ □ማጁቆም □ና በተለጸዩ አዳዲስ መሳሪያዎችና ጥናት

□ቷቶችም □ሚ□ቶዌ ስለሆነ ሙጸተኞች በ□ፎ□□ □ራሳቸውን በስልጠና □ንዲጸትሱ ጁመከራል:: □ስልጠናውን ሂደትም በሚመለከት □ስን በሆነ □ሰ□ □ጁል ብ□□ን ቦ□ ማቲረስ ስለማይቻል ከየክልል መስተቴትሩ (አማራ ፣ትግራጁ ፣ኦሮሚጸ ፣□ቡብ ፣አዲስአባባ) የተመረጡ ከአንድ □ስከ አምስት □ሚ□ርሱ አሰልጣኖች ስልጠናውን □ንዲከ□ተሉ □ተ□ረቶ ሲሆን □□መቷብት አካባቢ ሲመለሱም □ንደአስ□ላቱነቱ ለሌሎች ባለሙያዎች □□ቀቱን ጸካአላሉ ተብሎ ጁ□መናል:: ስልጠናውን በመቷቀም ረቶት ለመንግስት ተቋማት ብቻም ሳጁሆን ለማንኛ□ም □ህ□ምና ተቋም ስለሚጸቶለ□ል ዓጸቂ□ ባለበት ቦ□ና □ቅት ሁሉ □ሰለጠኑት ባለሙያዎች ምላሽ ለመስጠት ይችላሉ::

ዓጸቂ:- የህክምና ባለሙያዎቹ ስልጠናውን ሲወስዱ ቀደም ካለው □□ቀ□ቸው ምን □ተለ□ ነገር ጸኞሉ?

መልስ:- የህክምና ትምህርት አንድ ጊዜ በተሰጠ ስልጠና የሚቆም አይደለም:: ሁልጊዜ ማንበብን ይጠይቃል:: የተለያዩ ስራዎችን መስራት ካልተቻለም የነበረው □□ቀት ጁ□በዌ□ል:: ስለ□ህ በመጁመሪጸ □ረጽ የአሰልጣኞች ስልጠና ሲባል ሰልጣኞቹም □□ሌሎች ሰልጣኞች በመሄድ □ንዴት □ንደሚጸሰለጥኑ □ጸ□ □ተካተተበት ነው::

- የችግሩ መጠንና የ□ናቶች ሞት በኢትዮጵያ □ና በአለምአቀአ ሁኔ□ መ□ለ□ ፣
- ጽንስ ማቋረጥ የሚባለው በኢትዮጵያ ህግ ምን ይመስላል?
- ጽንስ ማቋረጥ ከሴቶች መብት አንጻር □ንዴት ጁ□ጸል?

- ጽንስ ማቋረጥ በህግ የተፈቀደባቸው መንገዶች የትኞቹ ናቸው?
- ጥንቃቄ የጎደለው ጽንስ መቋረጥ አጋጥሟቸው ወደ ሆስፒ□ል የመጡ ሴቶች በምን መልክ አገልግሎቱን □ጳፍፉ ነው?
- ጽንሱ በራሱ ጊዜ መቋረጥ ቢደርስበት □ናትየው ላጁ ቶዳት □ንዳያስከትል በምን መንገድ ማከም ይቻላል?
- አሁን ሳይንስ በደረሰበት ደረጃ በምን መንገድ ጽንስን የማቋረጥ አገልግሎት □ንደሚሰጥና ደንበኛዣ በአገል□ሎቱ □ንድትረካ ማትረ□ □ንዴት ይቻላል?
- የምክር አገልግሎትን በሚመለከት ለደንበኞች □ንዴት ሊሰጣቸው ይችላል? ምን ምን አማራጮች አሉ?
- ከጽንስ መቋረጥ በሁዋላ ሴትየዋ በድጋሚ ማርገዝ ትፈልጋለች ...አትፈልግም የሚለው ተጣርቶ ማርገዝ የማትፈልግ ከሆነ ጸልተ□ለቶ □ርግዝናን አስቀትሞ□ኑ □ንድትከላከል □ሚጸስችላትን አገል□ሎት □ንድታገኝ ማትረ□ ፣
- ሕክምናው በሚሰጥበት ጊዜ ምን ያህል □ናቶች ችግር □ርሶባቸዋል ?ወይንም ችግር □ንዳይደርስባቸው □ሚጸስችል □ህ□ምና □ርቴ□ አግኝተኸል...□□ተ □ሚሉ ጁቶፍበ□ ል::
- □ውቀት ያላቸውን ሰዎች ለማሰልጠን በምን ዘዴ መጠቀም □ንዳለባቸው፣

ስልጠናው ከተሰጠ በሁዋላ የአገልግሎቱን ደረጃ ለመለካት □ንዲጸስችል በሂ□ቱ ላጁ □ምቶማ ማትረ□ □ና ሪ□ ርትን በሚቀባ በመ□ሉ □ስከኢኝትሪ ቷና ዓበቃ ሚኒስቱር ትረስ ማትረስ ከስልጠናው ሂደት መካከል ነው::

የኢትዮጵያ ህግ □ንዳስቀመቷ□ ጽንስን ማቋረዓ □ሚ□ቀትባቸው ምክንያቶች አሉ:: ከ□ነዚህም መካከል:-

- መ□□ር ካፉቷመ፣
- ከቤተዘመድ ከተረገዘ፣
- ጽንሱ □ናትየው ላጁ ወይንም በራሱ ሕይወት ላጁ አደጋ □ሚጸስከትል ከሆነ፣
- □ርግዝናው ያጋጠማት ሴት በኢኮኖሚ ፣□ትሜ፣ ከማህበራዊ አኩኸጸ □ርግዝናውን ልትደግፍ ካልቻለች ጽንስ ማቋረጥን የኢትዮጵያ ህ□ ጁ□ቅቴል::

በተወሰኑ አካባቢዎች በተደረገ ጥናት አገልግሎቱን ለመስጠት ህጉ ምን □ንደሚልና በምን ምክንያት □ንደሚ□ቅት □ና □ንደሚከለ□ል ለመረዳት □□□ቀት □አ ተት □ንዳለ ለመመልከት ተችሎአል:: ስለ□ህ ጁህ የአሰልጣኞች ስልጠና ህቶን በሚቶ ባለሙያዎች □ንዲረዱትና ተ□ባራዊ □ንዲጸ□ርቶትም ጸስችላል::

ዓጸቁ:- ከህብረተሰቡ ምን ይጠበቃል?

መልስ:- በቅድሚያ በአስገዳጅ ሁኔ□ ተ□አ ረ□ ከሚጸረ□□ት በስተቀር ሌሎች ሴቶች ጸልተ□ለቶ □ርግዝናን አስቀትሞ□ኑ መከላከል ጁቶባቸዋል:: በኢትዮጵያ ጽንስን በማቋረዓ ረቶት □□□□ ህ□ ምን □ንደሚል ጠንቅቆ ማ□ቅና በ□ርሱም መቷቀም አስ□ላፎ ነው:: ህቶ ከመሻሻሉ በፊት ንጽህናውን ያልጠበቀ ጽንስን ማቋረጥ ከ32 ኀበላይ ለ□ናቶች ሞት ምክንያት ነበር::

□□ናቶችን ሞት ለመቀነስ □ሚጸስችሉ ሶስት ዋና ዋና ነገሮች አሉ::

1. □ቤተሰብ □ቅት አገል□ሎት በአ□ባቡ ህብረተሰቡ ጋ ተደራሽነት ቢኖረው □ና ህብረተሰቡም አገል□ሎቱን ተቷቃሚ ቢሆን ፣
2. ልፀ መ□ለት □ልቶ□ ላረቶ□ □ናቶች ከ□ርግዝና በፊት በ□ርግዝና ቴ□ና በ□ሊት □ቅት አስ□ላቂ□ አገል□ሎተ በህ□ምና ሙጸተኞች ከተሰቷ □ና በቷና ተቋም ከወለ□ ፣
3. ህጉ በሚፈቅደው መሰረት ንጽህናውን የጠበቀ ጽንስ ማቋረጥ አገልግሎት በህክምና ተቋማት ማግኘት፣

የሚሉት በጥናት ከተረጋገጡ □□ናቶችን ሞት ለመቀነስ ከሚጸ□□ መንገዶች መካከል ናቸው::

«...ተፈጥሮ አዳል□ለችን?...»

...ተፈጥሮ አዳል□ለችን? □ሚለ□ አባባል የአቶ ስምረት አበበ ነው:: አቶ ስምረት ሀሳባቸውን ሲቶል□...

«..አረ ለመሆኑ ...ወንዶች □ስከስንት □ትሜያቸው ትረስ ነው ልፀ ማስ□ለት □ሚችሉት? አሁን በቅርቡ በ□□ አንድ ትህረ ቶ□ አንድ □ትሜያቸው ከዘጠና አመት በላጁ □ሆኑ ሰ□ ልፀ □ለድኩኝ ብለ□ መ□ሰ□ቸውን ጁቶል□ል:: □ኔን □ሚቶርመኝ አንድ ነገር አለ:: ጁጨ□ም የወንዶችና የሴቶች የልጅ መውለጃ □ትሜ ጁህንን ጸህል መራራቁ ነው:: □ንደሚ□□ቀ□ ሴቶች ቢበ□ ሀምሳ አመት ትረስ መ□ለት □ሚችሉ ሲሆን አሱ□ም ከጤና አንጻር በ□ናትየውም ሆነ በልፃ ላጁ ብ□ □□ ጸለ□ ጁመስለኛል:: አንዳንድ □□ ለ□ራሴ ምን □ላለሁ

መሰላችሁ? ተ□ዓሮ አዳል□ለች □ንዴ? አሁን □ኔ ማንሳት □ም□ልቱ□ ሁለት ዓጸቂ ነው::

1. ለመሆኑ ወንዶች ከሀምሳ አመት በሁዋላ □ስከ ዘጠናው ወይንም □ስከመቶው አመ□ቸው ትረስ መ□ለት □ሚችሉት ተ□ዓሮ ምን □ቱ□ ብ□ □ር□ላቸው ነው?
2. ሴቶች የመውለጃ □ትሜያቸው ከወንዶች ከግማሽ በላጁ ጸህል መቀነሱ በምን ምክንያት ነው? ብለኸል አቶ ሰመረ በ□ብቴቤያቸው::

ካነሳነው ር□ስ ፋር ተጸጁዞ □□ረሰን ሌላ□ መል□ክት ተከታዩን ሀሳብ ጸስነብባል::

«...ለመሆኑ...ወንዶች የመውለጃ □ትሜያቸው □ስከመቶ አመት ትረስ ነው ሲባል...□ትሜያቸው ከፍ ካለ በሁኸላ □ሚ□ልዱዋቸው ልጆች ቷናማነት ምን ጸህል አስተማማኝነት ይኖረኸል? □ሚል ነው::

የሴቶችና የወንዶች ልጅ የመውለጃ □ትሜ ልዩነቱ በምን ምክንያት ነው? □ሚለ□ን ዓጸቂ □ንዲጸብራሩልን □/ር ሙሁቴን አብዶን ለ□ህ □ትም ፋብዘናል:: □/ር ሙሁቴን የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ስከ ሻሊስትና በቅ□ስ ቺ□ሎስ ሚሊኒ□ም ኮሌፀ □ና በሀያት ሜቲካል ኮሌፀ □ህ□ምና ተማሪዎች መምህር ናቸው::

ዓጸቂ:- የወንዶችና የሴቶች ልጅ የመውለጃ □ትሜ መለጸ□ቱ በምን ምክንያት ነው?

መልስ:- በሴትና በወንድ መካከል ያለውን የተፈጥሮ ልዩነትን ስንመለከት ከየትኛውም አካል ወይንም የህይወት መስመር በተለየ የስነተዋልዶ አካል የማይመሳሰል ሆኖ □ናገኘኸለን::

ሴትን ሴት □ሚጸሰኘ□ ነገር ወንድ ጋ □ለም:: ወንድንም ወንድ □ሚጸሰኘ□ ነገር ሴት ጋ □ለም:: ሌሎችን □ሰ□ነት አንሎች ብንመለከት ...□ፀ ...□□ር...ሳንባ...ኩላሊት... □□ተ... ወንዶችም ሴቶችም በአንድ አይነት ሁኔ□ ጸሉአቸው ሲሆን በስነተኸ℡□ አካል ግን ...ሴቶች ማህጸን ሲኖራቸው ወንዶች ግን □ላቸውም:: ወንዶች □ና ሴቶች □ብልት አፈጣጠራቸው □ተለጸ□ ነው:: ሁለቱም □□ራሳቸው □ስነተኸ℡□ ተ□ዓ ሮአዊ አካል ይኖራቸዋል:: ል□ በ□ሁ መል□ ሴት ልፀ □መ□ለጽ □ትሜኸ በአጭሩ □ሚቋ□ ሲሆን የወንዶች ግን ረ□ም ጸለ ቴ□ን □ና □ትልን የሚሰጥ ሆኖ ይገኛል::

- የሴት ልጅ የመውለጃ □ትሜ □ሚጹምረ□ ከ15-20ዎቹ ሲሆን ማብቂጸ□ 50/አመት ነው:: የወንዶች ልፀ □መ□ለጽ □□ትሜ □ልል ግን ከሴቶች □□ ሶስት □ዓ አ ከፍ ብሎ ...ከ30-70ዎቹ □□ትሜ □ልል □ና ከዚጸም በላጁ ጁ□ርሳል:: ስለ□ህም ሴቶች በ□ም አጭር □ሆነ □መ□ለጽ ቴ□ ሲኖራቸው ወንዶች ግን በ□ም □ረፀም □ሆነ □መ□ለጽ ቴ□ □ንዳላቸው የሚያሳይ ነው::

ዓጸቄ:- የሴቶች ልጅ የመውለጃ □ትሜ ከወንዶች ልፀ □መ□ለጽ □ትሜ ፋር መራራቁ በምን ምክንያት ነው?

መልስ:- ሖስቅቄቁሳበሰቋሸባስ ቅሻሸቋሸቄቁቁሸሸ የሚባሉት ሂደቶች ሆርሞን ወይንም ንጥረ ነገሮች በወንድና በሴት የመራቢያ አካላት ውስጥ የሚያሳዩት የተለያየ ኡደትና □ነዚጸ ኡደቶች በመፊ ረሻ□ □መቆም ወይንም □ማረዓ ቴ□□ (ሜኖፖዝ) በሴቶች ላይ ፈጣን ሲሆን በወንዶች ላይ ግን አንድሮፖዝ

ዘግይቶ የሚመጣ መሆኑ ነው:: በወንዶች ላይ የሆርሞን መቆም □ፀ□ በ□ም አዝጋሚ መሆን ብቻ ሳጁሆን □ሚከሰቱት □ስተቶችም □ንደሴቶች በአካላዊና አ□ምሮአዊ ወይንም ስነአ□ምሮአዊ ወይንም □መራቢጸ ኡደትን አሳሳቢ ባልሆነ መልኩ ቀስ በቀስ □□ቀነሰ □ሚሄት □ና ወንዶች □ንደሴቶች ከዚህ በሁኋላ □ሚባል ቶ□ብ በሌለ□ መልኩ ልፀ □ማስ□ለት □ትሉ አንዱ ከሌላ□ በተለጸ□ መልኩ ከፍና ዌቅ ባለ □ትሜም ሊከሰት □ሚችልበት ሁኔ□ አለ:: □ሴቶች □መራቢጸ □ትሜ ሲ□ጁ ማንኛዥም ሴት ብትሆን ከሀምሳ አመት በሁኋላ መ□ለት □ማትችል ስትሆን ወንዱ ግን ከዚህ በሁኋላ ማስ□ለት አይችልም □ሚባል ቁርዓ ጻለ □□ትሜ ቶ□ብ ሳይኖረ□ □ስከ መቶ አመት □ትሜም ሊቀዓል ይችላሉ::

ዓጸቂ:- ንጥረ ነገሮቹ ልዩነ□ቸው ምንድነው?

መልስ:- ሴቶች...

“ስሰበቃሳሸቋሸ የሚባል ሳይንሳዊ ቃል አለ:: የዚህ ቃል ትርጉምም አንዲት ሴት የወር አበባ አይ□ ከዚጸም □ንድ□ረግዝና ልፀ □ልቴ □ንድ□ቅአ □መቻልዥ ሂደት ነው:: አንዲት ሴት ልፀ □ልቴ ማቀአ □ምትችልበት ተ□ዓሮአዊ አካሄት ከ□ትሜ ፋር በ□ም □ተቆራኘ ሆኖ □ናገኘዐን:: ከ□ትሜ ፋር □ሚጸቆራኝበት ምክንያት (ቄባሮቄሸ) ወይንም የሴት □ንቁላል ማአሪጸ □ሆነው አካል ከሚጸመር□ቸው ንጥረ ነገሮች ፋር □ተገናኘ ነው:: ሴት ልፀ □እንቁላል ማአሪጸዥ በሚጸረፀበት ቋ□ □ንቁላል □ማአራት አቅሙ በቋ□ ሂደት □□ቀነሰ ጁመ□ል:: ጁህም ሂደት □ሚጸምረ□ አንዲት ሴት

□ትሜዥ 30/ አመት ሲሆን ጹምሮ ነው:: ቀስ በቀስም □ንደ□ትሜ□ ከፍ□ ማለትም □ሴቷ □ትሜ ...35/... 40.... 45/... □□ሆነ ሲቀጥል የ□ንቁላል ማአራት መጠኑ ዓራቱ □መሳሰለ□ ሁሉ □□□ረ□ ጁመጣና □□ሀምሳ□ ስትደርስ □ ራሹንም □መቋረዓ ሁኔ□ ይከሰ□ል:: በ□ሀ ቋ□ ሴትየዋ ሜኖፖዝ ከሚባለ□ □ልል □ቱባች ሲሆን በምንም ምክንያት ልፀ መ□ለት አትችልም:: አንዷት ሴት □ፀ□ ተመራ□ □ሆነው □መ□ለጽ □ትሜዥ ከ24-29/አመት ትረስ ነው:: አንዷት ሴት በሃያዎች □□ትሜ □ልልዥ ማህጸንዋ በተዋጣ መልኩ □ንቁላል □ማአራት ተ□ባሩን □ሚያከናውንበት ሲሆን □ትሜዥ □□ፊ መረ በሄ□ ቁዓር □ን በተለጁም ሀምሳ አመት ቱ□ማ ስትደርስ □□ር አበባ ስለሚቋረዓ ማርቶዌ ...ልፀ □መ□ለት አቅም ...ሙሉ በሙሉ ጁቷኛል::

ወንዶች ...

በወንዶች በኩል ሮቃሳቄቂሸስቃ □ና ቋስቋቋቄቋቋስቄቄቃስ የሚባሉ ሆርሞኖች በወንዶች የመራቢያ አካል ውስጥ ከፍተኛ ውን ሚና የሚጫወቱ ሲሆን □ነዚህ ሆርሞኖች መ□ቷራቸውን □ሚቀንሱት □ፀ□ አዝጋሚ በሆነ ሁኔ□ ነው::□እነዚህ ሆርሞኖች መኖር ስዩርምን □ና □መራቢጸ ሕዃሶችን ብቃት ባለ□ መንገድ ማምረት □ሚጸስችል ሲሆን ጁህም ከ□ትሜ ፋር □ተጸጸ□.. ነገር ግን □ንደሴቶቹ አጭር □ና ቁርዓ ጸለ □ቋ□ ተመን □ሌለ□ ነው:: □ሴቶች □ተዥ□ለት □መ□ለጽ □ትሜ ሀጸ አምስት አመት ሲሆን □□ንዶቹ ግን ሰላሳ አምስት አመት ነው:: በ□ር□ዓ ሴቶቹም ሆኑ ወንዶቹ ከተቷቀሰ□

□ትሜያቸው በፊት ልፀ አይወል□ም ማለት አይደለም:: ጁህ □ተኸ□ለት □መ□ለጽ ቲ□ □ሚባለ□ ከማህበራዊ ፣ስነልቡናዊ □ና □ሆርሞኖች ተ□ባር አንጻር ተመዝኖ በምሁራን □ተረፉቶቷ □ቅት ነው:: ወንዶች ልፀ ለማስ□ለት □ሚጸበቃቸው ተ□ዓሮአዊ አቅም በሰላሳ አምስት አመት □ትሜያቸው ጸምሮ □ትሜያቸ□ በፊ መረ ቁዓር □□ቀነሰ □□ቀነሰ ጁሄድና □□ሰባዎቹ □ልል ሲቁባ ንጥረ ነገሩ መመረቱን ሲጸቆም ይችላል:: ነገር ግን ከሰባዎቹ □□ትሜ □ልል በሁኸላ ማስ□ለት አይችሉም □ሚል መ□ም□ሚጸ ሳይኖር አንዳንድ ወንዶች □ስከ ዘጠና □ና ከዚጸም በላጁ ባለ□ □ትሜያቸው ልፀ ማስ□ለት ይችላሉ:: የወንዶች □ትሜ በፊ መረ ቁዓር □ሚመረተ□ □ስዩርም ዓራትና መጠን ቀስ በቀስ □መቀነስ ሂደቱ ከአንዱ ወንድ የሌላው ሊለይ ስለሚችልም ወንዶች □ንደ ሴቶቹ ቁርዓ ባለ □□ትሜ □ልል ልፀ ማስ□ለዳቸው አጁቋረዓም:: ጁህ □□ትሜ □ልል በተለጸ□ ህመም ምክንያት □ሚከሰተ□ን ልፀ □ማስ□ለት ችግር አይመለከትም::

ዓጸቁ:- ወንዶች □ስከዘጠና አመት ትረስ ማስ□ለት ይችላሉ ሲባል □ሚ□ለ□□ ልፀ ቷንነት ምን ጁመስላል?

መልስ:- በ□ር□ዓ በሚ□ለ□ ልጆች ቷንነት ላጁ □ሚከሰተው ችግር በወንዶቹ ሳይሆን በሴቶች በኩል □ትሜ በፊ መረ ቁዓር □□ስኛ ጁሄቴል:: ሴቶች □ትሜያቸው ከ40/ዎቹ በላጁ በሆነ ቲ□ □ሚ□ልዱወቸው ልጆች የአፈጣጠር ችግር □ና ልጆቹ ከተ□ለ□ በሁኸላም የአ□ምሮ □ፀምተኛ □ና የአካል ችግር ጸለባቸው ሊሆኑ ይችላሉ:: □□ ወንዶቹ ስንመለስ ግን ብ□

ጥናቶች □ንደሚጸመለ□ቱት ምንም □ንኩዋን □□ስዩ ርም ዓ ራትና ብቃት □□ቀነሰ ጁመ□ል ቢባልም □ንደሴቶቹ □ትሜያቸው ከጨመረ በሁኘላ ...ማለትም በሰባ ወይንም በዘጠና □ና ከዚጸም በላጁ በሆነ ቲ□ ልፀ ቢጸስ□ል□ በልፃ ላጁ ምንም □ሚከሰት □ፏና ችግር □ለም፡፡

«...ወንዱም...ሴቷም...□ስከ አርባ አመት...»

የሴትና የወንድ ልጅ ልጅ መውለድ የሚያስችለው □ትሜ በምን ምክንያት ተለጸ□? □ሚል ር□ሰ ቶቴጁ አንስተን ከዶ/ር ሙሁቴን አብ□ ማብራሪጸ ማቅረባችን ጁ□□ሳል:: □/ር ሙሁቴን የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ስከ ሻሊስትና በቅ□ስ ቺ□ሎስ ሚሊኒ□ም ሜቴካል ኮሌፀ □ና በሌሎችም □ህ□ምና ትምህርት ቤቶች □ህ□ምና ተማሪዎች አስተማሪ ናቸው:: በ□ህ □ትም ከዶ/ር ሙሁቴን ቀሪ ማብራሪያ በተጨማሪ የተለያዩ ተሳ□ፊዎችን □ህይወት ቶቷመኘና ትዝብት □ናስነብባችሁኸለን::

-------------------//////////------------------------------

... □ግዚአብሄር አዳልቶአል ወይ አላችሁ? □ኔ □ሚቆርመኝ በ□□□አብሄር ስራ መግባት ምን ያህል □ንደማጸስ□ራ ነው... □ሚሉን ተከታዩን መል□ክት ጸ□ረሱን ተሳ□ኝ ናቸው:: ተሳ□ኝው አቶ ወንድወሰን መርሻ ይባላሉ:: የአቶ ወንድወሰን አስተያየት ብዙም ወደሳይንሱ የሚያተኩር ሳይሆን በአብዛኛው ወደማህበራዊው መንገድ የሚያዘነብል ነው::

> «...□□□አብሄር አዳልቶአል አላችሁ? □ኔ □ሚቆርመኝ በ□□□አብሄር ስራ መግባት ምን ያህል □ንደማጸስ□ራ ነው::□ናቴ ል□ አርባ ሶስት አመት ሲሆናት □□ለደቻት ሴት ልፀ (□ህቴ) □ያደገች ስትሄት የአ□ምሮ □ዥምተኛ መሆንዋ □□ቆአል:: ጁጬ□ □ስከአሁን ትረስ በልዩ ትዓአ □ያደገች ትገኛለች:: ...□ኔ □□□ሀርን □□ራለሁ:: በ□ር□ዓ ሳይንሱ በበኩሉ ስለተ□ዓ ሮ □ሚጸስረቴ□ ብ□ ነገር አለ:: □ኔ ግን ሳይንሱ በሚለ□ ላጁ □□□□አብሄር □ቃት ሲፊ መር ሁሉ ነገር ሊሳካ □ንደሚችል አምናለሁ :: ለመሆኑስ በሴት □ና

በወንድ መካከል ጸለ□ □ተ□ዓሮ ልዩነት ልፀ በመ□ለት □ትሜ ላጁ ብቻ ነው □ንዴ? ሴት ልፀ ልጅን ስትወልት ዘጠኝ □ር በሆ□ዥ ተሸ□ማ ፧ቷትዋን አጥብ□ □ና በጹርባዥ አዝላ ነው □ም□ሳትቱ□፡፡ወንድ ልፀ ግን በ□ሲባዊ ግንኙነት □ለት □□ሴትዋ □ንቁላል □ላከውን □ር ሲ□ራለት በ□ስ□ መቀበልና ሚስቱ ስ□ረ□ዌ መመልከት ...ምናልባትም ስ□□□ ቀና ከሆነ ሚስትየዋን መንከባከብ ...ልፃ ም ከተ□ለ□ በሁዥሶ ምናልባት □ቃ□ኛ ከሆነ ልፃ ን አልፎ አልፎ መንከባከብ ነው ድርሻው፡፡ ከዚህ ውጭ ብዙም የሚጉላላበት መንገድ የለም፡፡ □ናም ሴቷም □ንደወንዱ □መ□ለጽዥ ቂ□ ጁራ□ም ቢባል ኖሮ □ንዴት □ንደምትጎዳ መቶመት አያቅትም፡፡ ወንዱ ግን ብ□ም □ሚንገላ□በት መንገድ ስለሌለ □ስኪጸረፀ ትረስ ሴቶቹን □ጸስረቱ□ ሊጸስ□ልት ይችላል፡፡ አቅም ባይኖረ□ም አቅም ካላት ሴት... ልፀ አግኝቶአልና □ሳት□ለ□ለች፡፡ ስለ□ህ □ኔ አጋጣሚ □ን ብ□ም አልኮንነውም፡፡ ሴቷ በሀምሳ አመትዋ መ□ለት ማቆምዥ ከተ□ዓሮ ብቻ ሳጁሆን ከኑሮ ትርሻዋና ከአቅምም አኩዥጸ ልንቀበለ□ □ሚቶባ ጁመስለኛል፡፡ ምንም □ንኩዋን ወንድና ሴት □ኩል ናቸው ቢባልም በተ□ዓሮአዊው ሁኔ□ □ና በሰዎች ባህርጁ □ተነሳ ግን □ተለጸ□ አቀባበል ስለሚኖረ□ በ□ኔ በኩል ምንም □ንኩዋን ሰ□ ሊለ□ቷ□ □ማይችላ□ □ተ□ዓሮ ሕግ ቢሆንም ሴት ልጅ በሀምሳ አመት □ትሜዥ መ□ለት ማቆምዋን □ስማማለሁ፡፡»

(

የወንድወሰን መርሻ/ከመርካቶ)

የአቶ የወንድወሰን አስተያየት ሴቶች ልጅ ወልዶ በማሳደግ በኩል በተፈጥሮም ሆነ በማህራዊው መንገድ ብዙ ጫና ያለባቸው ስለሆነ የመውለድ ጊዜው አጠር በማለቱ ተጠቃሚ □ንጂ ተ□ጂ አይደሉም □ሚል ስሜት ጸለ□ ነው:: በተፈ ማሪም ሴቷ □ትሜዋ ከገፋ በሁዋላ የምትወልደው ልጅም የጤና መጉዋደል ሊደርስበት □ንደሚችል ማሳጸ □ሚሆን ምሳሌም አጋ ርተ□ናል:: ተከ□ዩ አስተያየት □□ሞ □□/ሮ የትም□ርቅ ተ□ል□ ነው:: □/ሮ የትም□ርቅ ከጉርትሾላ አካባቢ ናቸው::

«...□ኔ በአሁኑ ሰአት □ትሜጵ □□ 56/አመት □ርሶአል:: □ትቶቱ አዲስ አበባ ነው:: በ□ም ባጁሆንም በምችለ□ አቅም ተምሬአለሁ:: ቤተሰቦቼ ትምህርትን □ንደትልቅ □ብ ያዩት ስለነበር □ኔም ከትምህርት □□ ለሌላ ለምንም ነገር ቅትሚጸ ሰጥቼ አላ□ቅም:: ስለ□ህም አብሮ አደግ ቶዋደኞቼ በተለጸ□ ቂ□ ትምህር□ቸውን □ጸቋረቷ ለባል ሲቴሩ በ□ም አዝን ነበር:: ምክንጸቱም ትምህርት ቢማሩ □ንጂ ባል ቢጸቁ ምን ጁቷቀማሉ □ሚል ስሜት ስለነበረኝ ነው:: በ□ር□ዓ ቴ□ሪያቸውን ሳጁጁ□ በመሀከል መቴራቸው □ንደ አንት ጉድለት ሊቆጠር ቢችልም የልጆቹ የትምህርት የመቀበል አቅምም የሚወስነው □ንደሆነ አል□ትም:: □□ኸለ ሲጸትር ከአንድ መንደር ሴት ልጆች አብረን ትምህርት ጸምረን □□ ሶስተኛ□ የትምህርት □ረጽ □ቦቃነው ከሶስት በላጁ አንሆንም ነበር:: ከእነሱም መካከል ከዲ□ሪ□ም በሁኸላ □ኔ ብቻ ባል ሳላቁ ቀረሁ:: □ትሜ □□ፊ መረ ሲሄት □ንዲጸ□ም ትዳር ምን ጸ□ርፉል? ማለት ጸመርኩ:: ከስራ ስራ መለዋወጥ...ተምህርትን

በተለያየ ደረጃ..በስልጠና...በኮርስ... □□ለዋወጥኩ መማር □መሳሰሉት ላጁ ቲ□ዬን □ጸሁ:: በኢኮኖሚ□ስ ቴ□ሪ □ና በማናጅመንት ማስተርስ ቴ□ሪዬንም ሰራሁ:: ከዚህ በሁዃላ □ን□ቴህ □□ 42/አመት ሲሆነኝ ነበር ኀቴን ወደትዳር ጸዞርኩት:: □ኔ ቤት ሰርቻለሁ:: □ኔ መኪና ገዝቻለሁ:: □ኔ ትምህርት ተምሬአለሁ:: □ኔ ዓ ሩ ስራ አለኝ :: □ትሜጵ ሀምሳ አመት ስላልሞላኝ አሁን ልፀ መ□ለት □ችላለሁ::ጁህ ነበር □እኔ □ሳኔ:: ነገር ግን አልተቻለም:: ለካንስ ሀምሳ አመት ማለት ለሁሉም ሴት □□ርግዝና መቋረ□ □ □ንጂ □ስከሀምሳ አመት ትረስ ሁሉዃም ሴት □□ት ትወልቴለች ማለት አይደለም:: ባለቤቴም □ትሜ□ □□ ስትሳ አምስት አመት ቶ□ማ ስለሆነ ከዚህ በሁዃላ ልፀ አል□ል□ም ጁላል:: □ኔ ግን □ሱ □ቃ□ኛ ቢሆን ልፀ አስ□ል□ ቢጸመ□ልኝ □ና ባሳት□ □ኔ □ቃ□ኛ ነኝ::»

ከላይ ያነበባችሁት አስተያየት ኑሮን በተሳካ ሁኔ□ ለመምራት ሲባል ብ□ ሰዎች □ሚ□ትቁበት ችግር ነው:: በተለጁም ሴቶች □መ□ለጽ □ትሜያቸው □ስን መሆኑን ከግምት □ስዓ ባለማስቆፃት በተለጸዩ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ምክንያቶች ልፀ □መ□ለድን □ትል □ንደሚጸቷ □ሙን ነው:: ስለዚህ ሁሉንም ነገሮች ጎን ለጎን □□መሩ ተ□ዓሮአዊ □ትልንም ሳጸቷ መኖር □ንደሚቻል ጁህ አምት □ፉበዛቸው □/ር ሙሁቴን አብ□ ሙጸዊ ም□ር ጁሰ□ሉ::

ንደ ዶ/ር ሙሁዲን አብዶ የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከሻሊስት □ና መምህር ማብራሪጸ በወንዱም ጁሁን በሴቷ በኩል ልጅን ለማ□ኘት □ሚጸስችሉት ተ□ዓሮአዊ ቅመሞች በቋ□ ሂደት □ሚዳከሙበት ሁኔ□

ተ□ዓሮአዊ ነው:: የወንዶች የመውለጃ ሂደት ረጅም ጊዜ የሚቆይ ሲሆን ሙሉ በሙሉ የመራቢያ □ትሜያቸውም ከአስራዎቹ □ሚጶምር ነው:: በሴቶቹ በኩል □□ሞ ቀትሞ በ12/አመት □ትሜ □□ር አበባ ጸዩ የነበረ ሲሆን አሁን ግን □□ አስር□ና ዘጠኝ አመት □□□ረ□ ነው:: ስለ□ህም የወንዶቹ □መራቢጸ ሂደት ከአስራዎቹ ጶምሮ □ስከ ሰባ አመት ትረስ ምንም ሳጁ□ባ ሊቀዓል ይችላል:: ከዚጸ በሁዋላ ግን ወደ ዘጠናዎቹ ሲገባ ተስቲስ የሚባለው ሆርሞንን ወይንም የወንድ ሕዋስን የሚያመርተው አካል በስራው □□ተቶኻፀተተ ብቃቱን □ጸ□ □ሚመ□በት ሁኔ□ ይከሰ□ል:: □□ሴቶች ስንመለስ ግን ከ20 - 30/ ትረስ ባለ□ □ትሜ ከፍ ባለ ሁኔ□ ልፀ □መ□ለት ሂደት □ሚኖር ሲሆን ከዚጸ በሁኻላ ግን □ንደ □□ትሜ□ □□ፊ መረ በሄ□ ቁዓር ለመ□ለት □ሚጸበቃ□ □ንቁላል ብቃት □ና ዓራቱን □□ቀነሰ መመረቱም □ጸቆመ ስለሚሄት ሀምሳ አመት ሲሞላ ሙሉ በሙሉ ጁቋረ□ል ብለኻል::

ልጅ መውለድ አለመቻል የሚባለው ችግር በዚህ ዘመን □□በ□ በመም□ቱ ሰ□ ሁሉ ልዩ ትኩረት ሊጸ□ር□በት □ንደሚቶባ □/ር ሙሁቴን አሳስበ□ □ትሜን በሚመለከት ወንዶችም ሆኑ ሴቶች ተመራ□ □ሆነውን □ትሜያቸውን ማሳለአ □ለባቸውም:: ከወንዶች ጁልቅ □ሴቶች □ትሜ ሳይንሳዊ□ በሆነው መንገድ አንዳንድ □ርቴታዎችን ከማትረ□ አኩኻጸ □ ምር አስቸጋሪ ሁኔ□ዎች □ንዲጸፉዓም ምክንያት መሆኑ በሕ□ምናው □ርአ □ሚ□ጁ ነው :: አንዲት ሴት በ□ትሜኸ በሀያዎቹ □ስዓ በምትገኝበት ቴ□ □ሚኖሩአት □ንቁላሎች ዓራትና ብቃት □ና □ትሜኸ ሰላሳ□ን ከዘለለ በሁኻላ □ሚኖኻ□ □ቷት ተመሳሳጁ አይደለም:: ምናልባት □ስከ ሀምሳ□

መውለድ ትችላለች ቢባልም □ንኩዋን አሁንም ተ□ዓ ሮአዊ አቋሙ ወይንም ዓ ራቱ □ሚለጸጁ መሆኑ አይካትም:: ወንዶችንም ስንመለከት □ትሜያቸው ከአርባ በላጁ በሚሆንበት ቷ□ □□ስዩ ርም ዓ ራትና ተ□ባር □□ቀነሰ መም□ቱ □ት ነው:: □ናም ምናልባትም □ሴትዋም □ንቁላል ሆነ የወንዱ □□ር አ ሬ ለሌሎች ሰዎች አገል□ሎት □ንዲ□ል ቢ□ለ□ በ□ትሜያቸው መጠን □ሚ□ሰን ጁሆናል::

ዶ/ር ሙሁዲን አብዶ የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከ ሻሊስት ማብራሪያቸውን ሲጸቷቃልሉ ሴቶች ሌሎች □ሮ□ራሞችን አስቀትሜ ልፀ መ□ለድን ግን አቆጸለሁ ማለት ይችላሉ:: ነገር ግን ከሰላሳ አመት □ትሜያቸው በላጁ መሆን □ለበትም:: በአሁኑ ቷ□ በስፋት □ሚመከረ□ ሴቶች ልፀ ከማርገዛቸው በፊትም ሆነ ካረቱ□ በሁዄላ ሐኪም □ንዲጸማ□ሩ ሲሆን ጁህንን ልጅን ከመ□ለት ማዘግየት የሚለውንም አር□ስት ጁ□□ □□ባለሙጸ መቅረብ ጁቆባቸዋል:: ባለሙጸ□ም ቁል□ ባለ መንገድ ልጅን ማዘግየት ጸለብሽ □ስከዚህ ቷ□ ትረስ ነው በሚል መነጋገር ጁቆባዄል:: ከዚጸ በላጁ ብ□ □ዩ□□ ግን ...

- □ድሜ ከገፋ በሁዋላ ልጅን ማርገዝ ከተለያዩ ሕመሞች ጋር ግጭትን ሊፈጥር □ንደሚችል ፣
- □ድሜ ከገፋ በሁዋላ የምትወልደው ልጅ በጤናውም ችግር ሊገጥመው □ንደሚችል፣
- □ትሜ □□ፊ መረ በሄ□ ቁዓ ር □ትሜ□ ሀምሳ ባጁ□ርስም ልፀ ማርቶዌ መቻል አለመቻልን በ□ምት ማ□ቅ □ንደማይቻል(ማጣትም □ንደሚኖር) ...□□ተ መንገር ጁቆባል::

ወንዶቹም ቢሆኑ □ስከ ሰባ □ና ዘጠና አመት ወይንም ከዚጸም በላጁ መ□ለት □ችላለሁ □ሚለ□ን ወደጎን ትተ□ ተመራ□ □ሚሆነው ከ35-50/ አመት ባለ□ □ትሜያቸው ልፀ ቢጸስ□ል□ ትክክለኛ□ና ቀል□ኛ□ ቂ□ ነው:: ነገር ግን ሁለቱንም ባማከለ መንገድ ልፀ □ንዲ□ል□ ም□ር ጁሰዓ ቢባል □ስከ አርባ አመት □ትሜ ቢሆን ጁመረ□ል □ንደ □/ር ሙሁቴን አብ□ ማብራሪጸ:: ከምንም በላይ ወንዶችም ሆኑ ሴቶች ሊረዱት የሚገባው ነገር ተፈጥሮ የለገሰችውን ልጅን □ትሜ ሳጁቶኛ □ል□ በተቂ□ ሁኔ□ ተሩዃዥፌ ማሳ□□ □ና ዓሩ ምሳሌ መሆን □ንደሚቀባ ከግምት ማስቀባት ጁቷቅማል::

«...□ቤተሰብ □ቅት □ጳ □ና □ም□ተ አመቱ □ልማት □ቦች....»

ንደአውሮፓውያኑ አቆጣጠር 2000/ ዓመተ ምህረት ሲገባ □ስከ 2015/ዓም ድረስ በአለም አቀፍ ደረጃ በተለያዩ መንገዶች ሊሻሻሉ ጁቆባሉ በተባሉ የጤናና የልማት መርሀ ግብሮች ላይ 193/ አንድ መቶ ዘጠና ሶስት የተባበሩት መንግስ□ት አባል አገራት □ንዲሁም □□ 23/ሀጸ ሶስት □ሚሆኑ አለም አቀአ ትርጅቶች □ርምጽ መ□ሰት ጁቆባኸል ከሚል ስምምነት □ርሰኸል:: ነጥቦቹም ስምንት ሲሆኑ አንባቢዎች □ስ□□ሱአቸው ዘንድ □ንደሚከተለ□ አስአረናቸዋል::

1. Eradicating extreme poverty and hunger,

   =የከፋ ድህነትንና ረሃብን ማስወገድ ፣

2. Achieving universal primary education,

   =በአለም አቀፍ ደረጃ የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርትን ለሁሉም ማቱረስ፣

3. Promoting gender equality and empowering women,

   =□□ታ እኩልነትን ማስፈን □ና የሴቶችንም አቅም መገንባት፣

4. Reducing child mortality rates,

   የህጻናትን ሞት መቀነስ፣

5. Improving maternal health,

   =□እናቶችን ጤና ማሻሻል፣

6. Combating HIV/AIDS, malaria, and other diseases,

=ኤችአይቪ ኤይድስ ወባ እና ሌሎች በሽታዎችን መከላከል ፣

7. Ensuring environmental sustainability, and

=ቀጣይነት ያለው የአካባቢን ጥበቃ ማረጋገጥ እና

8. Developing a global partnership for developments,

=በአለም አቀፍ ደረጃ ለልማት በጋራ መቆም ወይንም ህብረትን ማጠናከር፣

በ□ር□ዓ አሁን እንደኤሮ□□ያን አቆ□ቷር 2013/T/ም ላጁ □□ረስን ሲሆን □ም□ተ አመቱ □ብ ሊጠናቀቅ ሁለት አመት ጁቀረኽል:: ቷ□□ ሲ□ርስም አለም አቀኘ ድርጅት ምን ያህሉ ግቡን እንደመታና ምን ጸህሉ እንዳልተሳካ ጁቴል□ል ተብሎ □ሚቷበቅ ሲሆን ምናልባትም ቀ□ጁ □ርምጽ ይኖር ጁሆናል □ሚል □ምት አለ:: ከላጁ ከተቷቀሱት ነጥቦች መካከል በተለጁም በአራተኛ□ና በአምስተኛ□ ተራ ቁዓር □ተቷቀሱት □ህጻናትን ሞት መቀነስና □እናቶችን ቷንነት ማሻሻል እንዲሁም የኤችአይቪ ስርጭትን መከላከል □ሚሉት የኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር ከሚሰራባቸው የስራ መስኮች መካከል ናቸው::

የኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር 21ኛ አመ□ዊ ቶባኤ በተካሄ□በት □ቅት ቀርበ□ ከነበሩት ጥና□ዊ □ሁፎች አንዱ □ቤተሰብ □ቅት □ጻ እና □ም□ተ አመቱ □ልማት □ቦች □ሚል ነበር:: ጥናቱን ጸቀረቡት □/ር ሰሎሞን ኩምቢ የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ስከሻሊስት እና በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ መምህር ናቸው::

ዶ/ር ሰሎሞን ኩምቢ እንደገለጹት □ቤተሰብ □ቅት ዘዴን አጠቃቀምና □ም□ተ አመቱን □ልማት □ቦች በማጸጸዌ በተ□ረቱ□ ጥናት

አገል□ሎቱን መቷቀሙ እንደሰብአዊ መብት □ሚቆቷር መሆኑን ጁቷቁማል :: በኢትዮጵም በሕቶመንግስቱ በአንቀ□ 35/ ላጁ እናቶች ከ□ርግዝናና ከወሊት ፋር ተጸጁዞ □ሚመጣን ችግር ለማስ□ቶት □ቤተሰብ ምጣኔን ለመቷቀም መብት አላቸው ጁላል:: ከዚህም በተፊ ማሪ መረጃና አቅም የማግኘት መብት እንዳላቸውም የኢትዮጵያ ሕቶመንግስት ጁቶል□ል:: □ቤተሰብ ምጣኔ አገል□ሎት ለአንድ ቤተሰብ ወይንም □ለሰብ □ሚሰጣቸው ዓቅሞችም አሉት:: ዓቅሞቹም □ቷና ፣□ህብረተሰባዊ እና የኢኮኖሚ □መሳሰሉት ናቸው:: ለምሳሌ □ቷና ዓቅም አለ□ ሲባል □ሊድን መመጠን ከሚለ□ ብቻ ሳጁሆን ካንሰርን ፣መቆሸሸን ወይንም ኢንፌክሽንን ፣በ□ር አበባ ቷ□ ሕመምን መቀነስ እና በተለጁም □□ር አበባ በሚ□□ቅ ቷ□ እንዲመ□ ማስቻሉ የአገል□ሎቱን ቷቀሜ□ ከፍ ጸ□ርቶኳል::

- የቤተሰብ ምጣኔ አገልግሎትን ከኢኮኖሚ አንጻር መመልከት ማለት ከምእተ አመቱ የልማት ግቦች በመጀመሪያው ላይ ከሚታየው ድህነትን መቀነስ ረሀብን ማስወገድ ከሚለው □ሳቤ ጋር የሚያያዝ ነው:: ቤተሰብ በ□ቅት ላጁ ከተመሰረተ እና □ቤተሰቡን መጠን ከወሰነ ለቤተሰቡ በሚጸቀርበ□ ሀብት በበቂ ሁኔ□ ለማስተቴ□ር ጸስችለኳል::
- ሴቶች የወሊድ መቆጣጠሪያ ዘዴ ተጠቃሚ በሚሆኑበት ጊዜ ትምህርታቸውን □ንዲቀጥሉ ያስችላቸዋል:: አንዲት ሴት ትምህርቷን ከቀጠለች የተሻለ ስራ በመስራት ገቢዋም በዚያው መጠን ሊያድግ የሚችልበት መንገድ ሊመቻች እንደሚችል አያጠራጥርም:: ከም□ተ አመቱ የልማት ግቦች 2ኛውን ተራ ቁጥር ስንመለከት ትምህርትን ማዳረስ የሚል ሲሆን የወሊድ

መቆጣጠሪያን መጠቀም ትምህርትን በተገቢው መንገድ ለማጠናቀቅ ያበረ□□ል ።

- ሶስተኛውን የምእተ አመቱን የልማት ግብ ስንመለከት ሴቶች ትምህርት በመማራቸው በኢኮኖሚም □□በለ□ጉ መምጣት እንዲሁም የጾታ እኩልነታቸውን ማስከበር በውሳኔ ሰጭነት ከቤታቸው ጀምረው በተለያዩ ደረጃዎች እንዲሳተፉ ያስችላቸዋል፡፡ ፖሊሲን በመንደፍና በማጽደቅ ረገድም የበኩላቸውን እንዲወጡ ያደርጋቸዋል፡፡

ሴቶች የወሊድ መከላከያን በተጠቀሙ ቁጥር ከቤተሰብ ብዛት አንጻር ሊፈጠር የሚችለውን ጫና በመቀነስ ከባሎቻቸው ጋር በመነጋገር ፣መረጃን በማግኘት የተሻለ ሕይወትን ለመምራት አይቸገሩም፡፡ ከጋብቻ በፊትም ወሊድ እንዳይኖር ፣□ጂ ባህሎችን ለማስወገድ፣ ከጋብቻም በሁዋላ ተገቢውን □ርቀት በመ□ጠበቅ እና □□ሊት መጠንን በመ□ሰን ሕይወትን በተሻለ መንገድ ለመምራት ጸስችላል፡፡

ዶ/ር ሰሎሞን በስብሰባው ላይ ከጠቀሱት ነጥብ አንዱ (Contraceptive prevalence rate) □ትሜያቸው □□ብረስፉ ግንኙነት ለመ□□ም □□ረሱና መ□ለት □ትሜ □ስዓ ጸሉ (15-19) ምን ጸህሎቹ □□ሊት መቆ□ቷሪጠያን ይጠቀማሉ አይጠቀሙም የሚለውን የሚመለከት ነበር፡፡ ከተለያዩ አገሮች ልምድም ከመቶኛ□ ሲሰላ በ□ኛ ሀቺር ተቷቃሚዎቹ 29%ሲሆኑ ዘመናዊ ውን የወሊድ መከላከያ የሚጠቀሙት ግን 27 %ያህል ናቸው፡፡ ይህንን ከአለምአቀፋዊው ገጽ□ ፉር ስናገናዝበ□ □□ □ማሽ ጸህል ዝቅ ያለ ነው፡፡ ለምሳሌም የአለም አቀፉን ስሌት ስንመለከት በ1990 ዓ/ም ወደ 51 %የነበረ ሲሆን አሁን ወደ 60 ሺህ ይደርሳልለ፡፡ ነገር ግን ከሰሀራ በታች ባሉ የአፍሪካ አገራት

□□ 22.7 % ሲሆን የወሊድ መቆጣጠሪያን በመጠቀም ረገድ ኢትዮጵያ ከአለም ህብረተሰብ በግማሽ ያህል ዝቅ ያለች ናት ቢባልም ከሰሀራ በታች ካሉት ሀገራት ግን የተሻለች መሆኑዋን መረጃዎች ያሳያሉ:: ነገር ግን ስሌቱ በጥቅል ሲ□ጁ እንጂ ከሰሀራ በታች ካሉ እንደ ኬንያ፣ ማላዊ ካሉት ሀገሮች አሁንም ኢትዮጵያ ዝቅ ያለ ደረጃ ላይ የምትገኝ መሆኑዋ □ሙን ነው:: በሌላ በኩል ግን በኢትዮጵያ ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቃሚዎቹ ቁጥር መጠቀም ፈልገው ነገር ግን ያልቻሉትን (Unmeet Need) በልጦ ተገኝቶአል::

□ም□ተ አመቱን □ልማት □ቦች በሚመለከት በአራተኛ □ረጃ ከተቀመጧ□ □ህጻናትን ሞት መቀነስ ቷንነታቸውን መ□□□ □ሚል ሲሆን ከዚህ አንጻር □ቤተሰብ ምጣኔ አገል□ሎት ተጠቃሚ መሆን ከ10 □ስከ 40% □ሚሆኑ ሕጻናትን ቷንነትን መቷበቅ □ጁም ከሞት ማዳን ጸስችላል □ሚል □ምት አለ:: በአለፋት አስራ ሁለት አመታት □ስዓ በአለም አቀአ □ረጃ ከአንድ አመት በታች ጸሉ 1.4 ሚሊዮን ጸህል ህጻናት ሞተዋል:: አለምአቀፋዊ ጥናቶች እንደሚያስረዱት በትክክለኛ ው ሁኔ□ □ቤተሰብ □ቅት □ጻ አገል□ሎት ተቷቃሚ መሆን ቢቻል ኖሮ ከ144 ሺህ □ስከ 570 ሺህ የሚሆኑ ሕጻናትን ሞት መቀነስ ይቻል ነበር ::

ከም□ተ አመቱ □ልማት □ቦች በአምስተኛ ተራ ቁዓ C □ተቀመቷ□ □እናቶችን ቷንነት ከማሻሻል ፋር □ተጸጸ□ ሲሆን □ቤተሰብ ምጣኔ አገል□ሎት ተቷቃሚ መሆን አንዱ ለእናቶች ቷና አስተዥ□ኦ እንደሚጸ□ር□ ተቆልጾአል:: በአለም አቀአ □ረጃ □ስከ 2012/ፐ/ም ትረስ □ተሰሩ ጥናቶች እንደሚጸሳዩት □ቤተሰብ ምጣኔ አገል□ሎት ተቷቃሚ መሆን ቢቻል የእናቶችን ሞት ከ20-44 ኀድረስ መቀነስ ይቻላል ::

ባለፉት 12/ አመታት □ስዓ በተካሄ□□ ጥናት እንደተረፉቶቷ□ ግን □ቤተሰብ ምጣኔ አገል□ሎት ሁሉም ቦ□ በትክክል ባለመቴረሱ በአለም አቀአ □ረጽ □□ □ሩብ ሚሊዮን □ሚሆኑ እናቶች ለህልፈት ተቴርቐቨ:: አገል□ሎቱ እንደሚ□ለቱ□ ተቴርሶ ቢሆን ኖሮ ግን □እናቶችን ሞት ከ57/ሺህ □ስከ 114/ሺ ድረስ ዝቅ ማድረግ ይቻል ነበር ዶ/ር ሰሎሞን ኩምቢ በጥናት ጽሁፋቸው እንዳመለከቱት:: በስተመፊ ረሻም □/ር ሰለሞን ለመፍትሔ□ ካስቀመቷአቸው ነጥቦች መካከል □ሚከተሉት ጁቐኙበ□ል::

- ህብረተሰቡ የወሊድ መቆጣጠሪያ የሚሰጠውን ጥቅም ተረድቶ በተ□ባር እንዲጸ□ል፣
- ማህበራት የሃይማኖት ተቋማት እና ሌሎች □ሚመለከታቸው አካላት ለ□ሊት ፣ መቆ□ቷሪጸ አገል□ሎት መስፋፋትና ለህብረተሰቡ ተጠቃሚነት የበኩላቸውን አስተዋጽኦ ማድረግ፣
- የወንዶችን ተሳታፊነት ማ□ልበት፣
- የጤና ባለሙያው አገልግሎቱን ለመስጠት የሚያበቃው □□ቀትና ችሎ□ እንዲኖረ□ ማትረ□ ፣
- ፖሊሲዎች ፣ፕሮግራሞች፣ ፕሮጀክቶን ምን ለውጥ አመጡ ከሚል ምርምርና ስርጸት ማካሄድ እና በተሻሻለ ሁኔ□ ተ□ባሩን ማከናወን… አስ□ላቿ ነው::

«...□□ንቁላል ከረቷት ካንሰር ...ጁበልዓ... ቶቴጁ ነው::»

« ... □ንደሚ□□ቀ□ ካንሰር በአለም አቀአ □ረጽ ቶቴጁ በሽ□ ነው:: ሌሎች ተላላኝ በሽ□ዎች ...ለምሳሌ ...□ንደ ኤችአይቪ... □ባ... □መሳሰሉት ላጁ በአለም አቀአ □ረጽ □ንደ አጀንዳ ቀርቦ መፍትሔ በስፋት □□ተ□ለፀለት □ሚገኝ ሲሆን ካንሰር ግን ልዩ ትኩረት አግኝቶ አያውቅም:: ስለሆነም በአሁኑ ወቅት ነገሩ አሳሳቢ መሆኑን በመረዳት በኢትዮጵያ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ሕክምና ፋክልቲ ውስጥ ከካንሰር ጋር በተያያዘ ድህረ ምረቃ □ና በተለጁም □□ሞ ከማህጸን ካንሰር ፋር በተጸጸ□ ለማህጸንና ጽንስ ሕ□ምና □ስከ ሻሊስቶች ትምህርት በመስጠት ላጁ ነው:: በማህጸን ፍሬ ላይ የሚወጡ □ቷዎች ከ30-50 ኪሎ □ራም ትረስ □ብደት ሊኖራቸው ይችላል:: ጁህ □ቷ በኦ□ራሲዮን ከወጣ በሁዋላ ወደካንሰርነት ተለውጦአል ወይንስ አልተለወጠም? የሚለው ጥያቄ ከተመለሰ በሁዋላ ትክክለኛ□ ሕክምና ይሰጣል:: የመዳን ያለመዳን □ትሉም □ንደ □ትሜ □ና □ንደካንሰሩ □ረጽ ጁለጸጸል...ጁህ ሕመም □ፀ□ አስቸጋሪና ጥንቃቄ □ተሞላ□ ሕ□ምና ማትረግን ስለሚሻ በመስጠት ላጁ ጸለ□ ትምህርት □ፀ□ ቷቀሜ□ ይኖረኸል ተብሎ ጁቶመ□ል:: »

በ□ህ □ትም ለንባብ ጸቀረብነው □ማህጸን አሬ □ቷ □ጁንም ካንሰርን የሚመለከት ሲሆን ከላይ ያነበባችሁትም ዶ/ር ዳዊት ደሳለኝ የሰጡት ማብራሪያ ነው:: ዶ/ር ዳዊት ደሳለኝ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ሕክምና

ኛ□ልቲ መምህር □ና ረዳት □ሮፌሰር □ንዲሁም የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ስከ ሻሊስት ናቸው::

////////////////////////

ዓጸቄ:- □ማህጸን ፍሬ ምንድነው?

መልስ:- የማህጸን ፍሬ ወይንም □ንቁላል ማለት የወንድ ልፀ □□ር አሬ መጸ□ □ንደሚባለ□ ሲሆን የወንድ ልፀ □□ □□ ወጥቶ □ሚ□ጁ ሲሆን □ሴት ግን ሆት □ቃ □ስዓ ከማህጸን ፉር ተጸጁ□ □ሚገኝ ነው:: የማህጸን ፍሬው ወይንም □ንቁላሉ በ□ራ □ና በቀኝ በኩል □ሚቶኙ ሲሆን ሴትን ልጅ ሴት □ሚጸሰኛትን ባህርይ የሚሰጥ አካል ነው::

ዓጸቄ:- የማህጸን ፍሬ ጥቅሙ ምንድነው?

መልስ:- የማህጸን ፍሬ ማለት በጣም ትናንሽ አካላት ሲሆኑ ጥቅማቸው ግን ከፍተኛ ነው:: □ነዚህ አሬዎች ሴትነትን □ሚጸመነጭ ሆርሞንን □ሚ□ዓሩ ናቸው:: □ሴትነት ባህርጁ ማለት ለምሳሌ ቷት፣ የሰውነት ቅርጽ በተለይም መቀመጫ አካባቢ ያለው ውፍረት የመሳሰሉት ከ□ንቁላሉ ስራ ጋር የሚያያዙ ናቸው:: ጁህ ተፈጥሮአዊ ሂደት ሲሆን ከዚያም በላይ ሴት ልጅ በየወሩ የወር አበባ □ንዲኖራት □ና ማህጸኑኘ በትክክል በ□□ሩ □ንዲሰራ ለማትረ□ □ንዲሁም ልፀ □ል□ ለማሳ□□ የሚያስችል የሴት አካል ነው::

ዓጸቄ:- አፈጣጠሩን □ንዴት መ□ለ□ ይቻላል?

የማህጸን ፍሬ ያለበትን ማ□ቀአ ል□ □ንደከረቷት አድር□ ማሰብ ይቻላል:: □ንቁላሎቹ በከረቷቱ □ስዓ □ሚቶኙ ሲሆን በመካከላቸው □□ሞ □□ም ስርና □ተለጸዪ ነገሮች ጁቶኛሉ::

በሶስቱም ቦ□ዎች ማለትም ከከረጢቱ ብቻ የሚነሳ፣ ከ□ንቁላሎቹ □ንዲሁም በሁለቱ መካከል ካለ□ ቦ□ □ሚነሳ □ቲ ወይንም ካንሰር ይኖራል::

ዓጸቂ:- በሶስቱ ቦ□ዎች ከሚነሳ□ □ቲ ወይንም ካንሰር የትኛ□ ጁበልዓ ሴቷን ጁ□ቴል?

መልስ:- በሶስቱ ቦዎች ከሚከሰተው □ቲ ወይንም ካንሰር ከእንቁላል ከረጢቱ ላጁ □ሚነሳ□ ካንሰር ጁበልዓ ቶቴጁ ነው:: ነገር ግን □ንቁላሉ ላጁ □ሚከሰተ□ ካንሰር □□ሌላ ቦ□ ስለማይዛመት በማደጉ ምክንያት ሆድን ማሳበጥ ፣ሽንትና ሰገራ ላይ ችግር መፍጠር የመሳሰሉትን ሕመሞች ያስከትላል:: ነገር ግን ከ□ከመ ሊድን □ሚችል □ንጂ ቶቴጁ አይደለም:: ይድናል ሲባልም ተ□ዓሮ በ□ራስኹ ጸ□ለችው ነገር ስላለ በ□ጸም በመቷቀም ነው:: ጸ ማለት ለምሳሌ.....አይን ፣□ፀ ፣□□ር ፣ኩላሊት □መሳሰሉት ሁሉ በተ□ዓሮአቸው ሁለት □ንደመሆናቸው አንዱ ቢ□መም በአንዱ የመቆየት □ትል ስላለ ነው :: □ንደዚሁም □ማህጸን አሬ□ ሁለት በመሆኑ አንዱ ቢጎዳና □ስከ □ንቁላሉ ቢ□□ ሌላኛ□ በካንሰር ካልተጸ□ ስራ□ን ጁቀዓላል ማለት ነው::

ዓጸቂ:- አንዲት ሴት የማህጸን ፍሬ ካንሰር □ንደያዛት አስቀትማ ልትገምት □ምትችልባቸው መንገዶች ይኖራሉን?

መልስ:- አንዲት ሴት የማህጸን ፍሬ ካንሰር ይያዛት አይያዛት አስቀድማ ል□□ቅ □ምትችልበት ምንም መንገድ የለም:: ስለሆነም ለመከላከል ጥንቃቄ ለማድረግ በጣም አስቸጋሪ ነው:: ለዚህም ነው ዋና ገዳይ ነው የሚባለው:: □ስከአሁን በአለም □ረጽ

ችግሩን አስቀትሞ ለማ□ቅ □ንዲጸስችሉ □ተ□ረቶት ሙከራዎች ሁሉ ተ□ባራዊ አልሆኑም:: በአለም ላጁ ከ1.5 ጎ ባላነሰ አንዲት ሴት በሕይወቷ ውስዓ ል□ቶኝ□ □ና ልትሞት □ምትችልበት በሽ□ ነው:: □□ህም ምክንያቱ ሕመሙን ቀድሞ ማወቅ አለመቻሉ ነው:: ሕክምናውን በተመለከተ በሴቶች □ትሜና በሚከሰተ□ ካንሰር አይነት ጁ□ሰናል:: በ□ትሜያቸው □ስከሀጸ አመትና በ□ጸ አካባቢ ጸሉትን □ሚጁ□□ ከእንቁላሉ □ሚነሳ□ ካንሰር ሲሆን ጁህም □መዳን □ትሉ ከፍ ጸለ ነው::

ዓጸቄ:- ከኦፕራሲዮን በሁዋላ □ንደገና ልፀ □መ□ለት □ትሉ ምን ጁመስላል?

መልስ:- □መ□ለት □ትሉን በሚመለከት በካንሰር የተያዘው የ□ንቁላል ከረጢት አንዱ ብቻ ከሆነ አንደኛ□ ከረጢት መ□በኛ□ን ተ□ባሩን መቀቷል ስለሚችል መ□ለት ይቻላል :: ነገር ግን በሁለቱም □ንቁላል ከረጢቶች ላጁ ተመሳሳጁ □ሆነ ቶዳት ከደረሰ ዋናው አላማ □ልፀቱዋን ሕይወት ማትረአ □ንጂ ልፀ □ንድትወልት ማስቻል አይሆንም:: ቢሞከርም ከማይቻልበት □ረጽ ላጁ □ርሶአልና ሁኔ□□ን አስከፊ ጸ□ርቶኸል:: በተቻለ መጠን ግን □ማሚዥ ልፀ □መ□ለት □ትሉዋን □ንድትጠቀም □ተቻለ□ ሁሉ ጁሞከርላ□ል:: ጁልቁንም ልጅትዋ ገና በልጅነትዋ □□ር አሬዎቹዋ □ና ማህጸንዋ □ስኪ□□ ትረስ ኦ□ራሲዮን □ምትደረ□ ከሆነ በሴትነትዋ ል□ገኝ □ሚቶባትን ብ□ ተ□ዓሮአዊ ነገሮች ስለሚጸሳጣት ከባት □ሳኔ ነው:: በትላልቅ ሴቶች ላጁ □ሚከሰተ□ ካንሰር ግን ገና ልጅ ይወልዳሉ ተብሎ የማይጠበቅ ስለሆነ ያለምንም ጥያቄ

□ስከማህጸኑ □ሚ□ቶት ነው:: ሕመሙ ካንሰር መሆኑ ሲ□□ቅ ማንኛኸም ሴት ከሐኪም ፋር በቅርብ በመመካከር መትሀኒቱን በትክክል በመ□ሰት ሕመሙን ማዳን ይቻላል::

ዓጸቂ:- ሕመሙ □ሚቶኘ□ □ና በሕ□ምናው መረዳት □ሚቻለ□ መቼ ነው?

መልስ:- ሕመሙን አስቀድሞ መከላከል አለመቻሉ ጉዳቱን ከፍ ጸ□ርቶኸል □ንጂ □ ርሹንም ሳጁ□□ቅ ይኖራል ማለት አይደለም:: ነገር ግን ሴትየዋ ሕመም በሚሰማት ጊዜ የካንሰሩ ደረጃው ከፍ ያለ ነው ማለት ነው:: የካንሰር ሕመሙ አንደኛ ፣ሁለተኛ ፣ሶስ ተኛ □ና አራተኛ ተብሎ □ሚከፈል ሲሆን ብ□ ቿ□ □ምመ□ ለሕ□ምና □ሚቀርቡ ሴቶች ከሁለት □ስከ ሶስተኛ□ □ረጽ □□ረሱ ስለሆኑ በሕ□ምናው ሊረ□ ከሚችሉበት □ትል □□ ጁሆናሉ:: ነገር ግን አንደኛ □ረጽ ላጁ ሆነው ለሕ□ምና ቢቀርቡ □ስከ 80ኀ ማዳን ይቻላል:: ሕመሙ የሚሰማው ከ□ንቁላል ከረቿ.ቱ ወጥቶ □ማህጸን አካባቢን ነካክቶ □□ ሆት □ቃ □ስዓ ሲቶባ ... □ሆት □ቃ ማበዓ፣ ሰቶራና ሽንት ላጁ ችግር ማስከተል፣ ም□ብ አለመስማማት ፣ቶሎ መዓቶበ ፣ □ፊ ቶኸራ ሕመም ስሜት □መሳሰሉት ሲከሰቱ ነው:: ለ□ህ □ሚመከረ□ በሆት □ቃ አካባቢ ሕመም ሲከሰት መ□ከም □ሚቶባ□ ሆድን ብቻ ሳጁሆን □□ ጽንስና ማህጸን ሐኪም ቀርቦ መ□የት ጸስ□ልፋል:: □ህመም ስሜቱ ሊመሳሰል ስለሚችል የትኛ□ □ንደሆነ አለስቀትሞ ማ□ቅ ስለማይቻል ምርመራ ማትረ□ ጁቿቅማል::

ዓጸቂ:- የማህጸን ፍሬ ካንሰርን ለመከላከል ሴቶች ምን ሊያረጉ ይገባል?

መልስ፡ ከማህጸን ፍሬ ከረጢት ወይንም ከማቀፊያው ላይ የሚነሳ ካንሰር ብዙ ጊዜ የሚከሰተው ባልወለደች ሴት ላይ ነው፡፡ ጡት ያላጠባች ፣የ□ርግዝና መከላከያ ጸል□ሰደች ፣ □ንዲሁም በቤተሰብ □ቷት ፣□ማህጸን ካንሰር የነበራት ሴት በካንሰሩ ለመጸዌ ጁበልዓ ተፉላ□ ትሆናለች፡፡ □□ርግዝና መከላከያ ኪኒኖችን □ሚ□ስ□ ሴቶች ብ□ ቂ□ በበሽ□□ አይጎዱም፡፡ ስለ□ህ ሴቶች ለካንሰሩ አለመከሰት ሊጸ□ርቶት ከሚቶባቸው ጥንቃቄ በ□ም ቷቃሚዎቹ …

1. ልፀ መ□ለት ወይንም ፣
2. የወሊድ መከላከያውን ኪኒን መጠቀም፣

□□ርግዝና መከላከያውን ኪኒን የምትጠቀም ሴት የምትከላከለው □ርግዝናውን ብቻ ሳጁሆን ከንሰሩንም ጁሆናል፡፡ አንዲት ሴት □□ሊት መከላከያውን መ□ሰት □ንደምትችል በሐኪም ከተረፉቶቷ □ርግዝናን ለመከላከል ብቻ ሳጁሆን □ንደዚሁም ብትወስ□□ □ማህጸን አሬ ካንሰርን ይከላከላል፡፡ ልፀ መ□ለት □ማህጸን አሬ ናንሰርን □ንደሚከላከል □ተረፉቶቷ ሲሆን ልፀ መ□ለት ሲባል ግን በተ□ፉፉሚ ብ□ ልጆችን መ□ለድ ሳይሆን ከአንድ □ስከሁለት ልፀ መ□ለት መፍትሔ ነው፡፡

«...በሎሚ እና በፊ □ ብልትን ...መ□ቷብ ...»

«እኔ □ትሜጽ □□ ሀጻ አምስት አመት □ሚሞላኝ ነኝ ። □12ኛ □አል ትምህርቴን ፊ ርሼ ወደዩኒቨርሲቲ ስቀባ ከቤተሰቤ ስለተለ□ሁ የነበረኝን □ቷና ችግር □ማኸ□□ ለቶዋደኞቼ ነበር። ከማህጸኔ የሚፈሰው ፈሳሽ □ፀ□ □ሚዘገንን ነበር። መልኩ □ስ አይልም። ሽ□ አለ□። ቶዋደኞቼ ስነግራቸው ብ□ዎቹ እኔም አለብኝ □ተ□ዓሮ ቶቴጁ ነወ □ሚሉ ነበሩ። እኔ ግን በአ□ም ል□ቶሰ□ አልቻልኩም። ለ□ረፍት □□ ቤተሰቦቼ □ምሄ□□ በአመት አንድ ቴ□ ነበር። ምክንያቱም ከርቀት □ተነሳ ነው። □□ ቤተሰቦቼም ስሄት ችግሩን ተናግሮ □□ ሐኪምቤት መሄት ስላስፈራኝ ዝም ነበር የምለው። በአጠቃላይም ይህንን ችግር ይገፔ ከሁለት አመት በላይ ተሰቃየሁ። የሚገርመኝ ነገር እናቴ ስለሁኔ□ጽ በ□ ራሽ አትጠይቀኝም ነበር። በሁዃላ ግን እኔ በትአረት ለእናቴ ስነግራት በሎሚና በፊ □ □ቷቢ አለችኝ። ሞከርኩት ። ግን አላሻለኝም። በስተመፊ ረሻ ግን ለአባቴ ነግሬ □□ ሕ□ምናው ስለ□ሰደኝ መፍትሔ አግኝቻለሁ። እኔ በ□ሁ አጋጣሚ □ማስተላል□□ መልእክት ፡-

1. ሴት ልጆች ለቤተሰባቸው ግልጽ ሆነው እያንዳንዱን ችግራቸውን በወቅቱ መናገር ይገባቸዋል።
2. ወላጆች ስለልጆቻቸው ጤንነት በቅርብ ሆነው መከታተል እና ማወያየት ይገባቸዋል።

-----------------------////-------------------------

በትኩረት ልንመለከታቸው □ሚቱ በመሆናቸው አንባቢን ማስ□□ስ ወደድን:: በ□ንግሊዌኛ□ Vaginal Discharge የሚባለው ከማህጸን የሚወጣው ፈሳሽ ተፈጥሮአዊ ነው::

ተፈጥሮአዊው የማህጸን ፈሳሽ ምንጩ :-

1. የማህጸን በር ከሚያመነጨው □ቷ ወይንም ሴል ፣
2. ከማህጸን ግድግዳው ላይ □□ተቀረኘ □ሚ□ቷ ሰሎች፣
3. በግብረስጋ ግንኙነት መሟሟቅ ጊዜ ከደም ወደብልት የሚፈስ ፈሳሽ ..ወዘተ የማህጸን ፈሳሽን ይፈጥራሉ::

ተፈጥሮአዊ የማህጸን ፈሳሽ:-

- ተፈጥሮአዊ የማህጸን ፈሳሽ የሚባለው ባብዛኛ□ □ሀማ ወይም ወተትማ
  መል□ ጸለ□ እና የመጎተት ባህርይ ያለው ነው::
- ተፈጥሮአዊው የማህጸን ፈሳሽ ብዛቱ በሀያ አራት ሰአት ጊዜ ውስጥ ከአንድ እስከ
  አራት ሲሲ የሚደርስ ነው::
- ተፈጥሮአዊው የማህጸን ፈሳሽ በመጠኑ የሚሸት ነገር ሊኖረው ይችላል::

Vaginal Discharge - ከማህጸን የሚወጣው ፈሳሽ ጤነኛ አይደለም የሚባልበት ደረጃ:-

- ቀለሙን ሲለውጥ /ማለትም/ ብጫ፣ ነጭ(አረፋ) ፣ አረንጉዋዴ ፣ቡናማ ...ወዘተ የመሳሰሉትን ሲመስል ነው::

ከላይ ለንባብ ያልነውን ነጥብ የገለጹት ዶ/ር □ጸሱ መስፍን የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ስከ ሻሊስትና ረዳት □ሮፌሰር ናቸው:: □/ር □ጸሱ በ□ህ አምት □ማህጸን □ሳሽን ቷና በሚመለከት □ስቷንን ቀሪ□ን ማብራሪጸ ለንባብ ብለናል ::

ዓጸቁ:- በግብረ ስጋ ግንኙነት ሳቢያ ከሚተላለፉ ሕመሞች የማህጸን ፈሳሽ ሊከሰት ይችላልን?

መልስ:- ተፈጥሮአዊው የማህጸን ፈሳሽ ወደ□ማሚነት □ሚለ□ዓበት በርካ□ አጋጣሚዎች አሉ:: ከእነዚህም መካከል በ□ብረስፉ ግንኙ ነት ቲ□ □ሚተላለኘ እንደ ፊ ብዓ □መሳሰሉት ጁፀፑበ□ል:: ፊ ብዓ □ላጁኛ□ □ማህጸን □ኣል ወይንም □ማህጸን በርን በመመረዌ □ሳሽ እንዲበዛና ቷረኑም እንዲበላሽ ጸ□ርፉል:: በፊ ብዓ ምክንያት □ሚከሰተ□ መ□ል □መሰለ □ሳሽ ነው :: በጨብጥ ምክንያት የሚከሰተው ሌላው ችግር ከፈሳሽ በተጨማሪ ሕመምም መኖሩ ነው:: ሴቶች በታችኛ□ ሆዳቸው አካባቢ ወይንም ማህጸናቸው □ስዓ በእንቅስቃሴ □□ ወይንም ሆዳቸው በሚነካበት □ቅት አለበለ□ጸም በ□ብረስፉ ግንኙነት ቲ□ ሕመም እንዲሰማቸው ጸ□ርፉል:: ሌላው ወደ ነጭ ያደላ ፈሳሽን የሚያስከትለው በጀርም ምክንያት የሚመጣው ፈሳሽ ነው::

ዓጸቁ:-በስራ እንቅስቃሴ ምክንያት □ማህጸን □ሳሽ ቷነኛ አለመሆን ሊከሰት ይችላልን?

መልስ:- የማህጸን ፈሳሽ ጤነኛ አለመሆን በቀጥ□ ስራ ከመስራት ፉር ሳጁሆን ስራ በመስራት ምክንያት ከሚከሰት □ስ□ነት መጎዳት ፉር በተጸጸ□ ሊከሰት ይችላል::በተፊ ማሪም ስራ□ን

□ሚሰሩበት ቦ□ ንጽህናና የአየር □ባይን በመሳሰለ□ ምክንያት □ተ□ዓሮ □መከላከል አቅም ከቀነሰም ተ□ዓሮአዊ ላልሆነው □ሳሽ ሊቴርግ ይችላል::

ዓጸቁ:- ተፈጥሮአዊ ያልሆነው የማህጸን ፈሳሽ ከንጽህና አጠባበቅ ጋር ሊያያዝ ይችላልን?

መልስ:- የንጽህና አጠባበቅን በተመለከተ ሴቶች ቀላል የሚመስላቸውና በ□□ለቱ ሊቷቀሙበት □ሚችሉት ...ነገር ግን ለቶዳት ሊጸፉልጣቸው □ሚቸሉ ነገሮች አሉ:: አንዳንድ ቂ□ በብልት አካባቢ □ቷረን መለ□□ □መሳሰሉ ኩሚካሎች፣ □ለብ ማትረቂጸ □□□ር፣ □መሳሰሉትን የሚጠቀሙ ከሆነ ለችግር ስለሚያጋልጣቸው ያንን ማቋረጥ ይገባቸዋል:: በመ□ቷብም በኩል ምናልባት ቶላን በሚ□ቷቡበት □ቅት ካልሆነ በስተቀር በ□□ለቱ በሳሙና መ□ቷብ አስ□ላቹ አይደለም:: በተለጁም □ብልትን □□ስቷኛ□ን □አል ምንጊ□ም ቢሆን በሳሙና መ□ቷብ ተቒኢ አይደለም:: □ሚቷቀሙባቸውንም ሳሙናዎች የኬሚካል □ህደት ምን ጸህል የጠነከረና ጸልጠነከረ ወይንም አሲዳቸው የበዛና ያልበዛ መሆኑን በማየትም ቀለል ያሉ ሳሙናዎችን መጠቀም ተገቢ ይሆናል:: አንዳንድ ሴቶች ደግሞ በሎሚ እንዲሁም ፊ □ በመሳሰሉት ነገሮች □ሚ□ቷቡ ሲሆን ጁህ ትክክለ አለመሆኑን ቢጸ□ቁ ጁቷቅማል::

ዓጸቁ:-አለባበስ ምን ያህል ተፈጥሮአዊ ላልሆነው የማህጸን ፈሳሽ ጁቴርፉል?

መልስ:- አለባበስን በተመለከተ ብዙ ሊስተዋል የሚገባው ነገር አለ:: ለምሳሌ ሰውነት ላይ በጣም ጥብቅ የሚሉ እና □□□ቶብ

□ሚጸል□□ □ሱሪ □አል አጫጭር □ሆኑ ሱሪዎች በቁጸ ላጁ በብዛት ስላሉ ሴቶች ሲቷቀሙ ጁስተዥላሉ:: □□ስዓ ሱሪዎችንም በሚመለከት በ□ም ትናንሽ □ሆኑና ስ□ነት ላጁ □ሚ□በቁ እንዲሁም ከጥጥ ጸልተሰሩ ፊ ርቆች በዓ ቅም ላጁ ሲ□ሉ ጁስተዥላሉ:: ይህ ግን በሰውነት ላይ ሙቀት ሊፈጥር የሚችል ስለሆነ ላብ በማምጣት አዋራ በመሳብ በመሳሰሉት □ብ□ቴሪጸ ቁዓ ር እንዲ□ብ ስለሚጸ□ር□ ተ□ዓ ሮአዊ ላልሆነው □ሳሽ ሊቴር□ ይችላል::

ዓ ጸቂ:-ከማህጸን ውስጥ የሚወጣ አየርና ተፈጥሮአዊ ያልሆነ ፈሳሽ ግንኙነት አላቸውን?

መልስ:- ከማህጸን አየር ሊወጣ የሚችለው ከፈሳሽ ጋር በተያያዘ ወይንም ባልተያያዘ መንገድ ሊሆን ይችላል:: ከዚህ በተፊ ማሪ ማህጸንን ደግፈው የሚይዙት supporting structure የሚባሉት መላላት ሲደርስባቸው ማህጸን ይላላል:: በዚህን ጊዜ ማህጸን ጠበቅ ብሎ የሚቀመጥበት ሁኔ□ ስለሚ□ትል አየር □□□ስዓ መሳብ ጁጹምራል:: ሌላ□ አየር ከማህጸን ሲ□□ ኘስቱላ ከሚባለው የጤና ችግር ጋር የተያያዘ መሆን ያለመሆኑን ማረጋገጥ ይገባል:: ከአንጀት ጋር የተያያዘ ፌስቱላ ሲኖር አየር ስለሚያፈተልክ ወደውጭ ሲወጣ ሊሰማ ይችላል:: በተጨማሪም አልፎ አልፎ አንዳንድ ባክቴሪያዎች Carbon dioxide □ተሰኘውን አየር ያመነጫሉ:: ለምሳሌም አረፋ የመሰለው የማህጸን ፈሳሽ በባክቴሪያ ከተፈጠረው አየር የሚመጣ ሊሆን ይችላል::

ዓጸቁ:-ተፈጥሮአዊውን ፈሳሽ ጠብቆ ለማቆየት ምን ማድረግ ይመከራል?

መልስ:- ወደመፍትሔው ስንመጣ :-

- **ትክክለኛ የሆነ የብልት ንጽህና አጠባበቅን መከተል ...ማለትም ሴቶች ጠዋትና ማ□ ሲ□ቷቡ ከሳሙና □ሑ□ በ□ሀ ብቻ ቢሆን ጁመረ□ል:: ሴቶች ቶላቸውን በሚ□ቷቡ ቷ□ም ቢሆን □ብልታቸውን □□ስዓ □አል ሳሙና እንዳይነካ□ መጠንቀቅ አለባቸው::**
- **ሴቶች እንደጠረን መለወጫ የመሳሰሉትን ኬሚካሎች በብልታቸው አካባቢ መጠቀም አይገባቸውም::**
- **ለሰውነት ተስማሚ ያልሆኑ ልብሶችን ማለትም ዓብቅ □ሚሉ ሙታንታ እና ሱሪ እንዲሁም ከጥጥ ያልተሰሩ ሙታንታዎችን መጠቀም የመሳሰሉትን ልምዶች ማስወገድ ይገባል::**
- **ከዚህ ሁሉ ጥንቃቄ ባለፈ የማህጸን ፈሳሽ ጤናው □ሚ□□□ ከሆነ □□ሐኪም ዘንድ ቀርቦ አስ□ላቷ□ን ክትትል ማትረ□ ተቿኢ ነው ::**

«..በአግባቡ ወልዶ ልጅን አቅፎ መሄድ ቀላል አይደለም፡፡»

አጣጥ ሆስፒ□ል □□ሬ□ የአምዳችን ትኩረት ነው፡፡ አጣጥ ሆስኣ□ል □ተቀናጀ □ቷና አገል□ሎትን ማለትም መከላከልን ፣ማዳንንና ልማትን ለተጠቃሚዎች የሚያበ ረክት ሆስፒ□ል ነው፡፡ አጣጥ ሆስፒል በደቡብ ም□ራብ አዲስ አበባ ከወልቂጤ ከተማ 17/ ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ በሆሳ□ና መንገድ የሚገኝ ነው፡፡ አጣጥ ሆስፒ□ል ጁበል ጡን አገልግሎት የሚሰጠው በደቡብ ብሄር ብሔረሰቦች ጉራጌ ዞን ጨጫ ወረዳ ሲሆን ተጠቃሚ ይሆናሉ ተብሎ □ሚቆመተ□ ህብ □□ 800.000 የሚሆኑ ናቸው፡፡በሽ□ን በመከላከል □ረጽ ሆስኣ□ሉ ለ12/ ቁበሬ ማህበር አባላት በተለይም 36=500/ለሚሆኑ ሰዎች አገልግሎት የሚሰጥ ሲሆን በዚያም 16/ የጤና ማ□ከላትና ሰባት □ሊኒኮች ሆስፒ□ሉን □ንደ ሪ□ራል(ሕመምተኛን በመላ□) ጁቷቀማሉ፡፡ ለአጣጥ በቅርብ ርቀት ላጁ ጁቶኛሉ □ሚባሉ ሆስኣ□ሎች □ሊሶ □ሚቶኝ□ ሉቃስ ሆስኣ□ል በ60 ኪ/ሜትር ርቀት □ና ሆሳ□ና ሆስኣ□ል በ120/ኪ/ሜትር ርቀት ናቸው፡፡ ሆስኣ□ሉን □□በኘነው ጁበልቷኑ □ናቶች ከ□ርግዝና ፋር በተጻጻ□ ካላቸው የአኑዋዋር ባህርይ የተነሳ ሊደርስ ባቸው የሚችለውን ችግር ለመከላከል ማረፊያ ተዘጋጅቶ □ስከሚ□ል□በት ቀን ትረስ □ንዲሁም ከወለ□ም በሁኻላ □ህንነታቸው □ስከሚረፉቶዓ □ንዲቆዪ መ□ረጋቸው □ተለ□ □ሚጸሰኘ□ አቶል□ሎት በመሆኑ ነው፡፡ በ□ር□ዓ ጁህ አገል□ሎት በሌላም አካባቢ የሚሰጥ ሲሆን በአገር ደረጃ ግን በቁጥር ናቸው ማለት ይቻላል፡፡

አጣጥ ሆስፒ□ልን በሜዲካል ዳይሬክተርነት የሚመሩት ዶ./ር ሪ□ ሺኛ የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከ ሻሊስት ሲሆኑ በ□ምነት □ካቶሊክ ሲስተር ናቸው:: ዶ/ር ሪ□ □ንደሚገልጹት ሆስፒ□ሉ ከተቋቋመ □□ 43 አመቱን የያዘ ሲሆን □ሳቸው በሆስኣ□ሉ □□ 15 አመት አገልግለዋል :: ዶ/ር ሪ□ □ንደሚቶልጹት ...

«አጣጥ ሆስፒ□ል □ሚተቴ□ረ□ በኢትዮጵያ ካቶሊክ ቤተክርስቲያን ነው:: አጣጥ ሆስፒ□ል □ሚገኝበት ቦ□ ቀትሞ ሲመሰረት ለሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤትነት ሲሆን ነገር ግን በጊዜው በዚህ ደረጃ የሚማር በቂ ተማሪ ስላልነበረ የካቶሊክ ቤተክርስቲያን የጤና አገልግሎት ቢሰጥበት ይሻላል በሚል ስለወሰነ □□ሆስኣ□ልነት ተቀጁሮአል:: ለመጀመሪያ ጊዜም (The medical mission sisters) ስራውን የጀመሩ ሲሆን □ንደአሁኑ በተስኛኛ መልኩ ሳጁሆን በ□ሊኒ□ □ረጽ አ ራሽ □□□ረቶ ሕመምተኞችን መርዳት ነበር:: አሁን ግን ትልቅ ተብሎ ባይጋነንም ሆስፒ□ሉ በ□ም ብ□ ተቷቃሚ ጸለ□ ቀኑን ሙሉ ያለ□ረፍት □ሚሰራ ነው:: በወደፊቱ የማስፋፋት ስራ□ በ□ቢ□ □ስዓ ተጨማሪ አገልግሎትን ለመስጠት የሚያስችል ትልቅ ግንባ□ □□ተካሄደ ነው:: የሆስፒ□ሉ አልጋ ቁጥር 65/ነው:: አጣጥ ሆስፒል በቀን ከ200 □ስከ 250 በተለጸዪ ምክንያቶች የ□መሙ ሰዎችን □ሚጸክም ሲሆን የ□ካሚ□ ቁጥር በአመት ወደ 70/ ሺህ ይደርሳል:: አጣጥ ሆስፒ□ል አነስተኛና ከፍተኛ የቀዶ ሕክምና አገልግሎትን የሚሰጥ ሲሆን ቁዓ ሩም ወደ 1500/አንድ ሺ አምስት መቶ ይደርሳል:: አጣጥ ሆስኣ□ል □□ 2000/ □ሚሆኑ □ማዃለት አገል□ሎ ቶችን

> በየአመቱ ይሰጣል:: ከምንም በላይ ክትትል የምናደርግበት ስራችን ደግሞ የ□ናቶችን □ህንነት መጠበቅ ሲሆን ከዚህም መካከል የ□ናቶች ማቆያ ቤት ከ30/አመት ላላነሰ ጊዜ አገልግሎት በመስጠት ላይ ይገኛል::»

በአጣጥ ሆስፒ□ል □እናቶች መቆጸ □አ ል ጸቶኘናቸው □ተለጸዩ □ናቶች ከየት አካባቢ □ንደመቷና □ቶቷማቸውን ችግር □ንደሚከተለ□ ጸስረቴሉ::

> « □ኔ የመጣሁት ከዳርኪ ነው:: ዳርኪ በግምት ኪሎ ሜትሩ ባላ□ቀ□ም □ሩቅ ነው:: □ርግዝናዬ □መጹመሪጸ ነው:: ነገር ግን መንገዱ □ማጁመች ከመሆኑ □ተነሳ ምናልባትም በቤቴ ሆኜ ምዓ ቢይዘኝ ል□ቴ □ችላለሁ:: ጁህንን ግን ጸ□ቅሁት □□ህ ለህ□ምና ስመ□ ስለነገሩኝ ነው:: ስለ□ህ □ስከምትወልጁ ትረስ □□ህ ቆጵ ብለ□ኝ ተቀም□ ለሁ:: ስንቄን ቤተሰቦቼ ጸመላልሳሉ:: □ኔም □□ህ ኩችና ስላለ ትንሽ ትንሽ □ሰራለሁ:: አስ□ ማሚ አንድ ሰ□ ስለሚ□ቀትልኝ ባለቤቴ ከእኔ ፉር አብሮ አለ:: አሁን ጸለስጋት □ም□ልድበትን ቀን □□ተቷባበቅሁ □ኛለሁ:: »

ሲስተር ብዙነሽ ተረዳ በአጣጥ ሆስፒ□ል በተለያዩ የህክምና ክፍሎች ለአስራ አምስት አመት ያህል ሰርተዋል:: ሲስተር ብዙነሽ □ንደሚሉት …

> «ከአሁን ቀደም በነበረው ልምዳችን □ናቶች ለምርመራም ሆነ ለመውለድ ቀደም ብለው አይመጡም ነበር:: ብዙዎቹ □□ሆስኣ□ሉ □ሚመቷት ምዓ ከያዛቸው ከቀናት ስቃጁ በሁኋላ ስለነበር □ነዛን ሴቶች ለማዳን ከፍተኛ ችግር ጁቶዓ መን

ነበር፡፡ ምናልባትም ከዚህ ስቃዴ በሁኻላም □□ሆስኣ□ሉ □ሚመጡት □ትለኞቹ ማለትም ለመቶኻቶኻ□ □ሚከፍሉት ገንዘብ ጸላቸው □ና መቶኻቶኻ□ ጸቶኑት ስለሆኑ □ቀሩት ግን በምን ሁኔ□ ላዴ □ንደሚ□ትቁ ለማ□ቅ አይቻልም፡፡ በአሁን □ቅት ግን □ናቶች □□ሆስኣ□ሉ □ሚመጡት በምዓ ሲጸ□ ለመ□ለት ብቻ ሳዴሆን ከመ□ለት አስቀትሞም □□ርግዝና ክትትል ለማትረ□ በብዛት በመምጣት ላዴ ናቸው፡፡ አጣጥ ሆስኣ□ል በአካባቢ□ ላሉ □ኬና □ቢያዎች □ሊኒኮች ሁሉ □ንደሪ□ራል □ሚጸቶለ□ል ስለሆነ ከየትኛ□ም አካባቢ □ሚመጡ □ናቶች በሰላም ልጃቸውን ዴ□ልቴሉ፡፡ »

የአጣጥ ሆስፒ□ል ሜቴካል ቴዴሬ□ተር □/ር ሪ□ ሺኛ □ንዲህ ዴላሉ…

«..□□ናቶች ማቆጸ □ኣላችን ከሰላሳ አመት ጸምሮ ስራ□ን በመስራት ላዴ ዴቶኛል፡፡ዴህ □□ናቶች ማቆጸ □ኣል የተቋቋመበት ዋናው ምክንያት የ□ናቶችን ሞት ለመቀነስ □ንዲረቴ ነው፡፡ በቶቷሩ አካባቢ የሚኖሩ □ናቶች ከወሊድ ጋር በተያያዘ በምጥ በሚያዙበት ወይንም በጠና በሚ□መሙበት ቶ□ ከትራንስ□ርት □ና ከገንዘብ □ጦት □ተነሳ □□ሆስኣ□ል ስለማዴመጡ ባሉበት ለህልፈት ዴቴረቶ ነበር፡፡ ዴህ □ና በ□ቶ□□ □□ ሆስኣ□ሉ በተለጸ□ መንገድ ዴመ□ ስለነበር ሆስ ኣ□ሉ ከተቋቋመ ወደ አስር አመት ገደማ □ንደሆነው ሶስት ባህላዊ □□ ቤቶች □ንዲሰሩና □ናቶች □ስኪ□ል□ ትረስ □□ጸ □ስዓ □□መጡ □ንዲቆዩ ማትረ□ ተጸመረ፡፡ዴህ ስራ □ተጸመረ□ □ንደኢትዮጵያ አቆጣጠር በ1970/ መጨረሻ ሲሆን

በጊዜው የነበረው 20/አልጋ ብቻ ነበር:: የ□ናቶች ማቆጸ በፀምሩ □ቅት በአመት □ስከሁለት መቶ □ሚ□ርሱ □ናቶችን ጸሳርአ ነበረ:: አሁን ግን ወደ 44 አልጋዎች ሲኖር በአመት ከሰባት መቶ □ስከ ስምንት መቶ □ሚሆኑ □ናቶች በአመት ጁስተናገዳሉ » ብለኸል::

ሌላኸ□ናት □መጣችው ከጉመር □ረቴ ነው:: ቶመር አጣጥ ሆስኣ□ል ካለበት ወደ 50/ ኪሎ ሜትር ይርቃል::መንገዱ በኪሎ ሜትር ከመለካቱ በላይም በጣም አስቸጋሪ ነው □ንደእንግዳችን ምስ□ርነት::

«... □□ህ □ናቶች ማቆጸ □ቓህሁት □□ሬ አስራ አምስት ቀን ነው:: □ርግዝናው ዘጠኝ □ር ሆኖ□ል:: □ንደሐኪሞቹ አባባል ከዚህ በሁኸላ ምናልባት ሁለት ሳምንት ጁቀረኸል:: □ኔ ግን አስቀትሜ መጥቼ □ተኛሁበት ምክንያት የአገሬ መንገድ □ንኩዋንስ □ንደእኔ ለደከመ ለሌላ□ም አስቸጋሪ ስለሆነ ነው:: □□□ር መንገድም አለ□:: ስለ□ህ ምዓ ቢመ□ □□ ሆስኣ□ሉ መምጣት አይቻልም:: □ኔ ከአሁን ቀ□ም ሁለት ልጆችን □□ሁ ሆስኣ□ል ወልጃለሁ:: ስለዚህ የሚሰጡ ትን አገልግሎት ስለማ□ቅ መ□ሁ □ንጂ □ንደእኔ ጸሉ የደከሙ ጁህንን □ማጸ ውቁ ግን ብዙ አሉ:: ስለዚህ በምጥ ሰአት ይቸገራሉ:: በመከራ ቢ□ል□ም □ንኩ ዋን ወይ ልጁ ይሞ□ል ወይንም □□ሞ □ናትየው ትጎዳለች:: □□ህ ግን በቂ □ረፍት አለ:: □ሩቅ በ□ ...ቑጸ □መሳሰለ□ አንሄትም □ንጂ □ራሳችን አብስለን □ንበላለን:: ህብረት አለ:: ከዛ በተረፈ ምጥ ቢመጣ ወደ ሕክምናው ቶሎ □ንደር ሳለን::

□/ር ሪ□ ሽኛ □ሆስኣ□ሉ ሜቴካል ቴጁሬ□ተር □ንደሚሉት ...

«□ነዚህ □ናቶች ስለ□መሙ አይደለም □ናቶች ማቆጸ ቤት □ስዓ □ንዲቆዩ □ሚ□ረቱ□:: □□ህ በቂ □ረፍት አግኝተ□ □ምዓ ቂ□ያቸውን □ንዲቷባበቁ ለማትረ□ ነው:: በስራ...በኑሮ መጎዳትን ሊቀንስላቸው ይችላል:: ምናልባት በቀላሉ መ□ለት የማይችሉ ቢሆን...ኦፐራሲዮን ቢያስፈልጋቸው ወይንም ልጁን ለማዋለድ የተለያዩ የህክምና አገልግሎትን የሚያስፈልጋቸው ቢሆን ሐኪም በቅርባቸው ስለሚገኝ ቀን ሆነ ሌሊት በማንኛ□ም ጊዜ በፍጥነት □ርቴ□ ጁ□ረ□ላቸዋል::በተለጁም በመ□ለት ቂ□ ልፀ □ሞተባቸው ወገኖች ለ□ራሳ ቸውም ሆነ በአቅራቢያቸው □ርቶዌ ሆነው ለሚያዩዋቸው ሁሉ ወደአጣጥ ሆስኣ□ል ሂ□ □ጻሉ ይመክራሉ:: ስለዚህም በአሁኑ ወቅት ብዙ □ናቶችን □ያዳንን ነው:: »ብለኸል::

« ...የመጣሁትበ አካባቢ ወደ 72 ኪሎ ሜትር ይርቃል::ወረዳው ሙህራቢል ጁባላል:: በ□ር□ዌናዬ □ቅት አንድ □ር ጸህል ቆይቼ ወልጄ ሄጄ ነበር:: ነገር ግን ሕመም ሲያመኝ ተመልሼ መጥቼ □ረፍት □ንዳደር□ ከዚህ ተኝቻለሁ:: ...□ኔ በ□ም አመሰግናቸዋለሁ:: ጸለብንን ችግር ተረትተ□ ኑሮአችንን አውቀው □ንደዚህ □ንደ □ናት ቤት አሳርፈው ተንከባክበው በማዋለዳቸው በጣም አመሰግናቸዋለሁ:: በዛሬ ቀን በአግባቡ ወልዶ ...ልጅን አቅፎ መሄድ ቀላል አይደለም::»

ሲ/ር ብዙነሽ □ንደሚቶልጹት ...

«በተለይም የጤና ኤክስቴንሽን ሰራተኞች ባሉበት ቦ□ ሁሉ አስቀትሞ□ንም □□ርግዝና ክትትል □ንዲጸ□ርቶ □ናቶችን ስለሚመ□ሩና ስለሚከ□ተሉ በአሁኑ □ቅት □ተቷቃሚዎች

□ናቶች ቁዓ ር ፊ ምሮአል፡፡ በአሁኑ □ቅት □□ርግዝና ክትትል ሳጸ□ርቶ □ሚ□ል□ □ናቶች ቁዓ ር ቀንሶአል፡፡ □ንዲጸ□ም አል□ አል□ ነው ማለት ይቻላል፡፡ በ□ናቶች ማቆጸ □ሚቶለቶሉት □ናቶች በአመት ከሁለት ሺህ በላጁ ናቸው፡፡ »

«...□ርግዝና ...□ጢን ይከላከላል...»

ርግዝና ሲ□ሰብ ብ□ ጥንቃቄዎችን ማትረ□ □ንደሚቶባ በተለጸዪ ጥና□ዊ ስራዎች ተቷቁሞአል:: □ስነተኸል□ ቷና ቷበብት □ሚመ□ሩት በማንኛ□ም □ቅት □ናቶች □ህኪም ም□ር □ንደሚጸስ□ልጋቸው ሲሆን በተለጁም □□ □ርግዝናው ከመቶባቱ በፊት አስቀትሞ□ኑ □ቷና ክትትል ማትረ□ ተቶቢ መሆኑንም ነው:: አንድ ችግር ከመከሰቱ አስቀትሞ ከጤና ተቋማት በመቶኘት ሁኔ□□ን በማማከር መአትሔ ማግኘት ይቻላል :: በዚህ □ትም ለንባብ ጸቀረብነው በ□ርግዝና □ቅት ችግር ሊጸስከትሉ ስለሚችሉ □ጢዎች ቶቴጁ ነው:: □/ር □ስክንድር ከበ□ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ሕ□ምና ኛ□ልቲ በዓቁር አንበሳ ሆስኣ□ል □ማህጸንና ጽንስ ሕ□ምና □ኣል □ላኝ ለዓጸቂዎች መልስ ሰዓተኸል::

ኢሶግ:- የማህጸን □ጢ ሲባል አይነቱ □ንዴት ጁቶለ□ል?

□/ር:- የማህጸን □ጢ ሲባል □ተለጸዩ አይነት ናቸው:: በብዛት በሴቶች ላጁ □ሚቶኘው ግን በህክምናው አጠራር ማዮማ ወይም ፋይብሮይድ ወይም ማዮማ የሚባለው አይነት ነው:: ማዮማ ከማህጸን ግድግዳ በመነሳት ወደውጭ ወይንም ወደውስጥ በማደግ የማህጸንን ግድግዳ መጠኑን ከፍ በማድረግ ወይንም ቅርጽን በማበላሸት □ንደ□ጢ ሆኖ ችግር □ሚ□ዓር ነው:: ሁለተኛ□ አይነት □ጢ ከእንቁላል ማአሪጸ□ ወይንም ኦቫሪ ከሚባለው ክፍል የሚነሳ የ□ጢ አይነት ነው:: □ንደዚህ አይነቱ □ጢ □ሀ □ቁቷረ ትንሽ ነገር ሲሆን □□ኸለ □ጸ□ረ ግን መጠኑም □ጸ□ቶ ሄ□ ከፍተኛ □ብደት ሊኖረ□ □ሚችል ነው::

ከ□ንቁላል ማመንጫው □ሚ□ቷረ□ □ቷ. አንዳንድ ቂ□ ችግር □ማጸመ□ ሊሆን ሲችል ሁለተኛ□ □አል ግን □□ካንሰር ተለ□ፌ □□ሌላ□ □ሰ□ነት □አልም በመሰራጨት በሕይወት ላጁ አደጋ ሊጸስከትል የሚችል ነው::

ኢሶግ፡- በ□ርግዝና □ቅት ችግር ሊጸስከትል □ሚችለ□ □ቷ. የትኛ□ ነው?

□/ር፡- አንዲት ሴት □ርቶዌ ሆና ማ□ማ □ተሰኘ□ □ማህጸን □ቷ. በተመሳሳጁ ቂ□ ሊኖራት ይችላል:: ነገር ግን □ቷ.□ □ተለጸ□ ች□ር ሊጸስከትል ይችላል:: ለምሳሌ...

- የመጀመሪያው ሶስት ወር ከመሙላቱ በፊት ተከ□□ጁ □ርጽ ሊኖር ይችላል::
- ቀኑ ሳይደርስ ምጥ □ንዲጀመር ሊያደርግ ይችላል::
- ልጁ ከመወለዱ በፊት የ□ንግዴ ልጅ ከማህጸን ግድግዳው አንዲላቀቅና ደም □ንዲፈስ ሊያደርግ ይችላል::
- □ጢው ከማህጸን አፍ አካባቢ ከሆነ ምጥ በሚኖርበት ጊዜ ልጁ □ንዳይወለድ ሊያውክ ይችላል::

  ስለ□ህም በ□ንደዚህ ጸለ አጋጣሚ □ቷ. ጸለባቸው ሴቶች ከሌሎች በተለ□ መልኩ በስትስት □ዓአ በኦ□ራሲዮን □መ□ለት □ትል ይኖራቸዋል:: በተፈ ማሪም ከወለ□ በሁኘላም □□ም መአሰስ ከሌሎች ሴቶች በተለ□ ሊጸፉዓም □ና ለቶዳት ሊቱርጋቸው ይችላል::

ኢሶግ፡- ማዮማ ከተሰኘ□ □ቷ. ሌላ □ርግዝናን □ሚጸ□□ □ቷ. ይኖራልን?

□/ር፡- ሌላው አይነት □ቷ. ከማህጸን አሬ የሚነሳው ነው:: □ንደዚህ

አይነቱ □ቷ በ□ርቶዌ ሴት ላጁም ሊጸፉዓም □ሚችል ሲሆን በተለጸዪ ቂ□ በተሰሩ ጥናቶች ለማ□ቅ □ንደተቻለ□ም □ንደቦ□□ □ና በተለጁም በመጁመሪጸ□ ሶስት □ር ላጁ በአልትራሳ□ንድ □መቷቀምን ባህል ተከትሎ □ቷ□ ከመቶ □ርግዝናዎች በአንድ ወይንም ከሁለት ሺህ □ርግዝናዎች አንድዋ ሴት ላጁ □ንደሚከሰት ተፃምቶአል:: ጁህ □ቷ ከማህጸን □ንቁላል ማቀፊያ የሚነሳ ሲሆን የሚያረግዙት ሴቶችም በ□ትሜያቸው ወጣት ስለሚሆኑ ብ□ ቂ□ □□ካንሰር ተለ□ፊ አይገኝም:: በተሰሩት ጥናቶችም □□ካንሰር ተለ□ፊ □ሚገኝባቸው ሴቶች ከአንድ ዩርሰንት በ□ች □ሆኑት ናቸው:: ብ□ ቂ□ □ቷ□ □□ ካንሰር ተለ□ፊ □ሚቶ□□ □መ□ለት □ትሜ ካበቃ ማለትም ከሀምሳ □ና ስትሳ አመት በሁዃላ ነው::

ኢሶግ:- አንዲት ሴት ማ□ማ □ተሰኘ□ □ቷ በማህጸንዋ ኖሮአት ብ□ረግዝና ቶዳት ቢፃዓማት

□ርግዝናው በምን መልክ ይቀጥላል?

□/ር:- የጉዳቱን መጠን የሚወስነው የማዮማው መጠን ማለትም ትልቅንተና ማነስ ሲሆን

ሌላው ደግሞ ያለበት ቦ□ ነው:: አንዳንድ ቂ□ □ቷዎቹ ምንም □ነኩዋን ከማህጸን □ት□ቴ ቢነሱም □ትፃታቸው □□ □□ ጁሆናል:: □ንደዚህ ጸሉት በ□ርግዝናው ላጁ □ሚጸስከትሉት ጫና በጣም ዝቅተኛ ስለሚሆን □ርግዝናውን □ስከመፊ ረሻ□ መቷበቅ ይቻላል:: ነገር ግን ግን □ቷ□ በ□ም ትልቅ ከሆነና □ማህጸንን ቅር□ም □ስከማበላሸት □ና በተከ□□ጁ □ርጃን □ሚጸመ□ □ንዲሁም □ርግዝናን □ሚከለ□ል ከሆነ □ርግዝናው

□ንዲቋረዓ □ና ምናልባት ቢቻልም ከ□ርግዝናው በፊትም □ንዲ□□ ማትረ□ □ት ጁሆናል:: □ቷ.□· ጸለበት ቦ□ ችግር □ማጸስከትል ከሆነ ግን □ርግዝናው □ንዲኖር ጁመከራል:: ከዚህ □·ቸ ማ□ማ□· □ጸለ □ርግዝና ከተከተለ ምናልባት በማህጸን □ቷ. □·ስዓ □ም በመትማት □ና መጠኑን በመፊ መር ከፍተኛ ሕመምን ሊጸስከትል ስለሚችል □□ህ□ምናው በመቅረብ መከላከል ይቻላል:: □ረፍት በማትረ□ም ማ□ማ□· በተ□ሰነ ቀናት □·ስዓ ሕመሙን ሊቀንስ ስለሚችል ቱ□□·ን ማሳለአ □ሚቻልበት መንገድ አለ::

ኢሶግ:- አንዲት ሴት □ቷ.□· በማህጸንዋ ይኑር አይኑር አስቀድማ ል□ □·ቅ □ምትችለበት

መንገድ አለ?

□/ር:- ማ□ማ □ተሰኘ□· □ቷ. ጸለባቸው ሴቶች ከግማሽ በላጁ □ሚሆኑት ምንም አይነት

የህመም ስሜት ስለማይኖራቸው ምንም አይነት ሕመም □ንዳላቸው አያውቁም:: በአብ□ኛ□· □ሚ□ □□· ስሜት □□ር አበባ መ□ባት ፣□□ር አበባ □ረፀም ቷ□ መአሰስ ፣□□ር አበባ በብዛት መአሰስ ፣ከሆት በ□ች አካባቢ ሕመም መሰማት ፣ሽንት ቶሎ ቶሎ መሽናት፣ ወይንም ሽንትን መከልከል ፣የሆድ ድርቀት የመሳሰሉት ናቸው:: በ□ር□ዓ □□ርግዝና ክትትል በሚ□ረ□በት ቷ□ በመጹመሪጸ□· ሶስት □ር አካባቢ ተቁኪ□·ን ም□ር ከሐኪምዥ ል□ ገኝ ትችላለች:: □ህመም ስሜቱ ቢከሰትም □ንኩዋን በህ□ምና □ሚመ ከረ□· □ርግዝናውን □ንዲሞ□ሩት ነው:: □□ህም ምክንያቱ ከመ□·ለት በፊት ማ□ማ□·ን

ለማ□ጣት ሲባል ኦፕራሲዮን ቢደረግ ሊከሰት በሚችለው የጎንዮሽ ጉዳት ወደፊት ማርገዝን ሊያውክ ስለሚችል ነው፡፡ □ርግዝና በ□ራሱም ማ□ማ□ □ትቶቱን ወይንም መጠኑን □ንዳይጨምር ሊጸ□ር□ □ሚችል ሲሆን በአብ□ኛ□ □ቷ□ □ሚይዛቸው ሴቶችም ልፀ ጸል□ለ□ ናቸው፡፡ በተከ□□ጁ ጸረቱ□ ሴቶች ባብ□ኛ□ ማ□ማ □ተሰ□ □ቷ አያጠቃቸውም፡፡ ስለ□ህ □ርግዝና □ራሱ □ንደ□ቷ□ መከላከያ ተደርጎም መቆጠር ይችላል፡፡

ኢሶግ:-ሕክምናው ምን ይመስላል?

□/ር፡- □ቷ□ ሲ□ከም በአብ□ኛ□ ካንሰር ካልሆነ □ና ከአምስት ሴንቲሜትር በ□ች ከሆነ

ምንም ጉዳት የማያስከትል ስለሆነ በአልትራሳውንድ □□ተከ□ተሉ ተቁ□ን ሕ□ምና ማትረ□ ይቻላል፡፡ ከአስር ሴንቲሜትር በላጁ □ሆነው ግን ኦ□ራሲዮን ቢሆን ጁመረ□ል፡፡ ምክንያቱም □ጸ□ቶ በሄ□ ቁዓ ር ካንሰር የመሆን □ትሉ □□ሰኛ □ማህጸንን ቅርጽና መጠን ስለሚቀጁር ነው፡፡ ከዚህም በተፊ ማሪ □ቷ□ ካ□ቶ ሆት □ስዓ በመሸከርከር □□ም ስሮችን □ሚጁ□□ን ስሩ በራሱ ላጁ ስለሚቷመለልበት ምናልባትም ለ□ቷ□ □ሚ□ርሰ□ □ም በማነሱ ምክንያት ፈንድቶ ኢንፌክሽንን ሊጸስትል ስለሚችል አደጋው ከመትረሱ አስቀትሞ በኦ□ራሲዮን ማስ□ቶት ጁመረ□ል፡፡ ከአምስት □ስከ አስር ሴንቲ ሜትር የሆነው □ቷ □ስቷ ጠንካራ □ሆነ ነገር ወይንም □ኢልኛጁ □ሆነ ነገር ካለ□ □ካንሰር ምልክት ስለሆነ

ማ□ጣት □ሚመከር ሲሆን □ህ ብቻ □ቋቷረ ከሆነ ግን መ□ቆስ ይቻላል::

ኢሶግ:-□ቷ□ □ጸለ □ርግዝና ከተከሰተ ኦ□ራሲዮን ማትረ□ □ሚመከረ□ ምን ቲ□ ነው?

□/ር:- ኦፕራሲዮን ማድረግ የሚመረጠው ከአስራ አራት □ስከ ሀጸ ሳምንት ባለ□ ቲ□ ነው::

የዚህም ምክንያቱ በመጀመሪያው ሶስት ወራት አካባቢ □ንቁላልዥ ስትወጣ □ህ □ቋቷረ □ቷ ከሆነ ከአስራ አራተኛ□ ሳምንት በሁዃላ ሊቷኛ ይችላል:: ነገር ግን ሳጁቷኛ ቀዓሎ ከሆነ ካንሰር □□መሆን ሊለ□ዓ ስለሚችል ሕ□ምናውን ማትረ□ ጁመከራል:: ኦ□ራሲዮን ለማትረ□ ሲባል ለ□ናትየው □ሚሰቷ□ ማደንዘዣ ቶዳት ዌቅተኛ ነው ተብሎ □ሚ□መንበት ሰአት ከአስራ አራት □ስከ ሀጸ ሳምንት ባለ□ ቲ□ ነው:: ጊዜው ከዚህ በ□ች ከሆነ ጽንሱን በ□ርጽ መል□ ማጣትን ሊጸስከትል ይችላል:: ከዚህ በላጁም ከሆነ ማደንዘዣው በጽንሱ ላጁ ቶዳት ሊጸስከትል ይችላል::

ኢሶግ:- ማዮማን ለመከላከል ምን ማድረግ ይቻላል?

□/ር:- በ□ር□ዓ ማ□ማ በአብ□ኛ□ □ል□□ በማጸ□ቁ ሴቶች ላጁ ይከሰ□ል ቢባልም

አንዳንድ ጊዜ ግን በ□ትሜ ምክንያትም ይከሰ□ል:: □ርግዝና ማ□ማ □ተባለ□ን □ቷ ሙሉ በሙሉ ባጸቷኛም ግን □መከላከል አቅሙ ከፍተኛ ነው:: ስለ□ህ መ□ለት በሚቶ□ □□ትሜ □ልል አር□ዞ መ□ለት በ□ም ጁመከራል::

«መጤ ባህሎችና ልማዳዊ ድርጊቶች ...»

> «...የጥናት ቡድኑ አስራ ሁለት የሚሆኑ የቀን ጭፈራ ቤቶችን ለመመልከት የበቃ ሲሆን ከጭፈራ በተጨማሪም ሲጋራ ማጨስ ፣መሳሳም ... ጥንድ ጥንድ □□ሆኑ □□ቶኻሮ በመ□ጣት ለ□ሲብ □ኢሎችን መከራየት... በወንበር ፣በአግዳሚ ወንበር፣ ሶኛ፣ መሬት ...ምንም በ□ ሳጁመርቷ □ላፊነት በ□□ለ□ መልኩ □□ራሳቸውን ስሜት ለማርካት □ሲብ ጁ□□ማሉ:: በጭፈራ ቤቶች አካባቢ መኪና ውስጥ ጫት ይዘው የሚቀመጡ ወንዶች ሴት ሕጻናቶቹ ከጭፈራው ቤት ሲወጡ ጠብቀው ለወሲብ አገልግሎት ይዘዋቸው ይሄዳሉ::»

አቶ ስን□ □ሁ □መቀ...የጥናቱ አስተባባሪ

መጤ ባህሎችና ልማዳዊ ድርጊቶች ...በወጣቶችና ሰቶች ላይ □ጸስከተሉት ጸለ□ን አሉ□ዊ ተ□እኖ ለይቶ ለማ□ቅ □ንዲረዳን ተቁኪ□ □ርምጽ በሚመለከታቸው አካላት ሁሉ □ንዲ□ሰት ለማስቻል የአዲስ አበባ ሴቶች ሕጻናትና ወጣቶች ቶቴጁ ቢሮ ከሌሎች ከሚመለከታቸው መስሪጸ ቤቶች ፋር በመተባበር ጥናት አድር□ ጁኛ አድርጎአል::በ□ህ □ትም □ለሊት □ና □□ራቂት □ □ራ ቤቶችን □ማሳፀ አገል□ሎትን □ንደሸፋን በመቷቀም □ሚሰሩ □□ሲብ መስተንግዶዎችን □ንዲሁም የጫት መቃሚያና ሽሻ ማፊ ሻ ቤቶችን ተ□ባር □ነቡ ዘንድ □ነሆ ብለናል:: ምንጫችን አቶ ስን□ □ሁ □መቀ በአዲስ አበባ ሴቶችና ሕጻናት ወጣቶች ቶቴጁ ቢሮ ወጣቶችን □ማሳተፍና ተቷቃሚ □ንዲሆኑ □ማትረ□ ስራ መሪ □ና የጥናቱ አስተባባሪ ናቸው::

ኢሶግ:- የሌሊት □ና □ራቂት □ □ራ ቤቶች በአዲስ አበባ ከተማ ምን ጸህል ጁቶኛሉ?

አቶ ደመቀ:- የሌሲት ጭፈራ ቤቶችን በሚመለከት በአዲስ አበባ በአስሩም ክ/ከተሞች

□ስዓ □ንደሚገኝ የጥናት ቡድኑ ተመልክቶአል:: □□ □ራ ቤቶቹ በከፊል ሕገወጥ ስራ የሚሰሩ ሲሆን ...ለምሳሌ ወሎ ሰፈር አካባቢ ቡድኑ የተመለከተው ጭፈራ ቤት ገና ከበሩ መግቢያ ላይ በጣም ትልቅ በሆነ ከሰል ማንደጃ □ሳት ተሞልቶ ተቀምጦአል:: □□□ስዓ ሲቶየም በ□ያንዳንዱ ቷረቻ□ ላጁ ሽሻ ማፊ ሻ ለተስተናጋጁ ተዘጋጅቶአል:: ምናልባትም ተስተናጋጆቹ በሙሉ ማለት ይቻላል ...ሽሻ □ማጁስብ □ለም:: ከዚጸም ሙ□ቃ□ ከባህላዊ □ና ከ□ኸቂ ዘፋኞች ጸምሮ ቀስ በቀስ □□ተቀ□ረ ጁሄቴል:: □ንደሙ□ቃ□ ሁሉ ፊ ኛሪዎቹም ቀስ በቀስ ልብሳቸውን □□ቀ□ሩ በመሄት ከሌሊቱ ስትስት ሰአት በሁኸላ □ □ራ ቤቱ ሙሉ በሙሉ መልኩን ጁለ□□ል:: በአንድ መትረ□ □ትሜያቸው ከ25-26 □ማጁበልቷ ቆነጃጅት □ና ቁመናቸው ጸማረ ሴቶች በአጭር □ና ስስ ልብስ ጁፊ አ ራሉ:: □ቴሚዎቹ ሀብ□ም ነጋዴዎች ፣ዓ ቁር ዲፕሎማቶች ባለስልጣናት □ና ለሎችም ገንዘብ ጸላቸው ስለሆኑ ገንዘብ ሲሽልሙ ማንንም በሚጸቶኸቶኸ መንገድ ልኩ ሳጁ□□ቅ □ጸ□ሱ □□መትረ□ ወይንም □□ ተ□ፉጹ□ ቦ□ ጁበትናሉ:: □ንደዚህ ጸለ□ ልምት □ህፀራችን ሳጁሆን ከው□ □ተ□ረሰ ነው:: ሁኔ□□ም □ጂ ጎን ጸለ□ ሲሆን ሺሻ መሳብ ፣በአልኮሆል ሱስ መያዝና ልቅ □□ሆነ □ሲባዊ ትርቂት

□ሚመራ ነው:: በጭፈራው ቤት የሚ□□ሙት ትልልቅ ሰዎች ብቻ ሳይሆኑ ተማሪዎችም □ ምር ናቸው::

□□ርቃን ወይንም □ራቁት □ □ራ ቤቱ በአዲስ አበባ ከተማ □ስዓ ምናልባት ከአስር አመት በፊት በነበረበት ሁኔ□ ሳይሆን □ፀ□ ተስፋፍቶ □ሚገኝ መሆኑን የጥናት ቡድኑ □ዌቦአል:: በ□ም □ስን በሆነ አቅምና ቲ□ □□ ስትስት □ሚሆኑ □ □ራ ቤቶችን □ተመለከተ ሲሆን ከእነዚህ □ስዓ ሶስቱ ማንም ሰ□ ያለብዙ ቁጥጥር የሚገባባቸው ናቸው:: አንዱ ጭፈራ ቤት ደግሞ በጣም ድብቅ ሲሆን ሁለቱ በጣም ጥንቃቄ የተሞላባቸው ናቸው:: ማንም ሰው መግባት ሲፈልግ የመኪናው □ርፉ በጥንቃቄ □ይቶ ተፈትሾ በአይነቁራኛ ተመርምሮ □□□ስዓ ጁቶባል:: ከ□ራቁት ደናሾች መካከል አንዱዋ □ንደሰጠችው □ማኝነት ለ□ህ ስራ ጁመጥናሉ □ሚባሉት ሴቶች □ሚመለመሉት ከዩኒቨርሲቲዎች ትምህር□ቸውን መግፋት ያልቻሉ ወይንም ከከፍተኛ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች ፣የገንዘብ □ዓረት ጸለባቸው ወይንም ቤተሰባቸውን በገንዘብ መ□□ም □ሚ□ልቶ ቆንጆና ቁመና ጸላቸው ሲሆኑ ስልጠናው □ሚሰጣቸውም ከሱዳን በመጣች □□ራቁት ዳንስ አስተማሪ ነው:: □□ርቃን ዳንሱ ለስም ጸህል ቷት መያዣና ሙ□ን□ ጸ□ረቶ ሲሆን ነገር ግን ሙሉ በሙሉ ሰ□ነትን ማየት □ሚጸስችል ስስ ልብስ ነው:: ከተወሰነ ጭፈራ በሁዋላ ሌሊት ለይ ዳንሰኞቹ ከመድረክ □□□ረ□ በወንዶች ጭን ላጁ መቀመዓ አንዱ ተ□ባራቸው ሲሆን ምናልባት □ሚቃ□ም □ነኩዋን ከተቶኘ □ሽመ□ና ቶኣምቷ□ ትተ□ □ንደሚሄ□ የጥናት ቡድኑ

ለመመልከት በቅቶአል:: □ነዚህ ዳንሰኞች ከዳንስ ቤቱ □ኍ□ አቅሙ □ቴላቸው ሰዎች ቤት በቀቷሮ □□ሄ□ □ሚያዝናኍ ሲሆን በኮንትራት □□ አረብ አገሮችም ለተወሰነ ጊዜ □□ሄ□ የዳንስ ስራን ጁሰራሉ:: ጁህ ትርፂት ትውልድን ወደየት □□መራ□ ነው ብለን ስንጠይቅ ...የጥፋት መትረ□ ብሎ መ□ም□ም ይቻላል:: ትርፂት □□ሚዎቹም ሆኍ ተሳ□ፊዎቹ ኢትዮጵያውያን ናቸው ብሎ ማመን ጸስቸግራል::

ኢሶግ:- የማሳጅ ቤቶች አገልግሎት በጥናቱ ሲፈተሽ ምን መልክ አለው?

አቶ ደመቀ:- የማሳጅ ቤቶቹ ፈቃድ አውጥተው በትክክለኛው መንገድ □ሚሰሩ □ሚቶኙ ሲሆን

አንዳንዶቹ ግን ከ□ስ□ር□ዊና ከጤና አገል□ሎት □ኍ□ □ሲባዊ ሆነው አግኝተናቸዋል:: □ማሳፀ ቤቶቹ አገል□ሎት □ሚሰቷት በቪላ ቤቶች፣ በኮንዶሚኒ□ም □ፉራ መቷቀሚጸ ቤቶች □ ምር ሲሆን የአንዳንዶቹ መስተንግዶ □ፀ□ በሚቶርም ሁኔ□ □□ሲብ □ብ□ ነው:: የጥናት ቡድኑ ሁኔ□□ን ለማረፉቶዓ ቀቷሮ በመቀበልና □□ስአራ□ በመሄት መስተንግዶውን አይቶአል:: በማሳጅ ቤቶች ውስጥ ...

- መ□ሽት፣
- □ሚታሸው ሰው ከምታሸው /ከሚያሸው ጋር ...እ□□ሹ ማሸት፣
- □ሲብ መ□□ም ... □ሚባሉ የአገልግሎት ደረጃዎች አሉ::

በቅድሚያ አገልግሎት ፈላጊው በምን መልክ ሊስተናገድ □ንደሚፈልግ □ንዲናገር ከተደረገ በሁዋላ በስምምነት ተግባሩ ይፈጸማል:: የጥናት ቡድኑ ተሳትፎአዊ ምልከ□ □ንዲጸ□ርቶ □ተመ□ቡ ሰዎች ጸሉት ሲሆን በማሳፀ ቤቱ ሁኔ□□ን □ስከሁለተኛ□ □ረጽ ተሳትፈው □□ሶስተኛ□ ሳጸመሩ አቋርጧ□ በመ□ጣት □□ነ□□ን አረፉ□ቷኸል::

ኢሶ□:- ሽሻ መሳቢጸ □ና ጫት መቃሚጸ ቤቶች አገል□ሎት ምን ጁመስላል?

አቶ ደመቀ:- ሽሻ □ና ጫት ቤቶች በአዲስ አበባ በሁሉም □ኣለ ከተማዎች በተለጁም

በዩኒቨርሲቲዎችና በትምህርት ቤቶች አካባቢ በቀላሉ የሚገኙ ሲሆን ሴቶችና ወጣቶች በስፋት ይዝናኑበ□ል □ሚባል ቦ□ ነው:: በአዲስ ከተማና በትሮ ቂራ □ንዲሁም በቦሌና አንበሳ ፉራዴ አካባቢ ተስተናጋጆቹ ተማሪዎች □ ምር ሲሆኑ ተማሪዎቹ ከነዩኒ□ርሞቻቸው ጸለምንም መሳቀቅ ቶብተ□ □ሚዝናኑበት ነው:: አገል□ሎቱ □ሚሰቷ□ም ...

- ለሚፈልጉ ሰዎች ለ□ራሳቸው እየቀነጠሱ መቃም ፣
- በመቀጠል ደግሞ ሴቶች ከቃሚው አጠገብ ቁጭ ብለው □የቀነጠሱ በመስጠት □□ቃሙ ማስቃም ፣
- በስተመጨረሻ ለሚፈልጉ ሰዎች የወሲብ አገልግሎት መስጠት ...በሚል የተከፈለ አገልግሎት በጫት መቃሚያ ቤቶች ጁሰ□ል::

የጫት መቃሚያ ቤቶች በየደረጃው መስተንግዶ የሚሰጡባቸው ቤቶች የተለያዩ ሲሆኑ ሰዎች □ንደፈለቶ □ሚሆኑባቸው □ተለጸዩ

□አሎችም አሉዋቸው:: ጫት □□ቀነጠሱ □ሚጸስቅሙና □ራሳቸውም □ሚቅሙ ሴቶች አጫጭር ልብስ ወይንም ሰ□ነትን □ሚጸሳጁ ስስ ልብስ □ሚለብሱ ናቸው:: ጫት ቤቶች □ንደሚ□ሰበ□ በቀላሉ ጫት ብቻ □ሚቃምባቸው ሳጁሆኑ ተማሪዎች ፣ባለትዳሮች ፣□ተለጸ□ ስራ ላጁ □ተሰማሩ ሰዎች በቋሉ □ሚቋኩባቸውና ብ□ዎችን □□ተሳሳተ □ህይወት መስመር □ሚመሩ ናቸው::

ኢሶግ:-የኮንዶም አጠቃቀም ምን ይመስላል?

አቶ ደመቀ:- በማሳጅ ቤቶቹ በሻማ ብርሀን ወይንም በደብዛዛው ክፍል ኮንዶም ተዘጋጅቶ

□ንደሚጠብቅ ለመመልከት ተችሎአል:: ነገር ግን የተጠቃሚዎቹ ማንነት ይወስነዋል:: በቀን ጭፈራ ቤት የሚገለገሉት ሕጻናት ተማሪዎች ሲሆኑ □ነዚህ ልጆች □□ስአ ራ□ □ሚሄዱት ለመፊ □ር □ንጂ ሌላ ነገር አስበ□ አይደለም:: □□□ሲባዊ ግንኙነት □ሚጸመሩትም ብ□ ፊ አረ□ ፣አልኮሆል □ስደው ፣ሲጋራ አጭሰው ፣□ራሳቸውን መቆ□ ቷር ሲጸቅ□ቸውና ባኖኑበት ቦ□ም ስለሆነ ኮንዶም ጁቷቀማሉ □ሚለ□ን ነገር ማሰብ ይከብቴል:: ሌሎቹ □ □ራ ቤቶችና ጫት ቤቶቹ ፋም ቢሆን □ተስተናጋጆቹ ማንነት □ና ዓንቃቂ □ሚ□ስነው ቶቴጁ ነው :: ስለ□ህ በ□ንደዚህ ጸሉ ቤቶች □ሚዝናኑ ሰዎች ለአባላ□ር በሽ□ ለኤችአይቪና ሌሎችም ቶዳቶች ሊቴረቶ □ንደሚችሉ መቶመት ይቻላል::

ኢሶግ:- በጥናት የተገኙትን አስከፊ ድርጊቶች ለማረም ማ...ምን ጸትር□?

አቶ ደመቀ:- በዚህ ድርጊት ተወቃሹ ማነው ቢባል ሁሉም ነው ይሆናል መልሱ:: ተቋማት

የንግድ ፈቃድ ሲሰጡ አስፈላጊውን ክትትል የሚያደርጉበት መንገድ ሊኖራቸው ይገባል:: ሰዎች ቤ□ቸውን ለንግድ ስራ ሲያከራዩ ምን □ንደሚ□□ምበት ማየት □ጻ□ ጁሆናል:: ለጥናት ከተመረቷ ትምህርት ቤቶች መካከል በአንዱ ተማሪዎች ከያዙት ሞባይል 80ኀ ያህሉ የወሲብ ፊልም ተጭኖበት ለማየት ተችሎአል:: ስለዚህ ወላጆች ለልጆቻቸው ገንዘብና ሞባይል □□ቩ□ መስጠት ብቻ ሳጁሆን ምን □□ቶ□□መበት ነው ማለት አለባቸው:: ትምህርት ቤቶች ተማሪዎቻቸው ለሚያዘጋጁዋቸው □ንደ... □□ብደት ቀን ...□ቀለም ቀን □መሳሰሉትን ሁሉ ማስተካከል ጁቆባቸዋል:: መገናኛ ብ□ሀኑ □ሚያስተላልፉዋቸውን መል□ክቶች ...ኻልሞች ...□□ቱ □□ቱን በተቈኪ□ መንገድ ሊቀር□ □ሚችል መሆኑን መ□ተሽ አለባቸው:: □ህቶ ቁዓዓርም መላላት □ለበትም:: በ□ህ መል□ ሁኔ□ዎችን ማስተካከል ካልተቻለ አዝማሚጸ□ አስከፊ ጁሆናል::

«... በጣም በሚያሳዝንና በሚዘገንን ሁኔ□....□ሲብ...»

- ባህል □ንደኢትዮጵያ ቋንቋዎች ጥናትና ምርምር መዝገበ ቃላት (1993) የህብረተሰብ አኑዋኑዋር ዘዴ፣ ወግ ፣ልምድ ፣□ምነትና የመሳሰሉት ናቸው:: በዚህም መሰረት የመግባቢያ ቋንቋ ፣አመጋገብና አለባበስ ስርአት፣ የስራ ልምድና የአኗኗር ፍልስፍና ዘይቤዎች መስመራቸውን ጠብቀው □ንዲሄ□ □ሚ□ረ□በት □ፉራ መ□ባባት ነው::
- ልማድ ማለት አንድ ሁኔ□ □ጁም ሁነት ሆነ ተብሎም ጁሁን በአጋጣሚ በተደጋጋሚ በአንድ ግለሰብ ወይም ማህበረሰብ ሲከወን ወይም ሲነገር ለዚያ ሁኔ□ □ሚሰዓ ስጸሜ ነው :: ልማት በመነገር ፣በመ□ረ□ ፣በመቶለ□ □ና በመከወን □ሚተላለአ በ□ር ፣በቀጽ በ□ልል፣ በስራ ፣በሀጁማኖት ፣በ□□ ወይንም በ□ትሜ ተለጁተ□ ሊቆሙ ለሚችሉ ቡድኖች መ□ □ቂጸ ነው::

ምንጭ - መጤ ባህሎችና ልማዳዊ ድርጊቶች ...በወጣቶችና ሰቶች ላይ □ጸስከተሉት ጸለ□ አሉ□ዊ ተ□እኖ/ሀቴር2004/

የአዲስ አበባ ሴቶች ሕጻናትና ወጣቶች ጉዳይ ቢሮ ከሌሎች ከሚመለከ□ቸው መስሪጸ ቤቶች ፉር በመተባበር ባ□ረቶ□ ጥናት በተለይም በአዲስ አበባ ከተማ ያሉ ወጣቶችና ሴቶች ከተለያዩ ልማዳዊ ድርጊቶችና ከሌሎች በተወረሱ መጤ ባህሎች ምክንያት ከተለያዩ ጉዳቶች ላይ መውደቃቸው አጠያያቂ አለመሆኑንና በተለይም ለስነተዋልዶ ጤና ችግር □ንደሚፉለቷ ጸሳጸል:: በአዲስ አበባ ሴቶች ሕጻናትና ወጣቶች ጉዳይ ቢሮ የኮሙዩኒኬሽን ጉዳዮች ደጋፊ የስራ

ሂደት መሪ የሆኑት ወ/ሮ ብሩ□□ይት □ብሸት ጥናቱ አስ□ላቷ □ሆነበትን ምክንያት ለአም□ አዘጋጅ ቁል□ዥል::

«...ወጣቶችና ሴቶች ለሐገር □ድገት ከፍተኛ አስተዥ□ኦ □ንዳላቸው ጁ□□ቃል:: □ዚህ ምክንያቱ ደግሞ አቅም ያላቸው ትኩስ □ጁሎች መሆናቸው ነው:: □ነዚህን □ጁሎች □□ ስራ አስቶብቶ ሙሉ በሙሉ ሐቶርን □ንዲቷቅሙ ለማትረ□ በሚጸስችለ□ ሂደት □ንቅፋት ሊሆኑ □ሚችሉ ነገሮች ምንድናቸው? □ሚለ□ን ማዓራት አስ□ላቷ በመሆኑ ጥናቱን ማትረ□ አስ□ላቷ ሆኖአል:: በህብረተሰቡ መካከል □ሚነሱ ወጣቶችን ወይንም ሴቶችን ጁ□ቴሉ □ሚባሉ ነገሮች መኖራቸውም □ሙን በመሆኑ ጁህንን በ□ንጭጩ ለመቅጨትና ሁኔ□ዎችን □□ ትክክለኛ□ መስመር ለማስቀፃት □ንዲቻል □ሚመለከታቸውን መስሪጸ ቤቶች ባካተተ መልኩ ሰኛ ጸለ ጥናት ተ□ርጎአል:: በጥናቱም የችግሩ ምንጭ ምንድነው? ችግሩን ለመአታትስ ምን መ□ረ□ አለበት? □ነማን ምን ትርሻ አላቸው? ህብረተሰቡስ በምን መል□ □መፍትሔ□ አጋዥ □ጁል ጁሆናል □ሚለ□ን በስፋት ያጠነጠነ □ጥናት ውጤት ነው::»

አቶ ስን□□ሁ □መቀ በአዲስ አበባ ሴቶች ሕጻናትና ወጣቶች ቶቴጁ ቢሮ ወጣቶችን □ማሳተፍና ተቷቃሚ □ንዲሆኑ □ማትረ□ ስራ መሪ □ና የጥናቱ አስተባባሪ □ንደሚቶልጹት...

«..በአዲስ አበባ 2739551 (ሁለት ሚሊየን ሰባት መቶሰላሳ ዘጠኝ ሺህ አምስት መቶ ሀምሳ አንድ)ያህል ነዋሪዎች የሚገኙ ሲሆን ከ□ነዚህም 1161988 (አንድ ሚሊየን አንድ መቶ ስድሳ አንድ ሺህ ዘጠኝ መቶ ሰማንያ ስምንት)ያህሉ ወጣቶች ናቸው::

ከአዲስ አበባ ነዋሪዎች ከ72 ጎ በላይ የሆኑት የከተማው ነዋሪዎች ሴቶችና ወጣቶች ቢሆኑም ከቁጥራቸው አንጻር ለሀገር □ድገት □ጸበረከቱት ጸለ□ አስተዋ□ኦ □ሚቷበቀ□ን ጸህል አይደለም:: ለ□ህም □ንደምክንያት ሊቷቀሱ ከሚችሉት ምክንያቶች መካከል ለሱስ አስጸዬ □ጾች □ና የአልኮሆል መጠጦች ተቷቃሚነትና ለመጤ ባህል ተጋላጭ መሆን ነው:: ሺሻ ማጨስ ፤ጫት መቃም ፤ቁማር ፤የህገወጥ ቪድዮ ማሳያ፤ የቀንና የሌሊት ጭፈራ፤ የራቁት ዳንስ፤ የግብረሰዶም (ተመሳሳጹ □□ □ሲብ መ□□ሚያና ጥንቃቂ □□□ለ□ □ል□ □ሲብ መ□□ሚጸ ቦ□ ዎች መስፋፋት □□□ቱን ስነልቡና ከሚሰልቡት አስከፊ የአኑዋኑዥር ባህሪያት ናቸው:: □ንደ □ ሊስ መረጃ ከሆነ በአስሩም □አ ለከተማዎች □□ 3691 (ሶስት ሺህ ስድስት መቶ ዘጠና አንድ) የሚደርሱ ቤቶች ከላይ □ዞ□ረ□ሩትን ተግባራት ማከናወኛ ሆነው ይገኛሉ:: የተገለጹት ልማዶች ወጣቶችን ለተለያዩ የጤና ችግሮች ሊዳርጉ የሚችሉ ሲሆን በተለይም ላልተፈለገ □ርግዝና ለአባላ□ር በሽ□ ዎች □ንዲሁም ለኤችአይቪ ኤጁትስ ሊፉለቷ □ሚችሉባቸው ባህሪያት መሆናቸውም □ል□ ነው...»

በጥናቱ ላይ □ንደ□ □□ ለመቷ ባህሎችና ልማቴዊ ድርጊቶች የሚያጋልጡ ምክንያቶች ማህበራዊ (የቤተሰብና የጉዋደኛ ተ□□ኖ ፤የት/ቤትና □ቤተሰብ □ፉራ ቁዓዓር መላላት) ስነልቡናዊ ፤ኢኮኖሚጸዊ □ና አለም አቀፋዊነት(□መገናኛ ብ□ሀንና □መረጃ መረቦች) የአላስ□ላቴ ትርቴቶች መ□□ሚጸ ቦ□ ዎች መስፋፋት ሲሆኑ ከዚህ ፉር በተጸጸ□ም □□ ሊስና □ህ□ □አ ተትና ተ□□ሚነት □ሚቷቀስ ነው::

አቶ ስን□ □ሁ □መቀ □ንደሚያብራሩት-

«... መጤ ከሚባሉት ባህሎች መካከል አለምአቀፋዊነት ሲባል በኢንተርኔት አማካኝነት የሚገኙ መረጃዎችን መቀባበል ይገኝበ□ል:: አብዛኛው ወጣት በሚጠቀምበት ፌሮሰስ ኍቄቄቀ) ገና ጥናቱ ሲጀመር አንዲት ሴት በምናብ □ንድትፈጠር ተ□ረገች:: ከዚያች □□ቷራ ሴት ፋር □ተለጸዩ ሰዎች □ይይት □ንዲያደርጉ መንገድ የተከፈተ ሲሆን ገና ሶስት ሳምንት ሳይሆነው ወደ ስምንት መቶ ሀምሳ የሚሆኑ ሰዎች ለጉዋደኝነት ቷጁቀዥ□ል:: አብ□ኛዎቹ ሰዎችም ጁልኩት የነበረ□ መል□ክት ስለቁንጅናዋ፣ □ንደሚወዱዋትና ቶኘ□ኛ □ንዲሆኑዋት □ሚቶልቷ ሲሆን አንዳንዶች □ንዲጸ□ም በ□ል□ □□ሲብ ዓጸቂ □ሚጸቀርቡበት ቶ□ ሆኖ ነበር:: አንዳንድ ዓጸቂ አቅራቢዎች □ራሳቸውን አጋልቷ□ ለ□ህች □ምናብ ሴት □ስል□ ቁዓሮቻቸውንና □ራሳቸውን ምስል ጁልኩ ነበር::□ንደዚህ ያለውን መል□ክት ጁልኩ የነበሩት ሰዎች ማንነት ሲ□ተሸ ትልልቅ ትርጅቶች □ስዓ □ሚሰሩ ፣ቷቀም ጸለ □□ር ቪ ጸላቸው፣ በ□ላፊነት □ረጽ □ሚሰሩ ሰዎች ጁኖ ብት ነበር:: ከዚህ ምላሽ የጥናት ቡድኑ □ተረቴ□ ነገር ጁህች □ምናብ ሴት በ□ህ በአጭር ቷ□ □ንደዚህ ጸለ ምላሽ ካቶኘች □□ነተኛዎቹ ሴት ወጣቶች ምን ጸህል መሰናክል ጁቶዓማቸዋል □ሚለ□ን ለመቶመት □ሚያስችል ነው:: ከዚህም በመነሳት በከፍተኛ ሁለተኛ □ረጽ □ሚማሩ ተማሪዎችን አነጋግረን በዚህ መልክ ችግሩ □ንደሚቶቷማቸው ቶል□ዥል:: ስለ□ህ ቴክኖሎጂ□ን በትክክለኛ□ መንገድ ባለመቷቀማችን

> ለችግር መቴረቶ ወይንም ባልተቶባ መልኩ ተቷቃሚ□ን ወደአጉኸጮል መንገድ መ□ተቱ ስለማጁቀር ጁህም ከመቷ ባህሎች □ንደ አንዱ ሊ□ረፀ □ሚችል ነው...»

ወጣቶችንና ሴቶችን ለችግር ይዳርጋሉ ከተባሉት መጤ ባህሎችና ልማዶች መካከል የጭፈራ ቤቶች ተጠቃሾች ናቸው:: □ንደ አቶ ስን□ □ሁ መረጃ...

> «...ጭፈራ ቤቶቹ የቀን የሌሊትና የራቁት በመባል ሊለዩ ይችላሉ:: የቀን ጭፈራ ቤት የሚባሉት □ትሜያቸው ከ18/አመት በ□ች □ሆኑ ወንድና ሴት ሕጻናት □ሚዝናኑበት ነው:: የጥናት ቡድኑ በአዲስ አበባ አራት □ላለ ከተሞች ላጁ □ሚቶኙ □ቀን □ ፈራ ቤቶችን ለመመልከት የበቃ ሲሆን ቦ□ ዎቹም አራቴ ፣ቂርቆስ ፣ቦሌና □ካ □ለከተማዎች ናቸው:: በቦሌ ትልትጁ ጁርባ □ና በቦሌ ፊትለፊት ጎዳናዎች □ንዲሁም በላ ጸሳ በቀትሞ ትግራጁ ሆቴልና አካባቢ□ ፣ በንግድ ስራ ኮሌፀ ፣22 ማዞሪጸ □ና በራስ መኮንን ትልትጁ አካባቢዎች በቡድኑ ጁበልዓ ቴሰሳ □ተ□ረቶባቸው ናቸው:: ትርዒቱ በ□ም ዘግናኝ በሆነ መንገድ ሲ□□ም □□ □□ በኮሜርስ ፣በቦሌ ፣ዲኤች ገዳ ጀርባ በራስ መኮንን ድልድይ □ና በትግራጁ ቀትሞ ሆቴል አካባቢ ነው:: ሴት □ና ወንድ □□ል ት/ቤት ተማሪዎች □□ተቀ□□ሩ ከ8-12 ሰአት □ሚፊ ላሩበት ሲሆን በተለጁም □ቀን ምርጫቸው ቅቴሜ መሆኑን ለማ□ቅ ተችሎአል:: □ነዚህ ከአስራ ስትስት አመት □ማጁበልጣቸው ሴት ሕጻናት አለባበሳቸው በአብ□ኛ□ □ራቁት በሚጸሰኝ ሁኔ□ ሲሆን □ረት □ና ጭናቸውን አካባቢ አጋልጠው ወደጭፈራ ቤቱ ይገባሉ::

የጥናት ቡድኑ ወደ አስራ ሁለት የሚሆኑ የቀን ጭፈራ ቤቶችን ለመመልከት የበቃ ሲሆን ከጭፈራ በተጨማሪም ሲጋራ □□ተቀባበሉ ማፊ ስ ፣ለረፀም ሰአት አላስ□ላቂ በሆነ መልኩ መሳሳም □ሚ□□ሙ ሲሆን በተለጁም በቦሌ አካባቢ ሁለት □ □ራ ቤቶች ከአስራ አንድ ሰአት በሁኋላ ጥንድ ጥንድ □□ሆኑ □□ቶኘሮ በመ□ጣት ሌላ □አጸ □□□□ሙ ለ□ሲብ □አሎችን □ንደሚከራዪ ቡድኑ ተመልክቶአል:: ቦ□ □ን በትክክል መዓቀስ ባጸስ□ል□ም በሌላ□ ቦ□ የጥናት ቡድኑ □ተመለከተ□ □□ሞ ከመፊ □ሪጸ□ በ□ች ማረኘጸ □አል ብሎ ቀስቱ □□ ሚጸመለ□ተ□ □ራ□ንድ □አል ጥንዶቹ □□ተጸጸ□ በመ□ባት በወንበር ላጁ ፣በአግዳሚ ወንበር፣ ሶፍ፣ መሬት ብቻ በአጠቃላጁ ምንም ቦ□ ሳጁመርቷ □ና □አል ጁ□ፉልን ሳጁሉ □ላፊነት በጎደለው መልኩ የየራሳቸውን ስሜት ለማርካት ወሲብ ይፈጽማሉ:: ከዚህ በተጨማሪም በጭፈራ ቤቶች አካባቢ መኪና ውስጥ ጫት ይዘው የሚቀመጡ ወንዶች ሴት ሕጻናቶቹ ከጭፈራው ቤት ሲወጡ ጠብቀው ለወሲብ አገልግሎት ይዘዋቸው ይሄዳሉ::»

ሴት □ና ወንድ ሕጻናቱ □□ቀን □ □ራ ቤት ሲሄ□ □ሚሰቷትን ምክንያት በተመለከተ ከትምህርት ቤቶቹ □ተኖኘ□ ምላሽ □ንደሚያስረዳው በተለይም የግል ትምህርት ቤቶች አርብ ከሰአት በሁዋላ በጊዜ ተማሪዎችን ስለሚለቁና በተጨማሪም ቅዳሜ ላይብረሪና አፍተር ስኩል የሚባል ፕሮግራም ስላለ ተማሪዎች ይህንን ምክንያት □□ስቷ □ላጆቻቸው □ማጸ□ቁት ቦ□ ጁ□ላሉ:: አንዳንድ ቤተሰቦች ግን □□ቀን □ □ራ ቤት መሄት በራሱ ስልጣኔ ወይንም □መናዊነት

ነው ብለ□ ስለሚጸምኑ ለልጆቻቸው ገንዘብና መኪና ሰዓ ተ□ □ሚሸኙ መኖራቸውም □□ቅ ነው፡፡ □ነዚህ □ትሜያቸው 16-18 □ማጁበልዓ ሴት ሕጻናት □ና ከ20/ አመት □ማጁበልቷ ወንዶች ተማሪዎቹ ቅቴሜን □ንዝናና በሚል ከተለጸዩ ት/ቤቶች □□ተቷራሩ ቢበ□ ከአስራ አምስት ቀን ባልበለቷ ቲ□ □□□ፉቶሙ ጁህንን □ሮ□ራም □ንደሚሳተፉና በ□ም በሚጸሳዌንና በሚዘገንን ሁኔ□ ቷዓተ□ ሰ□ረ□ □ሚሆኑትን ከማጸ□ቁበት □ረጽ ደርሰው ከጭፈራው ቤት ሲወጡ በወንዶች □□ተ□ሰ□ ልቅ □□ሲብ ትርቱት □ንደሚ□□ምባቸው የጥናት ቡድኑ □ዌቦአል፡፡

«በሰለጠነ ባለሙያ የሚወልዱ □ናቶች ቁጓ ር 20% አይሞላም....»

«... □ንግዲህ □እናቶች ቷና ሲባል በቅትሚጸ □ናቶችን ለቶዳት □ሚቴርጋቸው □እናቶቹ □□ ሆስኣ□ል ጸለመምጣት ችግር ነው:: ጁህ ምክንያቱ □ተለጸ□ ሲሆን አሁን አሁን ግን መንግስት የጤና ኤክስቴንሽን ሰራተኞችን ለህብረተሰቡ ቅርብ በሆነ ሁኔ□ □ጸሰማገራ □ና □ናቶቹም ስለቷናቸው □ንዲማሩ □□ተ□ረቶ ስለሆነ □ተሻለ ነገር አለ ማለት ይቻላል:: ነገር ግን አሁንም ብ□ መስተካከል □ሚቶባቸው ነገሮች □ንዳሉ አይካትም:: □ናቶች ለህ□ምና □□ሆስኣ□ል ሲመቷም አገል□ሎት □ሚሰዓባቸው መሳሪያዎች በበቂ ሁኔ□ መቶኘት ጁቶባቸዋል:: የህክምናው ባለሙያ ክህሎትና የመሳሰሉት ሁሉ የ□ናቶችን ቷንነት ለመቷበቅ አንዱም ሳጁ□ባ በተሟላ መንገድ መቶኘት ጁቶባቸዋል:: ... □ቷና ባለሙጸ□ በቂ □ሆነ ችሎ□ ኖሮት በበቂ መሳሪጸ □□□ቶ□ ህ□ምናውን □ንዲሰዓ ሁኔ□ዎች መሟላት ጁቷበቅባቸዋል:: ጁህ ካልሆነ □እናቶች □□ሆስኣ□ል መምጣት አለመምጣት ምንም ልዩነት □ለ□ም:: ምናልባት ልዩነት ሊባል □ሚችለ□ ወደሐኪም ሳይሄዱ ከ□ቤት መሞት ወይንም ሐኪም ቤት ሄ□ መሞት በሚል ሊቶለ□ □ሚችል ብቻ ነው... ::»

«□/ር □□ሰ ኡርቄ /የጽንስና ማህጸን ሕምና □ስከሻሊስት»

□□ናቶችና ሕ□ናትን ሞት በመቀነስ ረገድ የደብረማርቆስ ሆስፒ□ል ከተለጸዩ ትርጅቶች ጋር □□ሰራ መሆኑን □/ር አብነት ሲሳጁ በ□ብረማርቆስ ሆስኣ□ል የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከሻሊስት

ቶለ□:: □ንደ □/ር አብነት ገለጻ የደብረማርቆስ ሆስፒ□ል ከኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር ፋር ከሚሰራ□ ስራ በተፊ ማሪ አይተ□ ኢትዮጵያ ከሚባል □ብረሰናይ ትርጅት ፋር በመተባበር □እናቶችን □ና ሕጻናትን ቷንነት በሚመለከት ለሚሰራ□ ስራ ከተመረቷ ሁለት ሆስኣ□ሎች አንዱ ሆኖአል:: □ብረማርቆስ ከአማራ □ልል ከትግራዷ □□ሞ አድዋ ሆስኣ□ል ተመርቷ□ ከተ□ሰኑ □ራት □ቴህ ስራ □ጹመሩ ሲሆን ከሕብረተሰቡ ጋር በተቀናጀ ሁኔ□ መስራት አስ□ላቼ በመሆኑ ንቃተ ህሊናን □ማቴበር ስራ ተሰርቶአል::

በጤና ተቋም ወይንም ወደ ሆስፒ□ል በመቅረብ □ሚ□ል□ □ናቶች ቁዓር 20ኀ የማይሞላ በመሆኑ ይበልጡኑ □ናቶችን ለማዳን □□ ህብረተሰቡ መ□ረት አስ□ላቼ ሆኖ ተገኝቶአል:: □□ህብረተሰቡ ለመትረስ □□ሞ □ቷና ኤ□ስተኄንሽን ሰራተኞች ዋናዎቹ ትልድዮች በመሆናቸው በ□ብረማርቆስ ዙሪያ ያሉትን ሙያተኞች ጠርተን የፕሮግራሙን አላማ ከማስረዳት ጀምሮ የጤና ኤክስተኄንሽን ሰራተኞቹ □ናቶችን ከጤና ኬላ □□ ቷና □ብጸ □ንዲጸስተላልኘ ከዚጸም ከፍ □ቴለ ሆስኣ□ል □መቀባበልን ሁኔ□ በተቀናጀና ስርአት ባለ□ መንገድ □ንዲሰራ አስ□ላቼ መሆኑን □ንዲገነዘቡ በማትረ□ ስራ□ ተጹምሮአል:: ናቶች ብዙውን ጊዜ በ□ርግዝና ቹ□ ክትትል ሲጸ□ርቶ ቢቆዩም ለመ□ለት □□ሆስኣ□ል ወይንም ክትትል ሲጸ□ርቶ □□ቆዩበት ቷና ተቋም □ሚሄዱት በ□ም ዓቂቶች □መሆናቸው ቶቴጁ አሳሳቢ በመሆኑ ጁህንን ሁኔ□ መልኩን በመቀ□ር □ናቶች በ□ሊት ቹ□ □□ሆስኣ□ል ለመሄት □ሚጸስችላቸውን ቅትመ ዝግጅት □ንዲጸ□ርቶ □ሚጸስችላቸውን □ጸ መምከር ተቹሊ ጁሆናል:: ጁህንንም በተቹሊ□ ለማስ□□ም □ንዲጸስችል ከኢሶግ □ንዲሁም ከአይተኄክ ጋር የሚሰራው

ስራ □□ርግዝና ክትትል ስ□□ር□ □ቆየች □ናት በመሀከል ብትሰ□ር ወደየት □ንደደረሰች ፣□ልቴ ጁሁን ወይንስ? በምን ምክንያት ? □ሚለ□ን ለይቶ ማ□ቅና □ናቶች ጸሉበትን ሁኔ□ በሚቀባ ተረትተ□ ቅትመ ጥንቃቄ □ንዲጸ□ርቶ ለማስቻል □ሚ□ረ□ ክትትልን ጁፊ ምራል።

□□ብረማርቆስ ሆስኣ□ል ከኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር ፉር በመተባበር 5/ቷናጣቢያዎችን ባካተተ መልኩ የ□ናቶችንና □ፊ ቅላዎችን ሞትና □ህንነት ሁኔ□ በክትትል ጁመ□□ባል ። በ□ህም መሰረት ከአንድ □ር በፊት ስለነበረ□ አሰራር በ□/ር... ጸለም□ርቅ □ንደቀረበ□ ሪ□ርት ከሆነ በቷናጣቢያዎቹ ለሚኖረ□ አገል□ሎት አንድ አምቡላንስ ተመትቦ አስ□ላቂ በሆነበት ቦ□ና ሰአት □ናቶችን □□ሆስኣ□ል ማመላለስ ተጁምሮአል። ሆስኣ□ሉ በ□□ሩ ከየጤናጣብያዎቹ ፉር በ□□ሩ በስብሰባ የሚገናኝ ሲሆን ችግሮችንም ከስር ከስሩ □□ተከ□ተሉ መአታት □ሚጸስችል አሰራር ተ□ርግቶአል። ከዚህም በተፊ ማሪ ቷናጣብያዎቹ ለ□ናቶች ማበርከት ጸለባቸውን አገል□ሎት ጠንቅቀ□ □ንዲጸ□ቁና □ንዲተቶብሩ ለማስቻል ትፉአ ጁ□ረ□ላቸዋል። ከዚህም በተፊ ማሪ በ□□ሩ በሚኖረ□ ቴሰሳ □እናቶችን □ና ፊ ቅላዎችን ሞት በተመለከተ በማኸለጽ አካባቢ ብቻ ሳጁሆን በሆስኣ□ሉ በተለያዩ ክፍሎችም ያለው ሁኔ□ በሪ□ርት □ንዲካተት ጁ□ረፉል። ከዚህም በተፊ ማሪ □እናቶችንና ፊ ቅላዎችን ሞት በመመዌቁበ ረቶት በሆስኣ□ሎችና በቷና □ቢያዎች ጸለ□ን ብቻም ሳጁሆን □ናቶች በቤ□ቸው □ንዳሉ □ተከሰተ ነገርም ካለ በቀበሌና በኤ□ስተኔንሽን ሰራተኞች አማካኝነት □ንዲመ□ቶብ □ሚጸስችል አሰራር ተ□ርግቶአል።

በ□ብረማርቆስ ሆስኣ□ል በአጠቃላጁ □□ 27 □ሚሆኑ □ናቶች □□ሞት አፋፍ □ርሰ□ የነበሩ ሲሆን ነገር ግን በሆስኣ□ሉ □ተመ□ዘበ □እናቶች ሞት □ለም:: ለሞት አፋፍ □ንዲ□ርሱ ከሚቴርቶዋቸው ምክንያቶችም አንዱ ደም መፍሰስ ሲሆን ሁለት □ናቶች □ማህጸን መተርተር □□ረሰባቸው ናቸው:: ሁለት □ናቶች □□ሞ ከማህጸን □□ ጸረቱ□ ሲሆን □ርጸም □ሚቷቀስ ነው:: ከዚህ □□ □ናቶች ከወለ□ በሁኋላ □ሚከሰት □□ም መአሰስ አብ□ኛ□ን ለሞት አፋፍ □መትረስ ሁኔ□ ማለትም 25 በመቶ □ሚሆነውን ትርሻ ጁጁ□ል:: ከ□ርግዝና ፋር ተጸጁዞ □ሚከሰት □□ም ግፊትም ጸፋቷመ ሲሆን አስፈላጊውን ሕክምና በማግኘ□ቸው ከሞት ተር□ኙል:: ከዚህ □□ የትራንስ□ርት፣ □ም□ብ □ዓረት □ና □ቤተሰብ □ቅት ዘዴን ባለመቷቀም ምክንያት □ና ብ□ □□ለ□ □ናቶችም ለከፋ አደጋ ተፋልቷ□ ተገኝተኙል:: □□ ሀጸ □ሚሆኑ □ናቶች በልጅነታቸው □ርዘት □ተ□□መባቸው ሲሆን በ□ጂ ልማቴዊ ትርፂት ምክንያት በምዓ ቴ□ ለሚከሰቱ ሕመሞች □ተፋለቷም አሉ :: ለሞት አፋፍ □□ረሱ □ናቶች □ትሜ ከ20-40 □ሚ□ርሱ ሲሆኑ □ልጅነት ፋብቻም ለችግር ከሚጸፋልቷ መካከል ናቸው:: ከላጁ □ተቷቀሱትን ችግሮች ለመቅረአም ህብረተሰቡን በማስተማሩ ረቶት በአቅራቢጸ□ ጸሉት □ቷና ባለሙያዎች □በኩላቸውን ትርሻ ተ□ዓተኙል::

በ□ብረማርቆስ ሆስኣ□ል □እናቶችን □ና □ፊ ቅላ ሕጻናትን ሞት ምክንያት ለማ□ቅ በሚ□ረቱ□ አሰራር ጸፋቷሙ ችግሮችን በሚመለከት □ሕመምተኞች □ቅብብል ሁኔ□ አንዱ ሲሆን ሌላ□ የኤሌክትሪ□ መስመር አለመኖር ነው:: በማኙለት ረቶት አንዳንድ ተፊ ማሪ መሳሪያዎች □ንደቫኪዩም □መሳሰሉ ማለት ነው □ዓረቱ

□ንዳለ ተገንዝበናል፡፡ ነገር ግን መፍትሔ□ን በሚመለከት አንዳንድ ቷና □ቢጸዎች ያለባቸውን የቅጽ □ዓረት □ራሳቸው በመአቷር ተቁጢ□ን መረጃ አያይዞ □□ሆስኣ□ል □መላ□ አሰራር ተጀምሮአል፡፡ የኤሌትሪ□ አገል□ሎትንም በሚመለከት ለአንዳንድ ቷና □ቢያዎች በቻርጁር □ሚሰራ መብራት ለመስጠት ሁኔ□ዎች ተመቻችተዃል፡፡ □ህ□ምና መርጃ መሳሪያዎችም በተቻለ መጠን በ□□ለበት ቦ□ □ንዲሰዓ ሆስኣ□ሉ □ራሱን መፍትሔ □ርግቶአል፡፡ በአጠቃላጁም ከጤናጣቢያዎቹ ፉር በወር አንድ ጊዜ አጠቃላይ ስብሰባ የሚደረግ ሲሆን በሆስፒ□ሉ ከሰራ□ ፉር □ሚፃኙት □ሚመለከታቸው ባለሙያዎች በሙሉ □□ቷናጣቢያዎች □□□ረ□ □□□ለ□ን ነገር □ማየት ስራ □ንዲሰራ ከስምምነት ተ□ርሶአል፡፡

ከሆስፒ□ሉ ፉር በትብብር □ሚሰሩ ሳቴላይት ቷና □ቢያዎችን በምን መንገት ማጠናከር □ንደሚቱ□ □ና ጸለ□ን □አተት ማሟላት □ንዲሁም ምላሾችን በተቁጢ□ በመመርመር አስፈላጊውን ማድረግ በሆስፒ□ሉ □ተዃቀረ□ ቡድን ስራ መሆኑ □□መነበት ስለሆነ □እናቶችንና ፊ ቅላዎችን ሞት ምክንያት ከማ□ቅ አንጻር □በኩሉን አስተዃ□ኦ □ንደሚጸ□ር□ □ሙን ነው □ንደ □/ር ...ጸለም□ርቅ፡፡

የኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር ከአለምአቀፉ የጽንስና ማህ□ን ሐኪሞች ማህበር ጋር በመተባበር በሚያደርገው □ቹ□ በኢትዮጵያ ከ9/መንግስ□ዊ ሆስኣ□ሎችና 45/ ቷና □ብያዎች ፉር በመተባበር □እናቶችን ሞት ሁኔ□ ለማ□ቅ ለሚሰራ□ ስራ □ንዲረቴ በ□ሆስኣ□ሎች መረጃ ለመሰብሰብ □ንዲጸስችል አንዳንድ ኮምኣዩተር ገዝቶ አከፋፍሎአል፡፡ □/ር አብነት ሲሳጁ ከደብረማርቆስ ሆስኣ□ል □ኮምኣዩተሩን አገል□ሎት ሲቹል□ ከአሁን ቀ□ም ባለ□ አሰራር

□ህመምተኞች ካርት በአካል □ሚቀመዓ ሲሆን ከቦ□ ዓበት □ዙነሳ ከተ□ሰነ ቴ□ በሁኸላ □ንዲቃቷል ጁ□ረፉል:: አሁን ግን ኮምኣዩተሩን በማ□ኘታችን ...ለምሳሌ □□ሬ ሶስት አመት አንዲት □ናት □□ማ የነበረ □ና ሐኪሙኸ በሌለበት □ንደገና ለሕ□ምና ብትመለስ በኮምኣዩተር □ዙጸ□ መረጃ ካለ በቀላሉ ችግርዋን ለመረዳት □ና በ□ቅቱ ባለ□ ሐኪም ለመረዳት ትችላለች:: ስለ□ህ □ህሙማኑን መረጃ በተሙኸላ መንገድ ለረፀም ቴ□ ለማስቀመዓ □ሚረቴ በመሆኑ ቷቀሜ□□ □□ሳ ነው ብለዋል::

ሐምሊን ...Midwives ... የአዋላጆች ኮሌጅ...

«ሐምሊን ...ልሽሳብሽባስቋ ቷየአዋላጆች ኮሌጅ» በአገሪቱ ከሚገኙ ከፍተኛ የትምህርት ተቋማት አንዱ ሲሆን የተመሰረተውም በሐምሊን ፊስቱላ ኢትዮጵያ ነው፡፡ ኮሌጁ ተማሪዎችን በዲግሪ ደረጃ የሚያስመርቅ ሲሆን በማስተማር ሂደቱም ከፌደራል የጤና ጥበቃ ሚኒስቴር ጋር በትብብር የሚሰራ ነው፡፡ ሐምሊን የአዋላጆች መማሪያ ኮሌጅ የተከፈተው □ንደው□ □ ስ አቆ□ቷር በ2007/ ፐ.ም ሲሆን □ስከአሁን ባለ□ ሂደትም ከመቶ በላጁ አዋላጆችን በቈ□ሪ ከፊሉን ጸስመረቀ ሲሆን ከፊሎቹ □□ሞ በመማር ላጁ ጁቆኛሉ፡፡ ሐምሊን የአዋላጆች ኮሌፀ ሲመሰረት አላማ□ አዋላጆች ለ□ያንዳንዱዋ ሴት ጸስ□ልቶኘ□ል □ሚል ነው፡፡ ኮሌፃ ተማሪዎችን በምን መንገድ □ንደሚቀበል □ንዲሁም ቀ□ጁ □ስራ ተ□ባሩ ምን ሊመስል □ንደሚችል □ኮሌፃ □ኮሚዩኒኬሽን ኦኘሰር አቶ መላኩ ተትባበ አብራርተ□ልናል፡፡ ከአቶ መላኩ ማብራሪጸ በማስቀ□ም የአንዲት ተማሪንና □ኮሌጁን ኒ□ስ ሌተር □ይይት □ናስነብባች ሁኸለን፡፡

----------------------------------///-------------------------------
----

«...ወደ ኮሌጁ የመጣሁት ከትግራይ መስተዳድር ከመቀሌ ማለትም ከአዲስ አበባ ወደ 780 ኪሎ ሜትር ርቀት ነው፡፡□ትሜጽም 19 አመት ነው፡፡ □መጸመሪጸ □ና □ሁለተኛ □ረጽ ትምህርቴን ያጠናቀቅሁት ከመቀሌ 30 ኪሎ ሜትር □□ ባለች □ቆቷር ከተማ ነው፡፡ □መሰናዶ ትምህርቴን በመቀሌ

ከተማ □ንዳጠናቀቅሁ □□ ሐምሊን የአዋላጆች ኮሌፀ በ2012 ፐ.ም ለመ□ባት ችያለሁ።

ዓጸቂ:- ስለኞስቱላ □ም□□ቂው ወይንም ያየሽው ምን ልምድ አለሽ?

መልስ:-□ኔ □ራሴ □ኞስቱላ □ማሚ ነበርኩ። ቤተሰቦቼ በ□ብርና □ሚተቴ□ሩ ስለሆኑ □ንደሀፀሩ ልማት በልጅነቴ ነው □ተቴርኩት። ገና ሰ□ነቴ ሳይጠና በማርፀ□ ልፀ ከመ□ለት ፉር ተጸጁዞ በምዓ ምክንያት ችግሩ አጋጥሞኛል። ከዚጸ በሁዀላም □14/አመት ልፀ ሆኜም □□መቀሌ ሄጸ ስለነበር የኤአ ኤም ሬት□ ስለኞስቱላ ሲናገር ስለሰማሁ □ና በአካባቢ□ ሆስኣ□ሉ መኖሩንም ስለአወቅሁ □□□ጸ ሄጸ □□ሜአለሁ። አኔ መማር ብ□ል□ም ብ□ □ንዳልማር □ሚጸ□ርፆኝ ችግሮች ፆዓ መ□ኝ ነበር። ነገር ግን በሕ□ምናው □ና በሁዀላም ለመማር ባ□ረ□ሁት ዓረት □ረዱኝን ሰዎች በ□ም □ጸመሰገንኩ □ነሆ ለ□ቷት በቅቻለሁ።

ዓጸቂ:-በሐምሊን የአዋላጆች ኮሌጅ ለመማር በመብቃትሽ ምን ስሜት አለሽ?

መልስ:-□ኔ □ፌስቱላ ሕመም ማለት ምን ማለት □ንደሆነ አውቃለሁ። በ□ፀቷሩ □ንደእኔ ጸሉ ሴት ሕጻናት ምን ጸህል □ንደሚሰቃዩ ሳስብ ጁህንን ትምህርት መማሬና ችግሩ □ቴለበት አካባቢ በመሄት ሴቶች ወደችግር □ንዳይገቡ አስቀትሜ ለማዀለት በመ□□ሌ በ□ም □ስተኛ ነኝ። ከምረቃጵ በሁዀላ በፆባሁት ቃል መሰረት □□ፀቷሪቷ ኢትዮጵያ ተመትቤ አገል□ሎት ለመስጠት ዌ□ፃ ነኝ።

ምንጭ /The Hamlin College of Midwives/volume 1 issue 8/

---------------------------------////-------------------------------

ኢሶግ:- ሐምሊን ... Midwives … **የአዋላጆች ኮሌጅ ለምን ተቋቋመ?**

መላከ:-ኮሌጁ በዋነኛነት የተቋቋመበት ምክንያት የፌስቱላን ሕመም ለመከላከል ከሚያስችሉት ምክንያቶች ዋነኛ□ □ናቶች በሰለጠነ □ሰ□ □ጁል መውለድ መቻላቸው በመሆኑ ለዛ ብቁ የሆኑ ባለሙያዎችን በማስተማር ለሕብረተሰቡ ለማቅረብ ነው:: ሐምሊን ፊስቱላ ኢትዮጵያ ይህንን ኮሌጅ □ንዲከፈት ሲጸ□ር□ «...አዋላፀ □ህ□ምና ባለሙያዎች ለ□ያንዳንዱዋ ሴት...» በሚል መሪ ሀሳብ ነው:: ብ□ ሴቶች በ□ቹቷሩ በተለጸዩ ምክንያቶች በሰለጠነ ሰ□ መ□ለት ባለመቻላቸው ምክንያት ከ4/ ቀን ላላነሰ ቷ□ በምዓ ስለሚሰቃዩ □ና ገላቸው ባለመጠንከሩ ምክንያት በማህጸን አካባቢያቸው የሰውነት መቀደድ ስለሚደርስባቸው ፌስቱላ ለተባለው የከፋ ሕመም ይጋለጣሉ:: ስለዚህ ሐምሊን የአዋላጆች ኮሌጅ ይህንን ችግር ለመቅረፍ ምሩቃንን ለሕብረተሰቡ በማቅረብ በሰለጠነ ባለሙያ □ንዲ□ል□ ማትረ□ ዋነኛ አላማ□ ነው::

ኢሶግ:- □ተማሪ- ች ቅበላ ስርአቱ ምን ይመስላል?

መላኩ:- ኮሌጁ ስራ ከጀመረበት ጊዜ ጀምሮ ማለትም □ንደው□ □ አቆ□ቷር ከ2007/ ጹምሮ

በተለይም ለፌስቱላ ሕመም የተጋለጡ አካባቢዎችን በማስቀደም ተማሪዎችን □□ተቀበለ በቷ□ሪ ጸስመርቃል:: ተማሪዎቹ □ንደሌላ□ የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች □ኮሌጁን □መ□ቢጸ መስ□ርት □ንዲጸሙኀሎ □ሚቷበቅ ሲሆን ከዚህም በተፊ ማሪ

ኮሌፃ □ሚጸ□□□ን □መ□ቢጸ □ተና ማለአ ጁቷበቅባቸዋል:: ሐምሊን የአዋላጆች ኮሌጅ የሚቀበላቸው ተማሪዎች በሙያው ለመስራት ፈቃደኞች የሆኑትን፣ በተለይም ተመልምለው ወደመጡበት የገጠር ክፍል ተመልሰው ለመስራት የሚፈርሙትንና ቃል የሚገቡትን ይመርጣል:: ምናልባትም የመሰናዶ ትምህርትን አጠናቀው በተለያዩ ዩኒቨርሲቲዎች ለመማር የሚገቡት ተማሪዎችና ወደ ሐምሊን የአዋላጆች ኮሌጅ ከሚገቡት ተማሪዎች የሚለዩት በተጠቀሱት መመዘኛዎች ነው::

ኢሶግ:-ተማሪዎቹ በጾ□ ጁለጸሉ?

መላኩ:-ተማሪዎቹ በሙሉ ሴቶች ናቸው:: ምክንያቱም በአብዛኛ□ □ናቶች ችግራቸውን ሙሉ በሙሉ ቆል□□ ለመናገር ከወንዶች ጁልቅ ሴቶችን ጁመር□ሉ:: ከዚህም በተፊ ማሪ ባለሙያዎቹም ሴቶች ቢሆኑ የችግሩን ምንነት ለመረዳት ጁበልቷኑ ቅርብ ጁሆናሉ □ሚል □ምት አለ:: ተማሪዎቹ ከተመረቁ በሁዃላ □ሚሰሩት በቆቷሪቱዀ አካባቢ በመሆኑም በአካባቢው ላሉ አባወራዎችም ስሜት ከወንዶቹ ይልቅ ሴቶቹ □ናቶቹን ቢጸዃል□ □ንደሚመርቷም አንዳንድ ማሳያዎች አሉ:: □□ ኮሌፃ ስንመለስ □ተሰራ□ □መኖሪጸ አካባቢ ወንድና ሴትን በተለጸ□ አቅ□□ ለማስቀመዓ □ማጁመች ስለሆነ ተማሪዎቹ ሴቶች ብቻ □ንዲሆኑ ተ□ሰነ::

ኢሶግ:- ምሩቃኑ ወደ ስራቸው የሚሰማሩት በምን ሁኔ□ ነው?

መላኩ:- ከመንግስት ጋር የትብብር ስምምነት አለ:: ኮሌጁ ቢጸስተምርም □□ስራ የሚመድባቸው መንግስት ነው::

ቀጣሪያቸው □ና □መ□ዌ □ሚከፍላቸው መንግስት ነው:: በማንኛ□ም ረፀት በመንግስት ሕ□ □ሚተቴ□ሩ ሰራተኞች ናቸው:: በ□ር□ዓ ለስራ ሲመ□ቡ ችግሩ □□ባሰበት □ና □□□ □ቁ አካባቢዎች ማለትም ምሩቃኑ □□መቷበት አካባቢ □ንዲሄ□ ጁ□ረፉል:: በቁት ቃል መሰረት አገል□ሎት □ንዲሰቷ የሚገደዱት ለተወሰነ ጊዜ ሲሆን ይህንን □ጻ □ ሳጁ□□ሙ ተ□ባራቸውን ቢጸቋርቷ ግን በስምምነቱ መሰረት □□መንታቸው □ሚጸዌባቸው ሲሆን በተፊ ማሪም ለትምህር□ቸው □□□□ን ኽፉ □ንዲከፍሉ ጁቶ□ቴሉ::

ኢሶግ:- ተማሪዎቹ ከተመረቁ በሁዋላ በምን ሁኔ□ ስራቸውን □ንደሚያከናውኑ □ሚ□□ቅበት የክትትል □ጻ አለ?

መላኩ:- ሐምሊን ...ልሽሳብሽባስቋ ቷየአዋላጆች ኮሌጅ የተማሪዎችን ምልመላና ምደባ □ንዲሁም □ስራ ሁኔ□ □ሚከ□ተል አንድ □አል አለ□:: ተማሪዎችን ከአራቱ መስተቴትሮች (ትግራጁ ፣ኦሮሚጸ ፣□ቡብ □ና አምሀራ) ከመቷ በሁኻላ ወደትምህርቱ □ንዲቁ ጸ□ርፉል:: ከዚጸም ተምረ□ ከተመረቁ በሁኻላ ምን □□ሰሩ ነው □ሚለ□ን □□ር፣ □ሶስት □ር □ና □ስትስት □ር □ንዲሁም አመ□ዊ ሪ□ርት ጸቀርባል:: ከዚህም በተፊ ማሪ ምሩቃኑ የኮሌጁን አርማ ለብሰው በሚሰሩበት የገጠር አካባቢ ላሉ የጤና ተቋማት የተለያዩ ድጋፎችን ስለምናደርግና □ዓረት □ሚኖርበት ሁኔ□ ካለ □ማሟላት ስራ ስለምንሰራ ባለሙያዎቹ የት ነወ ጸሉት ብቻ ሳጁሆን ምን □□ሰሩ ነው ? □ሚለ□ንም □ ምር ኮሌፃ ጸ□ቃል::

ኢሶግ:-የሐምሊን ...Midwives … የአዋላጆች ኮሌጅ ግብ ምንድነው?

መላኩ:- ግቡ ፌስቱላን መከላከል ብሎም ማስቆም ነው:: □ንደው□ □· አቆ□ቷር 2015 ፐ/ም ትረስም 50/ ሚድዋይፎችን በ25/□ቷና □ቢያዎች ማሰማራት ከመነሻ□· □ተቷቀሰ □ብ ነው:: □ንደስራ□· አካሄት ግን □ስከአሁን በተ□ረቶ□· □ስልጠና ሂደት በአራቱ መስተቴትሮች □□ 34/አዋላጆች ተመትበ□· □□ሰሩ ጁቶኛሉ:: በአሁኑ □ቅት ከሰባ ጸላነሱ ተማሪዎች በኮሌፃ ሙጻ□·ን በመቅሰም ላጁ ጁቶኛሉ:: ባለሙያዎቹ በ□መስተቴትሩ በተመረጡ ባለሙያዎችን መመደብ ብቻ ሳይሆን አምቡላንስም በማቅረብ ከ□ነርሱ አቅም በላጁ □ሆነ ችግር ሲ□ቷር □ናቶች ከፍ □ቴለ ሕ□ምና □ንዲሄ□ ጁ□ረፉል:: አምቡላንሶቹ □ረምት ከበፉ □ካሚዎችን በነጻ በማመላለስ አገል□ሎት □ሚሰቷ በመሆኑ ከህብረተሰቡም ምስጋን ጁ□ርሳቸዋል:: ስለ□ህ ኖስቱላን ለመከላከል በተነደፈው □ቅት መሰረት ኮሌፃ በመስራት ላጁ ጸለ□· ስራ □ናቶች ለፌስቱላ □ንዳይጋለቷ ትልቅ አስተዋ□ኦ አድርጎአል ብለን □ናምናለን::

«...□ስ□ መንደር ...»

ለ□ህ □ትም በር□ስነት □ቀረበ□ ...□ስ□ መንደር... የአንድ መንደር መቷሪጸ ነው:: መንደሩ ከአዲስ አበባ □□ 17/ ኪሎሜትር □ሚርቅ ሲሆን □ቷቅ □□ተባለ በሚቷራ□ ቶ□ርሳ መኖ በሚባለ□ አካባቢ □ተመሰረተ ነው:: □□ሬ 53/ አመት ቶ□ማ □□ተር ሄ□ □ና □/ር ካትሪን ሐምሊን □ተባሉ የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ስከሻሊስቶች ወደኢትዮጵያ ለስራ መቷ:: □ነዚህ ባልና ሚስት በኢትዮጵያ ሳሉ በወሊድ ምክንያት ሴቶች ፌስቱላ የተባለ ከፍተኛ የሆነ የጤና ጉዳት ሲደርስባቸው ለመመልከት ቻሉ:: ስለዚህም □ነዚህ ባልና ሚስት አንድ ነገር □ሰኑ:: □ሱም በኢትዮጵያ □ኖስቱላ □ማሚዎችን በደንብ ማከም □ሚጸስችል ተቋምን መመስረት ነበር:: በ□ሳኔያቸው መሰረትም በአዲስ አበባ ሐምሊን ኝስቱላ ሆስኣ□ልን መስርተ□ □ነሆ በአሁኑ □ቅት በተለያዩ መስተዳድሮችም ቅርንጫፍ ሆስፒ□ሎች ተከፍተ□ አገል□ሎቱ በመሰጠት ላጁ ናቸው:: ኖስቱላ □ሚከሰተ□ ሴቶቹ በምዓ □ቅት በፍጥነት □□ሐኪም ቤት ሳጁ□ርሱ ለቀናት በመሰቃየት ምክንያት በሚ□ቷር የአካል መቀ□ት ምክንያት ሽንትን ጸለመቆ□ቷርና □መሳሰሉት ችግር ሲኖጓማቸው ነው:: □/ር ሄ□ ሕጁ□ታቸው ጸለ□ ሲሆን ሚስ□ቸው □/ር ሐምሊን ካትሪን ግን □ስከዛሬም ትረስ □ካሚዎችን በማገልገል ላይ ይገኛሉ:: ለ□ሬ□ □ትም ለንባብ ጸቀረብነው □ስ□ መንደር □ተሰኘ□ን በሐምሊን ሆስኣ□ል አማካኝነት □ተመሰረተ□ን መንደር ሁኔ□ ነው:: በሐምሊን ኖስቱላ ኢትዮጵያ □መንደሩ ስራ አስኪጸፀ □ሆኑትን □/ሮ በለዓሻቸው □□ሰን ለ□ህ □ትም ፉብዘናል::

ኢሶግ:- □ስ□ መንደር ማለት ምን ማለት ነው?

ስ/አ:- □ስ□ መንደር ማለት በኘስቱላ ሕመም ምክንያት □ተሰቃዩ □ና ለተ□ሰነ ቷ□ ወይንም ለ□ለቄ□□ □ሀኪም ክትትል ጸስ□ልጋቸዋል □ተባሉ ችግሩ ቷባሳ ትቶባቸው ጸለኘ ሴቶች □ሚቆዩበት ነው:: □ስ□ መንደር ሲባልም በ□ህ መንደር □ስከአሉ ትረስ ተስኛ □ሚፈነጥቅላቸው ስለሌላ ነገር ወይንም ችግር ሳጸስቡ ኑሮአቸውን በ□ስ□ ሞልተ□ ስለቀ□ጁ ሕጁ□ታቸው በማቀት □ንዲኖሩ □ሚ□ለ□በት □ና ዓረት □ሚ□ረ□በት ነው::

ኢሶግ:- □ኞስቱላ □ማሚዎች በሕ□ምናው ሙሉ በሙሉ መዳን ይችላሉን?

ስ/አ:- □ኞስቱላ □ማሚዎች ሙሉ ለሙሉ □ሚድኑ ቢኖሩም ግን ሁሉም መቶ በመቶ ይድናሉ ማለት አይቻልም:: በ□ር□ዓ አንዳንዶች □□መ□ ድነው □□መቷበት ሕብረተሰብ □ሚመለሱ ሲሆን አንዳንዶቹ □□ሞ □ ርሱንም ከሐኪም □ርቀ□ መኖር □ማይችሉ ጁሆናሉ:: ከ 4-5 ኀየሚሆኑት □ኞስቱላ □ካሚዎች በምዓ □ቅት በጣም የተጎዱ ስለሚሆኑ ሊድኑ አይችሉም:: ስለዚህ ከውስጥ አካላቸው ውጭ የሆነ ለመጸዳዳት የሚያገለግል የላስቲክ ቦርሳ ከሰውነ□ቸው ፋር ተጸጁዞ □ንደሽንት □መሳሰለ□ን □ንዲቀበሉበት ጁሆንና በሕይወት □ስከአሉ ትረስ □ራሳቸው □□□ቱ □□ቶቷሙ □ንዲቶለቶሉበት ከልብሳቸው ስር ጁቀመ□ል:: ጁህንን አይነት ሕ□ምና □ሚሰጣቸው ሴቶች □□መቷበት መንደር ተመልሰ□ □ንዲሄዱ አይመከርም:: ምክንያቱም የሽንት መቀበያውን ቦርሳ

ሲያወጡ ሲያስገቡ ኢንፌክሽን ሊፈጠር ከመቻሉም በላይ የሚቀላቀሉት ሕብረተሰብ ሁኔ□□ን በምን □ረጽ □ንደሚቀበለ□ ስለማጁ□□ቅ □መቶለል □□ ሊኖራቸው ይችላል:: ከዚህም በተፊ ማሪ በቶቷር ጸለ□ የአናኗር □ጻ ለ□ንደዚህ ጸሉ □ካሚዎቸ አመቺ ባለመሆኑ □በለቷ ቶዳት ሊ□ርስባቸው □ንደሚችል ጁቶመ□ል:: ከምንም በላይ ግን ከሕክምናም □ርቀ□ □ንዲሄ□ አይመከርም::

ኢሶግ:- በከፍተኛ ሁኔ□ □□መሙትን ሴቶች ለ□ለቄ□□ ለመርዳት ምን □ርምጃ ተ□ሰ□?

ስ/አ:- □ነዚህ ከ4-5 ጎየሚሆኑ በከፍተኛ ደረጃ የህክምና □ርቴ□ □ሚጸስ□ልጋቸው ሴቶች በየአመቱ ቁዓራቸው □□ፊ መረ ሲሄት ለሆስኣ□ሉ መስራች ሐምሊን ካትሪን □ና አብረዋቸው ለሚሰሩ ባል□ረቦች አሳሳቢ ነበር:: በ□ር□ዓ ስልጠና □□ተሰጣቸው በሆስኣ□ሉ □ስዓ □ተለጸዩ ስራዎችን □ንዲሰሩ ቢመቻችም ከአመት አመት ቁዓራቸው □□ፊ መረ ሲመ□ □ስራ □ና □ስልጠና ቦ□□ ግን በቂ ሊሆን አልቻለም:: በ□ህም ምክንያት ሁኔ□□ን ለመንግስት ማመልከት □ጻ□ ነበር:: መንግስትም ችግሩን ተረድቶ ከአዲስ አበባ 17/ ኪሎ ሜትር □ርቀት ቶ□ርሳ መኖ ቀበሌ ላጁ 60/ ሄ□□ር መሬት ሰጥቶ □□ሬ 9/ አመት □□ስ□ መንደር ተመሰረተ::

ኢሶግ:- ጁህ □□ስ□ መንደር □ለቄ□ዊ መኖሪጸ ነውን?

ስ/አ:- □□ስ□ መንደሩ ስራ ሲጸምር በ□ር□ዓ □ስቦ የነበረ□ ለ□ለቄ□□ ተ□ጂዎች □ንዲኖሩበትና □ንዲቋቋሙበት ነበር :: ነገር ግን ሰዎችን በተቋም ደረጃ ነጥሎ ማኖር ትክክል

ካለመሆኑም በላይ ሰዎቹ □ራሳቸውን መርዳትና ኑሮአቸውን መመስረት □ንደሚቀባቸው □ንዲሁም በሕመሙ ምክንያት በቀጣይነት ለሚመጡት ሴቶች ቦ□ መልቀቅ □ንዳለባቸው ጁ□ መናል:: በ□ር□ዓ □ሚ□ለቱ□ ነገር ከሆስኣ□ል □ንዳይርቁና ክትትል □ንዲ□ረ□ላቸው ሲሆን ከዚህም በተፊ ማሪ ለመ□ቴጆ □ሚቶለቶሉበት የላስቲክ ቦርሳ በየሳምንቱ ይሰበሰባል:: ከሕክምናው ጋር በተያያዘ የሚኖረውን የደም ግፊት □ንዲሁም የኩላሊት □መሳሰለ□ን ቷናቸውን □ንዲከ□ተሉ ከማትረ□ አንጻር □ቷና ሁኔ□ቸው □ስኪስተንከል □ና ጎን ለጎንም ስልጠናቸውን □ስኪያጠናቅቁ □ሚቆዩበት መንደር ነው:: በ□ር□ዓ ለ□ለቂ□□ □ንዲኖሩ □ሚ□ሰንላቸው ዓ ቂት ሴቶች ይኖራሉ::

ኢሶግ፡- ለ□ለቂ□□ በመንደሩ የማይኖሩት ምን ድጋፍ ደረግላቸዋል?

ስ/አ፡- አንዲት ሴት ደስ□ መንደር ስትመ□ በቀዓ□ መ□በኛ □□ አልሆነው □□ልማሶች ትምህርት □ንድትገባ ጁ□ረፉል:: ትምህርቱም አምስት ሞ□ሎች አሉት::

1. ራሴንና ችግሬን ማወቅ፣
2. የህይወት አማራጮች፣
3. ስቲ ልሞ□ረ□፣
4. የህይወት ክህሎት፣
5. የንግድ ክህሎት፣

ነዚህ ከላይ የተዘረዘሩት አምስት ሞዱሎች ለፌስቱላ □ማሚዎች □ተ□ፉዓ ናቸው:: □ረፀም ቷዜ ወይንም ለ□ለቂ□□ ከህ□ምናው መራቅ □ለባቸውም □ተባሉ □ኛስቱላ □ማሚዎች በ□ስ□ መንደር ቶብተ□

ጁህንን ስልጠና ለመፊ ረስ በትንሹ □ስከ አንድ አመት ተኩል ትረስ ቿ□ ጁ□ስትባቸዋል:: በ□ስ□□ መንደር ቁ□ ብለ□ በሚማሩበት ቿ□ ሙሉ ወጪዋን ሐምሊን ኖስቱላ ሆስኣ□ል ጁሸፍናል::

ኢሶግ:-ኖስቱላ □ማሚዎች ስልጠናውን ሲፊ ርሱ ቀ□ዩ ሂደት ምን ጁመስላል?

ስ/አ:- ማንኛኸም በ□ስ□ መንደር □ንድትቆጁ □ተ□ረገች ሴት አንድ አመት ተኩል ጸህል ስልጠናውን ከወሰደች በሁኸላ ተ□ባራዊ ልምምት □ንድትቀዓል ጁ□ረፉል:: ተ□ባራዊ ልምም□ም በ□ቢ□ □ስዓ ባሉት □□ሮ...ከብት □ርባ□..ካኞ □ና □ቶኸሮ አትክልት በመሳሰሉት ስራዎች ላጁ □ንድትሳተአ □ና በ□□ኘቱ ሕይወትዋ የትኛ□ን መር□ □ንደምትሰማራ □□ራስዋን ምር□ ቷብቀን □ማቋቋም ስራ □ንሰራለን:: በልብስ ስኖት ወይንም በጥልፍ ስራ መሰማራት ለሚፈልጉ ሁኔ□ዎች ተመቻችተ□ ስልጠና □□ተሰቷ ነው:: ባቷቃላጁም በየትኛ□ □ርአ □ለቷ □ቷ□ማ ትሆናለች □ሚለ□ን □ና በሰልጣኘዋ በ□ራስኸ አላኅት ለማቋቋም ከክልሉ መስተቴትር መሬት □□ተሰጠን □ንዲሰማሩ በማትረ□ ላጁ ነን:: ለምሳሌ... በግብርናው ዘርፍ የከብት ማርባት ስራ የጀመሩ አሉ:: □ንዲሁም □ካኞ ስራ መስራት ለሚ□ልቶም □ኦሮሚጸ □ልል ቦ□ ሰጥቶን ጸስጹመርናቸው አሉ:: በ□ስ□ መንደር □ስዓ ባለ□ ካኞም □ሚሰሩት □ነዚሁ ሴቶች ናቸው:: ሁለት ሴቶችም □ልብስ ስፌት ስራን □□ሰሩ ጁቶኛሉ::

ኢሶግ:-ከደስ□ መንደር □ዓተ□ በህብረተሰቡ □ስዓ ተ□ባልቀ□ ኑሮ □ሚመሰርቱ ጁቶኛሉን?

ስ/አ:- በ□ር□ዓ ለሕ□ምናው ቅርብ □ንዲሆኑ ሲባል በ□ህ መንደር ሰልጥነው በ□ሁ መንደር ወይንም በ□መስተቴትሩ □ኞስቱላ ሐኪም ቤቶች □ና አካባቢያቸው ላጁ ብቻ በስራ ጁሰማራሉ ማለት አይደለም:: ከባት □ሆነ □ስራ ጫና በሌለበት ሁኔ□ ...ለምሳሌ ከባት □ቃን መሸከም ወይንም ቀና ጎንበስ □ሚጸ□ር□ □ንደቁኛሮ ጸለ ስራ በሌለበት ሁኔ□ ሌላ□ን □□ለት ተ□ለት □ንቅስቃሴ □ጸ□ረቶ ኑሮአቸውን □መሰረቱ አሉ:: ከዚህ □ዓ ተ□ ትዳር □መሰረቱም ጁቶኛሉ:: □ነዚህ ሴቶች በከፍተኛ ደረጃ ጥንቃቄ ማድረግ ያለባቸው በመውለድ ሁኔ□ ላይ ነው □ንጂ ወሲብን በመፈጸም ረገድ ብዙም ችግር የለባቸውም:: በ□ር□ዓ እንደጉዳታቸው አይነት ነገሮች □ንደሚለያዩ መገመት አያስቸግርም:: ነገር ግን በምንም ምክንያት ያለሐኪም □ርቴ□ ለመውለድ ማሰብ አይጠበቅባቸውም:: ዋናው ከ□ነሱ □ሚ□ለቱ ነገር ከሕ□ምናው አለመራቅ ነው:: በ□ር□ዓ በከፍተኛ ሁኔ□ □ተጎዱት ሴቶች ከሕ□ምናው ብቻም ሳጁሆን ከመንደሩም □ርቀ□ □ንዲኖሩ አይፈቀትም::

ኢሶግ:-□□ስ□ መንደር በ9/ አመት ቴ□□ ምን ጸህል ሴቶችን ተቀብሎ አስተናግዶአል?

ስ/አ:- ቀጣይነት ላለው የህክምና ክትትል ወደ ደስ□ መንደር □ሚቁ ሴቶች ከአመት አመት ቁዓ ራቸው ቢለጸጁም ከተቋቋመ □ና ስራ ከጀመረበት ቴ□ ጁምሮ □□ መቶ □ሚሆኑ ሴቶችን ተቀብሎ አስተናግዶአል:: □ነዚህን ሴቶችም በማሰልጠን ለተለጸዩ □ህሎት ብቁ □ንዲሆኑ በማትረ□ ከአንድ አመት ተኩል ቴ□ያቸው ጁምሮ □ንደአቅማቸው በአዲስ አበባና

በ□መስተቴትሩ ባሉ □ኞስቱላ ሐኪም ቤቶች □ንዲሁም በኮሌፃ ባሉ □ስራ □ትሎች □ንደችሎ□ቸው ተቀዓረ□ □ሚሰሩ ሲሆን በተፊ ማሪም በ□ላቸው በንግድና በመሳሰሉት ስራዎች ተሰማርተ□ □ሚኖሩ መጠነኛ ቁዓር ጸላቸው ሴቶች አሉ፡፡

«...ምናልባትም ልሞት □ችል እንደነበር...»

Infrastructure ...ትራንስፖርት.. ኮሙዩኒኬሽን ..መንገድ የመሳሰሉት መሰረተ ልማቶች ሰዎች በሕይወት ጊዜያቸው ለተለያዩ አስፈላጊ ነገሮች የሚጠቀሙባቸው በከፍተኛ ደረጃ ከሚፈለጉዋቸው መካከል ናቸው:: በ Infrastructure ዘርፍ ውስጥ ተጠቃሽ ከሆኑት የንጹህ ውሀ አቅርቦት ...የኤሌክትሪክ አገልግሎት... የስልክ መስመር ...መንገድ □ና ትልትጁ □መሳሰሉት ጁቶኞበ□ል:: □ሰው ልጅ ኑሮውን በመሰረተበት አካባቢ ከላይ የተጠቀሱት መሰረተ ልማቶች ካልተሟሉ ለሕይወት አስፈላጊና መሰረ□ዊ □ሆኑትን አገል□ሎቶች ሊያገኝ አይችልም :: ትምህርት ቤቶች ...□ቷና ተቋማት ህዌብ በሚኖርበት አካባቢ መሟላት ካልቻሉ በሀቱር □ረጽ ለሚ□ሰበ□ ልማት □ና □ድገት □ንቅፋት □ንደሚሆን □□□ቀ ነው:: በ□ህም ሳብጸ □ሚመለከታቸው አካላትና ሕብረተሰቡ በቅርብ ውይይት □ጸ□ረቶ ችግሩን ለመአ ታት ዓ ረት ማትረ□ በተለጁም በሀቱራችን ኢትዮጵያ በተለጸዩ አካባቢዎች □□□□ ጸለ □□ነ□ ነው::

በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች ህዝቦች በቡ□ፀ ራ □ንደቡጽ በተባለች አካባቢ በሚገኝ ቷና □ቢጸ ተቷቃሚ □ሆኑት □ናቶች □ና □ማኸለት ተ□ባርን በሚመለከት ያነጋገርናት አዋላፀ ነርስ □ንዳብራራችው ከሆነ በቷና □ቢጸ□ በተለጁም መብራት □ና □ሀ አለመኖሩ ብዙ ችግር □ንደሚጸስከትል ነው:: □ንደቡጽ ከአዲስ አበባ □□ ሀምሳ ኪሎሜትር □ምትርቅ ሲሆን □□ ሀጸ ኪሎ ሜትሩ ግን ዓ ርቷጸ መንገድ ነው::

> « ...ሲስተር ስን□□ሁ አለማ□ሁ □ባላለሁ:: □ንደቡዪ ከኬላ ከተማ በሀጸ ኪሎሜትር ጸህል □□ □ስዓ ቁባ □ምትል ስለሆነ

ቷና □ቢጸ□ ለህብረተሰቡ ቅርብ □ሆነ □ህ□ምና አገል□ሎት □ሚሰጣ ነው። በተለጁም □□ናቶችን □ህ□ምና ክትትል በሚመለከት ቀ□ም ሲል ከነበረ□ ልምት በተሻለ ሁኔ□ □ናቶች □□ርግዝና ክትትላቸውን ጸ□ርፉሉ። ከመ□ለት ፉር አያይዘን ስንመለከተ□ ግን ብ□ም አይደለም። ለምሳሌ በ□ር □ስዓ □ስከ አርባ □ና ሀምሳ □ናቶች □□ርግዝና ክትትላቸውን ሲጸ□ርቶ □ሚ□ልዱት ግን በ□ር □ስዓ ቢበ□ ከአራት □ና አምስት አይበልቷም። ጁህ □ሚጸሳ□□ □ላዶች በምጥ ሰአት ቡ□ ፀራ ከተማ □ቴለ□ ሆስኣ□ል ወይንም የኤሌክትሪ□ አገል□ሎት □ቴለበት ቷና ተቋም ጁሄቴሉ አለበለ□ጸም በቤ□ቸው ጁ□ልቴሉ ማለት ነው። □□ህ ምክንያቱ □□ሞ በ□ንደቡዪ በቷና □ቢጸ□ የኤሌትሪ□ መስመር □ና □ሀ ባለመኖሩ □ሚሰቷ□ን ሕ□ምና □ተሟላ ለማትረ□ አስቸጋሪ መሆኑ ነው። በቷና □ቢጸ□ ጀነሬተር ...ሶላር □መሳሰሉት ነገሮች ባለመኖራቸው ምጥ የያዛት ሴት በድንገት ብትመጣ በሻማ ወይንም ባትሪ □ና ፋኖስ ...ተንቀሳቃሽ ሶላር በመቷቀም □□ማኾለት ስራችን □ንገባለን። ነገር ግን በ□ርግዝና ክትትሉ □ቅት ለምርመራ□ □ለቦራቶሪ አገል□ሎት አንሰዓም። በምዓ ሰአትም ከበተ ጸለ ነገር ቢቶዓም □ርቴ□ ለማትረ□ □ንቸገራለን። □ኔ □ማኾል□□ በቀላሉ በተ□ዓሮአዊ መንገድ □ሚ□ለዱትንና ምናልባትም በቫኪዩም □ርቴ□ ላ□ር□ □ችል □ንደሆነ □ንጂ ከዛ ጸለ□ ምንም ማትረ□ አልችልም። በቷና □ብጸ□ የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና ባለሙጸ ባለመኖሩ ከፍ ጸለ □ርቴ□ □ሚጸስ□ል□ ቢሆን አምቡላንስ ተቷርቶ □□ቡ□ፀራ

ሆስኣ□ል □ንዲ□ስ□ □ናደርፉለን:: በ□ር□ዓ በ□ንደዚህ ጸለ□ □ካሚን ወደከፍተኛ ህ□ምና በምንል□በት □ቅት ምናልባት አምቡላንሱ ለሌላ □ካሚ ተቷርቶ ከሆነ ከሄ□በት □ስኪመለስና □ንደቡዩ □ስከሚደርስ ድረስ ጊዜ መፍጀቱ አይቀርም:: ስለዚህ □ናቶች በቷና □ቢጸ ለመ□ለት ስለማጁ□አሩ □□ ሆስኣ□ል መሔድን ወይንም በቤ□ቸው መ□ለድን ጁመር□ሉ:: □ንዲጸ□ም ከአንዳንዶች □ንደሚሰማ□ በቤት መ□ለድና በቷና □ቢጸ□ መ□ለት ልዩነት □ለ□ም □ስከማለት ጁ□ርሳሉ...»

---------------///-----------------

በ□ንደቡዩ ቷና □ቢጸ ካቶኛናቸው ወላዶች መካከል አንዱዋ የሚከተለውን አስተያየት ሰጥ□ናለች::

«... ልጄን ከወለድኩ 6ኛው ወር ነው:: የ□ርግዝና ክትትሌን በ□ንደቡዩ ቷና □ብጸ አድርቼ ለመ□ለት ግን መብራት □ቴለበት □□ ቡኢ ቷና □ብጸ ነው □ሄድኩት:: በ□ር□ዓ ተ□ላጅነቴ በ□ንደቡዩ ቢሆንም ስምንት □ር ሲሆነኝ ግን □□ቡኢ ለመሄት □ሰንኩ:: ምክንያቱም በ□ንደቡዩ መብራት □ና □ሀ ስለሌለ ምናልባት ችግር □ንኩዋን ቢ□ቷር □ራሴን ላ□ፉፀ ብጽ መብራት □ቴለበት ቷና □ብጸ ሄጽለሁ:: በ□ጸም በሰላም ተቶላቶልኩ:: በ□ንደቡዩ ቷና □ብጸ አሰራር ላጁ ህብረተሰቡ □ሚሰቷ□ አስተያየት መብራትና □ሀ □ንዲሁም በቂ □ሆነ ባለሙጸ ባለመኖሩ በ□ሊት ቴ□ ሊከሰት ለሚችለ□ ችግር አስቀትሞ ጥንቃቄ ማትረ□ ጁሻላል □ሚል ነው:: በ□ህም ሳቢጸ ገንዘብና ዘመድ ያላቸው መብራትና ውሀ ወዳለበት አካባቢ

በመሄድ የወሊድ ቀናቸውን ይጠባበቃሉ:: ሌሎቹ ደግሞ በቤት ከመውለድ በጤና ጣቢያው መውለድ ይሻላል ሲሉ የተቀሩት ግን ጤና ጣብያም ሆነ ከቤት ልዩነት የለውም በሚል በቤ□ቸው ለመ□ለት ጁሞ□ራሉ:: በ□ር□ዓ በ□ንደዚህ ጻለ□ □ሳኔ □ሚ□□ ብ□ □ናቶች ናቸው ...»

□/ሮ ሰርካለም

□□ለ

--------------------///--------------------

«...ልጄን የወለድኩት ከቤቴ ነው:: ምክንያቱም ምጥ የመጣው በጭለማ ስለሆነ □ና ከጤና □ቢጻ□ □ራቅ ስለሚል ነው:: ቤቴ ኑረና □ሚባል ቴ□ማ ቦ□ ሲሆን ከእንደቡዬ ቷና □ብጸ □□ አስር ኪሎ ሜትር ጁርቃል:: ከአሁን ቀ□ምም □□ስምንት ልፀ ስ□ልት በቤቴ ነው:: ልጆቼንም በከተማ በ□□መት አዝማ□ ቤት በትኜ □□ተማሩ ነው:: □ኔ □ትሜጽ □□ አርባ□ አመት ጁ□ርሳል:: በ□ር□ዓ ልፀ መ□ለት □ችላለሁ:: ነገር ግን አሁን ሶስት ሴትና ስትስት ወንድ ልጆች ስላሉኝ ከዚህ በሁዀላ ለመ□ለት ሀሳብ □ለኝም:: በ□ርግዝናዬ ቷ□ መንገዱን ዳገት ቁልቁለቱን አቋር□ ለሕ□ምናው ብመ□ም በምዓ ቷ□ ግን ጻ□ም በ□ትቅት ሌሊት □ሚረዳኝ ሰ□ ስላላቶኘሁ ከቤቴ □ልጄአለሁ:: ምክንያቱም ቤተሰቡም ያመነበት በጤና ጣብያ ሆነ በቤት መውለድ ያው ነው:: አሁን ከአውሬ ጋር □□ተጋፋን ተሸ□መን አንሄትም...□ሚረዳን ሰ□ም አናገኝም... በማለት ባለቤቴም... ልጆቼም... ቤተሰቤም □ ምር በቤት □ንድወልት □ሰኑ:: □□□አብሔር □ረዳኝና □ለድኩኝ □ንጂ በ□ም ተቸግሬ ነበር:: ምናልባትም ልሞት □ችል □ንደነበር □ፀም□ለሁ... »

ወ/ሮ አለምነሽ

ተኔ

--------------------------------///-------------------------

ሲስተር ስን□□ሁ አለማየሁ □ንደምትገል□□ □ናቶች □□ቷናባቢጸ□ ለመ□ለት □ሚመጡት ከተለጸዩ አቅጣጫዎች ሲሆን □ርቀቱ በትንሹ ከስምንት ኪሎ ሜትር በላጁ ጁሆናል:: □ሚመጡባቸው መንገዶች ብ□ዎቹ አስቸጋሪዎች በመሆናቸው □ንኩዋንስ በለሊት በቀንም ካልተረዳዱ የማይሞከር ነው:: □ናቶች □□ □ንደቡዪ ቷና □ቢጸ □ሚመጡት በአገር ቤት ከጠፍርና □ንጨት በምትሰራ□ ቅ□ል ስሙኘ ሔሊኮ□ተር በምትባለ□ መሸከሚጸ ነው::በ□ህ አይነት መንገድ □□ቷና □ቢጸ□ ከደረሱ በሁዃላ ችግር ከተ□ቷረ በአምቡላንስ □□ሌላ ቷና ተቋም ሲላኩ □ስከ ሀጸ ኪሎ ሜትር ትረስ □ንደገና ሊቶዥ□ ይችላሉ:: በአጠቃላጁም □□ላት □ናቶችን ሞት በማስቀረቱ ረቶት መስተካከል □ሚቶባቸው ብ□ ነገሮች □ንደአሉ □ሚ□ጁ ነው:: በስራ በቀዓ□ □ማቶኛቸው ዞን ቷና መምሪጸ □ንደሚመሰ□ረ□ ሁኔ□ዎችን ለማስተካከል □በጀት □ዓረት □ንደሚጸፋዓም ነው:: ስለ□ህ □ናቶችን ለማዳን አሁንም ትኩረት □ንዲ□ረ□ልን □ንፈልፋለን::»

------------------------///----------------------

የመሰረተ ልማትን አለመሟላት በሚመለከት በ□ንደቡዪ የአካባቢ□ ህብረተሰብ □ይይት አካሂ□ ነበር:: ከተናጋሪዎች መካከል አቶ አምባጽ □ቦር □ሚከተለ□ን ብለዃል::

«...ከመብራት ጋር በተያያዘ ያለውን ስርጭት ስንመለከት አንዳንድ □ሩቅ ቦ□ዎች □ንኩዋን ተቷቃሚ በሆኑበት □ኛ ግን ለ□ጁል ስር□ቱ ቅርብ ሆነን ሳለ ነገር ግን ማ□ኘት አልቻልንም

:: ስለ□ህ አንድን ልማት ማምጣት □ሚቻለ□ በህብረተሰቡ መካከል ሰፋ ያለ አስተሳሰብ ሲፈጠር ነው:: ስለዚህ ይህ መሰረተ ልማት □□ን □ንዲሆን □ኛም ተባብረን □መንግስትን ትፉአም ቷጁቀን ችግሩን መቅረአ ጁቷበቅብናል:: በሕይወት □መናችን □□□አብሔር □ሰጠንን ቶልበት □ና ገንዘብ ሁሉ ተቷቅመን በሚሰጠን መመሪጸ መሰረት ለመርዳት ቆርጠን ተነስተናል:: ስለ□ህ መንግስት ከ□ኛ □ሚቷበቀ□ን ከገለ□ልን በ□ኛ በኩል ሙሉ ፈቃደኞች ነን:: »

-----------------------------///--------------------

የመሰረተ ልማት ችግር ለ□ንደቡዬ ቷና □ብጸ ብቻ ሳጁሆን ለመላ□ የአካባቢ□ ሕብረተሰብ □ንደሆነ □ሙን ነው:: ነገር ግን □ላት □ናቶች አፋጣኝ □ሆነ □ርቷ□ በሚሹበት □ቅት ሕጁ□ታቸውን ለመ□□□ □ሚጸስችል □ህ□ምና □ርቷ□ ካላቶኙ □□ ፈንታቸው ሞት ስለሚሆን □በለቷ አሳሳቢ ይሆናል:: ሆኖም ግን ወደቡ□ፀ ራ ሆስኣ □ል አምርተን ሁኔ□□ን ስንጠይቅ □እናቶችን □ቷና አገል□ሎት ለማሻሻልና ሊከሰት □ሚችለ□ን ሞት ለማስቀረት መንግስት በቷና ኤ□ስቴንሽን መርሀ □ብር ሰኛ ጸለ አደረጃጀት ጸለ□ን አገል□ሎት ለማቷረስ ዓረት በማትረ□ ላጁ መሆኑን አቶ ሸምሱ አማን □ቡ□ፀ ራ ሆስኣ □ል ስራ አስኪጸፀ ቶል□□ልናል::

«...ልጅን ማሳደግ ያለባት □ናት ናት...»

የህጻናትን ጤንነት □ና □ድገት □ሚ□□ተኑ ብ□ ነገሮች አሉ። ለተ□ለ□ ሕጻናት ዓሩ □ሆነ □ድገት አስተኘ□አ ከሚጸ□ርቶት ነገሮች አቅር □ተሞላ□ □ላጅነት ...ሓላፊነት □ተሞላ□ □ቅርብ ክትትል ማትረ□ ...□ተመጣጠነ ም□ብ መመቶብ ...ምቹ □ሆነ የአየር □ባጁ... ዓሩ □□ረፍት ቴ□ □ንዲያገኝ ማድረግ ተገቢ ነው። የተወለዱ ጨቅላ ሕጻናት በ□ትቶታቸው □መን ቷናማ □ንዲሆኑ ገና ከጅምሩ ዓሩ ክትትል ጸስ□ልጋቸዋል። ፊ ቅላዎቹ በአካባቢያቸው ሊ□ቷሩ ለሚችሉ ሰ□ ሰራሽና ተ□ዓሮአዊ ችግሮች ሁሉ □ንዳይጋለቷ ተቁኪ□ ክትትል ሊ□ረ□ላቸው ጁቁባል። ልጆቹ በአመፉቁባቸው ...በሕ□ምና ክትትል...በንጽህና አጠባበቅ ...በመሳሰሉት ሁሉ ከእናት □ጁም ቤተሰብ አሊጸም በ□ንክብካቤ ከሚጸሳትቶ ሁሉ ጸላሰለሰ ክትትል ሊ□ረ□ላቸው ጁቁባል። ሕጻናቱ በትክክል □ንዲጸትቶ □ላፊነቱ □□ላጆች □ቤተሰብ □ቷና ባለሙያዎች □ና ልጆችን ለማሳ□□ □ላፊነት □ሚ□ስ□ አካላት ሁሉ ነው።

Infant health &development/http://www.eHow.com

ሕጻናት አመጋገባቸው ፣የጤና አጠባበቃቸው በምን ደረጃ ክትትል ሊደረግላቸው ይገባል? ለሚለው ምላሹን በጋንዲ ሆስፒ□ል □እናቶችና ሕጻናት ቷና አጠባበቅ አስተባባሪ ከሆኑት ከሲስተር □ሐጁ መሐሪ አግኝተናል። በሆስኣ□ሉ ልፀ □ል□□ አልፉ ጁ□□ ጸቶኝናቸው ሁለት □ናቶችም □□ራሳቸውን □□ቀት አካአለ□ናል።

« ፍሬሕይወት ንጉሱ □ባላለሁ። □ትሜጵ 22 ነው። ።
አሁን □□ለድኩት ሁለተኛ ልጄን ሲሆን □መጹመሪጸ□ ልጸ 4

አመቱ ነው፡፡ ያንኛ□ን ልፀም የወለድኩት በዚሁ በጋንዲ ሆስኣ□ል ሲሆን ገና ከመ□ለጻ በፊት ጹምሮ ትምህርት ተሰጥቶኝ ነበር፡፡ አሁንም በ□ርግዝና ክትትል □ቅት ጹምሮ ትምህርቱ ተሰጥቶናል፡፡ ልፀ ተ□ል□ □ስከ ስትስት □ር ትረስ ከእኔ ከእናቱ ቷት በስተቀር ምንም ም□ብ መስጠት □ለበትም ስለተባልኩ □ኔም ጸ□ረ□ሁት ያንኑ ነበር፡፡ ቷንነቱን በሚመለከት ከሐኪም ፋር በቅርብ መመካከር □ንደሚቶኝም ተምሬ ስለነበር ልጄን በተነገረኝ መሰረት በትክክል አሳድጌ አሁን በጣም ጤነኛ ነው፡፡ □ናቴ ከገጠር መዓ□ ስ□ርሰኝ... □ንኩዋንስ ለልጸ ለ□ኔም ም□ብ ሲሰራልኝ በምን መንገድ □ንደሆነ □ነግራት ነበር፡፡ ምክንያቱም እኔም ብሆን □ብ□ቷን ፊ ምሬ □ጁም ቷናዬ □ንዲ□ባ አል□ል□ም ነበር፡፡ ስለ□ህ □ተቻለኝን ጥንቃቂ አድርቼጸለሁ፡፡ ለልጸም □ሀ ሆነ ቅቤ ወይንም ከሞሜላ ምንም ነገር ሳልሰዓ ቆይቼ ስድስት ወር ካለፈው በሁዋላ ግን በተነገረኝ መሰረት ተጨማሪ ምግብ መግቤ አሳድጌዋለሁ፡፡ አሁን የወለድኩትንም ልጅ በዚሁ መንገድ ነው □ማሳትቶ□፡፡ »

«...ቤቲ ተስፋ ነው ስሜ፡፡ □ትሜጽ 22 አመት ነው፡፡ □□ለደኩት □ሬ ለሊት ነው፡፡ ልጸም ወንድ ነው፡፡ □ኔ ለመ□ለት □□ ጋንዲ ሆስኣ□ል መ□ሁ □ንጂ በ□ርግዝናዬ ቿ□ ክትትል ሳ□ር□ የነበረ□ በቷና ጣቢያ ነበር፡፡ ነገር ግን ምንም አይነት ትምህርት አላገኘሁም፡፡ ስለዚህ ልጄን አሁን በሚነግሩኝ ምክር መሰረት ለማሳደግ ተዘጋጅቻለሁ፡፡ ልጅ

ስወልድ ገና የመጀመሪያዬ ነው:: ሐኪሞቹ ከሚነግሩኝ በስተቀር የማንንም ምክር አልቀበልም::»

-----------------------------------////------------------------------
------

ኢሶግ:- የሕጻናት ጤነኛ ሆኖ የማደግ ዘዴውና ትምህርቱ ለ□ናትየው መሰጠት □ሚጀምረ□ መቼ ነው?

ሲ/ር:- ትምህርት መስጠት የሚጀመረው በቅድመ ወሊድ ማለትም በ□ርግዝና ክትትል □ቅት ነው:: በቅትመ □ሊት ቪ□ □ናቶች ቷ□ቸውን □ማዘጋጀት ስራን ጁማራሉ:: ምናልባትም ችግር ቢጸፋቷማቸው □ቷና ባለሙያዎችን ማማከር □ንደሚችሉ ይነገራቸዋል:: □ሚ□ለ□□ ልፀ በ□ሊት ቪ□ ቲ□ነስ □ንዳይይዘው □ናትየው በ□ርግዝና ክትትል □ቅት □ፈ ቲ□ነስ ክትባት □ንድትከተብ ጁ□ረፉል:: ሕጻኑ ቲ□ነስ ሊጁ□□ □ሚችለ□ □ትብቱ በሚቆረዓበት ቪ□ ነው:: በ□ህ ሁኔ□ ስለሕጻኑ ቷንነትና □ድገት □ተማሩት □ናቶች በተለጁም ቷ□ቸውን □ንዲጸቷቡና □ስከስትስት □ር ትረስም ሌላ ተፊ ማሪ ም□ብ መስጠት □ንደሌለባቸው ይነገራቸዋል::

ኢሶግ:- □□ናት ቷት □ረጸ□ በምን ጁለካል?

ሲ/ር:- □□ናት ቷት □ተት ከማንኛ□ም □ተት ጁበል□ል:: በተለጁም በአሁኑ □ቅት በአለማችን □ሪጸ □ሚሰሩ ሰ□ ሰራሽ □ተቶች በ□ ራሽ □እናት ቷት □ተትን አይተኩም:: □እናት ቷት □ተት ከማንኛ□ም □ተት ፉር ለ□ትትር □ማጁቀርብ ሲሆን ዓቅሙም በተለጁም □መጹመሪጸ□ □ነገር □ዞባለ□ □ተት □ህጻኑን አንጀት □ንቅስቃሴ ማስተካከል

□ሚችል □ና በሆዳቸው □ስዓ ጸለ□ ዓቁር ነገር □ንዲ□□ □ሚጸ□ር□ ነው። □እናት ቷት □ተት ልጁን ከተለጸ□ አለርጂ□.. ቆቴ በሽ□ ...መተንፈሻ ቡዋንቡዥ □መሳሰሉት አካላት ላጁ ሊከሰቱ □ሚችሉ □ቷና ችግሮችን ሊከላከል □ሚችል ቷናማ ም□ብ ነው።

ኢ.ሶግ፡- ሕጻናቱ በየስንት ሰአቱ ልዩነት ጡት ሊቷቡ ጁቆጻል?

ሲ/ር፡- ሕጻኑ የ□ናቱን ቷት መዓባት ጸለበት በመጹመሪጸ በተ□ለ□ ከ30/□ቂቃ ጹምሮ ሲሆን በመቀጠል ግን በየሁለት ሰአት ቢዘገይ ደግሞ በየሶስት ሰአት ልዩነት መሆን አለበት። ባጠቃላይም በሀያ አራት ሰአት ውስጥ ከ8-12 ጊዜ መጥባት □ንዳለበት □ናቶች ገና በ□ርግዝና ቂ□ያቸው መረጃ□ ጁሰጣቸዋል ።

ኢ.ሶግ፡- የጡት መጥቢያ ሰአት በልጁ □ንቅልአ ምክንያት ቢ□ባስ?

ሲ/ር፡- አንዲት □ናት ህጻን ልፀዥ በ□ንቅልአ ቢጸዌ □ነኩዋን ተኝቷል ብላ □መዓቢጸ ሰአቱን ል□□ባበት አይገባም። □ተኛ □ን ልፀ □ሽንት ፊ ርቁን ለመለ□ዓ በመሞከር ወይንም ልብሱን ቆለዓ ቆለዓ አድር□ አየር □ንዲያገኝ በማትረ□ □ንዲነቃ አድር□ ቷት መስጠት ይቻላል። በ□ህ መንገድ ካልተሳካም አይኑን ቢጨፍንም □ነኩዋን አቅ□ በመጸዌ ቷቱን ማዓባት ተቁቢ ነው። □□ናት ቷት □ተት □ስከስትስት □ር ትረስ ከተቷባ በሁዥላ □ህጻኑም □ድገት ስለሚፊ ምር □ና □□ተቱ መጠንም ስለሚቀንስ ሌላ ተጨማሪ ምግብ መስጠት ያስፈልጋል። ህጻኑ አድጎ ወደ አንድ አመት ሲሆነው ደግሞ የአዋቂዎችን ምግብ መመገብ

የሚጀምርበት ወቅት ስለሚሆን ቀስ በቀስ ማለማመድ ጸስ□ልፉል::

ኢሶግ:- □ቢሮ ሰራተኛ የሆኑ □ናቶች ልጆቻቸውን በምን መንገድ መርዳት ይችላሉ?

ሲ/ር:- ሕጻናት በየሁለት ሰአቱ □ስከስትስት □ር ትረስ □እናት ቷት □ተት ብቻ መጠጣት አለባቸው □ሚለ□ በአለም አቀፍ ስምምነት የተደረሰበት ቢሆንም በሀገራችን ግን የ□ናቶች □□ሊት □ቃት □ስከ ሁለት □ር ትረስ ብቻ በመሆኑ ብ□□ን ቺ□ መተ□በር አይቻልም:: በ□ር□ዓ አንዳንዶች በሐኪም □ረፍት □ንዲሁም □□ር □ቃዳቸውን በማቷራቀም በችግር ልጆቻቸውን ለመርዳት ሲሞ□ሩ ጁ□ጸሉ:: ነገር ግን ብ□ዎች ጁህንን □ትል ስለማጸኖኙ ሕጻናቱ ተቐቢ□ን □እናት ቷት □ተት □ንዳያገኙ ጸ□ርጋቸዋል:: ስራ የሚሰሩ □ናቶች ልጆቻቸውን መርዳት □ሚችሉት ቷ□ቸውን □ጸለቡ በቤት በመተ□ በቷፌ □ንዲቷቡ ወይንም በስኒ □ንዲቷቷ በማትረ□ ነው:: □□ለበ□ □ተት ከሰባት ሰአት በላጁ □ሚቀመዓ ከሆነ በአሪፀ በማስቀመዓ ማጠጣት ይችላሉ:: ነገር ግን □ተቱ □ሚቀመዓበትና ለልፃ □ሚሰዓበት □ቃ ንጽህናው በትክክል □ተረፋቶቷ መሆን ጁቐኘል::

ኢሶግ:- ሰራተኛ ለሆኑ □ናቶች ልጆቻቸውን በስራ አካባቢያቸው □ሚጸቆዩብት ሁኔ□ ቢመቻችስ?

ሲ/ር:- ሕጻናት ከሁለት ወር □ትሜያቸው ወይንም □ናቶቻቸው ሲለዩአቸው ጸምሮ □ሚቆዩብት ቦ□ በ□ም በቷባቡ አሁንም ቢኖርም □ንኩዋን ነገር ግን በስፋት ቢለመት ዓሩ ነበር::

በሌላ በኩል ግን ሰራተኛ □ሆኑት ሴቶች አቅም በራሱ አነጋጋሪ ነው:: □ልፀ ማቆጸ□ □ሚቷጁቀ□ን ገንዘብ □ንኩዋንስ ለማቀያው መክፈል ይቅርና □ራስኘም በቷቅላላ□ ቁኪኸ በ□ር ሰር□ □ማ□ገኘ □ናት መኖሩዋን ጸህል ለልፃ □ሚሰቷ□ን □ንክብካቤም በጥንቃቄ መመልከት □ሚቁ□ ነው:: ከአቅም በላጁ □ሆነ አስቸጋሪ ነገር ካልተ□ቷረ በቀር ልጅን ማሳ□□ ጸለባት □ናት ናት::

ኢሶግ:- ለስራ □□መስ□ □ሚሄ□ □ናቶች ምን ማትረ□ ጁቷበቅባቸዋል?

ሲ/ር:- ጡት ካልተጠባ ወተት አያመነጭም:: ስለዚህ □ናትየው ለአንድ ሳምንት ወይንም ከዚጸ በላጁ ለሆነ ቀን ሳ□ቷባ □ቆየች ከሆነች ቷትዋን ለልፃ ኸ ብትሰዓ □ተት አይኖራትም :: ስለ□ህ በተቻለ መጠን □ናት...ልፃ ኸ ስትስት □ር ጸልሞላ□ና ተፊ ማሪ ም□ብ መ□ሰት ጸልጹመረ ከሆነ □□መስ□ ለስራ ባትወጣ ጁመረ□ል::

ኢሶግ:- ሁሉም ሕጻናት ጡት መጥባት □ንዲችሉ መፍትሔ□ ምን ጁመስል- □ል?

ሲ/ር:- ምርጥ ምርጡን ለህጻናት ሲባል ለህጻናት ከምርጥም በላይ ምርዓ □□ናት ቷት □ተት ነው:: □ናቶች ልጆቻቸውን በተቁኪ□ □ቷት □ተት መ□በ□ □ንዲጸሳትቶ □ሚጸስችል □ ሊሲ ቢቀረ□ ቷነኛ ሕጻናትን ለማአራት ጸስችላል □ሚል □ምት አለኝ:: □ናቶች ቢያንስ ቢያንስ □ስከ ስትስት □ር ትረስ ከልጆቻቸው □ንዳይለዩ □ሚጸስችል መመሪጸ ቢነደፍ በ□ም ዓ ሩ ይሆናል::

ምንጭ

□/ር መብራቱ ጸምበር	የጽንስና ማህጸን ሕ□ምና □ስከሻሊስት
□/ር አበበ □ለቀ	« ««
□/ር □ረጹ አለማ□ሁ	« ««
□/ር □ስክንድር ከበደን	« ««
ዶ/ር ይርጉ ገ/ሕይወት	« ««
□/ር ዮናስ ቴ□ቸው	« ««
□/ር ብርሀኑ ሰንደቅ	« ««
□/ር ሙሁቴን አብ□	« ««
□/ር ዳዊት ደሳለኝ	« ««
ዶ/ር አሚር አማን	በኢፌድሪ ጤና ጥበቃ ሚኒስቴር
□/ር አብ□ል ቃትር መሐመት ሰጁት	ጥቁር አንበሳ ሆስፒ□ል ሜቲካል ቴጁሬ□ተር
□./ር ሪ□ ሺኛ	የጽንስና ማህጸን ሕክምና □ስከሻሊስት (አጣጥ)
□/ር ተ- ትሮስ ማለ□	ከኢትዮጵያ የጽንስና ማህጸን ሐኪሞች ማህበር
አቶ ስን□□ሁ □መቀ…	አዲስ አበባ ሴቶችና ሕጻናት ቢሮ □/ር □□ሰ ኦርቴ

□/ሮ በለዓሻቸው □□ሰ በሐምሊን ፑስቱላ □ስ□ መንደር ስራ አስኪጸፀ

ሲስተር ስን□□ሁ አለማ□ሁ □ንደቡዪ ከኬላ ከተማ ቷና □ቢጸ

አቶ በድሉ ባዴጎ የሲዳማ ዞን ጤና መምሪያ □ላኘ